

భాగవతము గణనోపాఖ్యానము

పోతన

తెలుగు

భాగవతము

చతుర్థ స్కంధము

ఉలపల్లి సాంబశివ రావు

3/12/2010

భాగవతము గణనోపాఖ్యానమునకు ఆధారభూతమైన పోతన తెలుగు భాగవతము చతుర్థ స్కంధము యొక్క పాఠము (పద్యగద్యలు) ఇక్కడివద్దమైనది -

Complete text of the Pothana Telugu Bhagabatham, fourth skandham which is the base for the Bhagavatham Comprehensive Volumetric Analysis is furnished here.

Copy Rights :

Pothana Telugu Bhagavatam by [V Sambasiva Rao](#) is licensed under a [Creative Commons Attribution-Non-Commercial 2.5 India License](#) as of September 2009

Compiled by : V Sambasiva Rao

Published : March 2010

Published by :

Bhagavatagananadhyayi

vsrao50@gmail.com

pothanatelugubhagavatam@lve.com.sg

pothana telugu bhagavatm at scribd.com.

పోతన తెలుగు భాగవతము

అనుక్రమణిక

చతుర్థ స్కంధము.....	1
ప్రార్థన.....	1
స్వాయంభువు వంశవిస్తారము.....	1
కర్ణమప్రజాపతి వంశాభివృద్ధి	3
దక్షప్రజాపతి వంశవిస్తారము	8
ఈశ్వరునకు దక్షప్రజాపతికి విరోధము.....	11
దక్షయజ్ఞమునకు దాక్షాయణి యరుగుట.....	17
దక్షధ్వర ధ్వంసంబు.....	29
బ్రహ్మచేప్రార్థితుడై శివుండనుగ్రహించుట.....	34
దక్షాదికృత శ్రీహరి స్తవంబు	45
ధృవోపాఖ్యానము.....	55
ధృవుండు నారదోపదేశము వడసి తపంబు చేయుట	59
ధృవుండు మరల పురంబునకు వచ్చుట.....	75
ధృవుడు కుబేరానుచరులైన యక్షుల యుద్ధము	81
ధృవుండు ఉల్కలునికి పట్టంబుకట్టి ధృవక్షితిని నిలుచుట	91
అంగపుత్రుండగు వేనుని చరిత్ర.....	99
వేనుకళేబరమునర్చి పృథుల జననము.....	109
పృథుండు భూమునినఖిలవస్తువులుబితుకుట	118
పృథుని యజ్ఞ కర్మములు రాజ్యము	128

ప్పడుండు నారాయణుని స్థుతించుట	138
ప్పడుని రాజ్యపాలన	143
ప్పడునిబరమపదప్రాప్తి	152
ప్రాచీనబర్హి యసంఖ్యాక యజ్ఞములు	172
పురంజను కథ	187
ప్రచేతసుల తపంబు	227
ప్రచేతసులమారిషలకు దక్షుండు పుత్రునిగ పుట్టుట	237
ప్రచేతసులు ముక్తికింజనుట	238
విదురుండు మైత్రేయుని వీడ్కొని హస్తినకరుగుట	243
స్తోత్రము	244
ప్రణీతము	244

పోతన తెలుగు భాగవతము

చతుర్థ స్కంధము

ప్రార్థన

- 1 క. విలసితధరణీతన
యావదనసరోజవాసరాధిప సీతరా
జీవదళనయన నిఖిలధ
రావరనుతసుగుణధామ రాఘవరామా

స్వాయంభువు వంశవిస్తారము

- 2 వ. మహనీయగుణగరిష్ఠులగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిల పురాణవ్యా
ఖ్యానవైఖరీసమేతుండైన సూతుండిట్లనియె అట్లు ప్రాయోపవిష్టుం
డైన పరీక్షిన్నరేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుండిట్లనియె
- 3 సీ. జననాథ విను విదురునకును మైత్రేయ
మునినాథచంద్రుండిట్లనియె మరల
స్వాయంభువునకర్థి శతరూపవలనను
గూతులు మువ్వరాకూతి దేవ
హూతి ప్రసూతులునొనరబ్బియవ్రతో
త్తానపాదులునను తనయయుగము
జనియింపనందగ్రసంభవ యైన యా
కూతిని సుమహిత బ్రాతృమతిని

- 3.1 తే. దనకు సంతానవిస్తరార్థంబుగాఁగఁ
బుత్రికాధర్మమొంది యా పువ్వుఁబోడిఁ
బ్రకటమూర్తి రుచిప్రజాపతికినిచ్చె
మనువు మొదమొంది శతరూప యనుమతింప
- 4 వ. అట్లు వివాహంబైన రుచి ప్రజాపతి బ్రహ్మవర్చస్వీయుఁబరిపూర్ణ
గుణండునుగావునఁజితైకాగ్రతంజేసి యాకూతియందు శ్రీవిష్ణుండు
యజ్ఞరూపధరుండగు పురుషుండుగను జగదీశ్వరి యగునాదిలక్ష్మీ
యమ్మహాత్మునకు నిత్యానపాయనిగావునఁదదంశంబున దక్షిణ
యను కన్యకారత్నంబుగను మిథునంబు సంభవించె అందు స్వా
యంభువుండు సంతృప్తాంతరంగుండగుచుఁబుత్రికాపుత్రుండును
వితతతేజోధనుండును శ్రీవిష్ణుమూర్తిరూపుండునునగు యజ్ఞనిఁ
దన గృహంబునకుఁదెచ్చి యునిచె రుచియుఁగామగమన యైన
దక్షిణ యను కన్యకాలలామంబునుదన యొద్దన నిలిపె అంత
సకలమంత్రాధిదేవత యగు శ్రీయజ్ఞండుదనుఁబతిఁగంగోరెడు దక్షిణ
యను కన్యకంబరిణయంబయ్యె వారలాది మిథునంబుగావుననది
నిషిద్ధంబుగాకుండెనని చెప్పి మైత్రేయుండు వెండియునిట్లనియె
- 5 క. ధీమహిత యంత వారల
యామాఖ్యలుగలుగు దేవతావళిగడఁకన్
వేమఱునభినందించుచు
నా మిథునమువలనఁబుట్టినతిబలయుతమై
- 6 వ. వారుతోషుండునుబ్రతోషుండును సంతోషుండును భద్రుండును
శాంతియునిడస్పతియునిద్ముండునుగవియు విభుండును వహ్ని
యు సుదేవుండును రోచనుండునుననంబన్నిద్దఱు సంభవించిరి
వారలు స్వాయంభువాంతరంబునందుపితులను దేవగణంబులై
వెలసిరి మఱియు మరీచి ప్రముఖులైన మునీశ్వరులును యజ్ఞం
డును దేవేంద్రుండును మహాతేజస్సంపన్నులయిన ప్రియవ్రతౌత్తాన

పాదులునుంగలిగి పుత్రపౌత్రనష్టవంశంబులచే వ్యాప్తంబయి యా
మన్వంతరంబు పాలితంబగుచు వర్తిల్లె మనువు ద్వితీయ పుత్రి
యైన దేవహూతింగర్థమునకిచ్చి తద్వంశవిస్తారంబుగావించెనని
మున్న యెఱింగించితి వెండియునమ్మనువు మూడవచూలైన
ప్రసూతి యను కన్యకను బ్రహ్మపుత్రుండగు దక్షప్రజాపతికినిచ్చె
ఆ దక్షునకుఁబ్రసూతివలననుదయించిన ప్రజాపరంపరలచేత
ముల్లోకంబులు విస్తృతంబులయ్యె మఱియుఁగర్థమపుత్రికాసముద
యంబు బ్రహ్మర్షిభార్యలగుటంజేసి వారివలనంగలిగిన సంతాన
పరంపరల వివరించెద

కర్ణమప్రజాపతి వంశాభివృద్ధి

- 7 సీ. ఘనుడౌ మరీచికిగర్థమాత్మజ యగు
 కళ యనునంగనవలనఁగశ్య
 పుండను కొడుకునుబూర్ణిమ యనునాడు
 బిడ్డయుఁబుట్టిరి పేర్చి వారి
 వలనఁబుట్టిన ప్రజావళిపరంపరలచే
 భువనంబులెల్లనాపూర్ణమగుచు
 జరగెనుబూర్ణిమ జన్మాతరంబున
 హరిపదప్రక్షాళితాంబువులను
- 7.1 తే. గంగ యను పేరఁబుట్టి యక్కన్య దేవ
 కుల్య యను దానినొక్కతెగూఁతునఖిల
 విష్టపవ్యాపకుండగు విరజఁడనెడి
 తనయునొక్కనిఁగాంచె మోదంబుతోడ
- 8 క. అనఘుండత్రిమహాముని
 యనసూయాదేవివలననజహరిపురసూ
 దనుల కళాంశంబుల నం
 దనులను మువ్వరనుగాంచెఁదద్దయుఁబ్రీతిన్

- 9 క. అనవుడు విదురుఁడు మైత్రే
యునిగనుగొని పలికె మునిజనోత్తమ జగతిన్
జననస్థితిలయకారణు
లన వెలసిన పద్మగర్భహరిహరులెలమిన్
- 10 క. ఏమినిమిత్తంబత్రిమ
హాముని మందిరమునందుననసూయకును
ద్దామగుణులుదయమైరన
నా మైత్రేయుండు పలికెనవ్విదురునితోన్
- 11 సీ. సుచరిత్ర విను విధిచోదితుండై యత్రి
దపమాచరింపఁగాంతాసమేతుఁ
డయి ఋక్షనామకులాద్రితటంబున
ఘుమఘుమారావసంకులవిలోల
కల్లోలజాలసంకలితనిర్వింధ్యాన
దీజలపరిపుష్టరాజిత పు
సూనగుచ్ఛస్వచ్ఛ మానితాశోకప
లాశకాంతారస్థలమునకెలమి
- 11.1 తే. నరిగి యచ్చట నిర్ద్వంద్వఁడగుచుఁబ్రాణ
నియమముననేకపదమున నిలిచి గాలిఁ
దివుటఁగ్రోలి కృశీభూతదేహుఁడగుచుఁ
దపముగావించె దివ్యవత్సరశతంబు
- 12 వ. ఇట్లతిహారంబైన తపంబుచేయుచుఁదన చిత్తంబున
- 13 క. ఏవిభుఁడు జగదధీశ్వరుఁ
డా విభు శరణంబునొత్తునతఁడాత్మసమం
బై వెలసిన సంతతిని ద
యావరమతినిచ్చుఁగాక యని తలఁచునెడన్

- 14 చ. మునుకొని యత్తపోధనుని మూర్ధజమైన తపఃకృశానుచే
తనుద్రుజగంబులుంగరఁగి తప్తములైననుజుచి పంకజా
సనమురశాసనత్రిపురశాసనులచ్చటికేగిరప్పరో
జనసురసిద్ధసాధ్యమునిసన్నత భూరియశోభిరాములై
- 15 వ. అట్లు మునీంద్రునాశ్రమంబు డాయంజనునవసరంబున
- 16 చ. అనఘతపోభిరాముడగునత్రిమునీంద్రుఁడుగాంచెదప్తకాం
చనఘనచంద్రికారుచిర చారుశరీరుల హంసనాగసూ
దనవృషభేంద్ర వాహులనుదారకమండలుచక్రశూల సా
ధనుల విరించివిష్ణుపురదాహుల వాక్యమలాంబికేశులన్
- 17 వ. మఱియుఁగృపావలోకన మందహాస సుందరవదనారవిందంబులు
గల మహాత్ముల సందర్శించి యమండానందకందళితహృదయార
విందుండై సాష్టాంగదండప్రణామంబులాచరించి పుష్పాంజలిగావింది
నిటలతటఘటితకరపుటుండై దుర్నిరీక్ష్యంబైన తత్తేజోవిశేషంబుదేటి
చూడంజాలక ముకుళితనేత్రుండై తత్పదాయత్త చిత్తుండగుచు
సర్వలోకగరిష్ఠంబులైన మృదుమధురగంభీరభాషణంబులనిట్లని
స్తుతియించె
- 18 సీ. ప్రతికల్పమందు సర్వప్రపంచోద్భవ
స్థితి వినాశంబులఁజేయునట్టి
మహితమాయాగుణమయదేహములఁబొల్పు
నజవాసుదేవశివాభిధాన
ములుగల్గు మీ పాదజలజాతములకు నే
నతిభక్తి వందనంబాచరింతు
యఖిలచేతనమానసాగమ్యమననోప్పు
మూర్తులుగల్గు మీ మువ్వరందుఁ

- 18.1 తే. బరగనాచేతఁబిలువంగఁబడిన ధీరుఁ
డెవ్వఁడేనొక్కరునిఁబిల్వనిపుడు మీరు
మువ్వురేతెంచుటకు నాదుబుద్ధి విస్మ
యంబుగదిరెడిఁజెప్పరే యనఘులార
- 19 వ. అదియునుంగాక సంతానార్థంబు నానావిధపూజలుగావించి నా
చిత్తంబున ధరియించిన మహాత్ముండొక్కరుండ యనిననమ్ము
వ్వురు విబుధశ్రేష్ఠులునతనింగనుంగొని సుధామధురంబులయిన
వాక్యంబులనిట్లనిరి
- 20 క. విను మేము ముగురమయ్యును
ననుపమతిఁదలఁపనేకమై యుందుము నీ
మనమందునేమిగోరితి
వనయమునా కోర్కి సఫలమయ్యెడుఁజుమ్మి
- 21 క. మా మువ్వుర యంశంబుల
ధీమంతులు సుతులు పుట్టి త్రిభువనములలో
నీ మంగళగుణకీర్తిన్
శ్రీమహితము చేయఁగలరు సిద్ధము సుమ్మి
- 22 క. అని మునిచంద్రుఁడుదన మన
మునగామించినవరంబు బుధవరులు ముదం
బుననొసఁగి యతనిచేఁబూ
జనములఁబరిత్యజ్జలగుచుఁజనిరి యథేచ్ఛన్
- 23 ఉ. ఆ సుచరిత్రదంపతులుదంచితలీలఁగనుంగొనంగన
జ్ఞానసునంశమందునమ్మతాంశుఁడు విష్ణుకళన్ సుయోగవి
ద్యాసుభగుండు దత్తుఁడుఁబురాంతకుభూరికళాంశమందు దు
ర్వాసుఁడునై జనించినవద్యపవిత్రచరిత్రులిమ్ములన్

- 24 క. అంగిరసుడనెడు మునికిఁగు
లాంగన యగు శ్రద్ధ యందునంచితసౌంద
ర్యాంగులుగూఁతులు నలువురు
మంగళవతులుదయమైరి మాన్యచరిత్రా
- 25 క. వారు సీనీవాళి యనఁగు
హూరాకానుమతులనఁగనొప్పిరి మఱియుం
గోర సుతయుగముగలిగెను
స్వారోచిషమనువు వేళ శస్త్రఖ్యాతిన్
- 26 వ. వారలెవ్వరనిన భగవంతుడగునుచద్యుండును బ్రహ్మనిష్ఠుండగు
బృహస్పతియుననంబ్రసిద్ధివహించిరి పులస్త్యుండు హవిర్బుక్కును
నిజభార్య యందునగస్త్యునింబుట్టించెనా యగస్త్యుండు జన్మాంతరం
బున జఠరాగ్నిరూపంబై ప్రవర్తించె వెండియునా పులస్త్యుండు విశ్ర
వసునింగలిగించె ఆ విశ్రవసునకునిలబిల యను భార్యవలనం
గుబేరుండునుగైకసి యనుదానివలన రావణకుంభకర్ణవిభీషణులు
నుంబుట్టిరి పులహునకు గతి యను భార్యవలనఁగర్మశ్రేష్ఠుండును
వరీయాంసుండును సహిష్ణుండునునను మువ్వురుగొడుకులు
జనియించిరి మఱియుఁగ్రతువునకుఁగ్రియ యను భార్య యందు
బ్రహ్మతేజంబున జ్వలించుచున్న షష్ఠిసహస్ర సంఖ్యలుగల వాలభి
ల్యులను మహర్షులుగలిగిరి వశిష్ఠుండూర్జ యను భార్య యందుఁ
జిత్రకేతుండును సురోచియు విరజుండును మిత్రుండునునుల్బణుం
డును వసుభృద్ధ్యానుండును ద్యుమంతుండునునను సప్తముఖు
లను భార్యాంతరంబున శక్తి ప్రముఖ పుత్రులనుంబుట్టించె అథ
ర్వుండనువానికిఁజిత్తి యను భార్య యందు ధృతవ్రతుండునశ్వ
శిరస్కుండునయిన దధ్యంచుండు పుట్టి మహాత్ముండగు భృగువు
ఖ్యాతి యను పత్ని యందు ధాతయువిధాతయునను పుత్రద్వ
యంబును భగవత్పరాయణ యగు శ్రీ యను కన్యకంబుట్టించె ఆ

ధాత్యవిధాత్యలు మేరువనువాని కూతులైన యాయతినియతు
 లను భార్యలవలన మృకండప్రాణులను కొడుకులంబుట్టించిరి
 అందు మృకండునకు మార్కండేయుండునుబ్రాణునకు వేదశిరుం
 డను మునియుంబుట్టిరి భార్గవునకునుశన యను కన్యాయందుఁ
 గవి యనువాఁడు పుట్టి ఇట్లు కర్దమదుహితలయిన కన్యకానవకుం
 బువలనగలిగిన సంతానపరంపరలచేత సమస్తలోకంబులుఁబరి
 పూర్ణంబులయ్యె అట్టి సద్యఃపాపహరంబును శ్రేష్ఠతమంబునునైన
 కర్దమదౌహిత్రసంతానప్రకారంబు శ్రద్ధాగరిష్ఠచిత్తుండవగు నీకుం
 జెప్పితి ఇంక దక్షప్రజాపతి వంశంబెఱింగింతు వినుము

దక్షప్రజాపతి వంశవిస్తారము

- 27 క. వనజజునివలన భవమం
 దిన యా దక్షప్రజాపతికి మను నిజనం
 దన యగు ప్రసూతిసతియం
 దనఘా పదయార్వరుదయమందిరి కన్యల్
- 28 వ. ఇట్లావిర్భవించిన కన్యకలందు శ్రద్ధయు మైత్రియు దయయు శాంతి
 యుఁదుష్టియుఁబుష్టియుఁబ్రియయుఁనున్నతియు బుద్ధియు మేధ
 యుఁదితిక్షయు హ్రీయు మూర్తియునను నామంబులుగల పదు
 మువ్వురను ధర్మరాజునకిచ్చె ఒక్క కన్యకనగ్నిదేవునకునునొక్క
 తెంబిత్యదేవతలకునునొక్కతె జన్మమరణాదినివర్తకుండగునభవు
 నకుంటెండ్లి చేసె అంతనా ధర్ముని పత్నుల యందు శ్రద్ధవలన
 శ్రుతంబును మైత్రివలనఁబ్రసాదంబును దయవలననభయంబును
 శాంతివలన సుఖంబును దుష్టివలన ముదంబునుబుష్టివలన స్మ
 యంబునుగ్రియవలన యోగంబునునున్నతివలన దర్పంబును
 బుద్ధివలననర్థంబును మేధవలన స్మృతియుఁదితిక్షవలన క్షేమం
 బును హ్రీవలనఁబ్రశ్రయంబును మూర్తివలన సకలకల్యాణగుణోత్ప
 త్తిస్థానభూతులగు నరనారాయణులను ఋషులిద్దఱును సంభవిం
 చిరి వారల జన్మకాలంబున

- 29 సీ. గంధవాహుఁడు మందగతిననుకూలుఁడై
 వీచెనల్లిక్కులు విశదమయ్యె
 నఖిలలోకంబులునానందమునుబొందెఁ
 దుములమై దేవదుంభులు మ్రోసెఁ
 గరమొప్పు జలధుల కలకలడంగెను
 మించినగతిఁబ్రవహించె నదులు
 గంధర్వకిన్నర గానముల్ వీతెంచె
 నప్పరోజనములాస్యములుజెలఁగె
- 29.1 తే. సురలుగురియించిరందంద విరులవాన
 మునిజనంబులు సంతోషమునఁజెలంగి
 వినుతులోనరించిరవ్వేళ విశ్వమెల్లఁ
 బరమమంగళమై యొప్పె భవ్యచరిత
- 30 వ. ఆ సమయంబున బ్రహ్మాదిదేవతలమ్మహాత్ములకడకుఁజనుదెంచి
 యిట్లని స్తుతించిరి
- 31 సీ. గగనస్థలిందోఁడు గంధర్వనగరాది
 రూపభేదములట్లు రూఢిమెఱసి
 యే యాత్మయందేనినేపారుమాయచే
 నీ విశ్వమిటు రచియింపఁబడియె
 నట్టి యాత్మప్రకాశార్థమై మునిరూప
 ముల ధర్మగృహమునఁబుట్టినట్టి
 పరమపురుష నీకుఁబ్రణమిల్లెదమదియుఁ
 గాక యీ సృష్టి దుష్కర్మవృత్తి
- 31.1 తే. జరగనీకుండుకొఱకునై సత్త్వగుణము
 చే సృజించిన మమ్మిట్లు శ్రీనివాస
 మైన సరసీరుహప్రభనపహాసించు
 నీ కృపాలోకనంబుల నెమ్మిఁజూడు

- 32 క. అని యిట్లు దేవగణములు
 వినుతింపగృహకటాక్ష వీక్షణములచేఁ
 గని వారు గంధమాదన
 మునకేగిరి తండ్రిముదము ముప్పిరిగొనఁగన్
- 33 క. ధరణీభర ముడుపుటకా
 నరనారాయణులు భువిజననమనయమునొం
 దిరి యర్జునకృష్ణాఖ్యలఁ
 గురుయదువంశముల సత్త్వగుణయుతులగుచున్
- 34 వ. మఱియునగ్నిదేవునకు దక్షపుత్రియైన స్వాహాదేవి యను భార్య
 యందు హుతభోజనులగు పావకుండునుబవమానుండును శుచి
 యునను మువ్వురుగోడుకులుగలిగిరి వారివలనంబంచదత్వారిం
 శత్రుంఖ్యలంగల యగ్నులుత్పన్నంబులయ్యె ఇట్లు పితృపితామహ
 యుక్తంబుగానేకోనపంచాశత్రుంఖ్యలుగల యగ్నులు బ్రహ్మవాదుల
 చే యజ్ఞకర్మంబులందగ్నిదేవతాకంబులైన యిష్టులుదత్తన్నామం
 బులచేతఁజేయంబడుచుండు ఆ యగ్నులెవ్వరనినగ్నిష్వాత్తులు
 బర్హిషదులు సౌమ్యులుబితలునాజ్యపులు సాగ్నులు నిరగ్నులునన
 నేడుదెఱంగులై యుందురు దాక్షాయణి యగు స్వధ యను ధర్మ
 పత్ని యందు వారలవలన వయునయు ధారిణియుననునిద్దఱు
 కన్యలుదయించి జ్ఞానవిజ్ఞానపారగలగుచు బ్రహ్మనిష్ఠలయి పరగిరి
 వెండియు

- 37 క. అని యడిగిననవ్విదురునిఁ
గనుగోని మైత్రేయుఁడనియెఁగొతుకమొప్పన్
వినుమనఘ తొల్లి బ్రహ్మలు
జననుతముగజేయునట్టి సత్రముఁజూడన్
- 38 చ. సరసిజగర్భ యోగిజన శర్వ సుపర్వ మునీంద్ర హవ్యభు
క్తరమఋషి ప్రజాపతులు భక్తిమెయింజనుదెంచి యుండన
త్తరణిసమానతేజుఁడగు దక్షుఁడు వచ్చినదత్సదస్యుల
దరమున లేచిరప్పుడు పితామహభర్గులుదక్కనందఱున్
- 39 క. చనుదెంచిన యా దక్షుఁడు
వనజజనకు మ్రొక్కి భక్తివశులై సభ్యుల్
తనకిచ్చిన పూజలుగై
కొని యర్హాసనమునందుఁగూర్చుండి తగన్
- 40 తే. తన్నుఁబొడగని సభ్యులందఱును లేవ
నాసనము దిగనట్టి పురారివలను
గన్నుఁగవలను విస్ఫులింగములుసెదరఁ
జూచి యిట్లను రోషవిస్ఫురణ మెఱయ
- 41 తే. వినుఁడు మీరలు రొదమాని విబుధమునిహు
తాశనాది సురోత్తములార మోహ
మత్సరోక్తులుగావు నా మాటలనుచు
వారికందఱుకా పురవైరిఁజూపి

- 42 సీ. పరికింపనితఁడు దిక్పాలయశోహని
 కరుణఁడీ క్రియాశూన్యపరునిచేతఁ
 గరమొప్ప సజ్జనాచరితమార్గము దూషి
 తంబయ్యెనెన్న గతత్రపుండు
 మహితసావిత్రిసమానను సాధ్విన
 స్మృతనూజను మృగశాబనేత్ర
 సకల భూమీసురజనసమక్షమున మ
 ర్కటలోచనుఁడు కరగ్రహణమర్ధిఁ
- 42.1 తే. జేసి తా శిష్యభావంబుఁజెందుటాత్మఁ
 దలచి ప్రత్యుద్గమాభివందనములెలమి
 నడపకుండిన మాననీ నన్నుఁగన్న
 నోరిమాటకుఁదనకేమిగోరువోయె
- 43 సీ. అనయంబు లుప్తక్రియాకలాపుఁడు మాన
 హీనుఁడు మర్యాదలేనివాఁడు
 మత్తప్రచారుఁడున్మత్తప్రియుఁడు దిగం
 బరుఁడు భూతప్రేతపరివృతుండు
 దామసప్రమథభూతములకు నాథుండు
 భూతలిప్తుండస్థిభూషణుండు
 నష్టశౌచుండునున్నదనాథుఁడును దుష్ట
 హృదయుఁడుగ్రుఁడునుబరేతభూని
- 43.1 తే. కేతనుఁడు వితతస్రస్తకేశుఁడశుచి
 యయిన యితనికి శివనాముఁడను ప్రవాద
 మెటులుగలిగెనశివుఁడగునితనినెఱిగి
 యెఱిగి వేదంబు శూద్రునకిచ్చినటులు
- 44 వ. ఇతనికినస్మృతనూజను విధిప్రేరితుండనై యిచ్చితి

- 45 క. అని యిట్లులు ప్రతికూలవ
చనములు దక్షుండు పలికి శపియింతును శ
ర్వునినని జలములుగొని కర
మున నిలిపి యిటులనె రోషమునననఘాత్మా
- 46 క. ఇతఁడేంద్రోపేంద్రపరీ
వృతుడై మఖసమయమున హవిర్భాగము దే
వతలంగూడఁగ మహిత ని
యతిబొందక యుండుఁగాక యని శపియించెన్
- 47 వ. ఇట్లు దక్షుండు పల్కిన గర్హితవాక్యంబులు వినిందితంబులగుంగాని
యాధార్థ్యంబున వాస్తవంబులగుచు భగవంతుండగు రుద్రునందు
నిందితంబులుగాక స్తుతిరూపంబుననొప్పెదదనంతరంబ రుద్రునకు
శాపంబిచ్చిన కారణంబున దక్షుండు సదస్యముఖ్యులచేనకృత్యం
బని నిషేధింపబడి ప్రవృద్ధంబయిన క్రోధంబుతోడ నిజనివాసంబున
కుంజనియె అంత గిరిశానుచరాగ్రేసరుండగు నందికేశ్వరుండు ద
క్షుండు నిటలాక్షుని శపియించిన శాపంబునతనిఁబల్కిన యనర్థవా
క్యంబులును విని కోపారుణితలోచనుండై యిట్లను ఈ దక్షుండు మ
ర్త్యశరీరంబు శ్రేష్ఠంబుగాఁదలచి యప్రతిద్రోహియైన భగవంతునందు
భేదదర్శియై యపరాధంబుగావించె ఇట్టి మూఢాత్ముండు దత్త
విముఖుండగు మఱియుంగూటధర్మంబులయిన నివాసంబుల
గ్రామ్యసుఖకాంక్షలంజేసి సక్తుండై యర్థవాదంబులైన వేదంబులచేత
నష్టమనీషంగలిగి కర్మతంత్రంబు విస్తృతంబుచేయు వెండియు దేహ
దికంబులుపాదేయంబులుగాఁదలచుచు బుద్ధిచేతనాత్మతత్త్వంబు
మఱిచి వర్తించుచుఁబశుప్తాయుండై స్త్రీకాముండునగు ఇదియునుం
గాక దక్షుండచిరకాలంబున మేషముఖుండగునని మఱియు

- 48 మ. అనయంబుందన మానసంబుననవిద్యన్ ముఖ్యతత్త్వంబుగాఁ
గని గౌరీశుఁదిరస్కరించిన యసత్కర్మాత్మునీ దక్షుని
న్ననువర్తించినవారు సంసరణకర్మారంభులై నిచ్చలున్
జననంబందుచుఁజచ్చుచున్ మరలనోజంబుట్టుచున్ వర్తిలున్
- 49 వ. అదియునుంగాక యీ హరద్వేషులైన ద్విజులర్థవాదబహుళంబు
లైన వేదవాక్యంబులవలన మధుగంధసమంబైన చిత్తక్షోభంబుచేత
విమోహితమనస్కులై కర్మాసక్తులగుదురు మఱియును భక్త్యాభక్త్య
విచారశూన్యులై దేహాదిపోషణంబుకొఱకు ధరియింపఁబడిన విద్యా
తపోవ్రతంబులుగలవారలై ధనదేహేంద్రియంబులయందుఁబ్రీతింబొం
ది యాచకులై విహరింతురు అని నందికేశ్వరుండు బ్రాహ్మణజనం
బుల శపియించిన వచనంబులు విని భృగుమహాముని మరల శపి
యింపఁబూని యిట్లనియె
- 50 తే. వసుధనెవ్వారు ధూర్జటివ్రతులు వారు
వారికనుకూలురగుదురెవ్వారు వారు
నట్టి సచ్చాస్త్ర పరిపంథులైనవారు
నవనిఁబాషండులయ్యెదరని శపించె
- 51 సీ. సకలవర్ణాశ్రమాచార హేతువు లోక
మునకు మంగళమార్గమును సనాత
నముఁబూర్వముపిసమ్మతము జనార్దనమూల
మును నిత్యమును శుద్ధమును శివంబు
నార్యపథానుగంబగు వేదమును విప్ర
గణము నిందించిన కారణమున
నే శివదీక్షయందేని మధ్యమపూజ్యఁ
డై భూతపతి దైవమగుచునుండు

- 51.1 తే. నందు మీరలు భస్మజటాస్థిధార
 ణములదగి మూడబుద్ధులు నష్టశౌచు
 లై నశింతురు పాషండులగుచుననుచు
 శాపమొనరించెనా ద్విజసత్తముండు
- 52 వ. ఇట్లన్యోన్యంబును శాపంబులంబొందియు భగవదనుగ్రహంబుగలవా
 రలగుటంజేసి నాశంబునొందరైరి అట్టియెడ విమనస్కుండగుచున
 నుచరసమేతుండై భవుండు చనియెనంత
- 53 సీ. అనఘాత్మ యే యజ్ఞమందు సర్వశ్రేష్ఠః
 డగు హరి సంపూజ్యుడై వెలుంగు
 నట్టి యజ్ఞంబు సమ్యగ్విధానమున స
 హస్ర వత్సరములునజుడొనర్చెఁ
 గరమొప్ప నమర గంగాయమునాసంగ
 మావనిగలుగు ప్రయాగ యందు
 నవభృథస్నానంబులతిభక్తిగావించి
 గతకల్మషాత్ములై ఘనతకెక్కి
- 53.1 తే. తగ నిజాశ్రమభూములదలచి వార
 లందఱును వేడ్కతోజనిరనుచు విదురు
 నకును మైత్రేయుడను మునినాయకుండు
 నెఱుగ వినిపించి వెండియునిట్టులనియె
- 54 వ. అంత శ్వశురుండగు దక్షునకు జామాత యైన భర్గునకునన్యోన్య
 విరోధంబు పెరుగుచుండనతిచిరంబగు కాలంబరిగె అంత దక్షుండు
 రుద్రవిహీనంబగు యాగంబులేనిది యైనను శర్వుతోడి పూర్వవిరో
 ధంబుననుబరమేష్టి కృతంబైన సకలప్రజాపతివిభుత్వగర్వంబున
 నుంజేసి బ్రహ్మనిష్ఠులగునీశ్వరాదుల ధిక్కరించి యరుద్రకంబుగా
 వాజపేయసవనంబుగావించి తదనంతరంబ బృహస్పతిసవననామ
 కంటైన మఖంబు చేయనుపక్రమించిననచ్చటికింగ్రమంబున

- 55 చ. కరమనురక్తినమ్మఖముగన్గొను వేడుక తొంగలింపఁగాఁ
బరమముని ప్రజాపతి సుపర్వ మహర్షి వరుల్ సభార్యులై
పరువడి వచ్చి యందఱు శుభస్థితి దీవనలిచ్చి దక్షుచేఁ
బొరిఁబొరినచ్చటన్ విహిత పూజలనొందిరి సమ్మదంబునన్

దక్షయజ్ఞమునకు దాక్షాయణి యరుగుట

- 56 తే. దక్షతనయ సతీదేవిదవిలి యాత్మ
సదనముననుండి జనకుని సవనమహిమ
గగనచరులు నుతింపనా కలకలంబు
విని కుతూహలిని యయి విన్వేధిఁజూడ
- 57 వ. అయ్యవసరంబునఁదదుత్సవదర్శన కుతూహలులై సర్వదిక్కుల
వారునుజనుచుండిరాసమయంబున
- 58 సీ. తనరారు నవరత్న తాటంకరోచులు
చెక్కుటద్దములతోఁజెలిమి చేయఁ
మహనీయ తపనీయమయ పదకద్యుతు
లంసభాగంబులనావరింప
నంచిత చీనిచీనాంబరప్రభలతో
మేఖలాకాంతులు మేలమాడఁ
జంచలసారంగ చారు విలోచన
ప్రభలునల్లిక్కులఁబ్రబ్బికొనఁగ
- 58.1 తే. మించువేడుక భర్తసమేతలగుచు
మానితంబుగ దివ్యవిమానయాన
లగుచునాకాశపథముననరుగుచున్న
ఖచర గంధర్వ కిన్నరాంగనలఁజూచి

- 59 క. సతి దన పతి యగునా పశు
పతిఁజూచి సముత్సుకతను భాపించె ప్రజా
పతి మీ మామ మఖము సు
వ్రతమతి నొనరించుచున్నవాఁడట వింటే
- 60 క. కావుననయ్యజ్ఞమునకు
నీ విబుధగణంబులర్థినేగెదరదిగో
దేవ మనమిప్పుడచటికే
బోవలెనను వేడ్క నాకుఁబుట్టెడునభవా
- 61 క. ఆ యజ్ఞముగనుగొనగా
నా యనుజులు భక్తిఁబ్రాణనాథులతోడం
బాయకవత్తురు మనముం
బోయిన నే వారినచటఁబొడగనఁగల్గున్
- 62 క. జనకుని మఖమునకర్థిం
జని నీతోఁబారిబర్హసంజ్ఞికతఁగడుం
దనరిన భూషణములఁగై
కొన వేడ్క జనించెనీశ కుజనవినాశా
- 63 క. నాతోడను స్నేహముగల
మాతనుదత్సేదరీసమాజము ఋషిసం
ఘాతకృతమఖసమంచిత
కేతువుగన వేడ్క గగనకేశ జనించెన్
- 64 వ. అదియునుంగాక దేవా మహాశ్చర్యకరంబై గుణత్రయాత్మకంబగు
ప్రపంచంబు భవదీయమాయావినిర్మితంబగుటంజేసి నీకునాశ్చర్య
కరంబుగాదు ఐనను భవదీయతత్త్వంబెఱుంగఁజాలక కామినీస్వ
భావంబుగలిగి కృపణురాలనై మదీయ జన్మభూమిగనుగొన
నిచ్చగించితినిని వెండియునిట్లనియె

- 65 చ. ముదమునఁదన్మభోద్భవ విభూతిఁగనుంగొననన్యకామినుల్
పదవులుగట్టి భూషణవిభాసితలై నిజనాథయుక్తలై
మదకలహంసపాండురసమంచితదివ్యవిమానయానలై
యదె చనుచున్నవారుగనుమభ్రపథంబున నీలకంధరా
- 66 క. అనఘా విను లోకంబుల
జనకుని గేహమునఁగలుగు సకల సుఖంబుల్
తనయులుచని సంప్రీతిం
గనుఁగొనకేరీతి నిలుచుఁగాయములభవా
- 67 క. అనయముఁబిలువక యుండం
జనననుచితమంటివేని జనక గురు సుహృ
జ్జననాయక గేహములకుఁ
జనుచుందురు పిలువకున్న సజ్జనులభవా
- 68 వ. అని మఱియునిట్లనియె దేవా నా యందుఁబ్రసన్నుండవై మదీయ
మనోరథంబుందీర్చనర్హుండవు సమధిక జ్ఞానంబుగల నీచేత నేను
భవదీయ దేహంబునందర్థంబున ధరియింపంబడితినట్టి నన్నునను
గ్రహింపవలయునని ప్రార్థించిన మందస్మితవదనారవిందుండగుచు
జగత్సృష్టల సమక్షంబున దక్షుండు తన్నాడిన మర్మభేదంబులైన
కుహక వాక్యసాయకంబులందలంచుచునిట్లనియె
- 69 సీ. కల్యాణి నీ మాటగడునొప్పు బంధువుల్
పిలువకుండినను సంప్రీతిఁజనుదు
రంటి విదియు లొస్స యైనను దేహాభి
మాన మదముననమర్షమునను
గడఁగి యారోపితఘనకోపదృష్టులు
గారేనిఁబోదగుఁగాని వినుము
వినుతవిద్యాతపోవిత్రవయోరూప
కులములు సుజనులకును గుణంబు

- 69.1 తే. లివియ కుజనులయెడ దోషహాతుకంబు
 లై వివేకంబు చెఱుచు మహాత్ములైన
 వారి మహాత్మ్యమాత్మ గర్వమునజేసి
 జడులు పొడగానజాలరు జలజనేత్ర
- 70 క. వినుమట్టి కుటిలులగు దు
 ర్జనుల గృహంబులకు బంధుసరణినిబోవం
 జనదు వినీతులకదిగడు
 ననుచితమైనట్ల యుండునది యెట్లనినన్
- 71 ఆ. కుటిలబుద్ధులయిన కుజనుల యిండ్లకు
 నార్యులేగ వారనాదరమున
 బోమలు ముడిపడంగ భూరిరోషాక్షులై
 చూతురదియుగాక సుదతి వినుము
- 72 చ. సమదరిపుప్రయుక్తపటుసాయకజర్జరితాంగుడయ్యు దుః
 ఖమునుదొఱంగి నిద్రగనుగాని కృశింపడు మానవుండునో
 యుమ వినుమిష్టబాంధవదురుక్షులు మర్మములంటనాటజి
 త్తముననహర్నిశంబుఁబరితాపమునొంది కృశించునెప్పుడున్
- 73 క. విను లోకోత్కృష్టుడు ద
 క్షునికిదనూభవలలోనగూరిమిసుతవై
 నను నా సంబంధంబున
 జనకునిచేఁబూజఁబడయఁజాలవు తరుణీ
- 74 వ. అది యెట్లతనిచేత భవత్సంబంధంబునంజేసి పూజఁబడయమికిన
 తనికి నీకు విరోధంబునకు హేతువెట్టిదని యంటివేని

- 75 మ. నిరహంకారనిరస్తపాపసుజనానింద్యోల్లసత్కీర్తిగోం
దఱు కామించి యశక్తులై మనములన్ దందహ్యమానేంద్రియా
తురులై యూరక మచ్చరింతురు మహాత్ముండీశ్వరుడైన యా
హరితో బద్ధవిరోధముందొడరు దైత్యశ్రేణి చందంబునన్
- 76 వ. అదియునుంగాక నీవతనికింబ్రత్యుత్థానాభివందనంబులుగావింప
కుండుటంజేసి యతండు తిరస్కృతుండయ్యెనంటివేని లోకంబున
జనులన్యోన్యంబునుబ్రత్యుత్థానాభివందనంబులుగావింతురు అది
య ప్రాజ్ఞలయినవారు సర్వభూతాంతర్యామి యైన పరమపురు
షుండు నిత్యపరిపూర్ణుండుగావునగాయికవ్యాపారంబయుక్తంబని
తదుద్దేశంబుగా మనంబునంద నమస్కారాదికంబులుగావింతురు
గాని దేహాభిమానంబులుగలుగు పురుషులందుగావింపరు కాన
యేనును వాసుదేవశబ్దవాచ్యుండు శుద్ధసత్త్వమయుండునంతఃకర
ణంబునందునావరణ విరహింతుడునయి ప్రకాశించు వాసుదేవున
కు నా హృదయంబుననెల్లప్పుడు నమస్కరించుచుండుదు ఇట్ల
నపరాధివైన నన్నుబూర్వంబున బ్రహ్మలు చేయు సత్రంబునందు
దురుక్తులంజేసి పరాభవించి మద్ద్యేషి యైన దక్షుండు భవజ్ఞునకుం
డైననతఃకుడుదదనువర్తులయిన వారలునుజుడదగరు కావున
మద్వచనాతిక్రమంబునంజేసి యరిగితివేనినచట నీకుఁబరాభవంబు
సంప్రాప్తంబగు లోకంబున బంధుజనంబులవలనఁబూజబడయక
తిరస్కారంబువొందుట చచ్చుటయ కాదే యని పలికి మఱియున
భవుండుపోమ్మని యనుజ్ఞ యిచ్చిననచ్చటనవమానంబునంజేసి
యశుభంబగుననియునిచ్చటఁబోమ్మనక నివారించిన మనోవేదన
యగుననియు మనంబునందలపోయుచునూరకుండె అంత

- 77 సీ. సతి సుహృద్దర్శనేచ్ఛాప్రతికూలదుః
 ఖస్మాంత యగుచునంగములు వడఁక
 నందంద తొరఁగెడునశ్రుపూరంబులు
 గండభాగంబులఁగడలుకొనఁగ
 నున్నతస్తనమండలోపరిహారముల్
 వేడినిట్టూర్పుల వెచ్చఁగంద
 నతిశోకరోషాకులాత్యంత దోదూయ
 మానమై హృదయంబు మలఁగుచుండ
- 77.1 తే. మఱియుఁగుపితాత్మ యై స్వసమానరహితు
 నాత్మదేహంబు సగమిచ్చినట్టి భవుని
 విడిచి మూఢాత్మ యగుచునవ్వెలఁదిజనియె
 జనకుఁజూచెడు వేడుక సందడింప
- 78 వ. ఇట్లతిశేఘ్రగమనంబున
- 79 సీ. మానిని చనుచుండ మణిమన్మదాది స
 హస్ర సంఖ్యాతరుద్రానుచరులు
 యక్షులు నిర్భయులై వృషభేంద్రుని
 మున్నిడుకొనుచునమ్మదితదాల్పు
 కందుకాంబుజ శారికా తాళవృంత ద
 ర్పణ ధవళాతపత్ర ప్రసూన
 మాలికా సావర్ణమణివిభూషణ ఘన
 సార కస్తూరికా చందనాది
- 79.1 తే. వస్తువులుగొంచునేగి శర్వాణిఁగదిసి
 శంఖదుందుభివేణునిస్వనములోప్ప
 మానితంబైన వృషభేంద్రయానఁజేసి
 యజ్ఞభూమార్గులై యర్థినరిగి యరిగి
- 80 వ. ముందట

- 81 చ. మనమున మోదమందుచునుమాతరుణీమణిగాంచెజారు మృ
త్యునకకుశాజినాయస నికాయ వినిర్మిత పాత్రసీమము
న్ననుపమ వేదఘోష సుమహత్ప్రశుబంధనకర్మభూమమున్
మునివిబుధాభిరామము సముజ్జ్వలహోమము యాగధామమున్
- 82 వ. ఇట్లుగనుంగొని యజ్ఞశాలంబ్రవేశించిన
- 83 క. చనుదెంచిన యమ్మగువను
జననియు సోదరులుదక్క సభగల జనులె
ల్లను దక్షువలని భయమున
ననయమునపుడొదరింపరైరి మహాత్మా
- 84 క. నెఱిదల్లియుఁబినతల్లులుఁ
బరిరంభణమాచరింపఁబరితోపాశ్రుల్
దొరఁగఁగ డగ్గతికతో
సరసిజముఖి సేమమరయ సతిదానంతన్
- 85 క. జనకుండవమానించుట
యును సోదరులద్విదనకునుచితక్రియఁజే
సిన పూజలనందక శో
భనమరసిన మాటుమాట పలుకక యుండెన్
- 86 వ. ఇట్లు తండ్రిచేనాదరింపబడనిదై విభుండైన యీశ్వరునందునాహ్వాన
క్రియాశూన్యత్వరూపంబైన తిరస్కారంబునునరుద్రభాగంబైన య
జ్ఞంబునుంగనుంగొని నిజరోషానలంబున లోకంబులు భస్మంబు
చేయంబూనిన తెఱంగుననుద్రేకించి రుద్రద్వేషియుగ్రతుకర్మాభ్యాస
గర్విష్టుండునగు దక్షుని వధియింతుమనుచు లేచిన భూతగణంబు
ల నివారించి రోషవృక్షభాషణంబుల నిట్లనియె లోకంబున శరీర
ధారులైన జీవులకుఁబ్రియాత్మకుండైన యీశ్వరునకుఁబ్రియాప్రియ
లునునధికులును లేరు అట్టి సకల కారణండును నిర్మత్సరుండు

నునైన రుద్రునందు నీవుదక్కనెవ్వండు ప్రతికూలంబాచరించు అది
యునుంగాక మిముబోటివారలు పరులవలనిగుణంబులందు
దుర్గుణంబులన యాపాదించుతురు మఱియుంగొందఱు మధ్యస్థులైన
వారలు పరుల దుర్గుణంబుల యందు దోషంబుల నాపాదించురు
కొందఱు సాధువర్తనంబుగలవారలు పరులదోషంబులనైన గుణంబు
లుగాననుగ్రహించుతురు మఱియుంగొందఱుత్తమోత్తములు పరుల
యందు దోషంబులనాపాదించక తుచ్చగుణంబులుగలిగినను సద్గు
ణంబులుగాఁగైకొందురు అట్టిమహాత్ముల యందు నీవు పాపబుద్ధిగ
ల్పించితివి అని వెండియునిట్లను మహాత్ములగువారల పాదదూళి
చే నిరస్తప్రభావులై జడస్వభావంబుగల దేహంబునాత్మ యని
పల్కు కుజనులగువారు మహాత్ముల నిందించుట కార్యంబుగాదు
అదియు వారికనుచితంబగునని వెండియునిట్లనియె

87 సీ. అనయంబు శివ యనునక్షరద్వయమర్థి
 వాక్కునఁబలుక భావమునఁదలఁప
సర్వజీవులపాపసంఘముల్ చెడునట్టి
 మహితాత్మునందునమంగళుండ
వగు నీవు విద్వేషివగుటకాశ్చర్యంబు
 నందెద వినుము నీవదియుగాక
చర్చింపనెవ్వని చరణపద్మంబుల
 నరసి బ్రహ్మనందమను మరంద

87.1 తే. మతులభక్తినిదమహ్మదయంబులనెడి
 తుమ్మెదలచేతఁగ్రోలి సంతుష్టచిత్తు
 లగుదురత్యంతవిజ్ఞానులట్టి దేవు
 నందు ద్రోహంబు చేసితేమందు నిన్ను

- 88 క. మఱియునునమ్మహితాత్ముని
చరణసరోజాతయుగము సకలజగంబుల్
నెఱిగొలువగోరు కోర్కులు
దరిమిడి వర్షించునతనిదగునే తెగడన్
- 89 చ. పరగజితాస్థిభస్మన్మకపాలజటాధరుఁడుంబరేతభూ
చరుఁడు పిశాచయుక్తుడని శర్వునమంగళుగాఁదలంపరె
వ్వరునొక్కఁడీవుదక్క మఱి వాక్పతిముఖ్యులునమ్మహాత్ముస
చ్చరణసరోజరేణువులు సమ్మతిదాల్తురు మస్తకంబులన్
- 90 చ. నెలకొని ధర్మపాలనవినిర్మలు భర్గుదిరస్కరించున
క్కలుషుని జిహ్వగోయదగుఁగాకటు చేయఁగనోపఁడేనిదాఁ
బొలియుటయొప్పు రెంటికిఁబ్రభుత్వముచాలమిగర్జరంధ్రముల్
బలువుగ మూసికొంచుఁజనఁబాడి యటందురు ధర్మవర్తనుల్
- 91 వ. అదిగావున
- 92 మ. జనుఁడజ్ఞానమునన్ భుజించిన జగుప్సంబైన యన్నంబు స
య్యన వెళ్ళించి పవిత్రుడైన గతి దుష్టాత్ముండవై యీశ్వరున్
ఘను నిందించిన నీ తనూభవ యనంగానోర్వనీ హేయభా
జనమైనట్టి శరీరమున్ విడిచి భాస్వచ్ఛుద్ధిఁబొటిల్లెదన్
- 93 వ. అదియునుంగాక దేవతలకాకాశగమనంబును మనుష్యులకు భూ
తలగమనంబును స్వాభావికంబులయినట్లు ప్రవృత్తినివృత్తి లక్షణ
కర్మంబులు రాగవైరాగ్యాధికారంబులుగా వేదంబులు విధించుటం
జేసి రాగయుక్తులై కర్మతంత్రులయిన సంసారులకు వైరాగ్యయు
క్తులయి యాత్మారాములయిన యోగిజనులకు విధినిషేధరూపం
బులయిన వైదికకర్మంబులుగలుగుటయు లేకుండుటయు నైజం
బులగుటంజేసి స్వధర్మనిష్ఠుండగు వాని నిందింపంజనదు ఆ యు
భయకర్మశూన్యుండు బ్రహ్మభూతుండునయిన సదాశివునిగ్రియా

శూన్యండని నిందించుట పాపంబగు దండ్రి సంకల్పమాత్ర ప్రభవం
 బులగుటంజేసి మహాయోగిజనసేవ్యంబులయిన యస్మదీయంబు
 లగునణిమాద్యష్టైశ్వర్యంబులు నీకు సంభవింపవు భవదీయంబు
 లగునైశ్వర్యంబులు ధూమమార్గప్రవృత్తులై యాగాన్నభోక్తలైన వారి
 చేత యజ్ఞశాలయందె చాల నుతింపంబడి యుండుగాన నీ మనం
 బున నేనధికసంపన్నుండననియుజితాభస్మాస్థి ధారణుండైన రు
 ద్రుండు దరిద్రుండనియును గర్వింపంజనదని వెండియునిట్లనియె

- 94 ఉ. నీలగళాపరాధి యగు నీకుఁదనూభవనౌట చాలదా
 చాలుగుమర్త్య నీదు తనూజాతననన్ మది సిగ్గు పుట్టెడిన్
 న్నేల ధర్మన్ మహాత్ములకునెగ్గొనరించెడి వారి జన్మముల్
 గాలుపన్ తలంప జనకా కుటిలాత్మక యెన్ని చూడఁగన్
- 95 చ. వర వృషకేతనుండు భగవంతుఁడైన హరుండు నన్ను నా
 దరపరిహాసవాక్యముల దక్షతనూభవ యంచుఁబిల్వ నేఁ
 బురపురఁబొక్కుచున్ ముదముఁబొందక నర్మవచఃస్మితంబులం
 దొఱఁగుదు నీ తనూజనను దుఃఖముకంటెనుజచ్చుటొప్పుగున్
- 96 వ. అని యిట్లు యజ్ఞసభామధ్యంబునంబ్రతికూలుండగు దక్షునుద్దే
 శించి పలికి కామక్రోధాదిశత్రువిఘాతాని యగు సతీదేవి యుదజ్ఞుఖి
 యయి జలంబులనాచమనంబు చేసి శుచియై మౌనంబు ధరియిం
 చి జితాసనయై భూమియందాసీన యగుచు యోగమార్గంబునం
 జేసి శరీరత్యాగంబు చేయందలంచి

- 97 సీ. వరుసఁబ్రాణాపానవాయునిరోధంబు
 గావించి వానినేకముగ నాభి
 తలమునఁగూర్చి యంతటనుదానముదాఁక
 నెగయించి బుద్ధితో హృదయపద్మ
 మున నిల్పి వాని మెల్లన కంఠమార్గము
 నను మఱి భూమధ్యమున వసంపఁ
 జేసి శివాంఘ్రిరాజీవచింతనముచే
 నాథునిఁదక్కునన్యంబుఁజూడ
- 97.1 తే. కమ్మ హాత్ముని యంకపీఠమ్మునందు
 నాదరంబుననుండు దేహంబు దక్షు
 వలని దోషంబునను విడువంగఁదలచి
 తాల్చెఁదనువునననిలాగ్ని ధారణములు
- 98 వ. ఇట్లు ధరియించి గతకల్మషంబైన దేహంబుగల సతీదేవి నిజయోగ
 సమాధిజనితంబయిన వహ్నిచేఁదత్క్షణంబ దగ్ధ యయ్యె అంత
- 99 క. అదిగనుఁగొని హాహాధ్వని
 వొదలఁగనిట్లనిరి మానవులుఁద్రిదశులునీ
 మదిరాక్షి యకట దేహము
 వదలఁగదా దక్షుతోడి వైరముకతనన్
- 100 వ. మఱియునిట్లనిరి

- 101 సీ. సకలచరాచరజనకుడైనట్టి యీ
 దక్షుండుదన కూర్మితనయ మాన
 వతి పూజనీయ యీ సతిదనచేనవ
 మానంబునొంది సమక్షంమందుఁ
 గాయంబుదోఱగంగగనుగొనుచున్నవాఁ
 డిట్టి దురాత్ముడెందేనిఁగలఁడె
 యనుచుఁజిత్తంబులనాశ్చర్యములఁబొంది
 రదియునుఁగాక యిట్లనిరి యిట్టి
- 101.1 తే. దుష్టచిత్తుండు బ్రహ్మబంధుండునయిన
 యీతఁడనయంబుఁదానపఖ్యాతిఁబొందు
 నిందఁబడి మీద దుర్గతిఁజెందుగాక
 యనుచు జనములు పలుకునయ్యవసరమున
- 102 క. దేహము విడిచిన సతిఁగని
 బాహుబలమొప్పు రుద్రపార్వదులునుద
 ద్రోహింపుంచుటకై యు
 త్సాహంబున లేచిరసిగదాపాణులునై
- 103 క. ఆ రవమపుడీక్షించి మ
 హారోషముతోడ భృగుమహాముని క్రతుసం
 హారకమారకమగునభి
 చారకహోమంబొనర్చె సరభసవృత్తిన్
- 104 వ. ఇట్లు దక్షిణాగ్ని యందు వేల్చిననందుఁదపంబొనర్చి సోమలోకంబు
 ననుండు సహస్రసంఖ్యలుగల ఋభునామధేయులైన దేవతలుద
 యించి బ్రహ్మతేజంబునంజేసి దివ్యవిమానులై యుల్ముకంబులు
 సాధనంబులుగా ధరియించి రుద్రపార్వదులయిన ప్రమథగుహ్యకగ
 ణంబులఁబాఱందోలిన వారునుబరాజితులైరి తదనంతరంబ నారదు
 వలననభవుండుదండ్రీదేనసత్కృతురాలగుటంజేసి భవాని పంచ

త్వంబునొందుటయుంబ్రమథగణంబులు ఋభునామక దేవతలచేఁ
బరాజితులగుటయు విని

దక్షధ్వర ధ్వంసంబు

- 105 శా. ఆద్యుండుగుఁడు నీలకంఠుఁడీభద్రత్యారాతి దఘ్తోష్టుఁడై
మాద్యద్భూరిమృగేంద్రఘోషమున భీమప్రక్రియన్ నవ్వుచున్
విద్యుద్వహ్నిశిఖాసముచ్చయరుచిన్ వెల్గొందు చంచజ్జటన్
సద్యక్రోధముతోడఁబుచ్చివయిచెన్ క్షౌచక్రమధ్వంబునన్
- 106 వ. ఇట్లు పెఱికి వైచిన రుద్రని జట యందు
- 107 సీ. అభ్రంలిహోదభ్ర విభ్రమాభ్రభ్రమ
కృన్నీలదీర్ఘ శరీరమమరఁ
బ్రజ్వలజ్వలన దీప్తజ్వాలికాజాల
జాజ్వల్యమాన కేశములు మెఱయఁ
జండదిగ్గేదండశుండాభద్రోర్ధండ
సాహస్రధృతహేతిసంఘమొప్ప
వీక్షణత్రయలోకవీక్షణద్యుతి లోక
వీక్షణతతి దుర్నిరీక్ష్యముగను
- 107.1 తే. గ్రకచకరినకరాళదంష్ట్రలు వెలుంగ
ఘనకపాలాస్థివనమాలికలునుదనర
నఖిలలోకభయంకరుఁడగుచు వీర
భద్రుఁడుదయించె మాఱుటరుద్రుఁడగుచు
- 108 తే. వీరభద్రుండు విహతవిద్వేషి భద్రుఁ
డగుచుఁదన వేయి చేతులు మొగిచి వినయ

మెసఁగ నేనేమి చేయుదునెఱుగ నాకు

నానతిమ్మన్న నతనికయ్యభవుఁడనియె

- 109 చ. గురుభుజశౌర్య భూరిరణకోవిద మద్భటకోటికెల్ల నీ
వరయ వరూధినీవరుఁడవై చని యజ్ఞముగూడ దక్షునిన్
బరువడిఁద్రుంపుమీవచట బ్రాహ్మణతేజమజేయమంటివే
నరిది మదంశసంభవుఁడవై తగు నీకునసాధ్యమెయ్యడన్
- 110 వ. అని కుపితచిత్తుండై యాజ్ఞాపించిననట్లకాక యని
- 111 చ. అనఘుఁడు రుద్రుఁజేరి ముదమారఁబ్రదక్షిణమాచరించి వీ
డ్కొని యనివార్యవేగమునఁగుంభినిగ్రక్కదలన్ రుళంఝుళ
ధ్వని మణినూపురంబులు పదంబుల మ్రోయఁగ భీషణప్రభల్
దనరఁగృతాంతకాంతకశితస్ఫుటశూలముఁబూని చెచ్చెరన్
- 112 చ. సరభసవృత్తినట్లరుగు సైన్యపదాహతధూత ధూళిధూ
సరిత కుబేరదిక్తటము సభ్యులు దక్షుఁడుఁజూచి యెట్టి భీ
కరతమమంచనందమముగాదు రజఃపటలంబటంచు ని
వ్వెఱపడి పల్కిరాత్మల వివేకవిహీనతఁబొంది వెండియున్
- 113 సీ. ఈ ధూళి పుట్టుటకెయ్యది హేతువో
విలయసమీరమా పొలయదిపుడు
ప్రాచీనబర్హిధరాపతి మహితోగ్ర
శాసనుఁడిపుడు రాజ్యంబు చేయఁ
జోరసంఘములకో రారాదు మఱి గోగ
ణాళిరాకకు సమయంబుగాదు
కావుననిప్పుడు కల్పావసానంబు
గాఁబోలుఁగాదటుగాక యున్న
- 113.1 తే. నిట్టి యౌత్సాహికరజమెందేనిఁగలదె
యనుచు మనముల భయమందిరచటి జనులు
సురలు దక్షుఁడునంతఁబ్రసూతి ముఖ్య

లయిన భూసురకాంతలిట్లనిరి మఱియు

- 114 క. తన కూతులు చూడఁగ నిజ
తనయను సతిననపరాధఁదగవఱి యిట్లె
గ్గొనరించిన యీ దక్షుని
ఘనపాపవిపాకమిదియుఁగాఁదగుననుచున్
- 115 వ. వెండియునిట్లనిరి కుపితాత్ముండైన దక్షుండుదనకూతుతో విరో
ధంబుచాలక జగత్సంహారకారణుండయిన రుద్రునింగ్రోధింపజేసె
అమ్మహాత్ముండెంతటివాఁడన్నంబ్రళయకాలంబున
- 116 సీ. సుమహిత నిశిత త్రిశూలారసంప్రోత
నిఖిల దిక్పరిరాజనివహుఁడగుచుఁ
జటులోగ్రనిష్ఠురస్తనిత గంభీరాట్ట
హాసనిర్భిన్నాఖిలాశుఁడగుచు
భూరికరాళవిస్సార దంష్ట్రాహతి
పతిత తారాగణ ప్రచయుఁడగుచు
వివిధ హేతివ్రాతవిపులప్రభాపుంజ
మండిత చండదోర్ధ్వండుఁడగుచు
- 116.1 తే. వికటరోషభయంకరభ్రుకుటిదుర్ని
రీక్ష్మదుస్సహ తేజోమహిమదనర్చి
ఘన వికీర్ణజటాబంధకలితుఁడగుచు
నఖిలసంహారకారణుఁడయి నటించు
- 117 తే. అట్టిదేవునిద్రిపురసంహారకరునిఁ
జంద్రశేఖరు సద్గుణసాంద్రునభవు
మనము రోపింపఁజేసిన మంగళములఁ
బొందవచ్చునె పద్మగర్భునకునైన

118

వ. అని యివ్వధంబున భయవిహ్వలలోచనలై పలుకుచున్న సమ
యంబున మహాత్ముండైన దక్షునకు భయావహంబులై సహస్ర
సంఖ్యాతంబులైన మహోత్పాతంబులు భూనభోతరంబులగానం
బడుచుండె ఆ సమయంబున రుద్రానుచరులు నానావిధాయుధం
బులు ధరియించి కపిలపీతవర్ణంబులుగలిగి వామనాకారులు మక
రోదరాననులునై యజ్ఞశాలాప్రదేశంబునంబరువులు పెట్టుచుగది
యంజనుదెంచి దక్షాధ్వరవాటంబులు విటతాటంబులు చేయుచుం
గొందఱు ప్రాగ్వంశంబునుగొందఱు పత్నీశాలయు కొందఱు సదస్య
శాలయుగొందఱుగ్నీధ్రశాలయు కొందఱు యజమానశాలయుఁ
గొందఱు మహానసగృహంబును విధ్వంసంబులుగావించిరి మఱి
యుగొందఱు యజ్ఞపాత్రంబులనగ్నులంజెఱచిరి వెండియుఁగొం
దఱు హోమాగ్నులార్చిరి పదంపడి కొందఱు హోమకుండంబుల
యందు మూత్రంబులు విడిచిరి కొందఱుత్తరవేదికామేఖలలుద్రెంచిరి
కొందఱు మునుల బాధించిరి కొందఱు తత్పత్నుల వెఱపించిరి
మఱికొందఱు దేవతానిరోధంబుగావించిరి అంత మణిమంతుండు
భృగువును వీరభద్రుండు దక్షునిఁజుండీశుండు పూషుని భగుని
నందీశ్వరుండునుబట్టిరి ఇవ్వధంబున సదస్య దేవ ఋత్విజ్ఞ
కాయంబుల శిలల ఋత్వియు జానువులఁబొడిచియునఱచేతుల
నడచియు గుల్ఫంబులఁబొడిచియు వివిధబాధలు పఱచిన వారు
కాందిశీకులై యెక్కడెక్కడేనింజనిరి మఱియును

119

క. మును దక్షుడభవుఁబలుకఁగఁ
గను గీఁతిన భగునిఁబట్టి కన్నులు పెకలిం
చెను నందీశ్వరుడచ్చటి
జనములు హాహారవంబు సందడిగొలుపన్

120

తే. కుపితుడై నాఁడు భవుని దక్షుఁడు శపింపఁ

బరిహసించిన పూషుని పండ్లు దుల్లఁ
గొట్టి బలభద్రుఁడా కళింగుని రదంబు
లెలమి దులిచిన పగిదిఁజండ్లీశ్వరుండు

121 క. తగవేది దక్షుఁడా సభ
నగదాపుఁదిరస్కరించునాఁడట శృశ్రుల్
నగచుంజుపుటనా భృగు
పగకై శృశ్రువులు వీరభద్రుఁడు పెఱికిన్

122 సీ. అతులదర్పొద్ధతుండై వీరభద్రుండు
గైకొని దక్షు వక్షంబుఁద్రొక్కి
ఘనశితధారాసిఁగొని మేను వొడచియు
మంత్రసమన్వితమహితశస్త్ర
జాలావినిర్భిన్న చర్మంబుగల దక్షుఁ
జంపగాలేక విస్మయమునొంది
తద్వద్ధోపాయంబుదనచిత్తమునఁజూచి
కంఠనిష్పీడనగతిఁదలంచి

122.1 తీ. మస్తకముఁదున్మియంచితామర్షణమున
దక్షిణాలమున వేల్చెఁదదనుచరులు
హర్షమునుబొందనచటి బ్రాహ్మణజనంబు
లాత్మలనుజాల దుఃఖంబులందుచుండ

123 వ. ఇట్లు వీరభద్రుండు దక్షునియాగంబు విధ్వంసంబుగావించి నిజ
నివాసంబైన కైలసంబునకుఁజనియెనయ్యవసరంబున

124 చ. హరభటకోటిచేత నిశితాసి గదా కరవాల శూల ము
ధ్వజ ముసలాది సాధనవిదారిత జర్జరితాఖిలాంగులై
సురలు భయాకులాత్ములగుచున్ సరసీరుహజాతుఁజేరి త

చ్చరణసరోరుహంబులకు సమ్మతిజాగిలి మ్రొక్కి నమ్మలై

- 125 క. తము ధూర్జటిసైనికులగు
ప్రమథులు దయమాలి పెలుచ బాధించుట స
ర్వముజెప్పిరనుచు మైత్రే
య మునీంద్రుడు విదురుతోడననియెన్ మఱియున్

బ్రహ్మచేప్తార్థితుడై శివుండనుగ్రహించుట

- 126 తే. ఇంతయును మున్ను మనముననెఱిగి యున్న
కతన విశ్వాత్మకుండునుగమలలోచ
నుండునననొప్పు నారాయణుండునజుడుఁ
జుడరాఁరై మున్ను దక్షునిమఖంబు
- 127 వ. అనిదెప్పి సురలిట్లు విన్నవించినజతుర్ముఖుండు వారలకిట్లనియె
- 128 క. ఘనతేజోనిధి పురుషుం
డనయంబుగృతాపరాధుఁడయిననుదామ
ల్లన ప్రతీకారముగావిం
చినజనులకు లోకమందు సేమముగలదే
- 129 వ. అని మఱియునిట్లనియె
- 130 క. క్రతుభాగార్థుండగు పశు
పతినీశ్వరునభవు శర్వు భగ్గుని దూరీ
కృతయజ్ఞభాగుజేసిన
యతిదోషులు దుష్టమతులునగు మీరింకన్
- 131 సీ. పూని యే దేవుని బొమ్ముడిమాత్రన

లోకపాలకులును లోకములును

నాశమొందుదురట్టి యీశుండు ఘన దురు

క్ష్యస్తనికాయవిద్ధాంతరంగుఁ

డునుబ్రియావిరహితుండునునైనవాఁడమ్మ

హాత్మునిఁద్రిపురసంహారకరుని

మఖపునస్సంధానమతినపేక్షించు మీ

రలు చేరి శుద్ధాంతరంగులగుచు

131.1

తే.

భక్తినిష్ఠలఁదత్పాదపద్మయుగళ

ఘనపరిగ్రహపూర్వంబుగాఁగనతని

శరణమొందుఁడతండు ప్రసన్నుఁడయినఁ

దివిరి మీకోర్కి సిద్ధించు దివిజులార

132

వ.

అని మఱియునిట్లనియె అద్దేవునిఁడాయంజన వెఱుతుమని తలంప

కుండు అతనిఁజేరునుపాయంబెఱింగిపుమంటిరేని నేనునిండుం

డును మునులును మీరలును మఱియు దేహధారులెవ్వరేనిన

మ్మహాత్ముని రూపంబునతని బలపరాక్రమంబులకొలఁదియునె

ఱుంగజాలము అతండు స్వతంత్రుండుగావునఁదదుపాయంబెఱిం

గింపనెవ్వఁడు సమర్థుండగు అయిననిపుడు భక్తపరాధీనుండును

శరణాగతరక్షకుండునగునీశునిఁజేరంబోవుదము అని పలికి పద్మ

సంభవుండు దేవపితృగణప్రజాపతులంగూడి కైలాసాభిముఖుడై

చనిచని

133

ఉ.

భాసురలీలఁగాంచిరి సుపర్వులు భక్తజనైకమానసో

ల్లాసముఁగిన్నరీజనవిలాసము నిత్యవిభూతిమంగళా

వాసము సిద్ధగుహ్యకనివాసము రాజతభూవికాసి కై

లాసముఁగాంతినిర్జితకులక్షితిభృత్సుమహద్విలాసమున్

134

సీ.

ధాతువిచిత్రతోదాత్తరత్నప్రభా

సంగతోజ్జ్వలతుంగశృంగములును

గిన్నర గంధర్వ కింపురుషాప్సరో
 జననికరాకీర్ణ సానువులును
 మానిత నిఖిలవైమానిక మిధునస
 ద్విహరణైక శుభప్రదేశములును
 గమనీయ నవమల్లికాసుమనోవల్లి
 కామతల్లీ లసత్సందరములు

- 134.1 తే. నమర సిద్ధాంగనాశోభితాశ్రమములు
 విబుధజనయోగ్యసంపన్నవేశములును
 గలిగి బహువిధపుణ్యభోగములనొప్పు
 వినుతసుకృతములకు దండ వెండికొండ
- 135 వ. అది మఱియును మందార పారిజాత సరళ తమాల సాల తాల
 తక్కిల కోవిదార శిరీషార్జున చూత కదంబ నీప నాగ పున్నాగ
 చంపక పాటలాశోక వకుళ కుంద కురవక కనకామ్ర శతపత్ర
 కింశుకైలా లవంగ మాలతీ మధూక మల్లికా పనస మాధవీ
 కుటజోదుంబురాశ్వత్థ ప్లక్ష వట హింగుళ భూర్జ పూగ జంబూ
 ఖర్జూరామ్రాతక ప్రియాళు నారికేళేంగుద వేణు కీచక ముఖర తరు
 శోభితంబును కలకంఠ కాలకంఠ కలవింక రాజకీర మత్తమధుకర
 నానావిహంగకోలాహలనినదబధిరీభూతరోదోంతరాళంబును సింహ
 తరక్షు శల్య గవయ శరభ శాఖామృగ వరాహ వ్యాఘ్ర కుర్మర
 రురు మహిష వృక సారంగ ప్రముఖ వన్య సత్త్వ సమాశ్రయ విరా
 జితంబును కదళీషండమండిత కమల కహ్లాఠ కైరవకలిత పులినత
 ల లలిత కమలాకర విహరమాణ కలహంస కారండవ సారస చక్ర
 వాక బక జలకుక్కుటాది జలవిహంగకుల కూజిత సంకులంబును
 సలిలకేళీవిహరమాణ సతీరమణీ రమణీయ కుచమండల విలిప్త
 మృగమద మిళిత హరిచందన గంధ సుగంధిజలపూరిత గంగా
 తరంగణీ సమావృతంబునునైన కైలసపర్వతంబు పొడగని యరవిం
 దసంభవ పురందరాది దేవగణంబులత్యద్భుతానందంబులంబొంది

ముందటఁదార హీర హేమమయ విమానసంకులంబును పుణ్యజన
మానినీ శోభితంబునునైన యలకాపురంబుగడచి తత్పుర బాహ్య
ప్రదేశంబునందీర్ఘపాదుండైన పుండరీకాక్షుపాదారవిందరజఃపావనం
బును రతికేళీవ్యాసంగపరిశ్రమనివారకసలిలకేళీవిలోల దేవకామినీ
పీనవక్షోజవిలిప్తకుంకుమపంకసంగత పిశంగవర్ణ వారిపూర విలసి
తంబునునై నందాలకనందాభిధానంబులుగల నదీ ద్వితయంబు
దాటి తత్పురోభాగంబున వనగజ సంఘృష్ట మలయజ పరిమిళిత
మలయపవనాస్వాదన ముహుర్ముహురున్ముదిత మానస పుణ్య
జనకామినీ కదంబంబును వైదూర్యసోపానసమంచిత కనకోత్పల
వాపీ విభాసితంబునుగింపురుష సందార యోగ్యంబునునగు సౌగం
ధికవన సమీపంబునందు

136 సీ. ఉజ్జ్వలంబయి శతయోజనంబుల పొడ
 వొగిఁబంచసప్తతి యోజనముల
పఱపునుగల్గి యే పట్టునఁదఱుగని
 నీడ శోభిల్ల నిర్ణీతమగుదుఁ
బర్ణశాఖాసమాకీర్ణమై మాణిక్య
 ములఁబోలఁగల ఫలములఁదనర్చి
కమనీయసిద్ధయోగక్రియామయమయి
 యనఘముముక్షుజనాశ్రయంబు

136.1 తే. భూరిసంసారతాప నివారకంబు
 నగుచుఁదరురాజమనఁగఁబెంపగ్గలించి
 భక్తజనులకు నిచ్చులుఁబ్రమదమెసఁగ
 వలయు సంపదలందునావటము వటము

137 వ. ఆ వృక్షమూలతలంబున

138 సీ. ఇద్ధసనందాది సిద్ధసంసేవిత
 శాంతవిగ్రహుని వాత్సల్యగుణునిఁ
గమనీయలోకమంగళదాయకుని శివు

విశ్వబంధుని జగద్వినుతయశుని
 గుహ్యకసాధ్యరక్షోయక్షనాథకు
 బేరసేవితుని దుర్వారబలుని
 నుదితవిద్యాతపోయోగయుక్తుని బాల
 చంద్రభూషణుని మునీంద్రనుతునిఁ

138.1 తే. దాపసాభీష్టకరు భస్మదండలింగ
 ఘనజటాజినధరుని భక్తప్రసన్ను
 వితతసంధ్యాభ్రరుచివిడంబితవినూత్న
 రక్తవర్ణు సనాతను బ్రహ్మమయుని

139 వ. మఱియును

140 సీ. అంచితవామపాదాంభోరుహము దక్షి

ణోరుతలంబుననొయ్యనునిచి
 సవ్యజానువుమీద భవ్యబాహువు సాచి
 వలపలిముంజేత సలలితాక్ష
 మాలిక ధరియించి మహనీయతర్కము
 ద్రాయుక్తుఁడగుచుఁజిత్తంబులోన
 నవ్యయంబయిన బ్రహ్మనందకలితస
 మాధినిష్ఠుఁడు వీతమత్సరుండు

140.1 తే. యోగపట్టాభిరాముఁడై యుచితవృత్తి
 రోషసంగతిఁబాసి కూర్చున్నజముని
 యనువునను దర్భరచిత బ్రుహ్మసనమున
 నున్న మునిముఖ్యునంచితయోగనిరతు

141 క. అలఘునినభవుని యోగీం
 ద్రులు వినుచుండంగ నారదునితోఁబ్రియ భా
 షలు జరుపుచున్న రుద్రుని
 సలలితపన్నగవిభూషు సజ్జనపోషున్

- 142 క. కని లోకపాలురును ముని
జనులును సద్భక్తినతని చరణంబులకున్
వినతులయిరప్పుడట్టా
సనుగని యయ్యభవుడధికసంభ్రమమొప్పన్
- 143 క. అనఘ మహాత్ముండగు వా
మనుడాకశ్యపునకొగి నమస్కారము చే
సినగతినజనకునభివం
దనమొగిగావించె హరుడు దద్దయుబ్రీతిన్
- 144 తే. అంత రుద్రానువర్తులైనట్టి సిద్ధ
గణ మహర్షి జనంబులుగని పయోజ
గర్భునకు మ్రొక్కిరంతనాకమలభవుడు
శర్వుగని పల్కె మందహాసంబుతోడ
- 145 తే. జగములకునెల్ల యోనిబీజంబులైన
శక్తిశివకారణుండవై జగతి నిర్వి
కారబ్రహ్మాంబవగు నిన్నుగడగి విశ్వ
నాధుగానెఱిగెద నా మనముననభవ
- 146 తే. సమతనదిగాక తావకాంశంబులైన
శక్తిశివరూపములగ్రీడ సలుపుదూర్ణ
నాభిగతి విశ్వజనన వినాశ వృద్ధి
హేతుభూతుండవగుచుందువీశ రుద్ర
- 147 సీ. అనఘ లోకంబుల యందు వర్ణాశ్రమ
సేతువులనగ్రబ్రహ్మాతినొంది
బలసి మహాజన పరిగృహీతంబులై
యఖిలధర్మార్థదాయకములైన
వేదంబులను మఱి వృద్ధి నొందించుట

కొఱకునై నీవ దక్షుని నిమిత్త
మాత్రునిజేసి యమ్మఖముగావించితి
వటుగాన శుభమూర్తివైన నీవు

147.1 తే. గడగి జనముల మంగళకర్ములయిన
వారి ముక్తినమంగళాచారులయిన
వారి నరకంబునొందింతు భూరిమహిమ
భక్తజనపోష రాజితపణివిభూష

148 వ. అట్లగుటందత్కర్మంబులోకానొకనికి విపర్యాసంబునొందుటకుగార
ణంబెయ్యదియో భవదీయరోషంబు హేతువని తలంచితినేనిద్య
దీయ పాదారవిందనిహితచిత్తులై సమస్తభూతంబుల యందు ని
నుంగనుంగొనుచు భూతంబులనాత్మయందు వేఱుగాఁజూడక వర్తిం
చు మహాత్ములయందునజ్ఞులైనవారి యందుఁబోలె రోషంబుదఱచు
వొరయదట నీకుఁగ్రోధంబుగలదే యని

149 సీ. మఱి భేదబుద్ధిగర్మప్రవర్తనముల
మదయుతులయి దుష్టహృదయులగుచుఁ
బరవిభవాసహ్యభవమనోవ్యాధులఁ
దగిలి మర్కాత్మభేదకములయిన
బహుదురుక్తులచేతఁబరులఁబీడించుచు
నుండు మూఢులను దైవోపహతులఁ
గాఁదలపోసి యక్కపటచిత్తులకు నీ
వంటి సత్పురుషుఁడేవలననైన

149.1 తే. హింసగావింపకుండు సమిద్ధచరిత
నీలలోహిత మహితగుణాలవాల
లోకపాలనకలిత గంగాకలాప

- 154 క. బలియుర దండించుట దు
 ర్బలజనరక్షణము ధర్మపద్ధతి యగుటం
 గలుషాత్ములనపరాధము
 కొలదిని దండించుచుందుగొనకొని యేనున్
- 155 వ. అని దగ్ధశీర్షుండయిన దక్షుండజముఖుండగు భగుండు బర్హిస్సుం
 బంధభాగంబులుగలిగి మిత్రనామధేయ చక్షుస్సునంబోడగాంచు
 పూషుండు పిష్టభుక్కుగుచు యజమానదంతంబులచే భక్షించు
 దేవతలు యజ్ఞావశిష్టంబు నాకొసగుటంజేసి సర్వావయవపూర్ణులై
 వర్తింతురు ఖండితాంగులైన ఋత్విగాది జనంబులశ్వనీదేవతల
 బాహువులచేతనుబూషుని హస్తంబులచేతను లబ్ధబాహుహస్తులై
 జీవింతురు భృగువుబస్తశ్మశ్రువులుగలిగి వర్తించు అని శివుండా
 నతచ్చిన సమస్తభూతంబులును సంతృప్తాంతరంగంబులై తండ్రీ
 లెస్సయ్యెనని సాధువాదంబులనభినందించిరి అంతనా శంభుని
 యామంత్రణంబువడసి సునాసీరప్రముఖులగు దేవతలు ఋషుల
 తోడంగూడిరానజుండును రుద్రునింబురస్కరించుకొని దక్షాధ్వర
 వాటంబుకుంజనియె అంత
- 156 క. శర్వునియోగక్రమమున
 సర్వావయవములుగలిగి సన్మునిఋత్వి
 గీర్వాణముఖ్యలోప్పిరి
 పూర్వతనుశీలనార్యభూషణ యంతన్
- 157 క. విను దక్షునంత మేషము
 ఖునిజేసిన నిద్ర మేలుకొని లేచిన పో
 ల్కిని నిలిచె దక్షుడభవుడు
 కనుగొనుచుండంగనాత్మగౌతుకమొప్పన్
- 158 వ. ఇట్లు లేచి నిలిచి ముందఱనున్న శివునింగనుగొనినమాత్రన శర
 త్కాలంబుననకల్మషుంబైన సరస్సునుంబోలెఁబూర్వరుద్రవిద్వేష జ

నితంబులైన కల్మషంబులంబాసి నిర్మలుండై యభవుని నుతియిం
పందొడంగి మృతిబొందిన సతీతనయందలంచి యనురాగోత్కంఠల
బాష్పపూరితలోచనుండును గద్గదకంఠుండునునై పలుకంజాలక
యెట్టకేలకు దుఃఖంబు సంస్తంభించుకొని ప్రేమాతిరేకవిహ్వలుండగు
చు సర్వేశ్వరుండగు హరునకిట్లనియె

159 క. విను నీకపరాధుడనగు
నను దండించుటది దండనముగాదు మది
న్నను రక్షించుటగా మన
మునఁదలఁతును దేవ యభవ పురహర రుద్రా

160 సీ. అనఘాత్మ తగ నీవునట్లనాభుండును
బరికింపఁ బ్రాహ్మణాభాసులయిన
వారలయెడలనెవ్వలననుపేక్షింప
రఱు దృఢవ్రతచర్యులైనవారి
యెడ నీకుపేక్ష యెక్కడిది సగ్గాదిని
నామ్నాయసంప్రదాయ ప్రవర్త
నమునెఱింగించుటకమర విద్యాతపో
వ్రతపరాయణులైన బ్రాహ్మణులను

160.1 తే. వరుసఁబుట్టించితివి కాన వారిసెప్పడుఁ
గేల దండంబుఁబూని గోపాలకుండు
బలసి గోవుల రక్షించు పగిది నీవు
నరసి రక్షించుచుండుగదయ్య రుద్ర

161 సీ. తలపోయనవిదితతత్త్వవిజ్ఞానుండ

నైన నాచేత సభాంతరమున
 నతి దుర్ముక్త్యంబకక్షతుఁడవయ్యును మత్స్య
 తాపరాధము హృదయంబునందుఁ
 దలఁపక సుజననిందాదోషముననధో
 గతిఁబొందుచున్న దుష్కర్ము నన్నుఁ
 గరుణగాచిన నీకుఁగడఁగి ప్రత్యుపకార
 మెఱిఁగి కావింప నేనెంతవాఁడ

- 161.1 తే. నుతచరిత్ర భవత్పరానుగ్రహాను
 రూపకార్యంబుచేత నిరూఢమైన
 తుష్టి నీ చిత్తమందునొందుదువుగాక
 క్షుద్రసంహార కరుణాసముద్ర రుద్ర
- 162 వ. అని యిట్లు రుద్రక్షమాపణంబుగావించి పద్మసంభవుచేతనను
 జ్ఞాతుండై దక్షుండుపాద్యాయముత్విగ్గణసమేతుండగుచుఁగ్రతు
 కర్మంబు నిర్వర్తించు సమయంబున బ్రాహ్మణజనంబులు యజ్ఞం
 బులు నిర్విఘ్నంబులై సాగుటకుఁబ్రయత్నపడి వీరసంసర్గకృతదోష
 నివృత్త్యర్థంబుగా విష్ణుదేవతాకంబునుద్రికపాలపురోడాశద్రవ్యకం
 బునునైన కర్మంబుగావింపనధ్వర్యకృత్యప్రవిష్టుండగు భృగువు
 తోడంగూడి నిర్మలాంతఃకరణుండగుచు దక్షుండు ద్రవ్యత్యాగంబుఁ
 గావింపఁబ్రసన్నుండై సర్వేశ్వరుండు
- 163 సీ. మానిత శ్యామాయమానశరీరదీ
 ధితులు నల్లిక్కుల దీటుకొనఁగఁ
 గాంచనమేఖలాకాంతులతోడఁగొ
 శేయచేలద్యుతుల్ చెలిమిచేయ
 లక్ష్మీసమాయుక్త లలితవక్షంబున
 వైజయంతీప్రభల్ వన్నెచూప
 హాటకరత్నకిరీటకోటిప్రభల్

బాలార్కరుచులతో మేలమాడ

- 163.1 తే. లలితనీలాభ్రరుచిఁగుంతలములుదనరఁ
బ్రవిమలాత్మీయ దేహజప్తభ సరోజ
భవ భవామరముఖ్యుల ప్రభలుమాప
నఖిలలోకైకగురుఁడు నారాయణుండు
- 164 చ. సలలిత శంఖ చక్ర జలజాత గదా శర చాప ఖడ్గ ని
ర్మలరుచులున్ సువర్ణరుచిమన్మణికంకణముద్రికాప్రభా
వళులునుదేజరిల్లు భుజవర్గమనర్గళకాంతియుక్తమై
విలసిత కర్ణికారప్పధివీరుహముంబురుడింపఁబిట్టుగన్
- 165 క. సరసోదారసమంచిత
దరహాసవిలోకనములఁదగ లోకములం
బరితోషమునొందించుచుఁ
బరమోత్సవమొప్ప విశ్వబంధుండగుచున్
- 166 చ. మఱియును రాజహంసరుచిమద్భ్రమణీకృత తాలవృంతదా
మరములు వీవఁగా దివిజమానినులచ్చసుధామరీచివి
స్ఫురణ సితాతపత్రరుచిపుంజము దిక్కులఁబిక్కిటిల్లఁగాఁ
గరివరదుండు వచ్చె సుభగస్తుతివర్ణసుపర్ణయానుఁడై

దక్షాదికృత శ్రీహరి స్తవంబు

- 167 చ. ఘనరుచినట్లు వచ్చిన వికారవిదూరు ముకుందుఁజూచి బో
రననరవిందనందనపురందరచంద్రకళాధరామృతా
శనముఖులర్థి లేచి యతి సంభ్రమమొప్ప నమో నమో దయా
వననిధయే యటంచుననివారణ మ్రొక్కిరి భక్తియుక్తులై
- 168 వ. అట్లు కృతప్రణాములైన యనంతరంబ

- 169 ఉ. ఆ నళినాయతాక్షుని యనంతపరాక్రమదుర్నిరీక్ష్యతే
జోనిహతస్వదీప్తులగుచున్ను తిసేయనశక్తులై భయ
గ్లాని వహించి బాష్పములుగ్రమ్మగ గద్గదకంఠులై తనుల్
వ్రానుపడంగనవ్విభుని మన్ననఁగైకొని యెట్టకేలకున్
- 170 వ. నిటలతటఘటితకరపుటులై యమ్మహాత్ముని యపారమహిమం
బెఱిగి నుతియింప శక్తులుగాక యుండియుగృతానుగ్రహవిగ్రహం
డగుటంజేసి తమతమ మతులకు గోచరించిన కొలంది నుతియిం
పఁదొడంగిరి అందు గృహీతంబులగు పూజాద్యుపచారంబులుగలిగి
బ్రహ్మాదులకు జనకుండును సునంద నందాది పరమభాగవతజ
ననేనితుండును యజ్ఞేశ్వరుండునునగు భగవంతుని శరణ్యని
గాదలంచి దక్షుండిట్లనియె దేవా నీవుస్వస్వరూపంబునందు
న్నయప్పుడుపరతంబులుగాని రాగాద్యఖిలబుద్ధ్యవస్థలచే విము
క్తుండవునునద్వితీయుండవునుజిద్రూపకుండవును భయరహి
తుండవునునై మాయందిరస్కరించి మఱియునా మాయనను
సరించుచు లీలామానుషరూపంబులనంగీకరించి స్వతంత్రుం
డవయ్యును మాయాపరతంత్రుడవై రాగాది యుక్తుండునుంబోలె
రామకృష్ణాద్యవతారంబులగానంబడుచుండువు కావుననీ లో
కంబులకు నీవ యీశ్వరుండవనియునితరులైన బ్రహ్మరుద్రాదులు
భవన్మాయావిభూతులగుటంజేసి లోకంబులకునీశ్వరులుగార
నియును భేదదృష్టిగలనన్ను రక్షింపుము ఈ విశ్వకారణులైన
ఫాలలోచనుండును బ్రహ్మయు దిక్పాలురును సకల చరాచర
జంతువులును నీవ భవద్వ్యతిరిక్తంబు జగంబున లేదని విన్న
వించినందదనంతరంబ ఋత్విగ్గణంబులిట్లనిరి

- 171 సీ. వామదేవుని శాపవశమునఁజేసి క
 ర్మానువర్తులము మేమైనకతన
 బలసి వేదప్రతిపాద్యధర్మోపల
 క్ష్యంబైనయట్టి ముఖంబునందు
 దీపింపనింద్రాది దేవతాకలితరూ
 పవ్యాజమునఁబొంది పరఁగ నిన్ను
 యజ్ఞస్వరూపుండవని కాని కేవల
 నిర్గుణుండవు నిత్యనిర్మలుఁడవు
- 171.1 తే. నరయననవద్యమూర్తివి యైన నీదు
 లలిత తత్త్వస్వరూపంబుఁదెలియఁజాల
 మయ్య మాధవ గోవింద హరి ముకుంద
 చిన్మయాకార నిత్యలక్ష్మీవిహార
- 172 వ. సదస్సులిట్లనిరి
- 173 సీ. శోకదావాగ్ని శిఖాకులితంబు ప్ప
 ధుక్లేశఘనదుర్గదుర్గమంబు
 దండధరక్రూరకుండలిశ్లేష్ఠంబు
 పాపకర్మవ్యాఘ్రుపరివృతంబు
 గురుసుఖదుఃఖికాకోలపూరితగర్త
 మగుచుననాశ్రయమైనయట్టి
 సంసారమార్గసంచారులై మృగతృష్ణి
 కలఁబోలు విషయసంఘమునహమ్మి
- 173.1 తే. మేలిహేతుక దేహనికేతనములు
 నయి మహాభారవహులైనయట్టి మూఢ
 జనములేనాట మీ పదాబ్జములుగానఁ
 జాలువారలు భక్తప్రసన్న దేవ
- 174 వ. రుద్రుండిట్లనియె

- 175 చ. వరద నిరీహయోగిజనవర్గసుపూజిత నీ పదాబ్జముల్
నిరతమునంతరంగముననిల్చి భవత్పదనుగ్రహాదిక
స్ఫురణదనర్చు నన్నునతిమూఢులవిద్యులు మున్నమంగళా
వరణుడటంచుఁబల్కిన భవన్మతి నే గణియింపనచ్యుతా
- 176 వ. భృగుండిట్లనియె
- 177 మ. అరవిందోదర తావకీనఘనమాయామోహితస్వాంతులై
పరమంబైన భవన్మహామహిమముంబాటించి కానంగనో
పరు బ్రహ్మాది శరీరులజ్జలయి యో పద్మాక్ష భక్తార్తిసం
హరణాలోకన నన్నుగావదగు నిత్యానందసంధాయివై
- 178 వ. బ్రహ్మ యిట్లనియె
- 179 సీ. తవిలి పదార్థభేదగ్రాహకములైన
చక్షురింద్రియముల సరవిజూడఁ
గలుగు నీరూపంబుగడఁగి మాయామయం
బగునసద్వ్యతిరిక్తమగుచు మఱియు
జ్ఞానార్థకారణసత్త్వాదిగుణముల
కాశ్రయభూతమై యలరుచున్న
నిరుపమాకారంబు నీకు విలక్షణ
మై యుండుననుచునేనాత్మదలఁతు
- 179.1 తే. నిర్వికార నిరంజన నిష్కళంక
నిరతిశయ నిష్క్రియారంభ నిర్మలాత్మ
విశ్వసంబోధ్య నిరవద్య వేదవేద్య
ప్రవిమలానంద సంసారభయవిదూర
- 180 వ. ఇంద్రుడిట్లనియె

- 181 మ. దితిసంతానవినాశసాధనసముద్ధిష్టాష్టబాహోసమ
న్వితమై యోగిమనోనురాగ పదమై వెల్గొందు నీ దేహమా
యతమైనట్టి ప్రపంచముంబలెను మిథ్యాభూతముంగామి శా
శ్వతముంగా మదిలోడలంతు హరి దేవా దైవచూడామణి
- 182 వ. ఋత్విక్వత్సు లీట్లనిరి
- 183 చ. కడగి భవత్పాదార్చనకుగానిటు దక్షునిచే రచింపగాఁ
బడి శితికంఠరోషమున భస్మమునొంది పరేతభూమి యై
చెడి కడు శాంతమేధమునఁజెన్నఱియున్న మఖంబుఁజూడుమే
ర్పడ జలజాభనేత్రములఁబావనమైవిలసిల్లినచ్యూతా
- 184 వ. ఋషులీట్లనిరి
- 185 మ. అనఘా మాధవ నీవు మావలెనె కర్మారంభివై యుండియున్
విను తత్కర్మఫలంబునొందవితరుల్ విశ్వంబునన్ భూతికై
యనయంబున్ భజించునిందిరగరంబర్ధిన్ నినుంజేరఁగై
కొనవేమందుము నీ చరిత్రమునకున్ గోవింద పద్మీదరా
- 186 వ. సిద్ధులీట్లనిరి
- 187 చ. హరి భవదుఃఖభీషణదవానలదగ్ధత్వపార్తమన్ననో
ద్విరదము శోభితంబునుబవిత్రమునైన భవత్కథాసుధా
సరిదవగాహనంబునను సంస్కృతితాపము వాసి క్రమ్మఱు
దిరుగదు బ్రహ్మముంగనిన ధీరునిభంగిఁబయోరుహోదరా
- 188 వ. యజమాని యగు ప్రసూతి యిట్లనియె
189. చ. కరచరణాదికాంగములుగల్గియు మస్తములేని మొండెముం
బరువడినొప్పకున్నగతిఁబంకజలోచన నీవు లేని య
ధ్వరము ప్రయాజులంగలిగి తద్దయునొప్పకయున్నదీ యెడన్
హరి యిటు నీదు రాక శుభమయ్యె రమాధిప మమ్ముఁగావవే

- 190 వ. లోకపాలకులిట్లనిరి
- 191 సీ. దేవాదిదేవ యీ దృశ్యరూపంబగు
 సుమహిత విశ్వంబుఁజూచు ప్రత్య
 గాత్యభూతుండవైనట్టి నీవునసత్ప్ర
 కాశరూపంబులైగలుగు మామ
 కేంద్రియంబులచేతనీశ్వర నీ మాయ
 నొందించి పంచభూతోపలక్షి
 తంబగు దేహి విధంబునఁగానంగఁ
 బడుదువుగాని యేర్పడిన శుద్ధ
- 191.1 తే. సత్త్వగుణయుక్తమైన భాస్వత్స్వరూప
 ధరుడవై కానబడవుగా పరమపురుష
 యవ్యయానంద గోవింద యట్లుగాన
 యెనయ మా జీవనములింకనేమి కలవు
- 192 వ. యోగీశ్వరులిట్లనిరి
- 193 సీ. విశ్వాత్మ నీ యందు వేఱుగా జీవులఁ
 గనఁడెవ్వఁడటువానికంటఁబ్రియుఁడు
 నీకు లేఁడయినను నిఖిలవిశ్వోద్భవ
 స్థితివిలయంబులకతన దైవ
 సంగతి నిర్భిన్న సత్త్వాదిగుణవిశి
 ష్టాత్మీయమాయచేనజభవాది
 వివిధభేదములొందుదువు స్వస్వరూపంబు
 నందుండుదువు వినిహతవిమోహి
- 193.1 తే. వగుచునుండువుగద నిన్ననన్యభక్తి
 భృత్యభావంబుఁదాల్చి సంప్రీతిఁగొల్పు
 మమ్ము రక్షింపవే కృపామయ రమేశ
 పుండరీకాక్ష సంతతభువనరక్ష

- 194 వ. శబ్దబ్రహ్మ యిట్లనియె
- 195 చ. హరి భవదీయ తత్త్వము సమంచితభక్తిసేటుంగ నేనునా
సరసిజసంభవాదులునుజాలము సత్త్వగుణాశ్రయుండవున్
బరుడవు నిర్గుణుండవును బ్రహ్మమునై తగు నీకున్పెద్దనిం
దఱముఃజతుర్విధార్థఫలదాయక మ్రొక్కెదమాదరింపవే
- 196 వ. అగ్నిదేవుండిట్లనియె
- 197 మ. హవరక్షాచరణుండవై నెగడుదీవయ్యగ్నిహోత్రాదిపం
చవిధంబున్ మఱిమంత్రపంచక సుస్పష్టంబై తగంబొల్చునా
హవరూపంబగు నీకు మ్రొక్కెదను నీ యాజ్ఞన్ భువిన్ హవ్యముల్
సవనవ్రాతములన్ వహింతు హరి యుష్మత్తేజముంబూనుచున్
- 198 వ. దేవతలిట్లనిరి
- 199 మ. మును కల్పాంతమునందుఁగుక్షిణఖిలంబున్ దాచి యేకాకిపై
జనలోకోపరిలోకవాసులును యుష్మత్తత్త్వమార్గంబు చిం
తనముంజేయఁబయోధియందునహిరాట్టల్పంబునంబవ్వళిం
చిన నీ రూపము నేఁడు చూపితివి లక్ష్మీనాథ దేవోత్తమా
- 200 వ. గంధర్వులిట్లనిరి
- 201 మ. హరపంకేజభవామరాదులు మరీచ్యాది ప్రజానాథులో
యరవిందాక్ష రమాహృదీశ భవదీయాంశాంశసంభూతులై
పరగండావకలీలయై నెగడునీ బ్రహ్మాండమున్ దేవ యీ
శ్వర నీకేమతిభక్తి మ్రొక్కెదము దేవా శ్రీశ రక్షింపుమా
- 202 వ. విద్యాధరులిట్లనిరి

- 203 సీ. నళినాక్ష విను భవన్మాయావశంబున
 దేహంబుఁదాల్చి తద్దేహమందు
 నాత్మనహమ్మమేత్యభిమానమును బొంది
 పుత్ర జాయా గృహ క్షేత్ర బంధు
 ధన పశు ముఖ వస్తుతతుల సంయోగవి
 యోగదుఃఖంబులనొందుచుండు
 ధృతివిహీనుఁడనసద్విషయాతిలాలసుఁ
 డతిదుష్టమతియునైనట్టివాఁడు
- 203.1 తే. దవిలి భవదీయగుణసత్కథావిలోలుఁ
 డయ్యెనేనియునాత్తమోహంబువలనఁ
 బాసి వర్తించు విజ్ఞానపరతగలిగి
 చిరదయాకార యిందిరాచిత్తచోర
- 204 వ. బ్రాహ్మణజనంబులిట్లనిరి దేవా యీ క్షతువును హవ్యంబునునగ్ని
 యు మంత్రంబులును సమిద్ధర్పాపాత్రంబులును సదస్యులును
 ఋత్విక్కులును దంపతులును దేవతలునునగ్నిహోత్రంబులును
 స్వధయు సోమంబునునాజ్యంబునుబశువును నీవ నీవుదొల్లి
 వేదమయసూకరాకారంబు ధరియించి దంష్ట్రాదండంబున వారణేం
 ద్రంబు నళినంబు ధరియించు చందంబున రసాతలగత యైన
 భూమినెత్తితివి అట్టి యోగిజనస్తుత్యుండవును యజ్ఞక్షతురూపకుం
 డవునునైన నీవు పరిభ్రష్టకర్ములమై యాకాంక్షించు మాకుంబ్రస
 న్నుండవగుము భవదీయనామకీర్తనంబుల సకలయజ్ఞ విఘ్నం
 బులు నాశంబునొందు అట్టి నీకు నమస్కరింతుము
- 205 క. అని తన్ను సకలజనములు
 వినుతించిన హరి భవుండు విఘ్నముగావిం
 చిన యా దక్షుని యజ్ఞము
 ఘనముగఁజెల్లించెగోఱఁతగాకుండగన్

- 206 క. సకలాత్ముఁడదానగుటను
సకల హవిర్భోక్త యయ్యు జలజాక్షుండుం
బ్రకటస్వభాగమునన
య్యకళంకుఁడు తృప్తిఁబొందియనె దక్షునితోన్
- 207 వ. అనఘా యేనునుబ్రహ్మయుశివుండునీ జగంబులకుఁగారణభూతు
లము అందునీశ్వరుఁడునునుపద్రష్టయు స్వయంప్రకాశుండునైన
నేను గుణమయంబయిన యాత్మీయమాయంబ్రవేశించి జనన
వృద్ధి విలయంబులకు హేతుభూతంబులగు తత్తత్త్రియోచితంబు
లయిన బ్రహ్మరుద్రాది నామధేయంబులనొందుచుండుదట్టి యద్వి
తీయబ్రహ్మరూపకుండనైన నా యందునజభవాదులను భూతగ
ణంబులను మూఁడుండగువాడు వేఱుగాఁజూచు మనుజుండు శరీరం
బునకుఁగరచరణాదులు వేఱుగాఁదలంపని చందంబున మద్భక్తుం
డగువాఁడు నా యందు భూతజాలంబు భిన్నంబుగాఁదలంపఁడు
కావున మా మువ్వుర నెవ్వండు వేఱుచేయకుండు వాఁడు కృతా
ర్థుండు అని యానతిచ్చిన దక్షుండును
- 208 క. విని విష్ణుదేవతాకం
బనఁగాఁద్రికపాలకలితమగు నా యాగం
బునఁదగనవిష్ణుని పద
వనజంబులు పూజ చేసి వారని భక్తిన్
- 209 వ. మఱియును

- 210 సీ. అంగప్రధానక యాగంబులునుజేసి
 యమరుల రుద్రునినర్థిఁబూజ
చేసి విశిష్టస్థ శిష్టభాగమునను
 దవసాన కర్మంబుఁదవిలి తీర్చి
తాను బుత్తిక్కులుఁదగ నోమపులఁగూడి
 యవభృథస్నాంబులాచరించి
కడఁకనవాప్తసకలఫలకాముండై
 తనరు దక్షునిఁజూచి ధర్మబుద్ధి

210.1 తే. గలిగి సుఖవృత్తి జీవించుఁగాక యనుచుఁ
బలికి దివిజాలు మునులును బ్రాహ్మణులును
జనిరి నిజమందెరములకా జలజనయన
భవులు వేంచేసిరాత్మీయ భవనములకు

211 వ. అంత దాక్షాయణి యయిన సతీదేవి పూర్వకళేబరంబు విడిచి
హిమవంతునకు మేనకయందు జనియించి విలయకాలంబునంబు
సుప్తంబయిన శక్తి స్పష్టికాలంబుననీశ్వరునిఁబొందు చందంబునఁ
బూర్వదయితుండగు రుద్రుని వరించెనని దక్షాధ్వరధ్వంసకుండగు
రుద్రుని చరిత్రంబు బృహస్పతి శిష్యుండైన యుద్ధవునకునెఱింగించె
అతండు నాకుంజెప్పి నేను నీకుంజెప్పితె అని మైత్రేయుండు వెండి
యు విదురునకిట్లనియె

212 క. ఈ యాఖ్యానముఁజదివిన
దీయుతులకు వినినయట్టి ధీరులకైశ్వ
ర్యాయుఃకీర్తులుగలుగును
బాయును దురితములుదొలఁగు భవబంధంబుల్

213 వ. అని వెండియునిట్లనియె

- 214 క. విను సనకాదులు నారదుఁ
డును హంసుఁడునరుణీయు ఋభుఁడు యతియుఁగమలా
సనజులు నైష్ఠికులనికే
తనులగుటన్ సాగవయ్యెదద్వంశంబుల్
- 215 వ. మఱియునధర్మునకు మృష యను భార్య యందు దంభుండును
మాయ యనునంగనయుంబుట్టిరి అధర్మ సంతానంబగుట వారిరు
వురును మిథునంబైరి వారిని సంతానహీనుండగు నిర్మతిగ్నోనియె
వారలకు లోభుండును నికృతి యను సతియునుంగలిగి మిథునం
బైరి ఆ మిథునంబునకుగ్రోధుండు హింసయనునంగనయుంబుట్టి
మిథునంబైరి ఆ మిథునంబునకుగలియు దురుక్తి యనునతివ
యుం జన్మించి దాంపత్యంబుగయికోనిరి ఆ దంపతులకు భయ
మృత్యువులను మిథునంబుగలిగె దానివలన యాతనయు నిర
యంబునుబుట్టిరి వీరలు సంసారహేతువగునధర్మ తరుశాఖలయి
నెగడిరి వీని శ్రేయస్కాముండగు జనుండీషణ్మాత్రంబుననువర్తింపం
జనదు ఇవ్విధంబునంబ్రతిసర్గంబును సంగ్రహంబున వినిపించితి
ఇప్పుణ్యకథనెవ్వండేని ముమ్మాటు వినిననతండు ముమ్మాటికి
నిష్పాపుండగును అని చెప్పి మఱియునిట్లనియె

ధృవోపాఖ్యానము

- 216 క. విను నిఖిలభువనపరిపా
లనమునకై చంద్రధరకళాకలితుండై
వనజజనకు స్వాయంభువ
మనువపుడుదయించెగీర్తిమంతుండగుచున్
- 217 తే. రూఢినమ్మనునకు శతరూపవలన
భూనుతులగు ప్రియవ్రతోత్తానపాదు
లనగనిడ్డలు పుత్రులైరందులోనఁ
భవ్యచారిత్రుఁడుత్తానపాదునకును

- 218 క. వినుము సునీతియు సురుచియు
ననుభార్యలుగలరు వారి యందును ధ్రువునిం
గనిన సునీతియునప్రియ
యును సురుచియుఁబ్రియయునగుచునున్నట్టి యెడన్
- 219 సీ. ఒకనాఁడు సుఖలీలనుత్తానపాదుండు
మఱిఁబ్రియురాలైన సురుచిగన్న
కొడుకునుత్తముదన తొడలపైనిడుకొని
యుపలాలనము చేయుచున్న వేళ
నర్థిదదారోహణాపీక్షితుండైన
ధ్రువునిఁగనుంగొని తివకనాద
రింపకుండుటకు గర్వించి యా సురుచియు
సవతిబిడ్డండైన ధ్రువునిఁజూచి
- 219.1 తే. తండ్రితొడనెక్కు వేడుకదగిలెనేనిఁ
బూని నాగర్భమున నాఁడె పుట్టకన్య
గర్భమునఁబుట్టి కోరినఁగలదె నేఁడు
జనకుతొడనెక్కు భాగ్యంబు సవతికొడుక
- 220 క. అదిగాన నీవధోక్షజు
పదపద్మములాశ్రయింపు పాయక హరి నా
యుదరమునఁబుట్టఁజేయును
వదలక యట్లయిన ముదము వఱలెడి నీకున్
- 221 క. అని యారీతినసహ్యవ
చనములు పినతల్లి యపుడు జనకుఁడు వినగాఁ
దనునాడిన దుర్భాషా
ఘనశరములు మనము నాఁటి కాటియపెట్టన్

- 222 క. తనునట్లుపేక్ష చేసిన
జనకునికడఁబాసి దుఃఖజలనిధిలోనన్
మునుఁగుచును దండతాడిత
ఘనభుజగముఁబోలె రోషకలితుండగుచున్
- 223 క. ఘనరోదనంబు చేయుచుఁ
గనుఁగవలను శోకభాష్పకణములుదొరఁగన్
జననికడకేగుటయు నిజ
తనయునిఁగని యా సునీతిదద్దయుఁబ్రేమన్
- 224 వ. తొడలపైనిడుకొని
- 225 క. కరమనురక్తిని మోము ని
విరి తద్వృత్తాంతమెల్ల వెలఁదులునంతః
పురవాసులుఁజెప్పిన విని
పఱపుగ నిట్టూర్పులెసఁగ భాష్పాకుల యై
- 226 తే. సవతి యాడిన మాటలు సారెఁదలచి
కొనుచుఁబేర్చిన దుఃఖాగ్నిఁగుందుచుండెఁ
దావపావక శిఖలచేదగిలి కాంతి
వితతిఁగందిన మాధవీలతికబోలె
- 227 వ. అంతనా సునీతి బాలునింజూచి తండ్రి దుఃఖింపకుమని యిట్లనియె
- 228 క. అనఘా యీ దుఃఖమునకుఁ
బనిలేదన్యులకు నొలయ బలవంతంబై
తన పూర్వజన్మదుష్కృత
ఘనకర్మము వెంటనంటఁగానెవ్వలనన్
- 229 వ. కావున

- 230 క. పెనిమిటిచేతనుబెండ్లా
మని కాదు నికృష్టదాసి యనియునుబిలువం
గనుజాలని దుర్బగురా
లనఁగల నా కుక్షినుదయమందిన కతనన్
- 231 క. నినునాడిన యా సురుచి వ
చనములు సత్యంబులగును సర్వశరణ్యం
డనఁగల హరిచరణంబులు
గను జనకుని యంకమెక్కఁగాఁదలఁతేనిన్
- 232 వ. కావునంబినతల్లి యైన యా సురుచి యాదేశంబుననధోక్షజునాశ్ర
యింపుము అని వెండియునిట్లనియె
- 233 సీ. పరికింపనీ విశ్వపరిపాలనమునకై
యర్థి గుణవృక్షఁడైనయట్టి
నారాయణుని పాదనళినముల్ సేవించి
తగ బ్రహ్మ బ్రహ్మపదంబునొందె
ఘనుఁడు మీ తాత యా మనువు సర్వాంతర
యామిత్యమగునేకమైన దృష్టిఁ
జేసి యాగముల యజించి తా భౌమసు
ఖములను దివ్యసుఖముల మోక్ష
- 233.1 తే. సుఖములనుబొందెనట్టి యచ్యుతునిబరుని
వితతయోగీంద్రనికరగవేష్యమాణ
చరణసరసిజయుగళు శశ్వత్ప్రకాశు
భక్తవత్సలు విశ్వసంపాద్యు హరిని
- 234 వ. మఱియును

- 235 క. కరరాజీవగృహీతాం
 బురుహాయగుచుఁబద్మగర్భముఖ గీర్వాణుల్
 పరికింపంగల లక్ష్మీ
 తరుణీమణిచేత వెదకఁదగు పరమేశున్

ధ్రువుండు నారదోపదేశము వడసి తపంబు చేయుట

- 236 వ. నిజధర్మపరిశోభితంబైన యేకాగ్రచిత్తంబున నిలిపి సేవింపుము
 అమృతహాత్మునికంటె నీ దుఃఖంబపనయించువాఁడన్యుండొక్కరుండు
 గలండే యని పలికినఁబరమార్థప్రాప్తి హేతుకంబులైన తల్లి వాక్యం
 బులు విని తన్నుఁదాన నియమించుకొని పురంబు వెడలి చనున
 వసరంబున నారదుండు తద్వృత్తాంతంబెఱింగి యచ్చటికింజనుదెం
 చి యతని చిక్కిరింబుదెలిసి పాపనాశకరంబైన తన కరతలంబునా
 ధ్రువుని శిరంబునంబెట్టి మానభంగంబునకు సహింపని క్షత్రియుల
 ప్రభావంబద్భుతంబుగదా బాలకుండయ్యుఁబినతల్లి యాడిన దురు
 క్తులు చిత్తంబునంబెట్టి చనుచున్నవాఁడని మనంబుననాశ్చర్యంబు
 నొంది యో బాలక సకలసంపత్సమృద్ధంబగు మందిరంబుదెగడి
 యొంటినెందునెగెదవు స్వజనకృతంబగునవమానంబుచే నిను
 సంతప్తుంగాఁదలంచెదననిన ధ్రువుండిట్లనియె సపత్నీమాతృవా
 గిషుక్షతంబగు వ్రణంబు భగవద్ధ్యానయోగరసాయనంబున మాపి
 కొందుననిన విని ధ్రువునికి నారదుండిట్లనియె
- 237 క. విను పుత్రక బాలుఁడవై
 యనయంబునుగ్రీడలందునాసక్తమనం
 బునఁదిరిగెడు నిక్కాలం
 బున నీకవమానమానములులేవెందున్

- 238 తే. కాన మనమునఁదద్వివేకంబు నీకుఁ
గలిగెనేనియు సంతోషకలితులయిన
పురుషులాత్మీయకర్మ విస్ఫురణఁజేసి
వితతసుఖదుఃఖములనుభవించుతురెపుడు
- 239 వ. కావున వివేకంబుగల పురుషుండుదనకుంబ్రాప్తంబులగు సుఖదుః
ఖంబులు దైవవశంబులుగాఁదలంచి తావన్మాత్రంబునంబరితుష్టుం
డగు నీవునుదల్లి చెప్పిన యోగమార్గప్రకారంబున సర్వేశ్వరాను
గ్రహంబుఁబొందెదనంటివేని
- 240 సీ. అనఘాత్మ యోగీంద్రులనయంబు ధరఁబెక్కు
జన్మంబులందు నిస్సంగమైన
మతినిఁబ్రయోగ సమాధినిష్ఠలఁజేసి
యైననుదెలియలేరతనిమార్గ
మదిగాననతఁడు దురారాధ్యుఁడగు నీకు
నుడుగుము నిష్ఫలోద్భోగమిపుడు
గాక నిశ్శ్రయస కాముఁడవగుదేనిఁ
దండ్రీ వర్తించు తత్కాలమందుఁ
- 240.1 తే. బూని సుఖదుఃఖములు రెంటిలోననెద్ది
దైవవశమునఁజేకులుదానఁజేసి
డెందమునఁజాల సంతుష్టినొందువాఁడు
విమలవిజ్ఞాని యన భువి వెలయుచుండు
- 241 వ. మఱియు గుణాఢ్యుండుగువానింజూచి సంతోషించుచునాభాసుండగు
వానింజూచి కరుణించుచు సమానుని యెడ మైత్రి సలుపుచు వర్తిం
చుచున్నవాఁడు తాపత్రయాదికంబులందోఁగునని నారదుండు
పలికిన విని ధ్రువుండీట్లనియె అనఘా యీ శమంబు సుఖదుఃఖ
హతాత్ములగు పురుషులకు దుర్గమంబని కృపాయత్తుండవైన నీ
చేత వినంబడె అట్లయినంబరభయంకరంబగు క్షాత్ర ధర్మంబునొ

దిన యవివీతుండనగు నేను సురుచిదురుక్షలను బాణంబులవ
లన వినిర్భిన్నహృదయుండనగుట మదీయచిత్తంబున శాంతి నిలు
వదు కావునంద్రిభువనోత్కృష్టంబుననన్యాధిష్ఠితంబునగు పదంబు
నుబొంద నిశ్చయించిన నాకు సాధుమార్గంబు నెఱింగింపుము
నీవు భగవంతుండగునజని యూరువువలన జనించి వీణావా
దనకుశలుండవై జగద్ధితార్థంబు సూర్యుండునుం బోలె వర్తింతువు
అనిన విని

- 242 క. నారదుఁడీట్లనుననఘ కు
మారక విను నిన్ను మోక్షమార్గంబునకున్
బ్రేరేచినవాఁడిప్పుడు
ధీరజనోత్తముఁడు వాసుదేవుండగుటన్
- 243 వ. నీవునమ్మహాత్మునినజస్త్రధ్యానప్రవణచిత్తుండవై భజియింపుము
- 244 క. పురుషుఁడుదవిలి చతుర్విధ
పురుషార్థశ్రేయమాత్మబొందెదననినన్
ధరఁదత్తాప్తికి హేతువు
హరిపదయుగళంబుదక్కనన్యముగలదే
- 245 వ. కావున
- 246 క. వర యమునానదితటమునఁ
హరి సాన్నిధ్యంబు శుచియునతిపుణ్యమునై
పరఁగిన మధువనమునకును
సరసగుణా చనుము మేలు సమకుఱునచటన్
- 247 క. ఆ యమునాతటినీ శుభ
తోయములంగ్రుంకి నిష్ఠతోనచట నా
రాయణునకును నమస్కృతు
లాయతమఁజేసి చేయు యమనియమములన్

- 248 వ. మఱియు బాలుండవగుటంజేసి వేదాధ్యయనాద్యుచితకర్మానర్హుం
డవయ్యునుచితంబులగు కుశాజినంబులంజేసి స్వస్తికప్రముఖాస
నంబులంగల్పించుకొని త్రివృత్తాణాయామంబులచేతంబ్రాణేంద్రియ
మనోమలంబులను చాంచల్యదోషంబులబ్రత్యాహరించి స్థిరంబయిన
చిత్తంబున
- 249 సీ. ఆశ్రితసత్ప్రసాదాభిముఖుండును
స్నిగ్ధప్రసన్నాననేక్షణుండు
సురుచిరనాసుండు సుభ్రూయుగుండును
సుకపోలతలుండును సుందరుండు
హరినీలసంశోభితాంగుండుఁదరుణుండు
నరుణావలోకనోష్ఠాధరుండుఁ
గరుణాసముద్రుండుఁబురుషార్థనిధియును
బ్రణతాశ్రయుండు శోభనకరుండు
- 249.1 తే. లలితశ్రీవత్సలక్షణ లక్ష్మీతుండు
సర్వలోకశరణ్యుండు సర్వసాక్షి
పురుషలక్షణయుక్తుండుఁబుణ్యశాలి
యసితమేఘనిభశ్యాముఁడవ్యయుండు
- 250 వ. మఱియును
- 251 సీ. హార కిరీట కేయూర కంకణ ఘన
భూషణుండాశ్రితపోషణుండు
లాలితకాంచీకలాపశోభిత కటి
మండలుండంచితకుండలుండు
మహనీయకౌస్తుభమణిఘ్రిణిచారు గై
వేయకుండానందదాయకుండు
సలలితఘన శంఖ చక్ర గదా పద్మ
హస్తుండు భువనప్రకాశుఁడజుఁడు

- 251.1 తే. కమ్రసారభవనమాలికాధరుండు
హతవిమోహుండు నవ్యప్రీతాంబరుండు
లలితకాంచననూపురాలంకృతుండు
నిరతిశయసద్గుణుండు దర్శనీయతముండు
- 252 క. సరసమనోలోచనము
త్యరుండును హృత్పద్మకర్ణికానివసిత వి
స్ఫురదురునఖమణిశోభిత
చరణసరోజాతుండతులశాంతుండు ఘనుండున్
- 253 వ. అయిన పురుషోత్తముఃబూజించుచు హృదయగతుండును సాను
రాగవిలోకనుండును వరదశ్రేష్ఠుండునునగు నారాయణునేకాగ్రచిత్తం
బునంబరమనివృత్తిమార్గంబున ధ్యానంబు చేయుచు ధ్యాతుండైన
పురుషోత్తముని దివ్యమంగళస్వరూపంబు చిత్తంబునందగిలిన మర
ల మగుడనేరదు అదియునుంగాక యే మంత్రంబేని సప్తవాసరం
బులు పరియించిన ఖేచరులంగనుంగొనుసామర్థ్యంబుగలుగు అట్టి
ప్రణవయుక్తంబగు ద్వాదశాక్షరకలితంబును దేశకాలవిభాగవేదిబు
ధానుష్ఠితంబునునయిన ఓంనమోభగవతేవాసుదేవాయ యనెడి
వాసుదేవ మంత్రంబునంజేసి
- 254 సీ. దూర్వాంకురంబుల దూర్వాంకురశ్యాము
జలజంబులనుజారుజలజనయనుఁ
దులసీదళంబులదులసికాదాముని
మాల్యంబులను సునైర్మల్యచరితుఁ
బత్తంబులనుబక్షిపత్తునిఁగడువన్య
మూలంబులనునాదిమూలఘనుని
నంచిత భూర్జత్వగాదినిర్మిత వివి
ధాంబరంబులను ప్రీతాంబరధరుఁ

- 254.1 తే. దనరుభక్తిని మృచ్చిలాదారుచిత
రూపముల యందుగాని నిరూఢమైన
సలీలముల యందుగాని సుస్థలములందుఁ
గాని పూజింపవలయునక్కమలనాభు
- 255 క. ధృతచిత్తుఁడు శాంతుండు ని
యతపరిభాషణుఁడు సుమహితాచారుఁడు వ
ర్ణిత హరిమంగళగుణుఁడును
మితవన్యాశనుఁడునగుచు మెలఁగవలయును
- 256 వ. ఉత్తమశ్లోకుండగు పుండరీకాక్షుండు నిజమాయాస్వేచ్ఛావతారచరి
తంబులచేతనంచిత్యముగానెద్ది చేయునద్ది హృదయగతంబుగా
ధ్యానంబుచేయందగు మఱియుఁగార్యబుద్ధింజేసి చేయంబడు పూ
జావిశేషంబులు వాసుదేవమంత్రంబున సర్వేశ్వరునికి సమర్పింప
వలయు ఇట్లు మనోవాక్కాయకర్మంబులచేత మనోగతంబగునట్లు
గా భక్తియుక్తంబులయిన పూజలచేతఁబూజింపంబడి సర్వేశ్వరుం
డు మాయాభిభూతులుగాక సేవించు పురుషులకు ధర్మాది పురు
షార్థంబులలోననభిమతార్థంబునిచ్చు విరక్తుండుగువాఁడు నిరంతర
భావంబయిన భక్తియోగంబునంజేసి మోక్షంబుకొఱకు భజియించు
అని చెప్పిన విని ద్రువుండు నారదునకుంబ్రదక్షిణ పూర్వకంబుగా
నమస్కరించి మహర్షి జనసేవ్యులై సకలసిద్ధులనొసంగుచు భగవ
త్పాదసరోజాలంకృతంబయిన మధువనంబునకుంజనియె అంత
- 257 తే. పద్మభవసూనుఁడుత్తానపాదు కడకు
నరిగి యా రాజుచే వివిధార్చనముల
నంది సంప్రీతుఁడై యున్నతాసనమున
నెలమిఁగూర్చుండి యాతని వలను చూచి
- 258 వ. ఇట్లనియె

- 259 క. భూనాయక నీవిపుడా
 వ్లానాస్యఁడవగుచుఁజాల మదిలోఁజెంతం
 బూనుటకేమి కతంబన
 నా నారదుతోడనాతఁడనియెన్ మరలన్
- 260 క. మునివర వివేకశాలియు
 ననఘుఁడునైదేండ్ల బాలుఁడస్మత్ప్రియనం
 దనుఁడదయుఁడనగు నాచే
 తనుబరిభవమొంది చనియెఁదొల్లియఁడానున్
- 261 మ. చని యుగ్రాటవిఁజొచ్చి యచ్చటఁబరిశ్రాంతుండు క్షుత్పీడితుం
 డును నావ్లానముఖాంబుజుండుననఘుండున్ బాలకుండైనమ
 త్తనయున్ ఘోర వృకాహి భల్ల ముఖ సత్త్వశ్రేణి నిర్ద్వందెనో
 యని దుఃఖించెద నాదు చిత్తముననార్యస్తుత్య యిట్లాటకున్
- 262 తే. అట్టి యుత్తమబాలు నా యంకపీఠ
 మందుఁగూర్చుండనీక నిరాకరించి
 యంగనాసక్తచిత్తుండనైన యట్టి
 నాదు దౌరాత్మ్యమిది మునినాథచంద్ర
- 263 ఉ. నా విని నారదుండు నరనాథునకిట్లను నీ కుమారుఁడా
 దేవకిరీటరత్న రుచిదీపితపాదసరోజుఁడైన రా
 జీవదళాక్షరక్షితుఁడశేషజగత్పరికీర్తనీయ కీ
 ర్తివిభవప్రశస్తసుచరిత్రుఁడు వానికి దుఃఖమేటికిన్
- 264 ఉ. కావుననమ్మహాత్ముఁడు సుకర్మముచేత సమస్తలోకపా
 లావళికందరాని సముదంచితనిత్యపదంబునంబ్రభు
 శ్రీ విలసిల్లఁజెందుఁదులసీదళదాము భజించి యా జగ
 త్పావనుఁడైన నీ సుతుప్రభావమెఱుంగవు నీవు భూవరా
- 265 వ. అదియునుంగాక

- 266 క. నీ కీర్తియు జగముల యం
దాకల్పమునొందజేయునంచితగుణర
త్నాకరుఁడిటకేతెంచును
శోకింపకుమతనిఁగూర్చి సుభగచరిత్రా
- 267 క. అని నారదుండు పలికిన
విని మనమున విశ్వసించి విభుఁడునుబ్రయనం
దనుఁజింతించుచునాదర
మునఁజూడండయ్యె రాజ్యమునుబూజ్యముగన్
- 268 వ. అంతనక్కడనా ధ్రువుండు
- 269 క. చని ముందటఁగనుఁగొనె మధు
వనమును మునిదేవయోగివర్ణితగుణపా
వనమును దుర్భవజలదప
వనమును నిఖిలైకపుణ్యవరభవనంబున్
- 270 వ. అట్లుగనిడాయంజని యమునానదింగృతస్నానంఁడై నియతుం
డును సమాహితచిత్తుండునునై సర్వేశ్వరుని ధ్యానంబు చేయుచుం
బ్రతిత్రిరాత్రాంతంబునఁగృతకపిత్థబదరీఫలపారణుండగుచు దేహ
స్థితి ననుసరించి యిటులనొక్కమాసంబు హరింబూజించి యంత
నుండి యాఱ్ఱేసి దినంబులకొక్కపరి కృతజీర్ణతృణపర్ణాహారుండ
గుచు రెండవ మాసంబున విష్ణుసమారాధనంబు చేసి యంత
నుండి నవరాత్రంబులకొకమాటుదకభక్షణంబు చేయుచు మూడవ
మాసంబున మాధవునర్పించి యంతనుండి ద్వాదశ దినంబుల
కొకమాటు వాయుభక్షణండుగుచు జితశ్వాసుంఁడై నాలవమాసంబు
నంబుండరీకాక్షుని భజియించి యంతనుండి మనంబుననలయక
నిరుచ్ఛ్వాసుంఁడై యేకపదంబున నిలిచి పరమాత్మఁజింతించుచు
నచేతనంబైన స్థాణువుంబోలెనైదవమాసంబునుజరిపె అంత

- 271 సీ. సకలభూతేంద్రియాశ్రయమగు హృదయంబు
 నందు విషయములఁజెందనీక
 మహదాది తత్త్వసమాజమ్ములకునునా
 ధారభూతమునుబ్రధానపూరు
 పేశ్వరుడైనట్టి శాశ్వతబ్రహ్మంబుఁ
 దనదైన హృదయపద్మమున నిలిపి
 హరిరూపమునకంటెనన్యంబునెఱుఁగక
 చిత్తమవ్వభునందుఁజేర్చి యున్న
- 271.1 తే. కతన ముల్లోకములు చాలఁగంపమొందె
 వెండియునుబేర్చి యయ్యర్భకుండు ధరణి
 నొక్కపాదంబు చేర్చి నిల్చున్న వేళఁ
 బేర్చి యబ్బాలునంగుష్ఠపీడఁజేసి
- 272 తే. వసుమతీతలమర్థము వంగఁజొచ్చె
 భూరిమదదుర్నివారణ వారణేంద్ర
 మెడమఁగుడినొరగఁగనడుగడుగునకును
 జలనమొందు ఉదస్థిత కలమువోలె
- 273 చ. అతఁడుననన్యదృష్టినిజరాచర దేహిశరీరధారణా
 స్థితిగల యీశునందుఁదన జీవితమున్ ఘటియింపఁజేసి యే
 కతఁగనఁదన్నిరోధమునఁగైకొని కంపమునొందెనీశ్వరుం
 డతఁడుచలింపనిజ్జగములన్నియుఁజంచలమయ్యె భూవరా
- 274 క. ఆలోకభయంకరమగు
 నా లోకమహావిపద్ధశాలోకనులై
 నా లోకపాలురందఱు
 నా లోకశరణ్యఁగాననరిగిరి భీతిన్
- 275 వ. అట్లరిగి నారాయణునుద్దేశించి కృతప్రణాములై కరంబులు ముకు
 శించి యిట్లనిరి

- 276 చ. హరి పరమాత్మ కేశవ చరాచరభూతశరీరధారివై
పరఁగుదువీవు నిట్టులుగఁబ్రాణనిరోధమెఱుంగమెందు ముం
దిరవుగ దేవదేవ జగదీశ్వర సర్వశరణ్య నీ పదాం
బురుహములర్థమై శరణు బొందెదమార్తి హరించి కావవే
- 277 వ. అని దేవతలు విన్నవించిననీశ్వరుండు వారలకిట్లనియె ఉత్తానపా
దుండనువాని తనయుండు విశ్వరూపుండనయిన నా యందుఁ
దన చిత్తంబైక్యంబు చేసి తపంబుగావించుచుండ దానంజేసి భవదీ
య ప్రాణనిరోధంబయ్యె అట్టి దురత్యయంబైన తపంబు నివర్తింపఁజే
సెద వెఱవక మీమీ నివాసంబులకుంజనుండని యానతిచ్చిననా
దేవతలు నిర్భయాత్ములై యీశ్వరునకుఁబ్రాణామంబులొచరించి
త్రివిష్టపంబునకుంజనిరి తదనంతరంబ
- 278 సీ. హరి యీశ్వరుండు విహంగ కులేశ్వర
యానుఁడై నిజభృత్యుఁడైన ధ్రువునిఁ
గనుఁగొను వేడుక జనియింపనా మధు
వనమునకప్పుడు చని ధ్రువుండు
పరువడి యోగవిపాకతీవ్రంబైన
బుద్ధిచే నిజమనోంబురుహ ముకుళ
మందుఁదటిత్త్రభాయతమూర్తి యటఁదిరో
ధానంబుననుబొంది తత్క్షణంబ
- 278.1 తే. తన పురోభాగమందు నిల్చిననుబూర్వ
సమధిక్ష్ణాననయనగోచరసమగ్ర
మూర్తిఁగనుఁగొని సంభ్రమమునను సమ్మ
దాశ్రువులు రాలఁబులకీకృతాంగుడగుచు

- 279 తే. నయనముల విభుమూర్తిజానంబు చేయు
పగిదిదన ముఖముననుజుంబనము చేయు
లీలదగ భుజములనునాలింగనంబు
చేయుగతి దండవన్నమస్కృతులొనర్చె
- 280 వ. ఇట్లు దండప్రణామంబులాచరించి కృతాంజలి యై స్తోత్రంబు చేయ
నిశ్చయించియు స్తుతిక్రియాకరణసమర్థుండుగాక యున్న ధ్రువు
నకును సమస్తభూతంబులకునంతర్వామి యైన యీశ్వరుండాతని
తలంపెఱింగి వేదమయంబయిన తన శంఖంబుచేతనబ్బాలుని కపో
లతలంబంటిన జీవేశ్వరనిర్ణయజ్ఞుండును భక్తిభావనిష్ఠుండునున
గు ధ్రువుండు నిఖిలలోకవిఖ్యాతకీర్తిగల యీశ్వరుని భగవత్ప్రతిపా
దితంబులగుచు వేదాత్మకంబులైన తన వాక్కులనిట్లని స్తుతియిం
చె దేవా నిఖిలశక్తిధరుండవునంతప్రవిష్టుండవునైన నీవు లీనంబు
లైన మదీయ వాక్యంబులంబ్రాణేంద్రియంబులంగరచరణశ్రవణత్వగా
దులనుజిచ్ఛక్తిచేగృహంజేసి జీవింపంజేసిన భగవంతుండవునుబర
మపురుషుండవునునైన నీకు నమస్కరింతు నీవొక్కరుండవయ్య
మహదాద్యంబైన యీ యశేషవిశ్వంబు మాయాఖ్యంబయిన యా
త్మీయశక్తిచేతంగల్పించి యందుంబ్రవేశించి యింద్రియంబులందు
వసించుచుదత్తద్దేవతారూపంబులచే నానా ప్రకారంబుల దారువు
లందున్న వహ్ని చందంబునంబ్రకాశింతువు అదియునుంగాక
- 281 చ. వరమతినార్తబాంధవ భవద్ధనబోధసమేతుడై భవ
చ్ఛరణముఁబొందినట్టి విధిసర్గము సుప్తజనుండు బోధమం
దరయఁగఁజూచురీతిఁగనునట్టి ముముక్షుశరణ్యమైన నీ
చరణములంగృతజ్ఞుడగు సజ్జనుఁడెట్లుదలంపకుండెడున్

- 282 సీ. మహితాత్మ మఱి జన్మమరణ ప్రణాశన
 హేతుభూతుండవు నిద్ధకల్ప
 తరువవునగు నిన్నుదగనెవ్వరేనేమి
 పూని నీ మాయావిమోహితాత్ము
 లగుచు ధర్మార్థకామాదులకొఱకుఁదా
 మర్చించుచునుద్రిగుణాభమైన
 దేహోపభోగ్యమై దీపించు సుఖముల
 నెనయంగ మదిలోననెంతురట్టి
- 282.1 తే. విషయసంబంధజన్యమై వెలయు సుఖము
 వారికి నిరయమందును వఱలు దేవ
 భూరిసంసారతాపనివారగుణక
 ధామ్యతాపూర్ణ యీశ మాధవా ముకుంద
- 283 మ. అరవిందోదర తావకీన చరణధ్యానానురాగోల్లస
 చ్చరితాకర్ణనజాత భూరిసుఖముల్ స్వానందకట్రహ్మమం
 దరయన్ లేవఁట దండభృద్భటవిమానాకీర్ణులై కూలునా
 సురలోకస్థులఁజెప్పనేల సుజనస్తోమైక చింతామణీ
- 284 చ. హరి భజనీయమార్గనియతాత్మకులై భవదీయమూర్తిపై
 వఱలిన భక్తియుక్తులగువారల సంగతిఁగల్గఁజేయు స
 త్పురుషసుసంగంతిన్ వ్యసనదుస్తరసాగరమప్రయత్నతన్
 సరసభవత్కథామృతరసంబున మత్తుఁడనై తరించెదన్
- 285 చ. నిరతముఁదావకీన భజనీయపదాబ్జసుగంధలబ్ధినె
 వ్వరిమదివొందఁగాఁగలుగు వారలు తత్ప్రియ మర్జ్యదేహముం
 గరము తదీయదారసుతకామసుహృద్భూహబంధువర్గమున్
 మఱితురు విశ్వతోముఖ రమాహృదయేశ ముకుంద మాధవా

- 286 సీ. పరమాత్మ మర్త్య సుపర్వ తిర్యజ్బ్రుగ
 దితిజ సరీస్సుప ద్విజగణాది
 సంవాప్తమును సదసద్విశేషంబును
 గైకొని మహదాది కారణంబు
 నైన విరాడ్విగ్రహంబు నేనెఱుంగుదుఁ
 గాని తక్కిన సుమంగళమునైన
 సంతత సుమహితైశ్వర్య రూపంబును
 భూరిశబ్దాదివ్యాపారశూన్య
- 286.1 తే. మైన బ్రహ్మస్వరూపమేనాత్మనెఱుంగఁ
 బ్రవిమలాకార సంసారభయవిదూర
 పరమమునిగేయ సంతతభాగధేయ
 నళిననేత్ర రమాలలనాకళత్ర
- 287 సీ. సర్వేశ కల్పాంత సమయంబునందునీ
 యఖిల ప్రపంచంబునాహరించి
 యనయంబు శేషసహాయుండవై శేష
 పర్యంకతలమునఁబవ్వళించి
 యోగనిద్రారతినుండి నాభీసింధు
 జస్వర్ణలోకకంజాతగర్భ
 మందుఁజతుర్ముఖునమరఁబుట్టించుచు
 రుచినొప్పు బ్రహ్మస్వరూపివైన
- 287.1 తే. నీకు మ్రొక్కిదనత్యంత నియమమొప్పు
 భవ్యచారిత్ర పంకజపత్రనేత్ర
 చిరశుభాకార నిత్యలక్ష్మీవిహార
 యవ్యయానంద గోవింద హరి ముకుంద
- 288 వ. అట్లు యోగనిద్రాపరవశుండవయ్యును జీవులకంటెనత్యంత విలక్ష
 ణుండవై యుండుదువు అది యెట్లనిన బుద్ధ్యవస్థాభేదంబుననఖం

డితంబయిన స్వశక్తింజేసి చూచు లోకపాలన నిమిత్తంబు యజ్ఞాధి
 ప్లాతవుగావున నీవు నిత్యముక్తుండవునుబరిశుద్ధుండవును సర్వ
 జ్ఞుండవునునాత్మవునుగూటస్థుండవునునాదిపురుషుండవును
 భగవంతుండవును గుణత్రయాదీశ్వరుండవునునై వర్తింతువు భా
 గ్యహీనుండైన జీవుని యందు నీ గుణంబులుగలుగవు ఏ సర్వేశ్వ
 రునందేమి విరుద్ధగతులై వివిధశక్తియుక్తంబులైన యవిద్యాదు
 లానుపూర్వంబునంజేసి ప్రలీనంబులగుచుండు అట్టి విశ్వకారణం
 బునేకంబుననంతంబునాద్యంబునానందమాత్రంబునవికారంబునగు
 బ్రహ్మంబునకు నమస్కరించెద మఱియు దేవా నీవ సర్వవిధఫలం
 బని చింతించు నిష్కాములయినవారికి రాజ్యాదికామితంబులలోనఁ
 బరమార్థంబయిన ఫలంబు సర్వార్థరూపుండవైన భవదీయపాద
 పద్మసేవనంబ ఇట్లు నిశ్చితంబ యైనను సకాములయిన దీనుల
 ను గోవు వత్సంబును స్తన్యపానంబు చేయించుచు వృకాదిభయం
 బువలన రక్షించు చందంబునంగామప్రదుండవై సంతారభయంబు
 వలనబాపుదువు అని యిట్లు సత్యసంకల్పుండును సుజ్ఞానియు
 నయిన ద్రువునిచేత వినుతింపంబడి భృత్యానురక్తుండైన భగవం
 తుండు సంతుష్టాంతరంగుండై యిట్లనియె

289

క.

ధీరవ్రత రాజన్యకు

మారక నీ హృదయమందు మసలిన కార్యం

బారూఢిగానెఱుంగుదు

నారయనదివొందరానిదైననునిత్తున్

290

వ.

అది యెట్టిదనిననెందేని మేధియందుఁబరిభ్రామ్యమాణగోచక్రంబు

నుంబోల గ్రహనక్షత్రతారాగణజ్యోతిశ్చక్రంబు నక్షత్ర రూపంబుల

యిన ధర్మాగ్ని కశ్యప శక్తులును సప్తర్షులునుదారకాసమేతులై

ప్రదక్షిణంబుదిరుగుచుండుదురు అట్టి దురాపంబునుననన్యాధిష్ఠితం

బును లోకత్రయప్రళయకాలంబునందునశ్వరంబుగాక ప్రకాశమా

- 293 క. అని మైత్రేయుడు ద్రువుడ
 ట్లనయము హరిచేగృతార్థుడైన విధంబె
 ల్లను వినిపించిన విదురుడు
 విని మునివరుజుచి పలికె వినయంబెసంగన్
- 294 క. మునినాయక విను కాముక
 జనదుష్ప్రాపంబు విష్ణుచరణాంబురుహ్
 ర్చన మునిజనసంప్రాప్యము
 ననగల పంకేరుహ్క్షునవ్యయపదమున్
- 295 వ. పెక్కు జన్మంబులంగాని పొందరాని పదంబుదానొక్క జన్మంబుననే
 పొందియుందన మనంబునందప్రాప్తమనోరథుండనని పురుషార్థవేది
 యైన ద్రువుండెట్లుదలంచెననిన మైత్రేయుండిట్లనియె
- 296 తే. అనఘా పినతల్లిదన్నుఁబల్కిన దురుక్తి
 బాణవిద్ధాత్ముఁడగుచుఁదద్భాషణములు
 చిత్తమందుఁదలంచుటఁజేసి ముక్తిఁ
 గోరమికినాత్మలో వగఁగూరుచుండె
- 297 వ. అంతనా ద్రువుండు
- 298 చ. అనఘ జింతేంద్రియుల్ సుమహితాత్ములునైన సనందనాదులెం
 దనయమనేక జన్మసముపార్జిత యోగసమాధిఁజేసి యె
 వ్వని చరణారవిందములు వారని భక్తినిఱుంగుచుందురా
 ఘనుఁబరమేశునీశునవికారునమేయునజేయునాద్యునిన్
- 299 వ. ఏను షణ్మాసంబులు భజియించి తత్పాదపద్మచ్ఛాయంత్రాపిం
 చియు భేదదర్శనండ్లనైతినక్కటా ఇట్టి భాగ్యహీనుండనైన యేను
 భవనాశకుండైన యతనింబొడఁగనియునశ్వరంబులైన కామ్యంబు
 లడిగితినిట్టి దౌరాత్మ్యంబెందేనింగలదే తమ పదంబులకంటెనున్నత
 పదంబునొందుదునో యని సహింపంజాలని యీ దేవతలచేత మ

దీయ మతిగలుపితంబయ్యెగాక నాఁడు నారదుండాడిన మాట
తథ్యంబయ్యె అతని వాక్యంబులంగీకరింపక యేనసత్తముండనై
స్వప్నావస్థలంబొందినవాఁడు దైవికంబైన మాయంజెంది భిన్న
దర్శనుండగు చందంబున నేనద్వితీయుండనైనను బ్రాతయను
శత్రువుచేఁబ్రాప్తంబైన దుఃఖంబునొంది జగదాత్మకుండును సుప్రసా
దుండును భవనాశకుండునునైన యీశ్వరునారాధించి తత్ప్రసాదం
బుబడసియునాయుర్విహీనుండైన రోగికింబ్రయోగించునొషధంబుం
బోలె నిరర్థకంబులైననశ్వరంబులైన యీ కామితంబులుగోరితినని
వెండియు

300 మ. ధనహీనుండు నృపాలుఁజేరి మిగులన్ ధాటిన్ ఫలీకారమి
మ్మని యర్థించినరీతి ముక్తిఫలదుండైనట్టి పంకేజలో
చనుఁడే చాలఁబ్రసన్నుఁడైననతనిన్ సాంసారికంబర్థిగో
రిన నావంటి విమూఢమానసులు ధాత్రింగల్గిరె యెవ్వరున్

ధృవుండు మరల పురంబునకు వచ్చుట

301 సీ. అని యిట్లు చింతించెననుచునమ్మైత్రేయ
ముని విదురునకునిట్లనియెఁదండ్రీ
కమనీయ హరిపాదకమలరజోభిసం
స్కృత శరీరులును యాద్యచ్ఛికముగ
సంప్రాప్తమగు దాన సంతుష్టచిత్తులై
వఱలుచునుండు మీవంటి వారు
దగ భగవత్పాదదాస్యంబుదక్కంగ
నితర పదార్థంబులెడఁదలందు

- 301.1 తే. మఱచియునుగోరనొల్లరు మనుచరిత్ర
తవిలి యిట్లు హరిప్రసాదంబునొంది
మరలి వచ్చుచునున్న కుమారువార్తఁ
జారుచే విని యుత్తానచరణుడపుడు
- 302 వ. మనముననిట్లని తలంచె
- 303 క. చచ్చిన వారలుగ్రమ్మి
వచ్చుటయే కాక యిట్టి వార్తలుగలవే
నిచ్చలునమంగళుడనగు
నిచ్చట మఱి నాకు శుభములేల ఘటించున్
- 304 క. అని విశ్వసింపకుండియు
మనముననా నారదుడుగుమారుడు వేగం
బునరాగలడునుచునుబలి
కిన పలుకులుదలచి నమ్మి కృతకృత్యుండై
- 305 క. తన సుతుని రాక చెప్పిన
ఘనునకు ధనములును మౌక్తికపు హారములున్
మనమలరనిచ్చి తనయునిఁ
గనుగొను సంతోషమాత్మగడలుకొనంగన్
- 306 సీ. వలనుమీఱిన సైంధవంబులఁబూన్చిన
కనకరథంబునుత్కంఠనెక్కి
బ్రాహ్మణ కుల వృద్ధ బంధు జనామాత్య
పరివృతుండగుచు విస్ఫురణమెఱసి
బ్రహ్మనిర్దోష తూర్యస్వన శంఖ కా
హళ వేణు రవములందంద చెలఁగ
శిబికలెక్కియు విభూషితలై సునీతి సు
రుదులుత్తముండునారూఢి నడువ

- 306.1 తే. గరిమ దీపింపనతిశీఘ్రగమనమొప్పు
నాత్మనగరంబు వెలువడి యరుగుచుండి
బలసి నగరోపవన సమీపంబునందు
వచ్చు ధ్రువుగని మేదినిశ్వరుడునంత
- 307 చ. అరదము డిగ్గి ప్రేమదోలకాడ ససంభ్రముడై రమామనో
హరు చరణారవిందయుగళార్చన నిర్దళితాఖిలాఘునీ
శ్వరకరుణావలోకనసుజాత సమగ్రమనోరథున్ సుతుం
గరమనురక్తి డాసి పులకల్ ననలోత్తబ్రమోదితాత్ముడై
- 308 తే. బిగియగొగిటజేర్చి నెమ్మొగము నివిరి
శిరము మూర్ఛొని చుటుకంబు చేతఁబుణికి
యవ్యయానందబాష్పధారాభిషిక్తుఁ
జేసి యాశీర్వదించునా చిరయశుండు
- 309 క. జనకుని యాశీర్వచనము
లనయముగైకొని ప్రమోదియై తత్పదముల్
దన ఫాలతలము నోఁకగ
వినతులుగావించి భక్తి విహ్వలుడగుచున్
- 310 తే. అంతనా సజ్జనాగ్రణి యైన ధ్రువుఁడు
దల్లులకు భక్తి వినతులుదగనొనర్చి
సురుచికిని మ్రొక్కునర్భకుఁజూచి యెత్తి
నగు మొగంబున నాలింగనంబు చేసి

- 311 సీ. కరమొప్పునానంద గద్గద స్వరమున
 జీవింపుమనుచునాశీర్వదించె
 భగవంతుడెవ్వనిపై మైత్రి పాటించు
 సత్కృపానిరతిబ్రసన్నుడగుచు
 నతనికిదమయంతననుకూలమై యుండు
 సర్వభూతంబులు సమతఃబేర్చి
 మహిఁదలపోయ నిమ్మప్రదేశములకు
 ననయంబుఁజేరు తోయముల పగిది
- 311.1 తే. గాన ఘనునమ్మహాత్ముని గారవించె
 సురుచి పూర్వంబుదలఁపక సుజనచరిత
 విష్ణుభక్తులు ధరనుబవిత్రులగుట
 వారికలుగరు ధరణినెవ్వారు మఱియు
- 312 వ. కావుననుత్తముండును ద్రువుండునుబ్రేమవిహ్వలులగుచునన్యో
 న్యాళింగితులై పులకాంకురాలంకృతశరీరులై యానందబాష్పముల
 నొప్పిరి అంత సునీతియుందన ప్రాణంబులకంటెబ్రియుండైన సుతు
 నుపగూహనంబు చేసి తదవయవస్వర్కనంబుచేతనానందంబు
 నొంది విగతశోక యయ్యెనప్పుడు సంతోషబాష్పధారాసిక్తంబులై
 చనుఁబాలునుంగురిసెనంత
- 313 సీ. ఉన్నతసంతోషముప్పతిల్లఁగఁబొర
 జనములా ద్రువుతల్లినెనయఁజూచి
 తొడరిన భవదీయదుఃఖనాశకుడైన
 యిట్టి తనూజుఁడెందేని పెద్ద
 కాలంబు క్రిందటఁగడఁగి నష్టుండైన
 వాడెప్పు నీ భాగ్యవశముచేతఁ
 బ్రతిలబ్ధుడయ్యెనునితఁడు భూమండల
 మెల్లను రక్షించునిద్ధమహిమ

- 313.1 తే. కమలలోచనుఁజింతించు ఘనులు లోక
దుర్జయంబైన యట్టి మృత్యువును గెల్తు
రట్టి ప్రణతార్తిహరుఁడైన యబ్జనాభుఁ
డర్థి నీచేతఁబూజితుండగుట నిజము
- 314 వ. అని ప్రశంసించిరి అట్లు పౌరజనంబులచేతనుపలాల్కమానుండగు
ధ్రువునినుత్తానపాదుండుత్తమసమేతంబుగా గజారాఢునింజేసి
సంస్తూయమానుండును ప్రహృష్టాంతరంగుండునునగుచుఁబురాభి
ముఖుండై చనుదెంచి
- 315 సీ. స్వర్ణపరిచ్ఛదస్వచ్ఛకుడ్యద్వార
లాలితగోపురాట్టాలకంబు
ఫలపుష్పమంజరీకలిత రంభాస్తంభ
పూగపోతాది విభూషితంబు
ఘనసారకస్తూరికాగంధజలబంధు
రాసిక్త విపణిమార్గాంచితంబు
మానిత నవరత్నమయరంగవల్లీవి
రాజిత ప్రతిగృహప్రాంగణంబు
- 315.1 తే. శుభనదీజలకుంభసంశోభితంబు
తండులస్వర్ణలాజాక్షత ప్రసూన
ఫల బలివ్రాతకలిత విభ్రాజితంబు
నగుచు సర్వతోఽలంకృతమైన పురము
- 316 వ. ప్రవేశించి రాజమార్గంబునఁజనుదెంచునప్పుడు
- 317 మ. హరిమధ్యల్ పురకామినీతతులు సౌధాగ్రంబులందుండి భా
స్వరసిద్ధార్థఫలాక్షతప్రసవదూర్వావ్రాతదధ్యంబువుల్
కరవల్లీమణిహేమకంకణరుణత్కారంబు శోభిల్లఁజ
ల్లిరి యా భాగవతోత్తమోత్తమునిపై లీలాప్రమేయంబుగన్
- 318 వ. ఇట్లు వాత్సల్యంబునంజల్లుచు సత్యవాక్యంబుల దీవించుచు సువర్ణ

319 సీ. కాంచనమయమరకతకుడ్యమణిజాల
 సంచయరాజితసౌధములను
 వరసుధాఫేనపాండురరుక్మపరికరో
 దాతృపరిచ్ఛదతల్పములను
 సురతరుశోభితశుకపికమిధునాళి
 గానవిభాసితోద్ధానములను
 సుమహితవైడూర్యనోపానవిమలశో
 భితజలపూర్ణ వాపీచయముల

319.1 తే. వికచకష్ఠారదరదరవిందకైర
వప్రదీపిత బక చక్రవాక రాజ
హంస సారస కారండవాది జలవి
హంగనినదాభిరామ పద్మాకరముల

320 వ. మఱియును

321 తే. చారుబహువిధవస్తువిస్తారమొప్పు
 నంగనాయుక్తమగుచు, బెంపగలించి
 యర్థిదనరారు జనకుగృహంబు చోచ్చె
 నెలమి, ద్రిదివంబు చొచ్చు దేవేంద్రు పగిది

322 వ. ఇట్లు ప్రవేశించిన రాజర్షి యైన యుత్తానపాదుండు సుతుని యాశ్చర్యకరంబైన ప్రభావంబు వినియుంజూచియుం మనంబున విస్మయంబునొంది ప్రజానురక్తుండునుబ్రజాసమ్మతుండును నవయౌవనపరిపూర్ణుండునునైన ధ్రువుని రాజ్యాభిషిక్తుంజేసి వృద్ధవయస్కుడైన తన్నుదాన యెఱింగి యాత్మగతిఁబొంద నిశ్చయించి విరక్తుండై వనంబునకుంజనియె అంతనా ధ్రువుండు శింశుమార ప్రజాపతి కూఁతురైన భ్రమి యను దాని వివాహంబై దానివలనఁగల్గవత్సరు

లనునిద్దఱుగోడుకులంబడసి వెండియు వాయుపుత్రియైన యిల
యను భార్య యందునుత్కలనామకుడైన కొడుకునతిమనోహర
యైన కన్యకారత్నంబునుంగనియె అంతదద్రాత యైన యుత్త
ముండు వివాహంబు లేకుండి మృగయార్థంబు వనంబునకరిగి
హిమవంతంబున యక్షునిచేత హతుండయ్యె అతని తల్లియుఁద
ద్దుఃఖంబున వనంబునకేగి యందు గహనదహనంబున మృతిం
బొందె ద్రువుండు బ్రాత్యమరణంబు విని కోపార్వశోకవ్యాకులిత
చిత్తుండై జైత్రంబగు రథంబెక్కి యుత్తరాభిముఖుండై చని హిమవ
ద్ద్రోణి యందు భూతగణసేవితంబును గుహ్యకసంకులంబునునైన
యలకాపురంబుబొడగని యమ్మహానుభావుండు

ధ్రువుడు కుబేరానుచరులైన యక్షుల యుద్ధము

- 323 మ. ఘనశౌర్యోన్నతితోడ సర్వకకుభాకాశంబులందుంబ్రతి
ధ్వనులోలిన నిగుడంగ శంఖము మహోద్యల్లీలఁబూరింపఁద
న్నినదంబున్ విని యక్షకాంతలు భయాన్వీతాత్మలైరుగ్రసా
ధనులై యక్షభటుల్ పురిన్ వెడలిరుత్సాహంబు సంధిల్లగన్
- 324 వ. ఇట్లు వెడలి యా ద్రువునిందాకిన
- 325 చ. కరము మహారథుండు భుజగర్వపరాక్రమశాలియున్ ధను
ర్ధరుఁడును శూరుఁడౌ ద్రువుఁడుదన్ను నెదిర్చిన యక్షకోటిఁజె
చ్చరఁబదుమూఁడువేలనొకచీరికిఁగైకొనకొక్కపెట్ట భీ
కరముగ మూఁడు మూఁడు శితకాండములందగ గ్రువ్వసేసినన్
- 326 ఉ. వారు లలాటముల్ పగిలి వారక సోలియుఁదేటి యమ్మహో
దారుపరాక్రమప్రకటదైర్యముఁదత్కరలాఘవంబులు
ల్గాట్రు నుతించుచుంగుపితమానసులై పదతాడితప్రదు
ష్టోరగకోటిఁబోలెఁజటులోగ్రభయంకరరోషమూర్తులై

- 327 ఉ. ఆ రథికోత్తముందొడరి యందఱునొక్కటఁజుట్టుముట్టి పెం
పారఁగ బాణషట్కములనంగములంబగులంగనేసి వి
స్సార గదా శర క్షురిక పట్టిన తోమర శూల ఖడ్గముల్
సారథియుక్తుడైన రథిసత్తముపైఁగురిపించిరేపునన్
- 328 వ. అట్లుగురియించిననతండు
- 329 క. పెంపటి యుండెను ధారా
సంపాతచ్చన్నమైన శైలముభంగిన్
గుంపులుకొని యాకసమునఁ
గంపించుచునపుడు సిద్ధగణములు వరుసన్
- 330 క. హాహాకారములెసఁగఁగ
నోహో యీ రీతి ద్రువపయోరుహహితుఁడు
త్యాహము చెడి యిటుదైత్యస
మూహార్ణవమందు నేడు మునిఁగెనె యక్కటా
- 331 వ. అని చింతించు సమయంబున
- 332 క. తామాతని గెలిచితిమని
యామనుజాశనులు పలుకనట నీహర
స్తోమము సమయించు మహో
ద్ధాముండగు సూర్యుఁబోలి తద్దయుఁదోఁచెన్
- 333 వ. అట్లుదోచిన
- 334 మ. అరిదుఃఖావహమైన కార్ముకము శౌర్యస్ఫూర్తితోఁదాల్చి భీ
కరబాణావళిఁబింజపింజఁగఱవంగనేసి ఝంఝానిలుం
డురుమేఘావళిఁబాఱదోలుగతినత్కుగ్రాహితక్తూరబం
ధురశస్త్రావళి రూపుమాపె విలసద్ధోర్ణిల సంధిల్లఁగన్

- 335 చ. మఱి యపుడమ్మహాత్ముడసమానబలుండు మహోగ్రబాణముల్
కరగఱిదాఁకనేసి భుజగర్వమెలర్ప విరోధిమర్మముల్
పఱియలు చేసి యంగములు భంగమునొందగఁజేసి వ్రేల్చిడిన్
గిఱికోని పర్వతంబులనొగిందెగఁగొట్టెడునింద్రుకైవడిన్
- 336 వ. అయ్యవసరంబున
- 337 చ. అలఘుచరిత్రుడమ్మనుకులగ్రణిచే వికలాంగులైనవా
రల సకిరీటకుండలవిరాజితమస్తకకోటిచే సము
జ్జ్వలమణికంకణాంగదలసద్భుజవర్గముచేత సంగర
స్థలమతిరమ్మమై తనరె సంచితవీరమనోహరాకృతిన్
- 338 వ. అంత హతశేషులు
- 339 క. వరబలుడగు మను మనుమని
శరసంభిన్నాంగులగుచు సమరవిముఖులై
హరిరాజముగని పఱచెడు
కరిబ్బందముఁబోలెఁజనిరి కళవళపడుచున్
- 340 క. అప్పుడు రాక్షసమాయలు
గప్పిన ధ్రువుడసురవరులకార్యంబెఱుఁగం
జొప్పడక వారిఁబొడగన
దెప్పరమగుటయును సారథింగని యంతన్
- 341 క. తలపోయగ భువి మాయా
వుల కృత్యంబెఱుఁగనెవరువోలుదురనుచుం
బలుకుచుఁదత్పురిఁజొరఁగాఁ
దలఁపఁగనదిగానరాక తద్దయు మానెన్
- 342 వ. అట్లు పురంబునకరుగుట మాని చిత్రరథుండైన యా ధ్రువుండు
సప్రయత్నుండయ్యనుబరప్రతియోగశంకితుండై యుండెనయ్యెడ
మహాజలధిఘోషంబుననుకరించుశబ్దంబు వినంబడెనంత సకలదిక్త

టంబుల వాయుజనితంబయిన రజఃపటలంబుదోఁచెదత్క్షణంబ
యాకాశంబున విస్ఫురత్తటిత్ప్రభాకలితగర్జారవయుక్త మేఘంబు
లమోఘంబులై భయంకరాకారంబులై తోఁచె అంత

- 343 మ. అనయంబున్ ద్రువుమీఁద దైత్యకృతమాయాజాలమట్లేచి బో
రన మస్తిష్కపురీషమూత్రపలదుర్గంధాస్థిమేదశ్శరా
సన నిస్త్రింశ శరాసి తోమర గదా చక్ర త్రిశూలాది సా
ధనభూభృద్భుజగావళింగురిసెనుద్దండక్రియాలోలతన్
- 344 వ. మఱియు మత్తగజసింహవ్యాఘ్రసమూహంబులునునూర్చి భయం
కరంబై సర్వతఃస్థవనంబయిన సముద్రంబునుగానంబడియె వెండి
యుంగల్పాంతంబునందుంబోలె భీషణంబైన మహాహ్రదంబునుం
దోఁచెనవ్విధంబున నానావిధంబులుననేకంబులునవిరళభయం
కరంబులునయిన యసురమాయలుగ్రూరప్రవర్తనులగు యక్షుల
చేత సృజ్యమానంబులై యడరెనా సమయంబున
- 345 క. అనయంబునునయ్యక్షుల
ఘనమాయనెఱింగి మునినికాయము వరుసన్
మనుమనుమని మనుమనుమని
మనమునఁదలఁచుచునుదత్సమక్షంబునకున్
- 346 వ. చనుదెంచి యా ద్రువుంగని యిట్లనిరి
- 347 సీ. అనఘాత్మ లోకులెవ్వనిదివ్యనామంబు
సమతనాకర్ణించి సంస్మరించి
దుస్తరంబైన మృత్యువునైన సుఖవృత్తిఁ
దరియింతురట్టి యీశ్వరుఁడు పరుఁడు
భగవంతుఁడును శార్ఙ్గపాణియు భక్తజ
నార్తిహరుండునునైన విభుఁడు
భవదీయవిమతులఁబరిమార్చుఁగాకని
పలికిన మునుల సంభాషణములు

- 347.1 తే. విని కృతాచమనుడయి యావిభునిపాద
కమలముడలంచి రిపుభయంకరమహోగ్ర
కలిత నారాయణాస్త్రంబుగార్ముకమునఁ
బూనఁడడవఁదదీయసంధానమునను
- 348 తే. కడఁగి గుహ్యకమాయాంధకారమపుడు
వెరపుచెడి దవ్వుదవ్వుల విరిసిపోయె
విమలమైన వివేకోదయమునఁజేసి
సమయు రాగాదికంబులసరణినంత
- 349 మ. వరనారాయణదేవతాస్త్రభవ దుర్వారప్రభాహేమపుం
ఖరుచిస్సారమరాళరాజసితపక్ష క్రూరధారాపత
చ్చరసాహస్రములోలి భీషణ విపక్షశ్రేణిపై వ్రాలె భీ
కరరావంబునఁగానఁజొచ్చు శిఖిసంఘాతంబు చందంబునన్
- 350 వ. అట్లేసిన
- 351 చ. ఖరనిశితప్రదీప్తఘనకాండ పరంపరవృష్టిచేబొరిం
బొరి వికలాంగులై యడరి పుణ్యజనుల్ పృథుహేతిపాణులై
గరుడునిఁజూచి భూరిభుజగప్రకరంబులెదిర్చి పేర్చి చె
చ్చెరనడతెంచు చందమునఁజిత్రరథంబులుపూని తాకినన్
- 352 ఉ. వారలఁజుండతీవ్రశరవర్గముచేత నికృతపాదజం
ఘోరుశిరోధరాంబకకరోదరకర్ణులఁజేసి యోగిపం
కేరుహమిత్రమండలసకృద్బిదనెట్టిపదంబుఁజెందునా
భూరిపదంబునంబెలుచఁబొందఁగఁబంపె భుజావిజృంభియై
- 353 వ. ఇవ్విధంబుననా చిత్రరథుండగు ధ్రువునిచేత నిహన్యమానులును
నిరపరాధులునునయిన గుహ్యకులంజూచి యతని పితామహుండై
న స్వాయంభువుండు ఋషిగణపరివృతుండై చనుదెంచి ధ్రువునిం
జూచి యిట్లనియె వత్సా నిరపరాధులైన యీ పుణ్యజనులనెట్టి రో

షంబున వధియించితివట్టి నిరయహేతువైన రోషంబుచాలు బ్రాత్య
వత్సల బ్రాత్యవధాభితప్తుండవై కావించు నీ యత్నంబుడుగుము

354

క.

అనఘా మనుకులమునకిది
యనుచితకర్మంబ యొకనికై పెక్కండ్రీ
ట్లనిమొనఁద్రుంగిరి యిదిసీ
కనయంబును వలవదుడుగుమయ్య కుమారా

355

వ.

అదియునుంగాక దేహాభిమానంబునంబశుప్తాయులై భూతహింస
గావించుట హృషీకేశానువర్తనులైన సాధువులకుందగదు నీవు స
ర్వభూతంబులనాత్మభావంబునఁదలంచి సర్వభూతావాసుండును
దురారాధ్యుండునునైన విష్ణునిపదంబులఁబూజించి తత్పరమపదం
బునుబొందితివి అట్టి భగవంతుని హృదయంబునననుధ్యాతుండ
వు భాగవతుల చిత్తంబులకును సమ్మతుండవు మఱియు సాధువ
ర్త నుండవననొప్పు నీవీ పాపకర్మంబెట్లు చేయసమకట్టితివి ఏ పు
రుషుండైననేమి మహాత్ములయందుఁదితిక్షయు సములయందు
మైత్రియు హీనులయందుఁగృపయునితరంబులగు సమస్తజంతువు
లయందు సమత్వంబునుగలిగి వర్తించువాని యందు సర్వాత్మకుం
డైన భగవంతుడు ప్రసన్నుండగు అతండు ప్రసన్నుండయిన వాఁ
డు ప్రకృతిగుణంబులంబాసి లింగశరీరభంగంబుగావించి బ్రహ్మనం
దంబునుంబొందు అదియునుంగాక కార్యకారణసంఘాత రూపం
బైన విశ్వంబీశ్వరునందునయస్కాంతసన్నిధానంబుగలిగిన లోహం
బు చందంబున వర్తించు అందు సర్వేశ్వరుండు నిమిత్తమాత్రంబు
గాఁబరిభ్రమించు అట్టి యీశ్వరుని మాయాగుణవ్యతికరంబుననా
రట్లంబులైన పంచభూతంబులచేత యోషిత్పురుషవ్యవాయంబు
వలన యోషిత్పురుషాదిరూపసంభూతి యగు ఇవ్వీధంబునఁదత్స
గ్గంబుఁదత్సంస్థానంబుఁదల్లయంబునగుచునుండు ఇట్లు దుర్విభా
వ్యులైన కాలశక్తింజేసి గుణక్షోభంబున విభజ్యమానవీర్యుండుననం

తుండుననాదియునై జనంబులచేత జనంబులంబుట్టించుచుండు
టంజేసి యాదికరుండును మృత్యుహేతువున జనంబుల లయం
బునొందించుటంజేసి యంతకరుండునుననాదియగుటంజేసి యవ్య
యుండునునైన భగవంతుండు జగత్కారణుండగుంగావున నీ సృష్టి
పాలనవిలయంబులకుంగర్తగానివాని వడుపున దానిజేయుచుండు
ఇట్లు మృత్యురూపుండునుబరుండును సమవర్తియునైన యీశ్వరు
నికి స్వపక్షపరపక్షంబులు లేవు కర్మాధీనంబులైన భూతసంఘం
బులు రజంబు మహావాయువుననుసరించుచున్ననస్వతంత్రం
బులగుచునతనినువర్తించునీశ్వరుండును జంతుచయాయురు
పచయాపచయ కరణంబులందస్పృష్టుండునునగు జీవుండుగర్మ
బద్ధుండగుటంజేసి కర్మంబు వానికినాయురుపచయాపచయంబులం
జేయుచుండు మఱియు సర్వజగత్కర్మసాక్షి యగు సర్వేశ్వరుని

356

క.

కొందఱు స్వభావమందురు
కొందఱు కర్మంబుటండ్లు కొందఱు కాలం
బందురు కొందఱు దైవం
బందురు కొందఱొగిగామమండ్లు మహాత్మ్య

357

వ.

ఇట్లులవ్యక్షరూపుండునునప్రమేయుండును నానాశక్త్యదయహేతు
భూతుండునునైన భగవంతుండు చేయు కార్యంబులు బ్రహ్మరుద్రా
దులెఱుంగరననతని తత్త్వంబునెవ్వరెఱుంగనోపుదురు అదిగా
వునఃబుత్రా యిట్లుత్పత్తిస్థితిలయంబులకు దైవంబు కారణంబై
యుండనీ ధనదానుచరులు భవదీయభాత్యహంతలగుదురే భూతా
త్మకుండు భూతేశుండు భూతభావనుండు సర్వేశ్వరుండుఃబరాప
రుండునగునీశుండ మాయాయుక్తుండై స్వశక్తిచే సృష్టిస్థితిలయం
బులంజేయును ఐనననహంకారంబునంజేసి గుణకర్మంబులచేన
స్పృశ్యుండగుచు వర్తించు అదియునుంగాక యీ ప్రజాపతులు
విశ్వసృష్టామంబుల నియంత్రితులై ముకుద్రాశ్శుపేట్టిన పశువు

లుంటే లెనెవ్వని యాజ్ఞాదీనకృత్యాలై వర్తింతురట్టి దుష్టజనమ్మ
 త్యవును సుజనామ్మతస్వరూపుండును సర్వాత్మకుండును జగ
 త్పరాయణుండునునైన యీశ్వరుని సర్వప్రకారంబుల శరణంబుఁ
 బొందుము అదియునుంగాక

358 సీ. అనఘాత్మ నీవు పంచాబ్దవయస్కుండ
 వై పినతల్లి నిన్నాడినట్టి
మాటలనిర్భిన్నమర్ముండవగుచును
 జనయిత్ర దిగనాడి వనముకేగి
తపమాచరించి యచ్చపుభక్తిన్ శ్వరుఁ
 బూజించి మహితవిభూతి మెఱసి
రమణద్రిలోకోత్తరంబైనపదమును
 బొందితివదిగాన భూరిభేద

358.1 తే. రూపమైన ప్రపంచంబు రూఢినేమ
హాత్మునందుబ్రతీతమై యలరునట్టి
యగుణుడద్వితీయుండునునక్షరుండు
నైన యీశ్వరుఁబరమాత్ముననుదినంబు

359 సీ. కైకొని శుద్ధంబు గతమత్సరంబును
నమలంబునగు హృదయంబునందు
సోలయకన్వేషించుచును బ్రత్యగాత్ముండు
భగవంతుఁడును బరబ్రహ్మమయుఁడు
నానందమాత్ముండు నవ్యయుఁడు పపన్న
సకలశక్తియుతుండు సగుణఁడజుఁడు
నయిన సర్వేశ్వరునందు త్తమంబైన
సద్బుక్షిజేయుచు సమతనొప్పి

- 359.1 తే. రూఢి సోఽహమ్మమేతి ప్రరూఢమగుచు
ఘనతకెక్కునవిద్యయన్ గ్రంథి నీవు
ద్రెంచిపైచితి కావున ధీవరేణ్య
సర్వశుభహాని యైన రోషంబు వలదు
- 360 క. విను రోషహృదయు చేతను
ననయము లోకము నశించు నౌషధములచే
ఘనరోగములు నశించిన
యనువుననదిగాన రోషమడఁపు మహాత్మా
- 361 తే. అనఘ నీదు సహోదరహంతలనుచుఁ
బెనఁచి యీ పుణ్యజనులఁజంపితి కడంగి
పరఁగనిదియె సదాశివ బ్రాతయైన
యర్థవిభునకునపరాధమయ్యెగాన
- 362 క. నతినుతులచేత నీవిపు
డతనిఁబ్రసన్నునిఁగజేయుమని మనువు దయా
మతిఁజెప్పి ధ్రువునిచే స
త్కృతుఁడై నయమొప్పఁజనియె ఋషియుక్తుండై
- 363 వ. అంత
- 364 తే. యక్షచారణసిద్ధవిద్యాధరాది
జనగణస్తూయమానుఁడై ధనదుఁడంతఁ
బుణ్యజన వైశసనివృత్తు భూరిరోష
రహితుఁడైనట్టి ధ్రువునిఁజేరంగవచ్చె

- 365 సీ. చనుదెంచి వెసగృతాంజలి యైన ద్రువుజూచి
 తివుటనిట్లనియె క్షత్రియకుమార
 తగ భవదీయ పితామహదేశంబు
 నను దుస్వజంబైన ఘనవిరోధ
 ముడిగితివటుగాననొనరంగనిపుడు నీ
 యందుఁబ్రసన్నుండనైతి భూత
 జననలయంబులకనయంబుగాలంటె
 కర్త యై వర్తించుగాన యుష్మ
- 365.1 తే. దనుజుఁజంపినవారలీ యక్షవరులు
 గారు తలపోయనీ యక్షగణమునిట్లు
 నెఱి వధించినవాడవు నీవుగావు
 వినుతగుణశీల మాటలువేయునేల
- 366 వ. అదియునుంగాక యేబుద్ధింజేసి కర్మసంబంధదుఃఖాదికంబులు
 దేహాత్మానుసంధానంబునంజేసి సంభవించునట్టి యహంత్యమ్మను
 నపార్థజ్ఞానంబు స్వప్నమందుంబోలెఁబురుషునకుండోయి అది
 గావున సర్వభూతాత్మవిగ్రహుండునునధోక్షజుండును భవచ్ఛేదకుం
 డును భజనీయపాదారవిందుండునునంతామేయశక్తియుక్తుం
 డును గుణమయి యగునాత్మమాయచే విరహితుండునునైన
 యీశ్వరుని సేవింపుము నీకు భద్రంబయ్యెడు భవదీయమనోగతం
 బైన వరంబుగోరుము నీవంబుజనాభపాదారవిందసేవనంబుదిరం
 బుగఁజేయుదువని యెఱుంగుదునని రాజరాజచేతనట్లు మహా
 మతియు భాగవతోత్తముండునైన ద్రువుండు ప్రేరేపింపంబడి యే
 హరిస్మరణంబుచేతనప్రయత్నంబున దురత్యయంబైన యజ్ఞానం
 బుఁదరియింతురట్టి హరిస్మరణంబచలితంబగునట్లొసంగుమని య
 డగిననట్లగాక యని యంగీకరించి యంతంగుబేరుండు సంప్రీతిచి
 త్తుండయి ద్రువునికి శ్రీహరిస్మరణంబట్ల యనుగ్రహించి యంతర్థా
 నంబునొందె అంత ద్రువుండు యక్షకిన్నరకింపురషగణసంస్తూయ

- 369 చ. మనునిభుడంత భృత్యజన మంత్రి పురోహిత బంధు మిత్ర నం
దన పశు విత్త రత్న వనితా గృహ రమ్యవిహర శైలవా
రినిధిపరీతభూతల హరి ద్విప ముఖ్యపదార్థ జాలముల్
ఘనమతిచేననిత్యములుగాఁదలపోసి విరక్తచిత్తుడై
- 370 సీ. పురము వెల్వడి చని పుణ్యభూబదరికా
ఘనవిశాలానదీకలిత మంగ
ళాంబుపూరంబులననురక్తిమైఁగ్రుంకి
కమనీయపరిశుద్ధకరణుడగుచుఁ
బద్మాసనస్థుడై పవనుని బంధించి
నెలకొని ముకుళితనేత్రుడగుచు
హరిరూపవైభవధ్యానంబు చేయుచు
భగవంతునచ్యుతుఁబద్మనేత్రు
- 370.1 తే. నందు సతతంబు నిశ్చలమైన యట్టి
భక్తిఁబ్రవహింపఁజేయుచుఁబరమమోద
బాష్పధారాభిషిక్తుండు భవ్యయశుండుఁ
బులకితాంగుండునగుచునిమ్ములఁదనర్చి
- 371 వ. మఱియు విగత క్లేశుండును ముక్తలింగుండునునై ధ్రువుండు త
న్నుఁదా మఱిచి యుండు సమయంబున దశదిక్కులనుద్యద్రాకా
నిశానాయకుండునుంబోలె వెలింగించుచునాకాశంబుననుండి యొ
క్క విమానంబు చనుదేరనందు దేవశ్రేష్ఠులునుజతుర్భుజులును
రక్తాంబుజేక్షణులును శ్యామవర్ణులును గదాధరులును సువాసు
లునుగిరీటహారాంగదకుండలధరులును కౌమారవయస్కులును
నుత్తమశ్లోకకింకరులునయినవారలనిద్దఱంగని సంభ్రమంబున లేచి
మధుసూదనునామంబులు సంస్మరించుచు వారల భగవత్కింకరు
లంగాఁదలంచి దండప్రణామంబులొచరించినంగృష్ణపాదారవిందవి
న్యస్తచిత్తుండుఁగృతాంజలియు వినమితకంధరుండునైన ధ్రువునిం

గనుంగోని పుష్కరనాభభక్తులైన సునందనందులు ప్రీతియుక్తులై
మందస్మితులగుచునిట్లనిరి

372 ఉ. ఓ నృప నీకు భద్రమగునొప్పగుచున్న మదీయవాక్యముల్
వీనులయందుజొన్నము వివేకముతోనయిదేండ్లనాఁడు మే
ధానిధివై యొనర్చిన యుదాత్తతపోవ్రతనిష్ఠచేతదే
జోనయశాలియైన మధుసూదనుఁడృష్టి వహింపఁజేయవే

373 ఆ. అట్టి శార్ఙ్గపాణి యఖిలజగద్భర్త
దేవదేవుఁడతులదివ్యమూర్తి
మమ్ముఁబనుప మేము మాధవపదమున
కర్థి నిన్నుఁగొనుచునరుగుటకును

374 వ. వచ్చితిమి ఏ పదంబునేని సూరిజనంబులు సర్వోత్తమంబని పొందు
దురు దేనిఁజంద్రదివాకరగ్రహనక్షత్రతారాగణంబులు ప్రదక్షిణంబుగాఁ
దిరుగుచుండు మఱియు నీదుపితరులచేతనునన్యులచేతనుననధి
స్థితంబును జగద్వంద్యంబును నభక్తజనాతిదుర్జయంబునునయిన
విష్ణుపదంబుంబొందుదువురమ్మిదె విమానశ్రేష్ఠంబుత్తమశ్లోకజన
మౌళిమణియైన శ్రీహరి పుత్తెంచె దీనినెక్కన్ద్రుండవనిననురుక్తమ
ప్రియుండయిన ద్రువుండు తన్మధురవాక్యంబులు విని కృతాభిషే
కుండయి యచ్చటి మునులకుఁబ్రణమిల్లి తదాశీర్వాదంబులుగైకొని
విమానంబునకుంబ్రదక్షిణార్చనంబులుగావించి హరిపార్వదులైన
సునందనందులకు వందనంబొచరించి భగవద్రూపవిన్యస్తచక్షురంతః
కరణాదికుండగుచు విమానాధిరోహణంబుగావించుటకు హిరణ్మయ
రూపంబు ధరియించె అప్పుడు

375 క. సురదుందుభిపణవానక
మురజాదులు మొరసె విరుల ముసురుగురిసెగి
న్నెరగంధర్వులపాటలు
భరితములై చెలఁగెనపుడు భవ్యచరిత్రా

- 376 వ. అట్టి సమయంబున ధ్రువుండు దుర్గమంబగు త్రివిష్టపంబునకునేగు
వాడగుచు దీన యగు జననిందిగనాడి యెట్లువోవుదునని చింతిం
చువానింబార్వదులవలోకించి యగ్రభాగంబున విమానారూఢయై
యేగుచున్న జననింజుపిన సంతృప్తాంతరంగుండగుచు
- 377 క. జనని సునీతిని మును కనుఁ
గొని యవల విమానమెక్కిగొనకొని విబుధుల్
దనమీదఁబుష్పవర్షము
లనయముఁగురియింప ధ్రువుఁడు హర్షముతోడన్
- 378 క. చనిచని వెస గ్రహమండల
మునుద్రైలోక్యంబు సప్తమునిమండలమున్
ఘనుఁడుత్తరించి యవ్వలఁ
దనరెడు హరిపదమునొందెదద్దయుఁబ్రీతిన్
- 379 వ. అది మఱియు నిజకాంతిచేతంద్రిలోకంబులంబ్రకాశింపజేయుచు
నిర్దయాగమ్యంబును శాంతులు సమదర్శనులు శుద్ధులు సర్వ
భూతానురంజనులునచ్యుతభక్తబాంధవులునయిన భద్రాచారులకు
సుగమ్యంబునునయి గంభీరవేగంబుననిమిషంబునగు జ్యోతిశ్చక్రం
బు సమాహితంబై గోగణంబు మేధియందుంబోలెనెందుఁబరిభ్రమిం
చుచుండునట్టి యచ్యుతపదంబునుంబొంది విష్ణుపరాయణుండైన
ధ్రువుండు త్రిలోకచూడామణియై యొప్పుచుండె అప్పుడు భగ
వంతుండైన నారదుండు ధ్రువుని మహిమంగనుంగొని ప్రచేతస్సు
త్రంబునందు వీణ వాయించుచు

- 382.1 తే. తివుట శ్రద్ధాగరిష్టుడై తీర్థపాద
చరణసరసీరుహద్వయాశ్రయుడునైన
భవ్యచరితు దినాంత ప్రభాతవేళ
లను సినీవాలి పూర్ణిమలందు మఱియు
- 383 తే. ద్వాదశినిబద్మబాంధవవాసరమున
శ్రవణ నక్షత్రమున దినక్షయమునందుఁ
బరగ సంక్రమణవ్యతీపాతలందు
సభల భక్తిని వినునట్టి సజ్జనులకు
- 384 వ. క్లేశనాశనంబును మహాప్రకాశంబునునైన భగవద్భక్తియు శీలాది
గుణంబులునుగలుగు మఱియుఁదేజఃకామునకుఁదేజంబును మనః
కామునకు మనంబును నిష్కామునకుఁదత్త్వవిజ్ఞానంబునుగలుగు
దీని వినిపించువారికి దేవతానుగ్రహంబుగలుగు ఇట్టి యుపాఖ్యా
నంబు నీ కెఱింగించితినిని మైత్రేయుండు విదురునకుఁజెప్పిన క్ర
మంబున శుకయోగి పరీక్షితునకెఱింగించిన తెఱంగున సూతుండు
శౌనకాదులకు వినిపించి వెండియునిట్లనియె అట్లు చెప్పిన మైత్రే
యునింగని విదురుండిట్లనియె
- 385 సీ. అనఘాత్మ నారదమునిపతి ధ్రువచరి
త్రము ప్రచేతసులసత్త్రంబునందు
నర్థిమైగీర్తించెనంటి ప్రచేతసు
లన నెవ్వరెవ్వరి తనయులెట్టి
వంశజుల్ సత్త్రమెవ్వలననుజేసిర
ధ్వరమందు నిజకుల ధర్మశీలు
రగు ప్రచేతసులచే యజియింపఁగాఁబడె
యజ్ఞపూరుషుఁడెట్టులచ్యుతాంఘ్రి

- 385.1 తే. భక్తియుక్తుఁడు విదిత సద్భాగవతుఁడు
దివిరి హరిపాదసేవావిధిప్రయుక్త
దేవదర్శనుఁడుగునట్టి దివ్యయోగి
నారదుండెట్లుగొనియాడె శౌరికథలు
- 386 క. నాకిపుడెఱిగింపుము సు
శ్లోకుని చరితామృతంబు శ్రోత్రాంజలులం
బైకొనిజుట్టియుదనివిం
గైకొనకున్నది మనంబుగరుణోపేత
- 387 క. అని యడిగిన విదురునిఁగనుఁ
గొని మైత్రేయుండు పలికెగొనకొని ద్రువుఁడున్
వనమునకుఁజనిననాతని
తనయుండుగునుత్కళుండు దళితాఘంధై
- 388 సీ. చతురుఁడాజన్మప్రశాంతుండు నిస్సంగుఁ
డును సమదర్శనుండును ఘనుండు
నై యాత్మయందు లోకావళి లోకంబు
లందునాత్మనుజుచుచనఘమైన
యనుపమయోగక్రియాపావకాదర్థ
కర్మమలాశయకలనఁబేర్చి
జడునికైవడిఁజీకు చందంబునను మూడు
పగిదినున్మత్తునిభంగిఁజెవిటి
- 388.1 తే. వడువుననుగానఁబడుచు సర్వజ్ఞుడై ప్ర
శాంతకీలహుతాశను సరణిఁబొల్చి
సతతశాంతంబునంచితజ్ఞానమయము
నైన బ్రహ్మస్వరూపంబునాత్మదలచి

- 389 క. తనకంటెనితరమొకటెటుఁ
గనికతమున సార్వభౌమకశ్రీబొందన్
మనమునగోరకయుండుటఁ
గని కులవృద్ధులును మంత్రీగణములునంతన్
- 390 వ. అతనినున్మత్తునింగాఁదెలసి తదనుజుండైన వత్సరునికిఁబట్టంబు
గట్టిరి ఆ వత్సరునికి సర్వర్థి యను భార్య యందుఁబుష్పార్థుండును
జంద్రకేతుండునునిషుండునునూర్థుండును వసువును జయుండు
నునననార్వురు తనయులుగలిగిరి అందుఁబుష్పార్థుండనువానికిఁ
బ్రభయు దోషయుననునిద్దఱు భార్యలైరి అందుఁబ్రభయనుదానికిం
బ్రాతర్మధ్యందినసాయంబులను సుతత్రయంబును దోషయనుదాని
కింబ్రదోషనిశీధవృష్టులనువారు ముగ్గురునుబుట్టిరి అందు వృ
ష్టుండనువానికిఁబుష్కరిణి యను పత్ని యందు సర్వతేజుండను
సుతుండుపుట్టి వానికి నాకూతి యను మహిషవలనఁజక్షుస్సంజ్ఞం
డయిన మనువు జనియించె వానికినడ్వల యను భార్యయందుఁ
బురువునుగుత్తుండునుద్రితుండునుద్యుమ్నుండును సత్యవం
తుండును ఋతుండును వ్రతుండునునగ్నిష్టోముండునునతిరా
తుండును సుద్యుమ్నుండును శిబియునునుల్ముకుండునునను
పన్నిద్దఱు తనయులుగలిగిరి అందునుల్ముకునికిఁబుష్కరిణి
యనుదానివలననంగుండును సుమనసుండును ఖ్యాతియుగ్రతు
వునునంగిరసుండును గయుండునుననునార్వురుగోడుకులు పు
ట్టిరి అందునంగునికి సునీధ యను ధర్మపత్నివలన వేనుండను
పుత్రుండుదయించిన

అంగపుత్రుండగు వేనుని చరిత్ర

- 391 మ. క్షితినాథోత్తముడాత్మనందనుని దుశ్శీలంబు వీక్షించి దుః
ఖితుడై యొంటిగదత్పురిన్ వెడలియేగెన్ వేగమెందేనిఁద
గ్గతి వీక్షించి మునీశ్వరుల్గుపితులై దంభోళిసంకాశ వా
క్యతతింజావ శపింప వాడపుడు వీకంగూలెనమ్మేదినిన్
- 392 సీ. కైకొని యపుడు లోకంబరాజకమైనఁ
బ్రజలుదస్కరపీడఁబల్లటిల్లఁ
గనుగొని దుఃఖించి మునులు గతాసుడై
పడిన వేనుని వలపలి భుజంబు
నర్థిమధింప నారాయణాంశంబున
నాదిరాజననోప్పునట్టి పృథుఁడు
జనియించెననవుడు విని విదురుఁడు మునిఁ
గనుగొని పలికెనో యనఘచరిత
- 392.1 తే. సాధువు సుశీలనిధియును సజ్జనుండు
నలఘుబ్రహ్మణ్యుఁడునునైన యట్టి యంగ
ధరణివిభునకు దుష్టసంతానమెట్లు
గలిగెనయ్యంగపతి యేమి కారణమున
- 393 వ. విమనస్కుండగుచుఁబురంబువిడిచె ధర్మకోవిదులైన మునులు
దండవ్రతధరుండును రాజునునగు వేనుని యందునే పాపంబు ని
రూపించి బ్రహ్మదండంబొనర్చిరదియునుంగాక లోకంబున రాజులు
లోకపాలతేజోధరులు ప్రజాపాలనాసక్తులుగావునఁగల్గు షంబుగలి
గినంబ్రజలచేతనవజ్ఞానర్థులై యుందురుగావుననా వేనుని చరి
త్రంబు శ్రద్ధాగరిష్ఠుండు భక్తుండునైన నాకుంబరాపరవిధగ్రేసరుండ
వయిన నీవెఱింగింపనర్హుండవనిన మైత్రేయుండతనికిట్లనియె

- 394 సీ. అనఘాత్మ రాజర్షి యైనట్టి యయ్యంగ
 మేదినీవిభుడేశ్వమేధమఖము
గావింప బుత్విజ్ఞైకాయంబుచేతనా
 హూతమయ్యను సురవ్రాతమందు
నాత్మహవిర్భాగమంద రాకుండిన
 నప్పుడు బుత్విక్కులద్భుతంబు
నందుచు యజమానుడైన యయ్యంగ మ
 హీవరుజూచి రాజేంద్ర యిట్లు
- 394.1 తే. త్రిదశులిదె పిల్వబడియునుదివిరి యాత్మ
 భాగములబొంద రారెరి భవ్యచరిత
 యేమి హేతువో యిది మాకునెటుగఁబడదు
 కనఁగ హోమంబు దుష్టంబుగాదు మఱియు
- 395 వ. శ్రద్ధాయుక్తులై ధృతవ్రతులైన యీ బ్రహ్మవాదులచేత సంప్రయుక్తం
 బులైన యీ ఛందస్సులు వీర్యవంతంబులయి యున్నయవి ఇం
 దు దేవతాపరాధంబణుమాత్రంబయిన నెటుంగము ఇట్టిచోటంగర్మ
 సాక్షులయిన దేవతలు స్వకీయ భాగంబులంగీకరింపకుండుటకుం
 గతంటెయ్యదియో యనిన నయ్యంగుండు దుఃఖితస్వాంతుండై
 తన్నిమిత్రంబు సదస్యుల నడుగందలంచి వారల యనుమతింబ
 డసి మౌనంబు మాని యిట్లనియె
- 396 ఆ. అనఘచరితులార యాహూతులయ్యు సు
 పర్వగణములాత్మ భాగములను
 స్వీకరింపరేనుజేసిన యపరాధ
 మెట్టిదనిన వారలిట్టులనిరి

- 397 క. నరనాథా యిది యిప్పుడు
వొరసినదుష్పుతముగాదు పూర్వభవమునం
బరఁగినదురితంబిది యా
దరముననెఱిగింతుమింత ధన్యచరిత్రా
- 398 క. నీవింతవాఁడవయ్యును
భూవర సంతానలాభమునుబొందమినా
దేవతలు యాగభాగము
లీవేళ భుజింపరైరి యిందుకు నీవున్
- 399 తే. పుత్రకామేష్ఠిగావించి పుత్రుఁబడయు
మట్లొనర్చిన దేవతలాత్మభాగ
మర్ధినంగీకరింతురయ్యజ్ఞ పురుషు
హరి భజించిన సకల కార్యములుఁగలుగు
- 400 వ. అనిననాతండు సంతానార్థంబు శిపివిష్టదేవతాకంబయిన పురోడా
శంబుచే హోమంబుగావించినందదీయ హోమకుండంబునందు హే
మమాల్యాంబరాభరణుండయిన పురుషుండు హిరణ్మయ పాత్రం
బున సిద్ధపాయసంబుగొనుచునుదయించిననప్పుడు విప్రాసు
మతంబుననా రాజుదత్తాయసంబునంజలిచే గ్రహించి సంతోషయు
క్తుండగుచు భార్యకొసంగె అంత
- 401 చ. కమలదళాక్షి పాయసముగొతకమొప్ప భుజించి భవ్యసం
గమమునఁజేసి తత్క్షణమ గర్భముఁదాల్చి కుమారుఁగాంచె న
క్యోమరుఁడునంత మాతృజనకుండగు మృత్యువుఁబోలి తానధ
ధర్మమునఁజరించుచుండె గుణమండన వేనుఁడనంగ నిచ్చలున్

- 402 చ. ఎనయగ బాల్యమందుఁదనయాడు కుమారులగ్రీడఁబోలె నె
మ్మనమున భీతిలేక కృపమాలి పశుప్రకరంబునొందు పో
ల్కినినరికట్టి చంపుచునుగిల్చిషలుబ్ధకవృత్తిమై శరా
సనశరముల్ ధరించి మృగజాతినసాధుగతిన్ వధించుచున్
- 403 వ. ఇట్లు మాతామహదోషంబునంబాపవర్తనుండై చరియించు కొడుకుం
జూచి యంగుండు వివిధ శాసనంబుల దండించియునతని దుశ్చేష్టి
తంబులు మానుపంజాలక దుఃఖితాత్ముండై మనంబున
- 404 క. అనయమునిట్టి కుపుత్రునిఁ
గని పరితాపంబుఁబొందుకంటెను ధరలో
ననపత్యుండగుటొప్పును
వనజాక్షు భజించునట్టి వాఁడగువాఁడున్
- 405 వ. అని వెండియునిట్లనియె
- 406 సీ. జనులకు దుష్పుత్రకునిచేతనపకీర్తి
యునధర్మమును సర్వజనవిరోధ
మును మనోవృథయునుననయముఁట్రాపించు
నట్టి కుపుత్రుమోహంబు విడువఁ
జాలక బహుమానసంగతిఁగనునెవ్వఁ
డతని గేహంబు దుఃఖాలయంబు
నగునని మఱియునిట్లను మనుజుండు శో
కస్థానమగు పుత్రుకతనఁజేసి
- 406.1 తే. యనుపమక్షేశభాజనంబయిన గృహము
విడుచుఁగావుననిట్టి వివేకహీనుఁ
డగు కుపుత్రు సుపుత్రుఁగానాత్మదలఁతు
ననుచునా రాజు బహుదుఃఖితాత్ముఁడగుచు

- 407 క. తగు సుమహేశ్వర్యోదయ
మగు గృహమునుబ్రజల నిద్రనందిన భార్యన్
దిగవిడిచి యెక్కడేనిని
జగతీశుఁడు చనె నిశీధి సమయమునందున్
- 408 వ. అంతఃదద్వత్తాంతబంతయు సుహృద్బాంధవ పురోహితామాత్య
ప్రభృతులయిన ప్రజలెఱిగి దుఃఖించుచున్న సమయంబున భూ
మియందెల్ల యెడలఁదదన్వేషణంబొచరించి గూఢుండయిన పరమ
పురుషునిగానలేని కుయోగి చందంబుననా రాజుంబొడగానలేక
విఫలోద్వోగులయి మగిడి పురంబునకు వచ్చిరి తదనంతరంబ
- 409 సీ. సమధిక బ్రహ్మనిష్ఠాతిగరిష్ఠులౌ
భృగ్వాదిమౌనీంద్రబృందమపుడు
లోకావనైకావలోకనోత్సుకులైన
జనులు స్వరక్షకజనవిభుండు
లేమిఁబుశుప్తాయులై మెలంగుటఁగని
యంత వేనునిమాత యగు సునీధ
యనుమతినఖిల ప్రజావళికప్రియుం
డైననవ్వేనుఁబట్టాబిషిక్తుఁ
- 409.1 తే. జేసిరంతట మహితోగ్రశాసనుఁడగు
వేనుఁబట్టంబుగట్టుట విని సమస్త
తస్కరులు సర్వభీతిచేఁదలఁగు మూషి
కములకైవడినడఁగిరి గహనములను
- 410 వ. అంతనతండు
- 411 చ. పరువడినష్టలోకపరిపాలకముఖ్యవిభూతియుక్తుఁడై
పరఁగి నృపాసనంబున విభాసితఁడౌట స్వభావసిద్ధమై
వఱులు మహావలేపమున వారక సంతతమాననీయ స
త్పురుషులనెల్లనెందుఁబరిభూతులఁజేయుచునుండ నిచ్చలున్

- 412 చ. మఱియునతండు భూగగనమార్గములందొకవేళనొక్కడే
యరదమునెక్కి క్రుమ్మరు నిరంకుశవృత్తిజరించు మత్తసిం
ధురవిభు పోల్కి సత్పురుషదూషితవర్తననొప్పుచున్ నిరం
తరసుజనాపరాధకృతితత్పరమానసుడై క్రమంబునన్
- 413 క. దివ్యులు వెఱగందగఁబ్బ
ధ్వేష్మములగల భేరి వ్రేయించె న య
ష్టవ్య మదాతవ్యమహో
తవ్యం విప్రా యనుచునుదాత్తధ్వనులన్
- 414 క. అని యిట్టులు భేరీరవ
మునఁజేసి సమస్త ధర్మములు వారింపన్
మునులవినీతుండగు వే
నుని దుశ్చరితంబు జనమనోభయమగుటన్
- 415 తే. కని కృపాయత్తులగుచునిట్లనిరి యిట్టి
రాజచోరభయంబులీ భూజనులను
బలసి యిరువంకలను బాధ పఱుపఁజొచ్చె
దారువందుల వహ్ని చందమునఁబెలుచ
- 416 చ. అరయనరాజకంబగు మహాభయముందొలఁగింపఁగోరి యి
ట్లెఱుగక యాయనర్థుని మహిపతిఁజేసిన యట్టి దోషముం
బరువడిఁజెందె దుగ్ధరసపానమునంబరివృద్ధినొందున
య్యురగముభీతి పోషకునినొందినరీతిననర్థహేతువై
- 417 వ. అదియునుంగాక
- 418 క. మునుకొని సునీధగర్భం
బున జనియించియు స్వభావమున దుర్జనుడై
యెనయఁబ్రజాపాలనమున
కునుబాల్పడి ప్రజలమన్నిగొనఁజొచ్చెఁగదే

- 419 వ. అదిగాననీ వేనుండు పూర్వంబున జ్ఞానసంపన్నులచేత రాజుగాఁ జేయంబడియెగావుననిట్టివాని మన మందఱమునుగూడి ప్రార్థిం తము లోకరక్షణార్థంబగుటఁదద్దోషంబు మనల స్పృశింపదు సమీ చీనోక్తులంజేసి వీని ననునయింప వాని గ్రహింపకుండేనేని మున్న లోకధిక్కారాగ్నిసందర్భుండగు వీని మన తేజోమహాగ్నిచేత భస్మీ భూతుంజేయుదమని యాలోచించి గూఢమన్యులగుచు వేనునిం గదియంజని యతనికిట్లనిరి
- 420 క. నరపాలక నీకాయువు
సిరియును బలమును యశంబుఁజేకఱు వృద్ధిం
బొరయుదుగాకనుచు మనో
హరముగనాశీర్వదించి యతివినయమునన్
- 421 వ. ఇట్లనిరి నరేంద్రా యేమొక్కటి విన్నవించెదమవధరింపుము పురు షులకు వాఙ్మనఃకాయవృత్తులవలననాచరించు ధర్మంబు సమస్త లోకంబులను విశోకంబులంజేయునసంగులయిన వారికి మోక్షం బునిచ్చును అట్టి ధర్మంబు ప్రజలకు క్షేమకారణంబుగావున నీ యందుఁజెడకుండుంగాక యని పలికి మఱియు ధర్మంబు నాశంబు నొందిన నైశ్వర్యంబుచే రాజు విడువంబడునని చెప్పి వెండియుని ట్లనిరి దుష్టచిత్తులగునమాత్యులవలననుదస్కరులవలననుబ్రజలు నాశంబునొందకుండ రక్షించుచు యథాన్యాయంబుగ వారలచేగ రంబుగొనుచునుండు మహీపతి యిహపరసౌఖ్యంబులనందును అదియునుంగాక యెవ్వని రాష్ట్రంబుననేపురంబున యజ్ఞేశ్వరుం డయిన పురుషోత్తముండు నిజవర్ణాశ్రమోచితంబయిన ధర్మంబు గల వారిచేత యజియింపంబడునట్టి నిజశాసనవర్తి యగు రాజు వలన సర్వభూతభావనుండును మహాభాగుండును భగవంతుం డునగు సర్వేశ్వరుండు సంతుష్టుండగును అట్టి సకలజగదీశ్వరుం డైన సర్వేశ్వరుండు సంతోషించిన రాష్ట్రాధిపతికి సర్వసౌఖ్యంబులుఁ

బ్రాపించు లోకపాలకులగువారు సర్వేశ్వరునికొఱకు బలిప్రదానం
 బులు చేయుదురు సమస్తలోకదేవతాయజ్ఞాది సంగ్రహిండును
 వేదమయుండును ద్రవ్యమయుండునుదపోమయుండునగు నారా
 యణుని విచిత్రంబులైన యజ్ఞంబులచేత యజనంబుచేసిన నీకు
 నభయంబగు మోక్షంబునుంగలుగుంగావున నీరాజ్యంబున మఖం
 బులు చేయుమని యాజ్ఞాపింపుము నీ దేశంబునజేయంబడిన
 యజ్ఞంబులచేత హరికళాయుక్తంబులగుదేవగణంబులు స్విష్టంబులై
 తుష్టంబులగుచు భవదీయవాంఛితార్థంబులనిత్తురుగావున దేవతా
 తిరస్కారంబు నీకు యుక్తంబుగాదు వేదచోదితంబులగు ధర్మంబు
 లందాసక్తుండవుగమ్మనిన వేనుండిట్లనియె

- 422 క. మునులార మీరలిప్పుడు
 ననునీగతిఁబడుచుఁదనమునంబలికితిరై
 ననునది యధర్మమందుల
 నెనయఁగ ధర్మమనఁగలదె యెచ్చటనైనన్
- 423 వ. అదియునుంగాక
- 424 చ. ఎనయఁగ జారకామిని నిజేశుని మ్రుచ్చిలి జారపూరుషుం
 దనపతిగాఁదలంచుగతిఁదద్దయు మూఢమనస్కులై తన
 ర్చిన నరపాలరూపము ధరించిన యీశ్వరునన్నెఱుంగక
 న్నుని భజియింప మీరిహపరోన్నతసౌఖ్యములందరెన్నఁడున్
- 425 వ. అని మఱియునిట్లనియె యజ్ఞపురుషుండనెవ్వండెవ్వని యం
 దు మీకు భక్తిస్నేహంబులుదయించె భర్తస్నేహవిదూరలైన కు
 యోపిద్గణంబులు జారునందుఁజేయు భక్తి చందంబునఁబలికెదరు
 అదియునుంగాక

- 426 క. హరి హర హిరణ్యగర్భ
స్వరధీశ్వర వహ్ని శమన జలధిపతి మరు
న్నరవాహన శశి భూ రవి
సురముఖ్యులు నృపశరీరసూచకులగుటన్
- 427 క. పరికించినను భజింపుడు
ధరణీశుడు సర్వదేవతామయుడగు మ
త్సరముడుగుడు నాకంటెను
బురుషుడు మఱియెవ్వడగ్రహజార్డుడిలన్
- 428 వ. అదిగాన మీరు నాయందు బలివిధానంబులు చేయుండు అని పాప
కర్ముండునసత్ప్రవర్తకుండు నష్టమంగళుండు విపరీతజ్ఞానుండు
నగు వేనుండు పండితమానియగుచుంబలికి మునులవచనంబులు
నిరాకరించి యూరకున్న నమ్మునులు భగ్నమనోరథులై తమలో
నిట్లనిరి ఈ దారుణకర్ముండయిన పాతకుండు హతుండగుంగాక
వీడు జీవించెనేని వీనిచేతనీ జగంబులు భస్మంబులుగాగలవు
ఇది నిశ్చితంబు దుర్వృత్తుండగు వీడు మహారాజసింహాసనంబున
కర్హుండుగాడు వీడు మున్నునేసర్వేశ్వరుననుగ్రహంబుననిట్టి
విభూతియుక్తుండయ్యెనట్టి యజ్ఞపతి యైన శ్రీవిష్ణుని నిందించు
చున్నవాడుగావున నిర్లజ్జుండైన హరినిందకుని హననంబు చేయ
వలయునని మునులుద్యోగించి యాత్మప్రకాశితంబైన క్రోధంబునం
జేసి హుంకారమాత్రంబుననా యీశ్వరనిందాహతుండగు వేనునిం
బొలియించిరి అంత
- 429 క. అరసి సునీధయు శోకా
తుర యై తన సుతుడుదనువుదోఱగినదదనం
తరమునను యోగశక్తిం
బరువడి నిజతనయుతనువుబరిపాలించెన్
- 430 వ. అంతనొక్కనాడు

- 431 సీ. మునివరేణ్యులు భక్తిదనర సరస్వతీ
 సలీలంబులనుగృతస్నానులగుచు
 మునుకొని తత్తీరముననగ్నిహోత్రముల్
 విలసిల్ల నియతిగావించి యచటఁ
 దవిలి సత్పురషకథావినోదంబులు
 సలుపుచునుండంగ సకలలోక
 భయదంబులగుమహోత్పాతముల్ దోచిన
 మసలి లోకంబులమంగళములు
- 431.1 తే. వొరయకుండెడుగాకని బుద్ధిలోనఁ
 దలఁచుచుండఁగఁబెలుచనుదగ్గమగుచు
 సర్వ దిశలనుబాంసువర్షంబుగురిసెఁ
 దస్కరులు సర్వజనులవిత్తములుగొనిరి
- 432 వ. ఇట్టి లోకోపద్రవంబెఱింగి జననాథుండుపరతుండగుటంజేసి జన
 పదంబులరాజకంబులై యన్యోన్యహింసలనొందుచుందస్కరబాధి
 తంబులగుచునుండుట యెఱింగియుఁదన్నివారణంబునకు సమ
 ర్థలయ్యునుజోరాదిబాధలంగనుంగొనుచు మునులు వారింపక
 యుండిరి మఱియు సమదర్శనుండు శాంతుండు మననశీలుండు
 నగు బ్రాహ్మణుండు దీనులనుపేక్షించినతని తపంబు భిన్నభాండ
 గతంబయిన క్షీరంబుచందంబున క్షయించుంగావుననంగవసుధా
 దీశవంశోద్భవులు హరిపదాశ్రయులగుటంజేసియునమోఘ సత్త్వ
 నిష్ఠులగుటంజేసియు వీరలవంశంబు విచ్ఛిత్తినొందింపననర్హంబు
 గాన స్థాపనీయంబగునని నిశ్చయించి మృతుండైన వేనుని కళే
 బరంబు డగ్గఱవచ్చి తదూరు మధనంబుగావింపనందు

433 సీ. ఘనకాకకృష్ణసంకాశవర్ణుండును
 ప్రాస్వావయవుఁడు మహాహనుండు
 ప్రాస్వబాహుండును ప్రాస్వపాదుండును
 నిమ్ననాసాగ్రుండు నెఱయ రక్త
 నయనుండుఁదామ్రవర్ణశృశ్మకేశుండు
 నతిదీనవదనుండునైన యట్టి
 యొక్క నిషాదకుండుదయించి యేమి చే
 యుదునని పలుకుచునున్నజుచి

433.1 తే. వరమునులు నిషీద యనుచుఁబలుకుటయును
 దాన వాఁడు నిషాదాభిదానుఁడయ్యె
 నతనివంశ్యులు గిరికాననాళి వేను
 కల్మషముఁదెల్పుచుండిరి కడఁక మఱియు

వేనుకళేబరమునర్చిపృథుల జననము

434 క. కని వారనపత్కుండగు
 మనుజేంద్రుని బాహులంత మథియించిననం
 దనఘంబగునొక మిథునము
 జనియించెను సకల జనులు సమ్మదమందన్

435 వ. అందు లోకరక్షణార్థంబుగా నారాయణాంశంబుననొక్క పురుషుండు
 ను హరికి నిత్యానపాయనియైన లక్ష్మీకళాకలితయు గుణంబులను
 భూషణంబులకునలంకారప్రదాత్రియునగు కామినియు జనియించె
 అందుఁబృథుశ్రవుండునుబృథుయశుండునగుటనతండు పృథు
 చక్రవర్తి యనుపేరంప్రసిద్ధుండయ్యె అయ్యంగనయునర్చి యను
 నామంబునందనరుచునతని వరియించెనా సమయంబున

- 436 సీ. అందంద కురియించిరమరులు మునినాథ
 వితతి మోదంబంద విరులవానఁ
బరమానురక్తి శుంభల్లీలఁజూపట్టె
 సురపతి వీటనచ్చరలయాట
కర్ణరసాయనక్రమమున వీతెంచెఁ
 బరహై న తేట కిన్నరులపాట
యనిమిషకరహతంబై చాలఁజెలఁగెను
 విభవోత్సవంబు దుందుభిరవంబు

436.1 తే. మునినుతి చెలంగె శిఖి గుండముల వెలింగె
నంతనచటికి సరసిరుహాసనుండు
గరుడ గంధర్వ కిన్నర గణముతోడ
నర్థిఁజనుదెంచె సమ్మోదమతిశయిల్ల

437 వ. అంత

438 కవి. అరయఁగ వైనన్పుని దక్షిణహస్తమునందు రమారమణీసుమనో
హరులలితాయుధచిహ్నములంఘ్రులయందు సమగ్రహలాంకుశభా
స్వర కులిశ ధ్వజ చాప సరోరుహ శంఖ విరాజితరేఖలు వి
స్ఫురగతిసొప్పఁబితామహముఖ్యులు చూచి సవిస్మయమైరితగన్

439 వ. ఇతండు నారాయణాంశసంభూతుండునితని యంగన రమాంశసం
భూతయుంగానోపుదురు అని తలంచి యయ్యవసరంబున బ్రహ్మ
వాదులగు బ్రాహ్మణోత్తములతనికి విద్యుక్తప్రకారంబున రాజ్యాభి
షేకంబుగావించిరి తదనంతరంబ

440 క. సరిదంభోనిధి ఖగ మృగ
ధరణీ సురవర్ష్మ పర్వత ప్రముఖములై
పరఁగిన భూతశ్రేణులు
నరవరునకుఁదగనుపాయనములిచ్చెనొగిన్

- 441 తే. సమధిక ఖ్యాతినా పృథుచక్రవర్తి
దేవియగునర్చితోగూడ దివ్యవస్త్ర
గంధమాల్యవిభూషణకలితుడగుచుఁ
బావకుఁడుఁబోలె సత్ప్రాభాభాసి యయ్యె
- 442 సీ. రాజరాజా పృథురాజుకు హేమము
యంభైన వీరవరాసనంబు
జలపతి జలకణస్రావకంబగు పూర్ణ
చంద్రసన్నిభసితచ్ఛత్రము మఱి
పవమానుడమలశోభనమగు వాలవ్య
జనసమంచిత సితదామరములు
ధర్ముండు నిర్మలోద్యత్కీర్తిమయమగు
మహనీయనవపుష్పమాలికయును
- 442.1 తే. జంభవైరి కిరీటంబు శమనుడఖిల
జననియామకదండంబు జలజభవుఁడు
నిగమమయకవచంబు వాణీలలామ
స్వచ్ఛమగు నవ్యహారమొసఁగిరి మఱియు
- 443 సీ. దామోదరుండు సుదర్శనచక్రంబు
నవ్యాహతైశ్వర్యమబ్జపాణి
చంద్రార్ధధరుఁడర్థచంద్రరేఖాంకిత
కమనీయకోశసంకలితఖిల్ల
మంబిక శతచంద్రమనుఫలకముఁజుండు
డమృతమయ శ్వేతహయచయంబుఁ
ద్వష్ట రూపాశ్రయోదాత్తరథంబును
భానుండు ఘృణిమయబాణములును

- 443.1 తే. శిఖియునజగోవిషాణసంచితమహాజ
గవ మనందగు చాపంబునవనిదేవి
యోగమయమైన పాదుకాయుగము గగన
చరులు గీతంబులిచ్చిరి సంతసమున
- 444 వ. వెండియుంబ్రతిదివసంబునాకాశంబు పుష్పంబులుగురియింప మ
హర్షులు సత్యంబులైన యాశీర్వచనంబులుసలుప సముద్ధుండు
శంఖంబును నదంబులు పర్వతంబులు నదులును రథమార్గంబు
నొసంగెఁదదనంతరంబ సూత మాగధ వంది జనంబులుదన్ను నుతి
యించినంబ్రతాపశాలియగునవ్వైన్యండు మందస్మితసుందరవద
నారవిందుండై చతురవచనుండగుచు మేఘగంభీర భాషణంబుల
వారలకిట్లనియె
- 445 సీ. వందిమాగధసూతవరులార నా యందుఁ
గమనీయగుణములుగలిగెనేని
నర్థంబు నుతిచేయనవి లేవు నా యందు
నదిగాన మీ నుతి వ్యర్థమయ్యె
నిటమీఁద గుణములనేపారి యుండిన
నపుడు నుతించెదరగుట మీరు
సభ్యనియుక్తులై చతురతనుత్తమ
శ్లోకునిగుణములస్తోకభూప్ర
- 445.1 తే. సిద్ధములుగాన సన్నుతి చేయుఁడజుని
నతని బహువిధభావంబులభినుతింప
నలవిగాకయె యండుదురదియుఁగాక
చతురమతులార మాగధజనములార
- 446 వ. మఱియు మహాత్ములగుణంబులుదనయందు సంభావితంబులు
చేయ సామర్థ్యంబులుగలిగిననందు మహాత్ములగుణంబులు ప్రసి
ద్ధంబులుగావునందత్సమంబుగానెట్లు నుతింపవచ్చును ఎవ్వండే

నోకండు శాస్త్రాభ్యాసంబునందనకు విద్యాతపోయోగగుణంబులుగ
లుగునని పలికిన వానింజూచి సభ్యులు పరిహసించుతురు అది కుమ
తి యగువాడెటుంగండు అదియునుంగాక

- 447 క. అతివిశ్రుతులు సులజ్ఞా
న్వితలు మహోదారులధిక నిర్మలులాత్మ
స్తుతి పరనిందలు దోషము
లతీహయములని తలంతురాత్మలనెప్పుడున్
- 448 క. వందిజనంబులు లోకము
లందునవిదితవరకర్ములగు భూపతులన్
నందించుటవశ్యంబై
నందగదు నుతింప శిశుజనంబుల పగిదిన్
- 449 క. అన సూత వంది మాగధ
జనులూ నరనాయకుని వచనములు వినియున్
మునిచోడితులై క్రమ్మఱ
ననురాగములుప్పతిల్లనమ్మనుజేంద్రున్
- 450 వ. అమృతోపమానంబులయిన మధురవాక్యంబులనిట్లనిరి
- 451 క. వేనాంగసంభవుండవు
శ్రీనాథకళాంశజుడవు చిరతరగుణస
మ్మానార్హుండవత్కీర్తిత
మైన భవన్మహిమబొగడనలవియె మాకున్
- 452 క. అని వెండియునిట్లనిరై
ననునొకమార్గంబుగలదు నందింప భవ
ద్ధన చరితామృతపానం
బునఁజేసియు మునులవచనములఁజేసి తగన్
- 453 వ. శ్లాఘ్యంబులైన భవదీయ చరిత్రంబుల స్తుతియించెదము అని

ಯಟ್ಟನಿರಿ

- 454 సీ. ఈ వైన్యఁడఖిలలోకావళి ధర్మాను
 వర్తనములనెప్పు వఱలఁజేసి
 ఘనధర్మమార్గవర్తనులలో ధన్యుడై
 ధర్మసేతువుఁబ్రీతిదగిలి ప్రోచు
 ధర్మ శాస్త్రపులను దండించునప్పది
 క్పాలకమూర్తిసంకలీతుఁడగుచు
 నయ్యయికాలంబులందు భాషణదాన
 ములఁబ్రజారంజనములఁదనర్చు
- 454.1 తే. సవనసద్వృష్టికరణాదిసక్తుఁడుగుట
 నుభయలో కంబులకుఁబ్రీతినొదవఁజేయు
 న్యాయమార్గంబునను భూజనాళిధనముఁ
 బుచ్చుకొను నిచ్చు సూర్యఁడుఁబోలెనితఁడు
- 455 వ. మఱియును
- 456 సీ. సర్వభూతములకు సముఁడునుబర్యతి
 క్రమమున లోకాపరాధములను
 నతికాంతిసంయుక్తుడై సహించుచున్నాడు
 లగు వారి యెడఁగ్గృహయత్తుఁడగుచు
 నరరూపధారియౌ హరిమూర్తిగావున
 నింద్రుండు వర్షించి యెల్ల ప్రజల
 రక్షించుగతిఁదాను రక్షించునమ్మతాంశు
 సన్నిభవదనాబ్జసస్మితాను
- 456.1 తే. రాగమిళితావలోకనరాజిఁజేసి
 సకలజనులకు సంప్రీతి సంభవింపఁ
 జేయు సంతతమును గూడ్చిత్తుఁడగుచు
 శత్రువరులకసాధ్యుడై సంచరించు

457

వ. అని వెండియుబ్రవేశనిర్గమశూన్యమార్గనిరూఢకార్యుండునునపరి
 మితమహత్త్వాదిగుణగణైకధాముండును సముద్రునిభంగి గంభీర
 చిత్తుండును సుగుప్తవిత్తుండును వరుణుండునుబోలె సంవృతా
 త్ముండును శాత్రవాసహ్యప్రతాపయుక్తుండును దురాసదుండును
 సమీపవర్తియయ్యును దూరస్థునిభంగి వర్తించుచు వేనారణిజనిత
 హుతాశనుండుగావున హుతాశను చందంబున నన్యదుస్స్పర్శ
 నుండునునై చారులవలన సకలప్రాణి బాహ్యభ్యంతరకర్మంబులం
 దెలియుచు దేహధారులకునాత్మభూతుండై సూత్రాత్మకుండైన వా
 యువుభంగి వర్తించుచునాత్మస్తుతినిదలవలననుదాసీనుండ
 గుచు ధర్మపథంబున వర్తించుచునాత్మీయ సుహృద్బంధువుల
 వలనందప్పుగలిగినను దండించుచునాత్మశత్రువులనైననదండ్యుల
 దండింపక ధర్మమార్గగతుండగుచుఁదన యాజ్ఞాచక్రంబప్రతిహతం
 బగుచు మానసాచలపర్యంతంబు వర్తింప సూర్యుండు నిజకిరణం
 బులచేతనెంత పర్యంతంబు భూమింబ్రకాశింపంజేయునంత పర్యం
 తంబు నిజగుణంబులచేత లోకంబుల రంజిల్లంజేయు అదియునుం
 గాక ప్రకృతిరంజకంబులైన గుణంబులచేత దృఢవ్రతుండును సత్య
 సంధుండును బ్రహ్మణ్యుండును సర్వభూతశరణ్యుండును వృద్ధ
 సేవకుండును మానప్రదుండును దీనవత్సలుండునుబరవనితా
 మాత్యభావనుండును తనపత్ని నర్దశరీరంబుగాఁదలంచువాఁడును
 నగుచుంబ్రజల యెడఁదండ్రివలెఁబ్రీతి చేయుచు రక్షించుచుండు
 మణియును

- 458 సీ. తలపోయ బ్రహ్మవిద్యానిష్ఠజనముల
 కనయంబుఁగింకరుండైనవాఁడు
 నఖిలశరీరగుఁడాప్తసుహృజ్ఞున
 తానందకరుఁడననలరువాఁడు
 సంసారఘనకర్మసంగహీనుల యందు
 సంగసంప్రీతుఁడై జరగువాఁడు
 దుర్మార్గమనుజుసందోహంబునకునుగ్ర
 దండధరుండనదనరువాఁడుఁ
- 458.1 తే. బ్రక్కతిపురుషకావేశుఁడై పరఁగువాఁడు
 భగవదవతారయుక్తుఁడై నెగడువాఁడు
 నగుచు వర్తించు సమ్మోదమతిశయిల్లఁ
 జారుతరమూర్తి యీ రాజచక్రవర్తి
- 459 వ. మఱియుండ్ర్యధీశుండుఁగూటస్థుండుఁబరమాత్మయు బ్రహ్మకళా
 రూపుండునగువాఁడునునై యుదయించెంగావుననితని యందు
 నవిద్యారచితంబైనభేదంబు నిరర్థకంబగునని పెద్దలగువారలు చూ
 తురు మఱియును
- 460 సీ. ఉదయాద్రి పర్యంతముర్వీతలంబేక
 వీరుఁడై రక్షించి వెలయునీతఁ
 డొకనాఁడు విజయయాత్రోత్సవంబేపార
 సన్నద్ధుఁడై మణిస్సందనంబు
 నెక్కి చాపముఁబూని దిక్కుల సూర్యుని
 పగిదిని శత్రుభూపాలతమము
 విరియింతునని చాల వెలుఁగొందుచును ధరా
 చక్రప్రదక్షిణశాలి యగుచుఁ

- 460.1 తే. దిరుగునెడ సర్వదిక్పాలవరసమేత
పార్థివోత్తమనికరముపాయనంబు
లిచ్చి తనుఁజక్రపాణినినెనయునాది
ధరణివిభుఁడని నుతియించి తలఁతురెదల
- 461 క. ఈ నృపతి ధరాచక్రము
ధేనువుగాఁజేసి పిదుకు ధృతినిఖిలపదా
ర్థానీకము విబుధులు స
న్మానింపఁగఁబ్రజకు జీవనప్రదుఁడగుచున్
- 462 చ. అమరవరేణ్యుఁబోలి యనయంబునితండును గోత్రభేదన
త్వమునఁజెలంగుఁడానజగవప్రదరాసనశంజనీనినా
దమున విరోధిభూపతులుదల్లడమందనసహ్యాసింహవి
క్రమమున సందరించునని కౌతుకమొప్పుఁగఁబల్కి వెండియున్
- 463 వ. ఇట్లనిరి
- 464 చ. సకలజగన్నుతుండితఁడు చారుయశోనిధి యశ్వమేధముల్
ప్రకటముగ శతంబుదగఁబావనమైన సరస్వతీతటీ
నికటధరిత్రిఁజేయుతఱి నేర్పుననంతిమయాగమందుఁగొం
డొక మఖసాధనాశ్వమును జంభవిరోధి హరించునుద్ధతిన్
- 465 సీ. ఒకనాఁడు నిజమందిరోపాంతవనముకుఁ
జని యందు సద్గుణశాలి యైన
ఘనుని సనత్కుమారునిగాంచి యమ్ముని
వరు బ్రహ్మతనయుఁగానెఱిఁగి భక్తిఁ
బూజించి విజ్ఞానమునుబొందునచ్చట
బ్రహ్మవేత్తలు మునిప్రవరువలన
మానితలబ్ధవిజ్ఞానులై వర్తింతు
రిమ్మహారాజు మహితలంబు

- 465.1 తే. నందు విశ్రుతవిక్రముడగుచు మిగులఁ
దనకథావళి భూప్రజాతతి నుతింప
నక్కడక్కడ వినుచు శౌర్యమున నఖిల
దిక్కులను గెల్చి వర్తించు ధీరయశుఁడు
- 466 వ. ఇట్లు విపాటితవిరోధిమనశ్శల్కుండు సురాసురజేగీయమాననిజ వై
భవుండునై ధరాచక్రంబునకీతండు రాజయ్యెడినని యివ్వెదంబున
స్తోత్రంబుచేసిన వందిమాగధసూతజనంబులంబృథుచక్రవర్తి పూజిం
చి మఱియుం బ్రాహ్మణ భృత్యామాత్య పురోహిత పౌర జానపద తైలి
క తాంబూలిక నియోజ్య ప్రముఖాశేషజనంబులందత్తదుచిత క్రియ
లంబూజించె అని మైత్రేయుండు చెప్పిన విని విదురుండిట్లనియె

పృథుండు భూమునినఖిలవస్తువులుబితుకుట

- 467 సీ. ఏమి నిమిత్తమై భూమి గోరూపిణి
యయ్యె దానికి వత్సమయ్యెనెద్ది
గొనకొని దోహనమునకునర్హులైన
పాత్రమెయ్యదిదలఁపంగ దోర్ద
యైన యా పృథువే పదార్థముల్ పిదికెను
బరికింపనవని స్వభావమునను
విషమమై యుండియు వెలయంగనేరీతి
సమగతిఁజెందెను జంభవైరి
- 467.1 తే. క్రతుహయంబునుగొనిపోవఁగార్యమెద్ది
ధీరనిధియైన బ్రహ్మకుమారువలనఁ
గలితవిజ్ఞానుడగుచునేగతినిఁబొందె
ననఘచారిత్ర మైత్రేయ యదియుఁగాక
- 468 వ. మఱియుఁబరబ్రహ్మంబును భగవంతుండునుబుణ్యశ్రవణకీర్తనం
డును సర్వనియామకుండునునగు కృష్ణుని యవతారాంతరాశ్ర

యంబగు దివ్యకథలను భగవంతుండైన పుండరీకాక్షుండు పృథ్వీ
వతారంబు ధరియించి గోరూపిణి యగు పృథివింబిదికినది మొద
లగు కథలన్నియు నీకునధోక్షజునకు దాసుండనయిన నాకునెఱింగింపుము అనిన వాసుదేవకథాసంప్రీతచేతస్కుండగు విదురుంబ్ర
శంసించి మైత్రేయుండిట్లనియె అట్లు బ్రాహ్మణజనంబులచేత రాజ్యం
బునందభిషిక్తుండగుచు సకల ప్రజాపాలన నియుక్తుండై పృథువు
రాజ్యంబు చేయుచుండునంత నీరస యగు ధరిత్రయందన్నరహితు
లగుచుంబ్రజలు క్షుత్పిషాక్షీణదేహులై వైస్యనింజుచి యిట్లనిరి

- 469 క. అరయగనేము బుభుక్షా
పరిపీడంబడితిమయ్య పైకొని తరుకో
టరజనితవహ్నిచేతను
దరికొను వృక్షములుఁబోలె ధరణీనాథా
- 470 క. శరణశరణ్యుడవగు నిను
శరణము వేడెదము మాకు సత్కృపనన్నం
బరసి కృపచేసి ప్రోవుము
నరనాయక యనుచుఁబ్రజలు నతులై పలుకన్
- 471 క. విని దానికి సదుపాయము
జననాయకుఁడాత్మదలచి సక్రోధుండై
ధనువున బాణముఁదొడిగెను
ఘనరౌద్రుండైన త్రిపురఘస్కరుపగిదిన్
- 472 వ. ఇట్లుదొడిగిన
- 473 క. మహిపతిసప్పుడుగనుఁగొని
మహి గోరూపమునఁగంప్యమానయునగుచున్
గుహకుండగు లుబ్ధకుఁగని
గహనంబునఁబాటు హరిణీకైవడిఁబాటన్

- 474 వ. ఇట్లు ధరణి పాటిననతండు కుపితారుణేక్షణుండై వెంటందగిలి దిక్కు
లను విదిక్కులను భూభాగనభోభాగంబులనెక్కడఁజనియెనక్కడికి
వెనుదగిలి యుద్యతాయుధుండై చనుచుండనవ్వైన్యనింగని మృ
త్యుగ్రస్తులగు ప్రజల చందంబునననన్యశరణ్యయై యతిభయంబు
నంబరితప్యమానహృదయ యగుచు వైన్యా ధర్మవత్సలుండవును
నాపన్నరక్షకుండవును మహాత్ముండవును సకలప్రాణిపరిపాల
నావస్థితుండవునునయిన నీవీ దీనయుంబాపరహితయుంగామి
నియునగు నన్ను వధియింపంబూని యేల వెనుదగులుచున్న
వాడవు ధర్మతత్త్వంబెఱుంగువారు సతీజనంబులుగృతాపరాధ
లైనం దీనవత్సలతంజేసి వధింపరని పలికి మఱియునా ధరణీదేవి
పుడుచక్రవర్తికిట్లనియె
- 475 క. జననాథచంద్ర యీ భూ
జనకోటికి యానపాత్రసదృశస్థితితో
ఘనదృఢశరీర యగు నే
ననయమునాధారభూతనగుచుఁజరింతున్
- 476 తే. ఇట్టినన్ను గృపామతి యెడలి యిటు వి
పాటనముచేసి త్రుంచెదు ప్రజలు నీట
మునుఁగకుండంగనేరీతిననఘచరిత
యరసి రక్షింతువననతండవనికనియె
- 477 వ. ధరిత్రీ మదీయాఙ్గోల్లంఘనంబు చేయుచున్నదానవు అదియునుం
గాక నీవు యజ్ఞంబులందు హవిర్భాగంబులననుభవించుచు ధా
న్యాదికంబుల విస్తరింపంజేయక గోరూపంబు ధరియించి యన
యంబుద్యుతభక్షణంబు చేయుచుఁబాలంబిదుకక నీయంద య
డంచుకొంటివి నీయందున్న యోషధీబీజంబులు బ్రహ్మచేతంబూ
ర్వంబునందె కల్పింపంబడినయవి వానిని నీ దేహంబునంద య
డంచుకొని యిప్పుడీయక మూఢహృదయపు మందంతివియునై

యపరాధంబు చేసిన దురాత్మురాలవగు నిను నాబాణంబులచే జర్జ
రీభూతశరీరంజేసి వధియించి నీమేనిమాంసంబునంజేసి క్షుద్బాధి
తులు దీనులునగునీ ప్రజలయార్తి నివారించెద నీవు కామినినం
టివి స్త్రీపురుషనపుంసకులలోనెవ్వరేని భూతదయలేక స్వమాత్ర
పోషకులగుచు నిరనుక్రోశంబుగ భూతద్రోహులై వర్తింతురు వారిని
రాజులు వధించినన్ వధంబుగాదుగాన దానభాపంబువొరయదు
నీవు కామినిపైనను దుర్మదవు స్తబ్ధవునగుచు మాయాగోరూపం
బునంబాటిపోవుచున్న నిన్నుఁదిలలంతల ఖండంబులుచేసి నా
యోగమహిమంబ్రాణికోటినుద్ధరించెదనని పలికి రోషభీషణాకారంబు
ధరియించి దండధరునివడువున వర్తించు పృథునింజూచి వడంకు
చు మేదిని ప్రాంజలియై యిట్లని నుతియింపందోడంగె

- 478 క. ఓనాథ పరమపురుషుఁడ
పై నిజమాయాగుణంబులందినకతనన్
నానావిధదేహములం
బూనుదు సగుణండవగుచు బుధనుతచరితా
- 479 వ. అట్టి నీవు
- 480 క. నను సకల జీవతతికిని
మును నీవాధారభూతముగ నిర్మింపన్
విను నాయందుఁజతుర్విధ
ఘనభూతవిసర్గమర్థిఁగైకొనవలసెన్
- 481 వ. అట్లయి యుండ
- 482 క. ననునుద్యతాయుధుఁడవై
మనుజేంద్ర వధింపఁబూని మసలెదు నీకం
టెనునన్యునినెవ్వని నే
ఘనముగ శరణంబుజొత్తుఁగరుణాభరణా

- 483 వ. అదియునుంగాక
- 484 సీ. అనఘ స్వకీయంబునై యతర్కితమునై
మహిమనోప్పిన భవన్మాయచేత
సకలచరాచరసర్గంబు నిర్మించి
ధర్మార్థపరుడవై తనరుదీశ
నీవిక్రమము నవనీరజలోచన
సకలలోకులకు దుర్జయముదలఁపఁ
దగునట్టి నీవు స్వతంత్రుడవగుటను
బ్రహ్మబుట్టించి యా బ్రహ్మచేత
- 484.1 తే. సకల జగములఁజేయింతు సమతఃభేర్చి
యేకమయ్యుమహాత్మ యనేకవిధము
లగుచు వెలుగొందుచుందువీ యఖిలమందుఁ
జారుతరమూర్తి యో పృథుచక్రవర్తి
- 485 వ. మఱియు మహాభూతేంద్రియ కారకచేతనాహంకారంబులను శక్తు
లంజేసి యీ జగంబులకుత్పత్తిస్థితిలయంబులగావించుచు సము
త్పట విరుద్ధశక్తులుగల పురుషునకు నమస్కరించెదనట్టి పరమ
పురుషుండవయిన నీవు నిజనిర్మితంబును భూతేంద్రియాంతఃకర
ణాత్మకంబునునైన యీ విశ్వంబు సంస్థాపింపంబూని
- 486 సీ. ఆదివరాహంబునై యా రసాతల
గతనైన నన్నునక్కటికతోడ
నుద్ధరించితివట్టి యుదకాగ్రభాగంబు
నందర్థినున్న నేననెడినావ
యందున్న నిఖిల ప్రజావళి రక్షింపఁ
గోరి యీ పృథురూపధారివైతి
వట్టి భూభరణుండవైన నీవిపుడు ప
యోనిమిత్తంబుగానుగ్రచరుడ

- 486.1 తే. వగుచు నన్ను వధించెదననుచు బుద్ధిఁ
దలఁచుచున్నాఁడవిది విచిత్రంబుగాదె
విశ్వసంపాద్య నిరవద్య వేదవేద్య
భవ్యగుణసాంద్ర వైన్యభూపాలచంద్ర
- 487 వ. కావున నీశ్వరగుణసర్గరూపంబైనమాయచే మోహితాంతఃకరణుల
మైన మావంటివారలచేత హరిభక్తులచేష్టితంబెఱుంగఁబడదన్న హరి
చేష్టితంబెఱ్ఱెఱుంగంబడు అట్టి జితేంద్రియయశస్కరులయిన వారల
కు నమస్కరింతు అనుచునివ్వధంబునంగోపప్రస్ఫురితాధరుండైన
పృథునినభినుతించి ధైర్యంబవలంబించి వెండియునిట్లనియె
- 488 క. విమలాత్మ నాకునభయము
సమకూరెడునట్లుగాఁగ సన్నతి నీక్తో
ధమునుపశమించి కరుణిం
పుము నావిన్నపము వినుము పురుషనిధానా
- 489 క. ధర విరులుగందకుండఁగ
సరసగతింబూవుఁదేనెఁజవిగొనునిందిం
దిరవిభుక్షైవడి బుధుఁడగు
పురుషుఁడు సారాంశమాత్మఁబూని గ్రహించున్
- 490 సీ. వినవయ్య తత్త్వదర్శనులైనయట్టి స
న్మునులచేనైహికాముష్మికంబు
లైనఫలప్రాప్తికర్థిఁగృప్యాద్యగ్ని
హోత్రాద్యపాయంబులుర్విమేద
దృష్టంబులునునాచరితములునగుచుఁదా
నెనయఁదగునుపాయమెవ్వఁడాచ
రించును వాఁడు ప్రాపించుఁదత్ఫలమును
విద్వాంసుఁడైనను వెలయ దీని

- 490.1 తే. నాదరింపక తనయంతనాచరించె
 నేనినాయాసమే యగుగాని తత్ప
 లమునుబొందఁడు బహుళకాలమునకైన
 వినుతగుణశీల మాటలు వేయునేల
- 491 వ. అని మఱియు మహి యిట్లనియె
- 492 చ. జలరుహగర్భుడేత మును చాల సృజింపఁగఁబడ్డ యోషధుల్
 కలుషమతిన్ ధృతవ్రతులుగాని యసజ్జనభుజ్యమానమై
 వెలయుటఁజూచి యే నృపతివీరులు మాన్పమిఁజోరబాధలన్
 బలుమఱుఁబొంది యేనపరిపాలితనై కృశించి వెండియున్
- 493 క. అనుపమమఖకర్మక్రియ
 లనయములేకుంట నేననాదృతనగుచున్
 జననాయక యీ లోకము
 ఘనచోరీభూతమగుటఁగనుఁగొని యంతన్
- 494 క. సవనాదిసిద్ధికోటకై
 తవిలి తదీయోషధీవితతులను ధరణి
 ధవ యేనపుడు గ్రసించితి
 నవియును నా యందు జీర్ణమయ్యెఁగడంకన్
- 495 క. విను వానినొక యుపాయం
 బునఁగ్రమ్మఱుటఁడయవచ్చు భూవరచంద్రా
 వినుమది యెఱిగించెద నీ
 కును వత్సలురాలనగుట గురుతరచరితా
- 496 క. అనయము నాకొక వత్సము
 ననురూప సుదోహనమ్ముననురూపక దో
 గ్ధనుగల్పింపుమ యిట్లయి
 నను నీభూతములకవనినాయక దానన్

- 497 క. పరఃగనభీష్మితములు బల
కరములునగునన్న దుగ్ధకలితములగు భా
సురకామంబులఁబిదికెద
నరనాయకచంద్ర వినుము నావచనంబుల్
- 498 చ. మనుజవరేణ్య యేను విషమస్థలినిై యిపుడున్నదాననో
య్యన జలదాగమోదితపయఃప్రకరంబు తదాగమంబువో
యిననుదదంబువుల్ పుడమినింకక యంతట నిల్చునట్లుగా
మనునిభ నన్నునిప్పుడు సమస్థలినిై పెనుపొందజేయవే
- 499 క. అని యివ్వీధమున నా భూ
వనితామణి పలుకు మధురవచనంబులు దా
విని యనురాగముదనమన
మునఁగడలుకొనంగ రాజముఖ్యుండంతన్
- 500 చ. మనువును దూడజేసి గరిమన్ నిజపాణితలంబు లీల దో
హనముగజేసి యందు సకలౌషధులంబిదికెంగ్రమంబునం
దనరఁగఁదద్విధంబుననుదత్పృథువత్సల యైన భూమియం
దనయము వారువారునుబ్రియంబగు కోర్కలు వొందిరున్నతినన్
- 501 సీ. బలసి ఋషుల్ బృహస్పతి వత్సకంబుగా
నర్థించి తమ యింద్రియంబులందు
నంచితచ్ఛందోమయక్షీరమును దేవ
తలు సురరాజు వత్సంబుగాఁగఁ
గనకపాత్రమునందుఁదనరునోజోబల
వీర్యామృతంబునై వెలయు పయసు
దైత్యదానవులు దైత్యశ్రేష్ఠుడగు గుణ
శాలిబ్రహ్మదు వత్సంబుజేసి

- 501.1 తే. ఘనసురాసవరూపదుగ్ధంబు వరుస
నప్పరోజునగంధర్వులలరి యపుడు
దనర విశ్వావసువు వత్సమునుగఁజేసి
పద్మమయనిర్మితంబైన పాత్రమందు
- 502 వ. మాదుర్య సౌందర్యసహిత గాంధర్వక్షీరంబునుబిత్తుదేవతలు సూర్య
వత్సకంబుగా నామపాత్రంబునందుఁగవ్వంబను దుగ్ధంబును సిద్ధు
లుగపిలవత్సకంబుగానాకాశపాత్రమందు సంకల్పనారూపాణిమాది
సిద్ధి యను క్షీరంబును విద్యాధరాదులు తద్వత్సకంబునుదత్వా
త్రకంబునుంగా భేదరత్వాది వ్యాపారరూప క్షీరంబునుగింపురుపా
దులు మయవత్సకంబునునాత్మపాత్రంబునుంగా సంకల్పమాత్ర
ప్రభవంబునంతర్దానాద్భుతాత్మసంబంధియునగు మాయయును
క్షీరంబును యక్షరక్షోభూతపిశాచంబులు భూతేశవత్సకంబుఁగపాల
పాత్రంబునుంగా రుధిరాసవంబును క్షీరంబునునహిదందశూకసర్ప
నాగంబులుదక్షవత్సంబును బిలపాత్రంబునుంగా విషరూపక్షీరం
బునుబశువులు గోవృషవత్సకంబునరణ్యపాత్రంబునుంగాదృణం
బును క్షీరంబును గ్రవ్యాదమృగంబులు మృగేంద్రవత్సకంబునునాత్మ
కళేబరపాత్రకంబునుంగాఁగ్రవ్యంబును దుగ్ధంబును విహంగంబులు
సుపర్ణవత్సకంబు నిజకాయపాత్రంబునుంగాఁగీటకపలాదికంబును
దుగ్ధంబును వనస్పతులు వటవత్సకంబుగా భిన్నరోహరూపప
యస్సును గిరులు హిమవద్వత్సకంబును నిజానుపాత్రకంబు
నుంగా నానాధాతువులను దుగ్ధంబునుంగా నిర్విధంబున సమస్త
చరాచర వర్గంబు స్వముఖ్యవత్సకంబును స్వస్వపాత్రకంబునుంగా
భిన్నరూపంబులైన క్షీరంబులంబిదికె అని చెప్పి మఱియును

- 503 క. క్రమముననిటు పృథ్వాదులు
దమతమ కామితములనఁగఁదగు భిన్నక్షీ
రము దోహనవత్సకభే
దమునందగఁబిదికిరంత ధరణీధవుఁడున్
- 504 తే. సముచితానందమునుబొంది సర్వకామ
దుఃఖ యనందగు భూమిని దుహితఁగాఁగఁ
గోరి కైకొని నిజధనుఁకోటిచేత
భూరిగిరికూటములఁజుర్ణములుగఁజేసి
- 505 తే. చండదోర్దండలీల భూమండలంబు
సమతలంబుగఁజేసి శశ్వత్ప్రసీద్ధి
నొంది యవ్వభుఁడీలోకమందునెల్ల
ప్రజకుఁదండ్రియు జీవనప్రదుఁడునగుచు
- 506 తే. అక్కడక్కడఁబూర్వంబునందు లేని
గ్రామ పట్టణ దుర్గ ఖర్వట పుళింద
ఖేట శబరాలయ వ్రజ వాట ఘోష
వివిధనిలయములర్థిఁగావించెనంత
- 507 క. వారును భయవిరహితులై
బోరనఁదత్తన్నివాసములయందు సుఖ
శ్రీరుచినొప్పుచునుండిరి
వారక యాపృథునిఁబోగడ వశమె ధరిత్రిన్

పృథుని యజ్ఞ కర్మములు రాజ్యము

- 508 సీ. అని చెప్పి మునివాఁడున మైత్రేయుఁడు
 వ్విదురునకిట్లను వేడ్కతోడ
 ననఘాత్మ రాజర్షి యైన వైన్యుండశ్వ
 మేధశతంబు సన్నేధతోడఁ
 గావించునని దీక్షగైకొని వ్రతనిష్ఠఁ
 దివిరి బ్రహ్మవర్తదేశమందు
 నలరు మనుక్షేత్రమందు సరస్వతీ
 నదిపొంతఁదా మహాన్నతినొనర్చు

508.1 తే. సవనకర్మక్రియకునతిశయవిశేష
 ఫలముగలిగడినని బుద్ధిఁదలచి యచట
 వరుసఁగావించునతిశయాధ్వరమహోత్స
 వము సహింపకయుండెనయ్యమరవిభుఁడు

509 సీ. అట్టి యధ్వరకర్మమందు సాక్షాద్భగ
 వంతుఁడు హరి రమేశ్వరుఁడు లోక
 గురుఁడును సర్వాత్మకుండును విభుఁడును
 నీరజభవభవాన్నితుఁడు లోక
 పాలక నిఖిలసుపర్వానుగుండును
 యజ్ఞాంగుఁడఖిలాధ్వరాదివిభుఁడు
 గంధర్వ ముని సిద్ధగణ సాధ్య విద్యాధ
 రాప్సరోదైత్య గుహ్యళి దాన

509.1 తే. వాదిజేగీయమానుఁడత్యలఘుయశుఁడు
 ప్రకటనందసునందాది పార్షదుండు
 కపిల నారద సనకాదిక ప్రముఖ్య
 మహితయోగీంద్రసంస్తూయమానుఁడఁజుఁడు

510 వ. మఱియుంబరమభాగవత సేవితుండును నారాయణాంశప్రభవం

డునునైన పృథుచక్రవర్తికి భూమి హవిరాదిదోగ్ధి యయ్యును సర్వ
కామదుఘయై సమస్తపదార్థంబులంబిదుకుచుండె మఱియుఁద
రువులు ఘనతాకారంబులుగలిగి మకరందస్త్రావులగుచు నిక్షు
ద్రాక్షాదిరసంబులును దధిక్షీరాజ్యతక్రపానకాదికంబులును వర్షింప
నవి యెల్లనదులు వహించె సముద్రంబులు హిరాదిరత్నవిశేషం
బులనీనుచుండె పర్వతంబులు భక్ష్యభోజ్యలేహ్యచోష్యంబులను చ
తుర్విధాన్నంబులుగురియుచుండె లోకపాలసమేతులైన సకల
జనంబులునుపాయానంబులుదెచ్చి యిచ్చుచుండిరి ఇట్టి పరిపూర్ణ
విభవాభిరాముండై యద్దోక్షజసేవాపరాయణుండగు పృథుచక్రవర్తి
యేకోనశతాశ్వమేధంబులు సన్మేధంబునంగావించి నూఱవ యాగం
బునందు యజ్ఞపతియైన పుండరీకాక్షుని యజించుచుండందదీయ
పరమోత్సవంబు సహింపంజాలక

- 511 క. అమరేంద్రుఁడు ఘనరోషో
ధముఁడై పాషండవేషకలితతిరోభా
వమునందన్మఖపశువుం
గ్రమమేది హరించి చనియె గగనంబునకున్
- 512 వ. అట్లు చనునప్పుడు
- 513 క. అనఘుండగునత్రిమహా
ముని చోదితుఁడుగుచుఁబృథునిపుత్రుఁడు బాణా
సనతూణీరధరుండై
యనిమిషపతి వెనుకఁజనియెనతిదర్పమునన్
- 514 వ. అట్లు చనిచని ముందట

- 515 సీ. యజ్ఞసాధన పశుహరణుని వధియిందు
 ధర్మంబునందునధర్మమనెడి
 బుద్ధిఁబుట్టఁగఁజేయ భూరిమాయావేష
 ధారియై యరుగు సుత్రాముఁగదిసి
 నిలు నిలుమని యార్చి నిజగుణధ్వని చేసి
 ఘనజటాభస్మాస్థికలితమయిన
 మూర్తిఁగనుంగొని మూర్తీభవించిన
 ధర్మంబకాబుద్ధిఁదలచి యమర
- 515.1 తే. నాయకునిమీఁద సాయకమేయఁజాల
 కున్నఁగనుంగొని యత్రి విద్వన్నుతుండు
 వైన్యజునకనె వాసవువలను చూపి
 మనములోపల రోషంబు మల్లడింప
- 516 క. వినుమితఁడు యజ్ఞహంతయు
 ననిమిషనికరాధిపుండునగునింద్రుఁడుగా
 వుననితని జయింపుము నీ
 వని ముమ్మాటుచ్చరింపనవ్వైన్యజుఁడున్
- 517 మ. వినువీధింజను దేవవల్లభునిపై వీరుండుగ్రోధాంతరం
 గ నిరూఢిన్ మృగరాట్కేశోరము మహాగంధద్విపేంద్రంబుమీఁ
 దను లంఘించువిధంబునంబడిననాతండశ్వచౌర్యైకసా
 ధనరూపంబుఁదదశ్వమున్ విడిచి యంతర్ధానముంబొందినన్
- 518 క. వీరుఁడు పృథుభూపాలకు
 మారుఁడు నిజయజ్ఞపశువు మరలంగొని దు
 ర్వారబలుఁడగుచు జనకుని
 భూరిసవనరాజపుణ్యభూమికి వచ్చెన్
- 519 వ. అయ్యవసరంబుననచ్చటనున్న పరమర్షిపుంగవులతని యద్భుత
 కర్మంబుగనుంగొని యాశ్చర్యంబునొంది యతనికిజితాశ్వుండనున

- 520 చ. స్వర్ధనామంబు పెట్టి యున్న సమయంబున
మఱియును దేవతాపతి తమఃపటలంబు జనింపజేసి యె
వ్వరుఁడనుగానకుండననివారణఁగాంచనపాశబద్ధమై
సురుచిరయూపదారుపరిశోభితమైన హయంబుగొంచుఁజె
చ్చెఱ వినువీధినేగఁగ ఋషిప్రవరుండగునత్రి చెప్పినన్
- 521 క. విని పృథుభూవరతనయుఁడు
ఘనబలమునఁజని కపాలఖట్వాంగములో
లినిధరియించి రయంబునఁ
జనునింద్రునిగాంచి నొంపఁజాలక యంతన్
- 522 ఉ. క్రమ్మఱనత్రిచేదెలుపఁగాఁబడి వైన్యతనూభవుండు రో
షమ్మునఁదోకఁద్రొక్కినభుజంగమపుంగవుఁబోలి యుగ్రుఁడై
యమ్మరిఁబోసినంగని సురాధిపుఁడెప్పటియట్లఁబాటెన
శ్వమ్మును రూపమున్ విడిచి చాలఁదిరోహితుఁడై రయంబునన్
- 523 వ. అట్లు చనినంబశువుంగొని మరలి యవ్వీరోత్తముండు పితృయజ్ఞ
శాలకుంజనుదెంచెనంత
- 524 సీ. హరిహయుండధ్వరహయహరణార్థమై
మించి కైకొని విసర్జించినట్టి
భూరి యమంగళభూతమాయారూప
ములను ధరించిరి మూఁడజనులు
పాషండచిహ్నముల్ పఱఁగుట వారలు
జగతిపై నగ్నవేషములుగలుగు
జైనులు భూరికాషాయవస్త్రంబులు
ధరియించు బొడ్డులుఁదగ జటాస్థి

- 524.1 తే. భస్మధారులునయినకాపాలికాదు
లనగ వెలసిరి లోకంబులందుఁజాలఁ
దలఁడు ధర్మోపమంబనఁదగునధర్మ
మందునభిరతివొడమిన యజ్ఞజనులు
- 525 వ. తదీయచిహ్నంబులు పారంపర్యంబుగా ధరియింపందోడంగిరి తద్వ
త్తాంతంబు భగవంతుం డయిన పృథుచక్రవర్తి యెఱింగి కుపితుండై
యుద్యతకార్ముకుండగుచునిందునిమీద బాణంబుఁనేయనుద్య
మించిన ఋత్విక్కులు శక్రవదోద్యక్తుండునసహ్యరంహుండున
యిన పృథుచక్రవర్తింగనుంగొని యిట్లనిరి
- 526 క. జననాయక యజ్ఞములం
దనుపమవిధిచోదితంబులనఁదగు పశుబం
ధనహింసలకాకితరుల
ఘనదీక్షితునకు వధింపఁగాదండ్రు బుధుల్
- 527 వ. కావున నీవిపుడింద్రవదోద్యోగంబుపసంహరింపుము భవదీయ ధర్మ
విరోధియైనయట్టి యిందుని
- 528 క. జనపాల వీర్యవంతము
లనఁదగు మంత్రములచేత నాహ్వానము చే
సిననతఁడిచటికి వచ్చును
జనుదెంచిన యమరవిభుని సరభసతదగన్
- 529 క. ధృతి చెదరఁబట్టి శిఖికా
హుతిగా వేల్చెదము దాననుర్వీవర నీ
వితత మహోహతవీర్య
న్నతుఁడై చెడిపోవునమరనాథుఁడంతన్
- 530 వ. అని పృథుని వారించి ఋత్విగ్దనంబులుగుపితస్వాంతులై హస్తం
బుల స్రుక్సవంబులు ధరియించి వేల్చు సమయంబునంజతుర్ము
ఖుండు చనుదెంచి ఋత్విజులంగనుంగొని యిట్లనియె యజ్ఞంబు

లందు యజింపంబడు దేవతలెవ్వని యంశంబులెవ్వండు యజ్ఞునా
మకంబగు భగవదంశంబగునట్టి యింద్రుండు మీచేత వధార్హుండు
గాడితండు భగవదంశసంభవుండగుట నీ యజ్ఞ కర్మ విధ్వంసనే
చ్చుండయి కావించు ధర్మవృత్తికరంబులు చూచుచుండవలయుం
గాని ప్రతీకారంబులుగర్తవ్యంబులుగావు ఈ పృథుకీర్తి యగు నీ
పృథునకు నేకోనశతంబగునధ్వర ప్రయోగఫలంబు సిద్ధించుంగాక
యని పృథుచక్రవర్తికిట్లనియె

531

సీ.

మనుజేంద్ర మోక్షధర్మ మునెఱింగిన నీకు

సవనముల్ చేయుట చాలు మఱియు

నేవిధంబుననైన దేవేంద్ర మనమునఁ

గైకొని రోషంబుగదురకుండ

వర్తింపవలయును వాసవుండును నీవుఁ

బూని సుశ్లోకులుగాన మీకు

మంగళంబగుగాక మానవనాథ నీ

చిత్తంబులోపలఁజింతదోఱఁగి

531.1

తే.

మించి మద్వాక్యములనాదరించి వినుము

దైవహతమగు యజ్ఞంబుఁదగిలిచేయు

కొఱకు భవదీయచిత్తంబుగుంది రోష

కలుషితంబైననజ్ఞాన కలితమగును

532

వ.

భవదీయ యజ్ఞహననార్థంబశ్వహరణుండైన యింద్రుండు దేవతల

లోనన్ దురాగ్రహుండగుటంజేసి యతనిచేత నిర్మింపంబడి చిత్రాకర్ష

కంబులైన యీ పాషాండధర్మంబులచేత ధర్మవృత్తికరంబుగలుగుం

గాన యీ యజ్ఞంబు చాలింపుము అని మఱియునిట్లనియె

- 533 సీ. అదిగాక వినుము వేనాపచారంబునఁ
 బూని విలుప్తంబులైనయట్టి
 యలఘు నానాసమయానుధర్మంబులఁ
 బరిపాలనము చేయఁబరఁగి వేను
 దేహంబువలనను దివిరి జనించియు
 న్నాడవు నారాయణాంశజఁడవు
 గావుననీ నరకలితలోకంబునఁ
 బుట్టిన తెఱగు నీబుద్ధిఁదలచి
- 533.1 తే. యెవరిచే నేమిటికి సృజియింపబడితి
 వట్టి యా బ్రహ్మసంకల్పమవనినాథ
 తప్పకుండంగఁబాలింపు ధర్మగతినిఁ
 జారుశుభమూర్తి యో పృథుచక్రవర్తి
- 534 వ. అని మఱియునిట్లనియె ఉపధర్మమాతయుంబ్రచండపాషండమార్గం
 బునైన యీ యింద్రకృతంబగు మాయను జయింపుము అని వన
 జసంభవుండానతిచ్చినంబృథుచక్రవర్తియుఁదదాజ్ఞాపితుండై దేవేం
 ద్రునితోడ బద్ధసఖ్యుండయ్యె అంతనవభృథానంతరంబున
- 535 చ. సురుచిరలబ్ధదక్షిణల సొంపునఁబొంపిరిపోయి భూసురుల్
 వరుసనుబెక్కుదీవనలవారణనిచ్చిరి సర్వదేవతల్
 భరితముదంతరంగములఁబాయనివేడ్క వరంబులిచ్చిరా
 నరవరుఁడైన వైన్యనకు నందితకీర్తికిఁబుణ్యమూర్తికిన్
- 536 వ. అంతనచ్చటి జనంబులిట్లనిరి
- 537 తే. అనఘ నీచేతనాదృతులైరి సర్వ
 జనులు మఱి దానమానోపచారములను
 బిత్తకదేవర్షిమానవవితతి పూజ
 నొంది సంచితమోదంబునొందెనయ్య

- 538 వ. అని పలుకుసమయంబున యజ్ఞభోక్తయు యజ్ఞవిభుండును భగవంతుండునునైన సర్వేశ్వరుండింద్రసమేతుండై యచ్చటికింజను దెంచి యా పృథునకిట్లనియె
- 539 క. జనవర భవదీయంబై
జననుతమగునశ్వమేధశతమునకిప్పుడీ
యనిమిషపతి భంగముచే
సినకతన క్షమాపణంబు చేసిడిగంటే
- 540 వ. కావుననితని క్షమింపుము సత్పురుషులగువారు దేహాభిమానులుగాకుండుటంజేసి భూతంబులయెడ ద్రోహంబాచరింపరు అట్లగుటంజేసి నీవంటి మహాత్ములు దేవమాయామోహితులై పరోపతాపంబులు చేసిరేని దీర్ఘతరంబైన వృద్ధజనసేవ వృద్ధంబుగాదె అదియు నుంగాక యీ శరీరంబవిద్యాకామకర్మంబులచేతనారబ్ధంబని తెలిసిన పరమజ్ఞాని యీ దేహంబునందుననుషక్తుండుగాకుండుట సహజంబన దేహోత్పాదితంబులైన గృహదారాదులయందు మమత్వంబులేకుండుటంజెప్పనేల ఇట్టి దేహంబునందున్న యాత్మ యేకంబును శుద్ధస్వరూపంబును స్వయంజ్యోతియు నిర్గుణంబును గుణాశ్రయంబును వ్యాప్యవ్యాపకంబునునసంవృతంబును సాక్షిభూతంబును నిరాత్మకంబునునగు దీని దేహంబుకంటె వేఱుగానెవ్వండు తెలియు వాఁడు మత్పరుండగుటంజేసి దేహధారియై యుండియుఁ దద్గుణంబులంబోరయక వర్తించు మఱియునెవ్వండేని స్వధర్మాచారపరుండును నిష్కాముండును శ్రద్ధాయుక్తుండునై నన్నెల్లప్పుడు భజియించునట్టి వానిమనంబు క్రమంబునంబ్రసన్నంబగునట్లు ప్రసన్నమనస్కుండును ద్రిగుణాతీతుండును సమ్యగ్దర్శనుండును నైన యతండు మదీయ సమవస్థానరూపశాంతినొందును అదియ కైవల్యపదంబనంబడు కూటస్థులైన యీ యాత్మ యుదాసీనభూతంబైనను దీని ద్రవ్యజ్ఞానక్రియామనంబులకునీశ్వరుంగానెవ్వండు

దెలియు వాఁడు భవంబునొందకుండు ఈ సంసారంబు ద్రవ్యక్రియా
కారకచేతనాత్మకంబగుటంజేసి ప్రభిన్నదేహోపాధికంబుగావునత్రా
ప్తంబులైన యాపత్సంపదలయందు మత్స్యరులైన మహాత్ములు
వికారంబునొందరు కావున నీవు సుఖదుఃఖంబుల యందు సమ
చిత్తుండవును సమానోత్తమమధ్యమాధముండవును జితేంద్రియా
శయుండవునునై వినిష్పాదితాఖిలామాత్యాది సంయుతుండవై
యఖిలలోక రక్షణంబు చేయుమని వెండియునిట్లనియె

541 సీ. పార్థివోత్తములకుఁబ్రజల రక్షించుట
 పరమధర్మంబగు నరవరేణ్య
 ధరణీశులకుఁబ్రజాపరిపాలనంబునఁ
 బూని లోకులు చేయు పుణ్యమందు
 షష్ఠాంశమర్థిని సంప్రాప్తమగునట్లు
 ప్రజలఁబ్రోవనిరాజు ప్రజలచేత
 నపహృతసత్పుణ్యుడై వారు గావించు
 ఘనపాపఫలముఁదాననుభవించు

541.1 తే. కాన నీవును విప్రవరానుమతము
 సాంప్రదాయికవిధమునై జరగుధర్మ
 మహిమఁజేపట్టి యర్థకామముల యందు
 సమతనమ్మాఁటి యందునాసక్తి లేక

542 వ. ఇవ్విధంబున

543 క. జనులకుననురక్తుఁడవై
 జననాయక నీవు ధరణి సమచిత్తుఁడవై
 యనయముఁబరిపాలించిన
 సనకాదులఁగాంతువాత్మసదనమునందున్

వించి తన్నూర్తి ధరియించి కన్నులందొరగునానందబాష్పంబులు
దుడిచికొని విలోకనంబుచేయుచునత్సప్తద్యగ్గోచరుండును గరుడ
స్కంధవిన్యస్తహస్తండును వసుధాతలస్థితపాదకమలుండునునై
యొప్పునద్దివ్యపురుషునకిట్లనియె

పృథుండు నారాయణుని స్తుతించుట

- 549 క. వరదా యీశ్వర నిను స
త్పురుషుడు దేహభీమాన భోగములకునై
వరమెట్లుగోరు నిహసుఖ
వరములు నారకులకైన వఱలవె చెపుమా
- 550 చ. ఘనమగుదేవ యీ వరమెకాదు మహాత్మకవాగ్వినిగ్గతం
బనఁదగు తావకీన చరణాంబుజదారుమరందరూపమై
తనరినకీర్తియున్ విని ముదంబునుబొందఁగలేని మోక్షమై
నను మదిగోరనొల్లనఘనాశ రమేశ సరోజలోచనా
- 551 క. అదిగాన పద్మలోచన
సదమలభవదీయఘనయశము వినుటకునై
పదివేల చెవులు కృపని
మృదియే నా యభిమతంబునిపుడు ముకుందా
- 552 చ. అనఘ మహాత్మవాగ్గళితమైన భవత్పదపంకజాతసం
జనితసుధాకణానిలవశంబున విస్మృతతత్త్వమార్గవ
ర్తనులగు దుష్టయోగులకుఁగ్రమ్మఱఁదత్త్వముఁజూపఁజాలు ని
ట్లోనరుటదక్కనన్య వరమొల్లఁబయోరుహపత్రలోచనా

- 553 సీ. వినుతమంగళయశోవిభవ సర్వేశ్వర
 యిందిర గుణసంగ్రహేచ్ఛజేసి
 యే నీదు శివతరంబైన సత్కీర్తిని
 నర్థిమై వరియించెనట్టికీర్తి
 కలితసత్పురుషసంగమముగల్గుచునుండ
 ధృతిసెవ్వడేని యాదృచ్ఛికతను
 జేసియునొకమాటు చెవులార విన్నవాఁ
 డనయంబునుగుణజ్ఞుడయ్యెనేని
- 553.1 తే. విరతినేరీతిబొందును ధరణిఁబశువుఁ
 దక్కఁదక్కినతజ్ఞుండు దనుజభేది
 గాన యుత్సుకమతివైన యేను లక్ష్మీ
 కరణి నిన్ను భజింతునో పరమపురుష
- 554 వ. ఇట్లు భవదీయ సేవాతత్పురులమైన యిందిరయు నేనునేకపదా
 ర్థాభిలాషుంజేసి స్పర్థమానులమగుచున్న మా యిద్దఱకునుబర్యా
 యసేవంజేసి కలహంబులేకుండనిమ్మట్లుగాక భవదీయచరణసరో
 రుహసేవాసక్తమనోవిస్తారులమగుటంజేసి యేనయేన మున్ను భజి
 యింతునను తలంపులంగలహంబయిననుంగానిమ్ము దేవా యని
 వెండియునిట్లనియె
- 555 సీ. జగదీశ దేవ యుష్మత్ప్రద కైంకర్య
 పరతఃదనర్పు సాగరతనూజ
 కృత్యంబునందునకిల్పిష బుద్ధి నేఁ
 బ్రీతిఁగోరుట జగన్మాత యైన
 యా రమాసతితోడి వైరమవశ్యంబుఁ
 గల్గునైనను దయాకర నీవు
 దీనవత్సలుడవుగాన స్వల్పంబైన
 నధికంబు చేయుదువట్లుగాన

- 555.1 తే. భవ్యచరిత నిజస్వరూపంబునందు
నభిరతుడైన నీవు నన్నాదరించు
పగిదినిదిరనాదరింపవు మహాత్మ
భక్తజనలోకమందార భవవిదూర
- 556 వ. ఇట్లుగుటంజేసి సత్పురుషులైనవారలు నిరస్తమాయాగుణసముద
యంబుగల నిన్ను భజియింతురు వారలు భవత్పాదానుస్మరణ
రూపంబయిన ప్రయోజనంబుదక్కనితర ప్రయోజనంబులనెఱుం
గరు దేవా సేవక జనంబులను వరంబులు వేడుమని జగద్విమో
హనంబులైన వాక్యంబులు పలుకుదువు యట్టి భవదీయ వాక్య
తంత్రీనిబద్ధులు లోకులు గాకుండిరేని ఫలకాములై కర్మంబులనెట్లు
లాచరింతురు యీశా భవదీయ మాయావిమోహితులై జనులేమి
కారణంబున నీకంటెనితరంబులగోరుచుందురిట్లుగుటంజేసి తండ్రీద
నంతన బాలహితంబాచరించునట్లు మాకు నీవ హితాచరణంబాచ
రింపనర్హుండవని పలికిననాదిరాజర్షి యైన పృథుచక్రవర్తి యర్థవం
తంబులయిన వచనంబులు విని విశ్వద్రష్టయగు నారాయణుండు
సంతుష్టాంతరంగుండై యిట్లనియె మహారాజా దైవప్రేరితుండవై నా
యెడనిట్టి బుద్ధిగలుగుటంజేసి యచలాచలంబగు భక్తివోడము దా
నిచే దుస్తరంబగు మదీయమాయందరింతువు నీవు నాచేనాదిష్టం
బగు కృత్యంబప్రమత్తుండవగుచునాచరించిన సకల శుభంబులం
బొందుదువు మదీయ భక్తజనంబులు స్వర్గాపవర్గనరకంబులందు
ల్యంబులుగానవలోకింతురుగావున నీ యధ్యవసాయంబునట్టిది
య మఱియు మదీయాదేశంబున దుస్వజంబగు రోషంబునుద్య
జించి నాయెడ భక్తి సలిపితివిగాన యదియె నాకుఁబరమహర్షదం
బగు అని యభినందించి యనుగ్రహించి యతండుగావించు పూజ
లుగయి కొని గమనోన్ముఖుండయ్యె అయ్యవసరంబున

- 557 సీ. నర సిద్ధ చారణ సుర ముని గంధర్వ
 కిన్నర పితృ సాధ్య పన్నగులును
 నఖిలజనంబులు హరిపార్శ్వవర్తులు
 నానందమగ్నాంగులగుచు వేడ్క
 యజ్ఞేశచింతనుండైన యా పృథువుచే
 సత్కారములఁబొంది సమ్మదమునఁ
 జనిరి నిజాధివాసములకు భగవంతుఁ
 డైన నారాయణుండచ్యుతుండు
- 557.1 తే. దగనుపాధ్యాయసహితుడై తనరు పృథుని
 విమలమతులయి చూచుచునమరవరులు
 దన్ను జయజయకలితశబ్దములఁబొగడఁ
 జనియెనప్పుడు వైకుంఠసదనమునకు
- 558 ప. అంతఃపురుషచక్రవర్తియునింద్రియాగోచరుండయ్యును దర్శితాత్ముం
 డును దేవదేవుండునునయిన వాసుదేవునకు నమస్కరించి నిజ
 పురంబునకుంజనుదెంచు సమయంబున మౌక్తికకుసుమమాలికా
 దుకూలస్వర్ణతోరణాలంకృతంబును లలితసుగంధధూపవిలసితం
 బును రత్నమయరంగవల్లికావిరాజితంబును ఫలపుష్పలాజాక్షత
 దీపమాలికాస్తంభపూగపోతాభిరామప్రతిగృహప్రాంగణంబును మృగ
 మదఘనసారచందనాగరువాఘ్రారసంసిక్తరథ్యావళీవిభాసితంబును
 దరుపల్లవాభిశోభితంబునునైన పురంబుఁబ్రవేశించి రాజమార్గంబు
 నంజనుదేర మండితరత్నకుండలమణిమరీచులు గండఫలకంబు
 లండాండవంబులు సలుపంబురకామినులుగనకపాత్రవిరచితంబు
 లయిన యశేషమంగళనీరాజనంబుల నివాళింప శంఖ దుందుభిప్ర
 ముఖతూర్యమోషంబులును ఋత్విజ్ఞానకాయాశీర్వచనంబులునుజె
 లంగ వందిమాగధజనసంస్తూయమానుండగుచు విగతగర్వుండై
 యంతఃపురంబుంబ్రవేశించి యనంతరంబ

- 559 సీ. సమధికమతిఁబొరజన జానపదులచేఁ
దనరారు వివిధపూజనములొంది
రాజు సంతుష్టాంతరంగుండుఁబ్రియవర
ప్రదుఁడునై వారల బహువిధములఁ
బూజించెనివ్విధంబున మహత్తరములై
నట్టికర్మంబులనాచరించు
చును నిరవద్యచేష్టుండై మహత్తముఁ
డననొప్పునాప్పఱు మనుజవిభుఁడు
- 559.1 తే. మించి భూమండలంబుఁబాలించి విశద
యశము సర్వధరాచక్రమందు నిలిపి
చారుశుభమూర్తి రాజన్యచక్రవర్తి
పరమమోదమునఁబరమపదమునొందె
- 560 క. అని మైత్రేయమహాముని
యనఁఁడు విదురునకుఁజెప్పినని శుకుఁడభిమ
న్యునిసుతునకుఁజెప్పిన తెఱఁ
గని సూతుఁడు చెప్పి శౌనకాదులతోడన్
- 561 వ. అట్లెఱింగించి వెండియునిట్లనియె ఇవ్విధంబుననశేషగుణవిజ్ఞంభి
తంబును నిర్దోషంబును సత్పురుషసత్కృతంబునునగు పృథుచక్ర
వర్తియశంబునుబ్రకటంబుగాఁజేయంజాలు మైత్రేయునింజూచి మహా
భాగవతుండైన విదురుండీట్లనియె

- 564.1 తే. దక్కుగల్గిన ప్రజకెల్ల దండధరునిఁ
బోలి వర్తించుచునుగొంతకాలమరుగఁ
దవిలి యొకనాడు దీర్ఘసత్తంబు చేయ
నర్థిగైకొని దీక్షితుండయ్యెనందు
- 565 తే. రాజఋషి దేవఋషి పితృబ్రహ్మ ఋషులు
జనవరునిచేత విహితపూజనములొంది
సమధిక్షైశ్వర్యగతినున్న సమయమునను
జిరశుభాకారుఁడా రాజశేఖరుండు
- 566 సీ. ఉన్నతోన్నతుండు సముత్తంగభుజుండు స
న్మహనీయతరశోభమానముఖుండుఁ
జారుసంపుల్లకంజారుణేక్షణుండు సు
నాసాపుటుండు మందస్మితుండు
వక్రసూక్ష్మస్నిగ్ధవరనీలకేశుండుఁ
గమనీయరుచికంబుకంధరుండు
సుభగవిశాలవక్షుండునుద్రివళిశో
భితమధ్యభాగుండుఁబృథునితంబ
- 566.1 తే. మండలుండు నావర్త సమాననాభి
వివరుండునుగాంచనస్తంభవిలసదూరు
రాజితుండునునరుణచరణుండును ధృత
నవదుకూలోత్తరీయుండున్నతయశుండు
- 567 వ. మఱియు నియమనిమిత్తంబునంబరిత్యక్తభూషణుండగుటంజేసి
వ్యక్తాశేషగాత్రశ్రీకుండునుగృష్ణాజినధరుండును శ్రీమంతుండును
గుశవాస్తుండునుగృతోచితుండును శిశిరస్నిగ్ధతాక్షుండునునైన
పృథుచక్రవర్తి సభామధ్యంబునందారాగణమధ్యవిభాసీతుండును
సకలజనాహ్లాదకరుండునునగు సుధాకరుండునుంబోలె వెలుంగు
చు లేచి నిలుచుండి సదస్యసంతోషదాయకంబులునుజిత్రపదవిరా

జితంబులునుబ్రసన్నంబులునుబరిశుద్ధంబులును గంభీరార్థంబు
లునునవ్యాకులంబులునునైన భాషణంబులనిట్లనియె

568 క. వినుఁడీ సభ్యులు ధర్మము
ననయమునెఱుగంగగోరునట్టి జనుఁడుదాఁ
దనతలపునగలయర్థముఁ
జనునెఱిగింపంగ ధీర సత్పురుషులకున్

569 సీ. ఏనునీ లోకవితానంబునెల్లను
శాసించి భూప్రజాసంతతులను
దత్తద్విహితవృత్తి దానంబులనుజేసి
రక్షింప వివిధమర్యాదఁదప్పి
పోకుండ నిలుపుటకై కమలజుచే ని
యోగింపఁబడితినిట్లొనరియుండ
నట్టి ప్రజాపాలనాద్యనుష్ఠాన వ
శంబునఁబ్రాక్యర్మసాక్షి యీశుఁ

569.1 తే. డెట్టివానికి సంతుష్టినెసగుచుండు
నట్టివానికినేలోకమండ్రు బుధులు
కామదుఘములునైన లోకములునాకు
సరవిగలుగుననుష్ఠానపరుఁడనగుట

570 వ. ఇట్లు ప్రజలను ధర్మంబుల యందుననుశాసింపక యర్థకాముండై
వారివలననప్పనంబులుగొనెనేని వారల పాపంబుదనకుఁబ్రాపింపం
దేజోహీనుండై భూవిభుండు చెడుంగావునంబ్రజలు భూపతి హితా
ర్థంబునకు స్వార్థంబునకునసూయారహితులై వాసుదేవార్పణ
బుద్ధింజేసి ధర్మంబునెప్పుడునాచరింపవలయునిదియ నన్నున
నుగ్రహించుట అదియునుంగాక పితృదేవర్షితుల్యులగు మీరలను
మోదించి కర్తయుననుశాసకుండుననుజ్ఞాతయునయిన నాకుఁబ
రలోకంబుననే ఫలంబుగలుగునట్టి ఫలంబునకు సదృశంబైన కర్మం

బాచరింపవలయునట్లయిన సంతోషంబునొందుదుననిన వారలా
రాజేంద్రునకిట్లనిరి

571 క. జననాయక ప్రజలిరవొం
దిన ధర్మములెల్ల వాసుదేవార్పణబు
ద్ధినిజేయవలయునంటివి
యనయంబును వాసుదేవుడనగలఁడెమహిన్

572 సీ. అనవిని వారికి మనుజేశుడనునర్థ
తములార వినుడయ్య తవిలి మీరు
యజ్ఞాధిపతియైన యఖిలేశ్వరుడుగొన్ని
మతములగలఁడు ధీమంతులార
యట్లైన మీరలునందుకు విప్రతి
పత్తిగల్గుటనుబ్రపన్నమరయ
గాదంటిరేనినా ఘనునిచే రచితమై
కాంతిమంతమగు జగంబుగానఁ

572.1 తే. బడుచునున్నది యిట్టి ప్రపంచరచిత
కర్మవైచిత్ర్యమమ్మేటిగలుగకున్న
నమరునను తదుక్తులుపపన్నములు కావు
కాననవ్వాసుదేవుండుగలఁడు మఱియు

573 వ. అదియునుంగాక యీ జగద్వైచిత్ర్యంబు కర్తయైన యీశ్వరుండులే
కున్నంగర్మవశంబునంజేసి యుపపన్నంబగునంటిరేని

- 574 సీ. పూని ప్రియవ్రతోత్తానపాదధ్వవ
 మనులకస్మత్ప్రితామహుఁడనంగఁ
 దగునంగమేదినీధవునకు మఱియును
 వినుతికెక్కినప్పథివీపతులకుఁ
 బద్ధుసంభవ భవ ప్రహ్లాద బలిచక్ర
 వర్తిప్రముఖ భాగవతులకర్ది
 వర్గసుస్వర్గాపవవర్గంబులకు నను
 గతకారణుండన ఘనతకెక్కి
- 574.1 తే. హీనులగు మృత్యుదౌహిత్రుడైన వేన
 ముఖ దురాత్ములు ధర్మవిమోహితులును
 దక్కఁదక్కినవారికిఁదాఁట్రసన్న
 వరదుఁడై యిచ్చునభిమతావళులనతఁడు
- 575 వ. ఇట్టి విద్వదనుభవంబున భువనహితుండగు వాసుదేవుండు లేఁ
 డనుట యుపపన్నంబుగాదు అదియునుంగాక
- 576 ఉ. భూరితపోభిరామమునిపూజనమెవ్వని పాదపద్మసే
 వారతి వృద్ధిబొంది యనివారణఁబూర్వభవానుసారసం
 సారమహోగ్రతాపము భృశంబుగఁబాపఁగనోపుఁదత్పదాం
 భోరుహజాతదేవనదిబోలి యశేషమనోఘహరియై
- 577 వ. మఱియు
- 578 చ. అనుపమభక్తిసెవ్వని పదాంబుజమూలము మందిరంబుగా
 ననయముఁబొందు వాఁడు నిహతాఖిలభూరిమనోమలుండు స
 ద్వినుతవిరక్తిబోధధృతివీర్యవిశేషసమన్వితుండు దా
 ననఁదగి భూరిసంస్కృతిమహత్తరదుఃఖమునందఁడెన్నఁడున్

- 579 క. నారాయణుండు జగదా
ధారుండగునీశ్వరుండుదలఁపనతనికిన్
లేరెందుసములునధికులు
ధీరోత్తముఁడతఁడునద్వితీయుండగుటన్
- 580 వ. అదియునుంగాక
- 581 ఉ. కర్మవశంబునన్ జగముగల్గును హెచ్చునడంగునన్నచో
గర్మముఁబుద్ధిఁజూడ జడకార్యముగాని ప్రపంచకల్పనా
కర్మమునందుఁగర్తయనగా విలసిల్లఁగఁజాలదీ జగ
త్కర్మకార్యకారణముగావుననీశుఁడు విష్ణుఁడారయన్
- 582 వ. కావున మీరలవ్యాసుడేవునినధికారానుసారంబున నిశ్చితార్థఫల
సిద్ధిగలవారలై మనోవాక్యాయకర్మంబుల నిష్కపట వృత్తిందగిలి
వినుతినతిపరిచర్యాపూర్వకంబుగాఁగామదుఘంబులయిన యతని
పాదపంకజంబులు భజియింపుండదియునుంగాక
- 583 సీ. రూఢినీశ్వరుఁడు స్వరూపంబునంజేసి
పూని విశుద్ధవిజ్ఞానఘనుఁడు
నగుణుండునయినఁదానరయనికర్మమా
ర్గమునందు వ్రీహ్యదిద్రవ్యములును
శుక్లాదిగుణము విస్ఫురదవపూతాది
సత్త్రియలును మంత్రసంచయంబు
సంకల్పమును యాగసాధ్యమైనట్టి య
ఖండోపకారంబు ఘనపదార్థ
- 583.1 తే. శక్తియు మఱి జ్యోతిష్టోమసవనముఖ్య
నామత బహువిశేషగుణతను మెఱయు
నట్టి యధ్వరరూపమై యఖిలజగము
నందుననిశంబుఁబ్రఖ్యాతినొందుచుండు

- 584 వ. అదియునుంగాక దారుస్థితంబైన యనలంబు తద్దారుగుణంబుల
యిన దైర్ఘ్యవక్రత్వాదికంబులననుసరించు చందంబుననవ్యక్తంబు
తతోక్షభకంబయినకాలంబును వాసనయునదృష్టంబుననుకారణం
బులచేతంబుట్టిన శరీరంబునందు విషయాకారంబయినబుద్ధినొంది
తద్విషయాభివ్యంగ్యంబైన యానందస్వరూపుండగుచుగ్రియాప
లంబునంబ్రసిద్ధినొందును అని చెప్పి వెండియునిట్లను మదీయజ
నంబులిమ్మే దినీతలంబున దృఢవ్రతులై యజ్ఞభుగీశ్వరుండును
గురుండునునయిన సర్వేశ్వరుని హరిని నిరంతరంబును స్వధర్మ
యోగంబునంబూజించుచున్నవారలు వారునన్నా శ్చర్యకరంబుగా
ననుగ్రహించువారు అని హరిభక్తిరతులైన మహాత్ములనుతియించి
వెండియునిట్లనియె
- 585 మ. వర సంపద్విభవప్రతాపసుమహైశ్వర్యంబులంబొల్పునీ
ధరణీనాథులతేజమంచితపోదాంతిక్షమావిద్యలం
గరమొప్పారు ధరాసుపర్వహరిభక్తశ్రేణులందెప్పుడున్
ధరలోనంబ్రభవింపకుండునని యద్ధాత్రీవిభుండిట్లనున్
- 586 చ. అరయగనే ధరామరపదాంబుజరేణువులర్థిదాల్చి య
ప్పరమపురాణపూరుషుడు బ్రాహ్మణదేవుడునైనయట్టి యీ
శ్వరుడు సదానపాయినిని సాగరకన్యను సర్వలోక వి
స్మృతి పవిత్రకీర్తియునుబొంది విభూతిదనర్చెగావునన్
- 587 సీ. ఏ వసుధామరసేవనుజేసి య
శేషగుణాన్విత స్థితిదనర్చు
సర్వేశ్వరుడు మఱి సంతుష్టుడగునట్టి
ధరణిదివిజలదద్ధర్మపరులు
నలఘువినీతులునై యవశ్యంబును
సేవింపరే ధరాదేవనిత్య
సేవచేయురుషుడు చిరతరజ్ఞానవి
ద్యాభ్యాసిగాకున్ననైననతడు

- 587.1 తే. వేగముననంతరంగంబు విశదమగుటఁ
జేసి కైవల్యపదమునుజెందునట్లు
గాన లోకులు భూదేవతానికరముఁ
దగిలి భజియింపవలయునుదాత్తమతిని
- 588 వ. మఱియు
- 589 సీ. విజ్ఞానఘనుఁడన వెలయునీశ్వరుఁడు త
త్వజ్ఞానయుతులైన వారిచేత
దీపింపనింద్రాది దేవతోద్దేశంబు
నను భూమిసురముఖంబున హుతంబు
లగు హవిస్సులదృష్టినందినగతినచే
తనమైన యా హుతాశనముఖంబు
వలన వేల్చిన హవిస్సులచేతదృష్టుండు
గాకుండు కావున లోకమండు
- 589.1 తే. నగ్నిముఖమునకంటె ధరామరేంద్ర
ముఖము పరిశుద్ధమత్యంతముఖ్యమనఁగఁ
దనరునదిగాన భూసురార్చనము సకల
జనులుగావింపఁదగునార్యజనములార
- 590 వ. అదియునుంగాక
- 591 సీ. ఏ వేదమందేనినీ విశ్వమెల్లను
దర్శణప్రతిబింబితమగు వస్తు
నివహంబుకైవడిఁదివిరి ప్రకాశించు
నట్టి విరజమునవ్యయంబు
నగుచు సనాతనంబగు వేదమే ధరా
దేవతాజనమనుదినముఁదగిలి
మహితశ్రద్ధాతపోమంగళ మౌనసం
యమ సమాధులఁబొలుపారుచుండి

- 591.1 తే. యర్థిసదసద్విచారులై యధికరింతు
రట్టివారల పదరజంబర్ధిదాల్పు
నలఘులకు సర్వపాపక్షయంబునఖిల
సద్గుణావాప్తియునునగుజతురులార
- 592 వ. కావుననట్టి విప్రుపాదసరోజరేణువులేనునుగిరీటంబున ధరియింతు
ఇట్లు బ్రాహ్మణభజనంబునంజేసి యవాప్తసకలగుణండును శీల
ధనుండునుగృతజ్ఞుండును శ్రద్ధాయుక్తుండునునైన మహాత్మునఖిల
సంపదలబ్రాపించుంగావున గోబ్రాహ్మణకులంబునుననుచరసమే
తుండయిన జనార్దనుండును నాయెడంబ్రసన్నులయ్యెదరుగాక
యని పలుకుచున్న పృథుచక్రవర్తింగనుంగొని పితృదేవద్విజన
త్పురుషులు సంతృప్తాంతరంగులై సాధువాదంబులనభినందించి
యిట్లనిరి
- 593 క. మనుజేంద్ర నీకతంబున
ననుపమఘనబ్రహ్మదండహతుఁడత్యఘవ
ర్తనుఁడునగునట్టి వేనుం
డనయము నరకంబువలననర్థిదరించెన్
- 594 వ. కావునంబుత్రేణలోకాన్ జయతి యను వేదవచనంబు నిశ్చయంబు
అదియునుంగాక
- 595 చ. పురుషవరేణ్య హేమకశిపుండు రమాలలనేశునిందచే
నరకమునొందగోరియు గుణజ్ఞుఁడు భాగవతుండునైన యా
వరతనయప్రభావమున వాసికినెక్కి విధూతపాపుడై
నిరయముఁబొందఁడయ్యెనతి నిర్మలకీర్తిదనర్పెగావునన్

- 596 క. అని పలికి వీరవర్యుం
డనఁదగు పృథుచక్రవర్తినయుతాబ్ధంబుల్
దనరఁగ జీవించువుగా
కని తగనాశీర్వదించి యభినుతమొప్పన్
- 597 వ. వెండియునిట్లనిరి దేవా నీకు సకలలోకభర్త యగు నారాయణు
నందునిట్టి భక్తిబొడముటంజేసియు బ్రహ్మణ్యదేవుండునుత్తమ
శ్లోకుండునైన సర్వేశ్వరుని సత్కథాజాలంబు వ్యక్తంబుచేయుచున్న
నీవు మాకు నాథుండవగుటంజేసియు నేము ముకుందదాసుల
మైతిమి భవదీయ ప్రజ్ఞానుశాసనంబు ప్రజానురాగంబు కారుణ్య
మూర్తులైన మహాత్ములకు స్వభావంబులుగావుననాశ్చర్యంబు
గాదు దైవసంజ్ఞితంబులయిన కర్మంబులచేత వినష్టజ్ఞానులమై పరి
భ్రమించు మాదగు తమఃపారంబుఁగంటిమి ఏ సర్వేశ్వరుండు బ్రా
హ్మణజాతినధిష్ఠించి క్షత్రియులను క్షత్రియజాతినధిష్ఠించి బ్రాహ్మణు
లనునీ యుభయంబునధిష్ఠించి విశ్వంబును భరించునట్టి వివృద్ధ
సత్పుండు సర్వరూపుండు మహాపురుషుండునైన పృథునకునీశ్వ
రబుద్ధింజేసి యేము నమస్కరింతుము అను సమయంబున

పృథునిబరమపదప్రాప్తి

- 598 క. వినువీధినుండి మెల్లన
చనుదెంచిరి బాలసూర్యసంకాశతనుల్
జనవినుత సిద్ధవర్యులు
సనకాదులు శేముషీవిచక్షణులంతన్
- 599 వ. ఇట్లు చనుదెంచి

- 600 క. అనఘాత్ములతిధిరూపం
 బున రా గృహమేధిప్రాణములునుద్ధతిచేఁ
 దనరినఁబ్రత్యుద్ధతివం
 దనముల మరలంబ్రతిష్ఠితములగుననుచున్
- 601 క. వినఁబడు వచనన్యాయం
 బుననుద్ధతములగు ప్రాణములఁగ్రమ్మఱఁబొం
 దనుగోరువాడునుంబలె
 ననుచరముత్విక్వదస్యఁడై పృథుఁడంతన్
- 602 తే. ఇంద్రియేశుఁడు గంధాదికేష్ఠగుణముఁ
 గూర్చి యుద్ధమనక్రియఁగోరి చేయు
 పగిదిఁబృథుచక్రవర్తి సంభ్రమముతోడ
 మహితభక్తినిబ్రత్యుద్ధమంబు చేసె
- 603 క. ఘనగౌరవముననమ్ముని
 జనచిత్తవశీకృతుండు సభ్యుఁడఁబ్రియుఁడున్
 వినయానతకంధరుఁడై
 జనవరుఁడా పరమయోగిచంద్రులనెలమిన్
- 604 సీ. పూని యర్థాసనాసీనులఁగావించి
 కరమర్థివిధివత్ప్రకారమునను
 బూజించి తత్పదాంభోరుహక్షాళన
 సలిలంబులాత్మమస్తకమునఁదాల్చి
 హాటకకలితసింహాసనాసీనులై
 విహితాగ్నులనుబోలి వెలుఁగుచున్న
 శర్వాగ్రజన్ముల సనకాదులనుజుచి
 యతులశ్రద్ధాసంయమాన్వితుండుఁ

- 604.1 తే. బరమసంప్రీతమతియునై పలికె రాజు
గోరి యో మంగళాయనులార పూర్వ
భవమునందెద్ది మంగళప్రద సుకర్మ
మేనుజేసితి మిముఁజూడనిపుడుగలిగె
- 605 వ. అని వెండియు
- 606 క. భువినెవ్వని యెడ విపులు
భవుఁడును విష్ణుఁడుదదీయ భక్తులునుట్రస
న్నవదనులగుదురు వానికి
భువిదివినసాధ్యకర్మములులేవరయన్
- 607 వ. అని మఱియుననఘాత్మలార లోకంబులనీక్షించుచుంబర్హటనం
బు చేయు మిమ్ము సర్వదర్శనుండయిన యాత్మంగనుంగొనఁజూ
లని సర్వదృశ్యంబు చందంబుననీలోకంబుగనుంగొనజాలకుండు
అట్టి మహాత్ములరయిన మీ దర్శనంబునంజేసి యేను ధన్యుండ
నైతి అదియునుంగాక
- 608 చ. అరయ ధరిత్రినెవ్వని గృహంబు మహార్హజనోపభోగ్య వి
స్ఫురితతృణాంబు భృత్యగృహభూములసారెదనర్చునట్టి మం
దిరపతి పేద యైన జగతింగడుధన్యుఁడటండ్రుగాన సు
స్థిరమతి మీరు వచ్చుటనశేషశుభంబుల నేను బొందెదన్
- 609 వ. అదియునుంగాక
- 610 చ వరమతులార యెవ్వని నివాసముఁదీర్థపదాంతరంగులై
పరఁగినయట్టి భాగవతపాదజలంబులుసోఁకవేనిఁద
త్పురుషుఁడు భూరిసంపదలబొంపిరిబోయిననైన వానిమం
దిరమురగప్రకీర్ణజగతీజముఁబోలునటండ్రు కోవిదుల్
- 611 వ. అని పలికి వెండియునిట్లనియె

- 612 సీ. పరమపావనులార బాల్యంబునందుండి
 మానితశ్రద్ధాసమన్వితులును
 గుణనిధుల్ దైర్యయుక్తులు ముముక్షువులునై
 యధికవ్రతంబులనాచరింతు
 రట్టి పుణ్యులు భవదాగమనంబు స్వా
 గతమయ్య సత్కృపాకలితులార
 యనివారితవ్యసనార్థవంబయినట్టి
 భూరిదుర్గంఘ్యసంసారమందు
- 612.1 తే. మతివిహీనస్వకీయకర్మములజేసి
 యడరి మగ్నులమై యింద్రియార్థములనె
 తివిరి పురుషార్థములుగాగదెలియు మాకుఁ
 గుశలమున్నదె లోకైక కుశలులార
- 613 వ. మీరలాత్మారాములగుటంజేసి మీయందుగుశలాకుశలరూపంబు
 లయిన మతివృత్తులు సంభవింపవుగావునంగుశలప్రశ్నంబుప
 పన్నంబుగాదు కాన నేనుగృతవిశ్వాసుండనై సంతప్తులయినవార
 లకు సుహృత్తులైన మిమ్ము నాకునీసంసారంబునందునేమిట వేగం
 బె క్షేమంబుగలుగును యని యడిగెద ఆత్మవంతులకునాత్మయు
 నాత్మభావనుండునయిన యీశ్వరుండు భక్తానుగ్రహంబుకొఱకునీ
 లోకంబున మీవంటి సిద్ధరూపంబున వర్తించుచుండునని పలికిన
 యతని గంభీరార్థగౌరవంబులును శుభకరంబులును న్యాయస
 హితంబులును మితాక్షరంబులును శ్రోతప్రియంబులునునయిన
 వచనంబులు విని సంప్రీతచేతస్కుండును మందస్మితుండునునై
 ససత్కుమారుండిట్లనియె

- 614 మ. ధరణీశోత్తమ సర్వభూతహితచేతస్సుండవై ధర్మసు
స్థిరభాగ్యోదయశాలివై యెసఁగు నీచే సాధులోకోత్తరో
త్తరసంప్రశ్నము చేయఁగాఁబడె మహాత్మా సాధులోకైకస
చ్చరితంబుందలపోయనిట్టిద కదా చర్చింపలోకత్రయిన్
- 615 తే. ధరణి సజ్జనసంగంబుదలఁపనుభయ
సమ్మతంబగువారలు సలుపునట్టి
సరససంభాషణప్రశ్నసరణి నిఖిల
జనములకు సుఖకరమగు జనవరేణ్య
- 616 వ. అని యభినందించి మోక్షసాధనోపదేశకాముండైన పృథుచక్రవర్తికి
వెండియునిట్లనియె
- 617 సీ. ధరణీశ మధునిషాదనుడైనయట్టి నా
రాయణు లలితపాదారవింద
వరగుణధ్యానదీపరిణతత్త్వంబున
సకలాత్మమలవిమోచనములైన
రతియును నిత్యవైరాగ్యంబు మొదలుగా
లోకోత్తరుడవైన నీకుఁగలవు
సమ్యగ్విచారశాస్త్రములందు జనులకు
సేమంబునకును నిశ్చితములయిన
- 617.1 తే. యాత్మవ్యతిరిక్తవస్తువులందు వీత
రాగతఃదలంప నిర్గుణబ్రహ్మమయిన
యాత్మయందుల రతియునుననఁగనివియ
హేతువులు బుద్ధిఁజింతింపనిద్దచరిత
- 618 వ. కావున శ్రద్ధయు భగవద్ధర్మచర్యయుఁదద్విశేష జిజ్ఞాసయునాధ్యా
త్మికయోగనిష్ఠయు యోగీశ్వరోపాస్తియుఁబుణ్యోపాశ్రయండును
బుణ్యశ్రవణండునునైన నారాయణకథాలాపంబులునర్థేంద్రియా
రాములైన వారలతోడి సంగతియందు విరక్తియు వారలకభిమతం

బులైన యర్థకామంబులందుననాకాంక్షయు సర్వేశ్వరుని గుణ
 కీర్తనామృతపానంబుదక్కనితరపదార్థంబులందు వైరాగ్యంబునొంది
 యాత్మారామతగలిగి విజనస్థలంబులందు రుచిగలుగుటయును
 నహింసయు శమాదిప్రధానవృత్తియునాత్మహితానుసంధానంబును
 భగవత్ప్రధానుస్మరణంబును నకామ్యంబులయిన యమనియమం
 బులునునితరభక్తిమార్గాగర్హణంబును యోగక్షేమార్థక్రియారాహిత్యం
 బును శీతోష్ణాదిద్వంద్వసహిష్ణుతయు భాగవతకర్ణాలంకారభూతం
 బగు భగవద్గుణాభిధానంబులునను వీనిచేత విజ్ఞానభూతంబైన
 భక్తియోగంబునంజేసి యనాత్మయందునసంగంబునుగార్యకారణ
 రూపంబగు నిర్గుణబ్రహ్మంబునందు రతియునునెప్పుడుగలుగు
 నప్పుడ సదాచార్యానుగ్రహవంతుండయిన పురుషుండు బ్రహ్మని
 ఘృతతోడఁజెలిమి చేయుచునీషణత్రయంబు వర్జించి ప్రకృతింజేరక
 జ్ఞానవైరాగ్యవేగంబునంజేసి

619 సీ. అనఘ సాక్షాత్కారమగు భక్తియోగాగ్నిఁ
 గడఁగి జీవాధారకమును బంధ
 భూతాత్మకంబునై పొలుచు హృద్ధంధిని
 బూని స్వకారణభూతమయిన
 యరణి దహించు హుతాశనునికైవడి
 నిర్దహించిననిట్లునెఱసి దగ్ధ
 చిత్తుడై ముక్తనిశ్శేషాత్మగుణుఁడు స
 ద్ధర్ముఁడునైన యతండు మిగుల

619.1 తే. నర్థి బాహ్యంబులయిన ఘటాదికములు
 నాంతరములైన సౌఖ్యదుఃఖాదికములు
 ననువిభేదములాత్మభేదనములగుట
 నయ్యుపాధివినాశంబునందగలఁడు

620 వ. అది యెట్లనిన

- 621 చ. పురుషుడు నిద్రపోగలలబోందిన యాత్మసుఖైక హేతువై
పరగిన రాజభృత్యజనభావగుణంబులు సంప్రబోధమం
దరయగ మిధ్యమైనగతినాంతరబాహ్యగుణప్రభేదముల్
పరువడిగానకుండు జనపాలనశీలన నిత్యఖేలనా
- 622 వ. మఱియును ద్రష్టమైన యాత్మయు దృశ్యంబయిన యింద్రియార్థం
బునను వీనికినహంకారంబు సంబంధహేతువగుటంజేసి యది
యంతఃకరణంబునంగలుగుచుండు జాగ్రత్స్వప్నంబులయందీభేదం
బుగనుంగొనుచుండు ఇట్టి యంతఃకరణంబులేనిది యగు సుషుప్తి
కాలంబునంబురుషుండుజలదర్పణాదినిమిత్తాభావంబగునప్పుడు
బింబప్రతిబింబభేదంబుగనుంగొనని చందంబున దృశ్యభేదంబుగ
నుంగొనకుండుంగావుననంతఃకరణవిలయంబునొందిన బాహ్యంతర
భేదంబుగనకుండుట నిశ్చయంబని వెండియునిట్లనియె
- 623 సీ. భువి విషయాకృష్ట భూతంబులయిన యిం
ద్రియములచేతనుదివిరి మనము
దగ విషయాసక్తిదగిలి యాంతరమైన
మహితవిచారసామర్థ్యమెల్ల
శరకుశాదిస్తంబజాలంబు హ్రదతోయ
ములు గ్రోలుగతిగ్రమంబున హరించు
నీరీతినంతర్విచార సామర్థ్యంబు
నపహృతంబయినబూర్వాపరాను
- 623.1 తే. మేయసంధానురూపసంస్కృతి నశించు
నది నశించిన విజ్ఞానమంతదోలగు
నట్టి విజ్ఞాననాశంబునార్యజనులు
స్వాత్మకది సకలాపహ్నావంబుండ్రు
- 624 వ. అదియునుంగాక యాత్మనస్తుకామాయసర్వంప్రియంభవతి యను
వేదవచనంబునంజేసి విషయంబులకుంబ్రియతమత్వంబై యాత్మో

- 627 ఉ. భూవర యే మహాపురషభూషణునందులనీ సమస్త వి
శ్వావళి లీనమై సదసదాత్మకభావమునొంది భూరిమా
యావిభవంబులందగి సమగ్రవివేకనిరోధిస్తగ్గునా
శీవిషబుద్ధిదోచుచు విశేషగతిన్ వెలుగొందునెన్నడున్
- 628 చ. సుమహితనిత్యముక్తపరిశుద్ధవిబుద్ధసుతత్వ్యుడై యురు
క్తముడభిభూతసత్ప్రకృతికర్మకళంకుడునైన యట్టి యు
త్తమచరితుంగృహకరునుదాత్తగుణోన్నతునీశ్వరేశుఁజి
త్తమునఁదలంపుమయ్య జనతాపరిరక్షణ దుష్టశిక్షణా
- 629 సీ. వసుమతీనాథ యెవ్వని పాదపద్మప
లాశవిలాససల్లలితభక్తి
సంస్మరణంబుచే సజ్జనప్రకరంబు
ఘనకర్మసంచయగ్రథితమగున
హంకారమను హృదయగ్రంథిఁజెఱతురు
వివరింపనిట్లు నిర్విషయమతులు
మహి నిరుద్ధేంద్రియమార్గలునైనట్టి
యతులకుఁజేరంగనలవిగాని
- 629.1 తే. యట్టి పరమేశుఁగేశవునాదిపురుషు
వాసుదేవుని భువనపావనచరిత్రు
నర్థి శరణంబుగాఁదత్పదాంబుజములు
భక్తిసేవింపు గుణసాంద్ర పార్థివేంద్ర
- 630 మ. అరిషడ్వర్గమహోర్మినకనికరవ్యాకీర్ణ సంసారసా
గరమబ్బోదరకీర్తనాతరణి సాంగత్యంబునంబాసి తా
మరుదారంగనఘాపహప్రకటయోగాది క్రియాయుక్తిచేఁ
దరియింపన్ మదిగోరువారలకు దుర్దాంతంబగుంగావునన్

- 631 మ. ధరణీశోత్తమ నీవు కేవలసముద్యద్భక్తి ధీయుక్తిమై
వరగోవిందపదారవిందయుగభాస్వన్నావ సంధించి దు
స్తరభూరివ్యసనాకరోల్లసితదుర్ధాంతోగ్రగంభీర సం
సరణాంబోధిదరింపవయ్య పరమోత్సాహంబు దీపింపగన్
- 632 క. అని యీ గతిబంకేరుహ
సనసుతుఁడును బ్రహ్మబోధశాలియునగునా
ఘనయోగివల్లభునిచే
తనుదెలియఁగఁబడిన బ్రహ్మతత్త్వండుగుచున్
- 633 క. జనపతి మునిబోగడి ముదం
బుననిట్లనుఁబూర్వజన్మముననే దీనా
వనుఁడైన యీశ్వరునిచే
తను నిక్కమనుగ్రహింపఁదగితి మునీంద్రా
- 634 క. వినుఁడట్టి యనుగ్రహసా
ధనమునకై మీరలిప్పుడుదగనిచ్చటికిం
జనుదెంచితిరి దయాళురు
ననఘులు భాగవతవరులునగునుత్తములున్
- 635 సీ. నిరతంబు నాయందు నిష్పాదితములగు
దేహసమేతమదీయరాజ్య
సర్వసంపదలును సద్విజదత్తముల్
గావునఁబ్రాణకాంతా విభూతి
మందిర సుత రాజ్య మహి బల కోశ ప
రిచ్ఛదంబులనెల్ల ధృతిఁదలంప
రాజుకు భృత్యుండు రాజకీయములగు
తాంబూలముఖపదార్థములఁజేసి

- 635.1 తే. రమణ సంతర్పణోపచారములు నడపు
గతిని వారలకవి నివేదితములయ్యెఁ
గాన మీకుపచారమేగతినొనర్తు
నతులగుణసాంద్రులార మహాత్ములార
- 636 వ. అది యెట్లు బ్రాహ్మణాధీనంబంటిరేని సేనాధిపత్యరాజ్యదండనేతృత్వ
సర్వలోకాధిపత్యంబులు వేదశాస్త్రవేదియైన బ్రాహ్మణునక కాని యి
తరులకు యోగ్యంబులుగావు కావున బ్రాహ్మణులకు భోజనవసన
దానంబులు స్వకీయంబులై యుండు క్షత్రియాదులకు బ్రాహ్మణా
నుగ్రహంబుననన్నమాత్రంబుదక్కందక్కిన వస్తుస్వాతంత్ర్యంబు
లేదు కావున మీకు గురుదక్షిణ యేమి సమర్పించువాడనదియు
నుంగాక స్వాతంత్ర్యంబుగలిగిననిట్టి యధ్యాత్మవిచారులు వేదాంత
వేదులునై భగవద్భక్తినుపదేశించెడు మీ వంటి పుణ్యాత్ములకుం
బరిహాసాస్పదుండుదక్కదక్కినవాడెవ్వండంజలిమాత్రంబుదక్కఁ
దక్కిన ప్రత్యుపకారంబు చేయందలంచును అదిగావున దయాళు
వులైన మీరలు స్వకృతోపచారంబులంజేసి సంతృప్తాంతరంగులగు
దురుగాకని పలుకుచున్న యాదిరాజయిన పృథుచక్రవర్తిచేతఁబూ
జితులై యాత్మయోగనిష్ఠులైన సనకాదులతని స్వభావంబుబ్రశం
సించుచు సమస్తజనంబులుఁజూచుచుండనాకాశగమనంబునం
జనిరి అయ్యవసరంబున
- 637 ఆ. విను మహాత్మ ముఖ్యుడననొప్పు వైన్యుడే
కాగ్రచిత్తుడగుచునాత్మనిష్ఠుఁ
డైనయట్టి తనునవాప్తకామునిఁగాఁగ
బుద్ధిలోనఁదలచె భూవరుండు
- 638 వ. అంత

- 639 సీ. కర్మంబులను యథాకాలదేశోచిత
 బలవితృములుగాగబరగు ధర్మ
 ములను బ్రహ్మార్పణబుద్ధినిజేసి క
 ర్మాసక్తుడగుచు సమాహితుండు
 ప్రకృతికంటెనుదన్నుబరమైన యాత్మను
 గర్మసంచయసాక్షిగాగ బుద్ధి
 నర్థిదలంచుచునాచరించుచునట్ల
 మెఱసి సామ్రాజ్యలక్ష్మీసమేత
- 639.1 తే. మందిరోద్ధానవనభూములందు రాజ్య
 గరిమ వర్తింపగానహంకారరహితుఁ
 డగుచుఁదనచిత్తముననింద్రియార్థములను
 దగులకయ యుండె సన్మహోదారుడగుచు
- 640 వ. ఇట్లధ్యాత్మయోగనిష్ఠుండై కర్మంబులనాచరించుచునర్చియను భా
 ర్య యందు విజితాశ్వండు ధూమ్రకేశుండు హర్యశ్వండు ద్రవిణుం
 డు వృకుండుననునాత్మసములైన పుత్రులనేపురంగనియె అంత
- 641 క. జనవినుత భూమివలనను
 ధనముల మర్యాదగోనుచు దాననిమిత్తం
 బునగ్రమ్మఱదానిచ్చుచు
 దిననాయకుఁబోలి వసుమతీపతి యొప్పెన్
- 642 వ. అతండు మఱియునగ్ని చందంబునందేజోద్గుర్తుండును మహేం
 ద్రుని పగిది దుర్జయుండును ధరణీకరణి సతతక్షమాయుక్తుండును
 స్వర్గంబునుంబోలెనభీష్టుండునుబర్హన్యనిభాతిగామితవర్షణుం
 డును సముద్రరీతి గాంభీర్యయుక్తుండును మేరువు పోలికి సత్త్వ
 వంతుండును ధర్మరాజుకైవడిననుశాసకుండును మహేంద్రుని వి
 ధంబునవైశ్వర్యవంతుండునుగుబేరునిమాడ్కి ధనవంతుండును
 వరుణునిసరణి గుప్తార్థుండును సర్వాత్మకుండగు వాయువు చెలు

వున బలౌజస్తేజోయుక్తుండును రుద్రుని పగిదినసహ్యతేజుండును
 గందర్పుని యనువున సౌందర్యవంతుండును మృగరాజునోజనధిక
 శౌర్యోపేతుండును మనువుననువునవాత్సల్యయుక్తుండునునజుని
 చందంబునంబ్రభుత్వసమేతుండును బృహస్పతిగరిమ బ్రహ్మవాది
 యు సర్వేశ్వరునిజాడ జితేంద్రియుండునునై విష్వక్సేనునానువర్త
 నులైన గో గురు విప్రజనంబులందు భక్తిగలిగి లజ్జావినయశీలంబు
 లందునుబరోపకారంబునందును నిరుపముండై యివ్వధంబున
 సర్వలోకపాలక పృథగ్విధగుణంబులనన్నింటినిందానొక్కరుండ
 ధరియించి

- 643 క అనఘాత్మక లోకత్రయ
 మున సజ్జనకర్ణరంద్రముల వినఁబడునా
 వినుతయశోమహనీయుఁడు
 జనవినుతుండైన రామచంద్రుని మాడ్కిన్
- 644 చ. సరసవచోర్ధ్వసత్పురుషసంఘసమంచిత గీయమాన సు
 స్థిరవరకీర్తిపూరము సుధీజనకర్ణములందు నించి తా
 నిరుపమసౌమ్యభాషణమనీషలచేతఁబ్రజానురక్తుఁడై
 ధరణిని రాజనామమునఁదాఁదగు రెండవ చంద్రుఁడో యనన్
- 645 వ. మఱియునమ్మహాత్ముండు విజ్ఞానియు వర్ధితాశేషస్వానుసర్గుండు
 ను బ్రజాపాలకుండును స్థావరజంగమవృత్తిదాయకుండును సత్పు
 రుషధర్మవర్తనుండును నిష్పాదితేశ్వరాదేశికుండునునైన పృథుం
 డొక్కనాఁడుదన వార్ధకంబునీక్షించి నిజాత్మజనాత్మజులయందు
 నిలిపి ప్రజలు చింతాతురచిత్తులగుచుండ నిజభార్యాసమేతుండై
 యప్రతిహతనియమంబున వైఖానససమ్మతంబైన యుగ్రతపంబు
 నందుఁబూర్వంబున దిగ్విజయప్రవృత్తుండగు చందంబునంబ్రవృ
 త్తుండై తపోవనంబునకుంజని యందు

- 646 మత్త. కందమూలఫలాశియై బహుకాలముగ్రతపఃపరి
స్పందుడై యటమీదటందృణపర్ణభక్షణ చేసి యా
చంద మేది జలాశియై నృపసత్తముండది మాని తా
మందగంధవహాశి యయ్యెగ్రమంబునన్ దృఢచిత్తుడై
- 647 వ. ఇట్లు వర్తించుచు
- 648 సీ. మెండుగా మిటమిటమండు వేసవియందుఁ
దప్తపంచాగ్ని మధ్యమున నిలిచి
మానక జడిగొన్న వానకాలంబునఁ
బైఁగోకవేయక బయటనిలిచి
జనులు హూహూయను చలివేళగుత్తుక
బంటితోయములలోపల వసించి
శిశిరంబు చాల నల్లిశలఁబర్వినవేళ
వెలయ భూశయనుడై విశ్రమించి
- 648.1 తే. మహితనియతిఁదితిక్షా సమన్వితుండు
నియత పరిభాషణుఁడు జితానిలుఁడు దాంతుఁ
డిద్ధమతి యీశ్వరార్పిత బుద్ధి యనఘుఁ
డూర్ధ్వరేతస్కుఁడునునై క్రమోచితముగ
- 649 వ. అతి ఘోరంబయినతపంబాచరించె ఇవ్విధంబునంగ్రమానుసిద్ధంబ
యిన తపంబున విధ్వస్తాశేషకర్మమలాశయుండునుబ్రాణాయామం
బులచే జితారిషడ్వర్గుండును చిన్నబంధనుండునునైబురుషశ్రేష్ఠుం
డైనప్పడుచక్రవర్తి భగవంతుండైన సనత్కుమారుండెఱింగించినయో
గమార్గంబున సర్వేశ్వరభజనంబుగావించెనిట్లు భగవద్దర్శనపరుండు
ను సాధువర్తనుండునుశ్రద్ధాసమన్వితుండునునైనప్పడునకు నారా
యణునందు భక్తియనన్యవిషయంబై ప్రవృద్ధంబయ్యెనివ్విధంబున

- 650 క. నరలోకోత్తర భగవ
త్పరిచర్యారాధనమునఁబరిశుద్ధాంతః
కరణుండగునా పృథునకు
సరసిరుహోదరుకథానుసంస్మరణమునన్
- 651 క. పరిపూర్ణంబగు భక్తిని
గరమనిశము సంశయాత్మకంబై చాలన్
వఱలిన హృదయగ్రంథిని
నిరసించు విరక్తియుత మనీష జనించెన్
- 652 వ. దానంజేసి యతండు సంచిన్నదేహాత్మజ్ఞానుండునధిగతాత్మ స్వరూ
పుండునునై గదాగ్రజుండయినశ్రీకృష్ణునికథాసక్తి నొంది సమస్తయోగ
సిద్ధులందు నిస్సహుండగుటను హృదయగ్రంథి విచ్ఛేదకంబయిన
జ్ఞానయోగంబును విడిచి యాత్మయందునాత్మయోగంబుగాఁగొని
బ్రహ్మభూతుండయి నిజకళేబరంబు విడువ నిశ్చయించి
- 653 సీ. కోరి మడమలచే గుదపీడనము చేసి
పూని యుక్తాసనాసీనుఁడగుచుఁ
దనరు మూలాధారముననుండి వాయువు
నొయ్యననెగయించి యొనర నాభి
కలితంబుగావించి క్రమమున హృద్వత్స
కంఠశిరోకోష్ఠకములఁజేర్చి
కైకొని మూర్ధభాగమునకునెగయించి
ప్రాణముల్ విడిచి యా పవనుఁబవను
- 653.1 తే. నందునాకాశ మాకాశమందుఁదేజ
మందుఁదేజంబునుదకంబునందునుదక
మర్థిగాయంబు మేదిని యందుఁగలిపెఁ
బూని వాని యధోచితస్థానములుగ
- 654 వ. మఱియు భూమినుదకంబునందునునుదకంబునుదేజమందుఁదే

జంబును వాయువున వాయువునాకాశంబునందునాకాశంబును
మనంబున మనంబునింద్రియంబులనింద్రియంబుల తన్మాత్రలద
న్మాత్రల భూతాదియైన యహంకారంబునందునహంకారంబు మహా
త్తత్త్వంబునందునుగూర్చి యట్టి సర్వకార్యహేతుభూతంబైన మహా
త్తత్త్వంబును జీవోపాధిభూతంబయిన ప్రకృతియందుగలిపి జీవభూ
తుండయిన పృథుండు జ్ఞానవైరాగ్యంబులచేత బ్రహ్మనిష్ఠుండై మా
యోపాధింబాసి ముక్తుండయ్యె అని చెప్పి వెండియునిట్లనియె

655 సీ. అంతనా పృథుని భార్యమణి యగునర్చి
 పుడమిపై వడి నడుగిడినగండు
సుకుమారపాదాబ్జ సుందరీరత్నంబు
 నతులపతివ్రత యగుటఁజేసి
యాత్మేశకృత సువ్రతాచరణంబును
 సుమహితభక్తి శుశ్రూషణమును
నార్దేయమగు దేహయాత్రయునను వీని
 చేత మిక్కిలిగృశీభూతదేహ

655.1 తే. యయ్యుఁబ్రియనాథకృతకరుణావలోక
కరతలస్పర్శనాది సత్కారములను
నబల సుఖవృత్తిఁజెంది యయ్యడవులందుఁ
గృశత మదిదోషకుండఁజరించునపుడు

656 క. తనమనముననే దుఃఖము
ననయంబునెఱుంగనట్టి యర్చి నిజాధీ
శుని ప్రాణరహితదేహము
గనుఁగొని విలపించి విగతకౌతుక యగుచున్

- 657 సీ. మానితమందరసాను ప్రదేశంబు
 నందుఁజితారోపమర్ధిజేసి
 లలితమహానదీసలిలసుస్నాతయై
 కలితమహోదారకర్ముడయిన
 నాథునకుదకదానక్రియల్ గావించి
 యతిభక్తి సురలకు నతులొనర్చి
 వహ్నికి ముమ్మాటు వలగొని పతిపాద
 కమలయుగంబుఁజిత్తమున నిలిపి
- 657.1 తే. వీరవరుడైన పృథుపృథివీతలేశు
 నందుననుగమనము చేయునట్టి సాధ్వీ
 నర్చిఁగనుగొని దేవాంగనాళి యప్పు
 డాత్మనాథులఁగూడి నెయ్యంబుతోడ
- 658 క. పరమోత్కంఠనునమ్మం
 దరగిరిసానుప్రదేశతలమున వరుసం
 గురియించిరి నవసురభిత
 వరమందారప్రసూనవర్షములంతన్
- 659 క. తరమిడి యచ్చరలాడిరి
 మొరయించిరి శంఖతూర్యములు దివిజులు పా
 డిరి కిన్నరజనులు పర
 స్పరనుతులొనరించిరా సుపర్వాంగనలున్
- 660 వ. మఱియునిట్లనిరి

- 661 సీ. చర్చింపనిట్టి యాశ్చర్యమెందేనియుఁ
 గనుగొంటిరే యర్చి యను లతాంగి
 ధన్యాత్మురాలు గదా తన విభుతోఁగూడి
 యిందిరారమణి యజ్ఞేశుఁగూడి
 వెనుచనుకైవడిననుగమనము చేసి
 నియ్యమ నిజహృదయేశుఁడయిన
 ఘను వైన్యనూర్ధ్వలోకమ్మునుబొందును
 నేడింతపట్టును నిశ్చితంబు
- 661.1 తే. పరమయోగీంద్రులకు దుర్విభావ్యమైన
 దృఢసుకర్మమువలననతిక్రమించి
 వైన్యభూమీశు వెనుచని వరుసనూర్ధ్వ
 గామినియునయ్యెనీ యింతి ఘనతనొంది
- 662 వ. కాన పతివ్రతలకునసాధ్యంబెందునుంగలదే యని మఱియును
- 663 క. పరికింపఁగనే మనుజుఁడు
 హరిపదమునుబొందఁజేయునట్టి వివేక
 స్ఫురణందనర్చు వానికిఁ
 బరువడినిలఁబొందరాని పదముంగలదే
- 664 తే. అట్టి యపవర్గసాధనమైన మనుజు
 భావమొందియు విషయసంబద్ధుఁడగుచు
 వసుధనెవ్వఁడు వర్తించు వాఁడు ధరణి
 ననయము నిజాత్మవంచకుఁడనఁబరఁగు
- 665 క. అని వారలుదన్నర్థిని
 వినుతింపఁగనర్చి యాత్మవిభు వెనువెంటం
 జని యచ్యుతలోకంబున
 ననుపమ విభవమునుబొందెనని విదురునకున్

- 666 క. మునివరుడగు మైత్రేయుడు
 వినయంబుననెఱుగఁజెప్పి వెండియుదగ ని
 ట్లనునమ్మహోనుభావుం
 డనఘుడు భగవద్వరుండునగుఁబృథుఁడనఘా
- 667 క. ఏనీకిప్పుడు చెప్పితి
 మానుగనీ పుణ్యకథను మహితశ్రద్ధా
 ధీనుండై విస్మరదవ
 ధానుండై యెవ్వఁడేనిదనరిన భక్తిన్
- 668 క వినినఁబరించిన వ్రాసిన
 వినిపించిన వాడు పృథుఁడు విమలగతింబొం
 దినక్రియ హరిపదమొందెడు
 ననయము నిర్ధూతపాపుఁడగుచు మహాత్మా
- 669 సీ. బ్రాహ్మణుఁడంచిత భక్తిఁబరించిన
 బ్రహ్మవర్చసము సంప్రాప్తమగును
 క్షత్రియుండర్థిమైఁజదివిన విన్నను
 జగతీవిభుత్వంబు సంభవించు
 వైశ్యుండు విని ధనవంతుడై యొప్పును
 శూద్రుండు వినిన సుశ్లోకుఁడగును
 మఱియును భక్తి ముమ్మాఱు పరించిన
 విత్తవిహీనుండు విత్తపతియు
- 669.1 తే. నప్రసిద్ధుఁడు ప్రఖ్యాత యశుఁడుఁబ్రజలు
 లేని యధముఁడు వితతసంతానయుతుఁడు
 మూర్ఖచిత్తుండు విజ్ఞానబోధమతియు
 నగుచు నుతికెక్కుదురు మహితాత్మ మఱియు
- 670 వ. ఈ లోకంబునంబురుషులకు స్వస్థ్యయనంబునునమంగళనివార
 ణంబును ధనప్రదంబును యశస్కరంబునునాయుష్కరంబును

స్వర్గదాయకంబునుగలిమలాపహంబునునైన యీ పుణ్యచరిత్రంబు
చతుర్విధపురుషార్థకాములైన వారికిఁజతుర్విధపురుషార్థకారణం
బగుంగావున వినందగు సంగ్రామాభిముఖుండైన రాజీ చరిత్రంబు
ననుసంధించి విరోధినెదిర్చిననవ్విరోధి పృథునకుంబోలెఁగప్పంబు
లిచ్చు ముక్తాన్యసంగుండును భగవద్భక్తుండునునైనవాఁడుపుణ్యం
బును వైన్యమహాత్మ్యసూచకంబునునైన యీ చరిత్రంబు వినుచుం
బరియించుచుంగృతమతియై దినదినంబునునాదరంబునంబ్రక
టంబు చేయువాఁడు భవసింధుపోతపాదుండైన సర్వేశ్వరుని యం
దునచలంబయిన భక్తిగలిగి పృథుచక్రవర్తిబొందిన విష్ణుపదంబుం
బొందు అని యిప్పుణ్యచరిత్రంబు మైత్రేయుండు విదురునకెఱిం
గించి వెండియునిట్లనియె

- 671 క. పృథునకునర్చికిఁబుట్టిన
పృథుకీర్తిధనుండు ఘనుఁడు పృథుతుల్యుండై
పృథుశౌర్యధైర్యధుర్యుఁడు
పృథివిన్విజితాశ్వఁడొప్పె పృథివీపతియై
- 672 క. వినుమంతర్థానగతిం
దనరు సునాసీరువలనఁదగ విజితాశ్వం
డును మఱి యంతర్థానుం
డనుపేరఁబ్రసిద్ధుఁడయ్యెనతి చతురుండై
- 673 సీ. స్థిరమతి రాజ్యాభిషిక్తుఁడై యమ్మేటి
సమమతినయ్యనుజన్ములైన
హర్యశ్వనకు సమాదరమునఁదూర్పు ద
క్షిణదిశఁదగ ధూమ్రకేశునకును
బరఁగంగ వృకునకుఁబుచ్చిమభాగంబు
ద్రవిణునకర్థినుత్తరపుదిశను
గొమరొప్పు నలువురకునుబంచియిచ్చె స్వ
కాంతయైనట్టి శిఖండినికిని

- 673.1 తే. మనుజయోనిని జనియింపుడనుచు మున్ను
పలికినట్టి వసిష్ఠశాపమునజేసి
పూని త్రేతాగ్నులతనికిఁబుత్తులగుచు
జననమొందిరి సజ్జనస్తవ్యచరిత
- 674 వ. వారలు పావకుండుఁబవమానుండు శుచియుననునామంబుల
మనుష్యయోనింబుట్టియునాత్మప్రభావంబునంగ్రమ్మఱనగ్నులయి
చనిరి తదనంతరంబ
- 675 క. అతఁడునభస్వతి యనియెడి
ద్వితీయపత్నివలనను హవిర్ధానుఁడు నా
సుతుఁగని విజితాశ్వుండా
నతవిమతుఁడు రాజ్యవర్తనముదలపోయన్
- 676 క. విమలాత్మ కరాదానము
దమశుల్కాదికముగరము దారుణమని ధై
ర్యమునన్ దీర్ఘమఖివ్యా
జమునందద్వర్తనంబు సమమతి విడిచెన్
- 677 వ. ఇట్లు విడిచి
- 678 క. అతఁడాత్మదర్శనుండయి
చతురతఁబరమాత్మ హంసు సర్వేశ్వరుఁడ
త్త్రతువున యజించి కుశలా
ద్భుత యోగసమాధి ముక్తిఁబొందె మహాత్మా

ప్రాచీనబర్హి యసంఖ్యాక యజ్ఞములు

- 679 వ. అంత విజితాశ్వుండు పరలోకగతుండయిన హవిర్ధానుండు హవి
ర్ధాని యను భార్యవలన బర్హిష్మదుండు గయుండు శుక్లుండుఁ
గృష్ణుండు సత్కుండు జితవ్రతుండునను పుత్తులనార్వరంగాంచె

నందు బర్హిష్పదుండు

680 సీ. సంతత సవన దీక్షాశాలి యగుచు ధ
రాతలంబెల్లనుగ్రతువులకును
విలసిల్లు యజనశాలలు వేటువేట క
ల్పించి యజ్ఞములుగావించుచుండి
చిరకిర్తి యతఁడు ప్రాచీనాగ్రకుశలచే
క్షితితలంబెల్లనాస్తుతము చేయ
వసుధ యెల్లను యజ్ఞవాటమై విలసిల్ల
సత్రియాకాండనిష్ఠాఁతుడగుచు

680.1 తే. సుభగయోగ సమాధినిష్ఠుఁడు ప్రజాప
తి యగునని తన్ను జనము నుతింప వెలయు
నట్టి ఘనుఁడు హవిర్దాని యఖిల జగతిఁ
బటపి కుశలనుజ్ఞాచీనబర్హి యయ్యె

681 వ. మఱియునతండు

682 చ. అలవడనే సతీమణి సమంచితలీల వివాహవేళను
తృలికబ్రదక్షిణంబులిడఁగాఁగని హవ్యవహుండుదొల్లి యి
మ్ముల శుకీజుచి మోహమునుబొందినరీతి విమోహియయ్యెనా
లలితవినూత్నభూషణయలంకృత చారుశుభాంగి వెండియున్

683 చ. సురుచిర భంగినా సతి కిశోర వయఃపరిపాకయై రణ
ద్వరమణిహేమనూపురరవంబు చెలంగఁగనాడుచున్ దివా
కరరుచిరేఖనొప్పసఁగఁగాంచి వినిర్జితులైరి దేవ కి

684 వ. న్నర నర సిద్ధ సాధ్య ముని నాగ నభశ్చర ముఖ్యులందఱున్
అట్టి సౌందర్యఖనియు సముద్రపుత్రియునయిన శతధృతి యను
కన్యంబ్రహ్మదేశంబునంబాణిగ్రహణంబుచేసినా శతధృతివలనంబ్రాచీ
నబర్హికిఁబదుగురు కొడుకులు జనియించిరి వారలు తుల్యనామప్ర
తులును ధర్మపారగులునునయిన ప్రచేతసులు వారు ప్రజాసర్గం

బునందుఁదండ్రిచేతనాజ్ఞాపితులయి తపంబుగావింప వనంబున
కుంజను సమయంబునందన్నార్గంబునఁబ్రసన్నుండగుచు దృశ్య
మానుండైన రుద్రునిచేతనేది యుపదేశింపబడె దాని జపధ్యాన
పూజానియమంబుల సేవించుచుఁదపఃపతి యైన నారాయణుం
బదివేల దివ్యవత్సరంబులు పూజించిరని చెప్పిన విని విదురుండు
మైత్రేయునకిట్లనియె

685 సీ. తాపసోత్తమ ప్రచేతసులకునా వన
 మార్గంబునందునా భర్గుతోడ
సంగమెట్లయ్యెఁబ్రసన్నుడై హరుఁడెద్ది
 తివుట వారలకుపదేశమిచ్చె
జీవరాశులకునా శివుతోడి సంగంబు
 గడు దుర్లభంబీ జగంబునందుఁ
జర్చింపనమ్మేటి సన్మునీంద్రులకును
 సంచిత ధ్యానగోచరుఁడుగాని

685.1 తే. పుడమిఁబ్రత్యక్షమునఁగానఁబడఁడు మఱియు
నంచితాత్మ సదారాముఁడఖిలలోక
రక్షణార్థంబుగా విరూపాక్షుఁడాత్మ
శక్తితోఁగూడి జగతిపై సంచరించు

686 క. కావున భగవంతుండును
దేవాధీశుండునయిన దేవునిసంగం
బేవెరవున ఘటియించెనో
యావిధమంతయునుదెలియనానతియివే

687 క. అనవుడు విదురునకమ్ముని
జననాయకుఁడనియెనట్టి సాధుమనీషం
దనరు ప్రచేతసులును నిజ
జనకుని సద్భాషణములు సమ్మతితోడన్

- 688 క. శిరమున వహించి ప్రాగ్గిశ
కరిగెడి సమయముననెదురనంబుధికంటెం
బటపగునొకసరసి మనో
హరనిర్మల సలిలపూర్ణయై యది మఱియున్
- 689 సీ. రక్తోత్పలేందీవర ప్రపుల్లాంభోజ
కమనీయకహ్లాంకకలితమగుచుఁ
గంజాతకింజల్కపుంజ విక్షేపక
మందగంధానిలానందమగుచు
రమణీయహంససారసచక్రవాకకా
రండవనినదాభిరామమగుచు
వరమత్తమధుపసుస్వరమోదపల్లవాం
కురితలతాతరు భరితమగుచు
- 689.1 తే. సిద్ధచారణగంధర్వసేవ్యమగుచుఁ
బుణ్యములకాలయంబయి పొలుపుమిగిలి
లలితమై చూడనొప్పుగు లక్షణములఁ
బరగి శుచిలఘ్నమధురాంబు భవ్యమగుచు
- 690 తే. సజ్జనుని హృదయముఁబోలి స్వచ్ఛమగుచు
హరిపదాకృతి దివిజవిహారమగుచు
ఘనునిసిరిభంగిన్వర్ణజీవనమునగుచు
మానవతివృత్తిగతిని నిమ్నంబునగుచు
- 691 తే. శశికరంబులుఁబోలి విశదములగుచు
హరికథలఁబోలి కల్మషహరములగుచు
వహ్నులునుబోలి భువనపావనములగుచుఁ
బొగడఁదగు నీరములచేఁబ్రపూర్ణమగుచు
- 692 వ. ఒప్పునట్టి సరోవరంబుఁబోడగని యందునొక్క దివ్యపురుషునిం

గనిరి అతండునువారు

- 693 మ. సమదశీకమ్మదంగవేణుముఖభాస్వన్నాదమై దివ్యమా
గ్గమనోరంజకమై తనర్చు విలసద్ధాంధర్వగానంబు నె
య్యము సంధిల్లగ వించుదన్మహిమకత్యాశ్చర్యముంబొంది వే
గమునందత్తమలాకరంబు వెడలెంగొతూహలోల్లాసియై
- 694 వ. ఇట్లు వెడలి వచ్చిన
- 695 మ. కనిరా తాపసపుంగవుల్ దివిజలోకశ్రేష్ఠునిందప్తకాం
చనవర్ణున్ సనకాదియోగిజనభాస్వద్గీయమానుంద్రిలో
చను భక్తానుగుణానుగున్ సుమహితైశ్వర్యుంబ్రసాదాభిశో
భనవక్త్రున్ నిహతాఘకర్తృజనసంపద్భద్రునిన్ రుద్రునిన్
- 696 క. కని వారలుదమమనముల
ననురాగమునద్భుతంబుననయముఁబొడమన్
వినయముదోషగఁదత్పద
వనజములకుమ్రొక్కి భక్తివశగతులగుచున్
- 697 వ. భగవంతుండునునఖిలధర్ముండునుగృహుండును భక్తవత్సలుం
డునునఖిలపాపహరుండునునయిన హరుండు ప్రీతుండగుచుం
ట్రసన్నాంతఃకరణులు ధర్మజ్ఞులు శీలసంపన్నులు సంప్రీతులునయి
న వారలకిట్లనియె
- 698 సీ. వినుఁడు నృపాలనందనులార మీమదిఁ
గలతలంపెల్లనుగానవచ్చె
మీకు భద్రంబగు మీ యెడ నేనను
గ్రహబుద్ధిచేనిటుగానఁబడితిఁ
గైకొని యిపుడు సూక్ష్మముఁద్రుగుణాత్మక
మునగునాప్రకృతికంటెను ధరణిని
బరఁగు జీవునికంటెఁబరుఁడైన వాసుదే
వుని చరణాబ్జముల్ దనరుభక్తి

- 698.1 తే. నర్థినెవ్వరు భజియింతురట్టి వారు
నాకుబ్రియతముల్ వారికి నయచరిత్రు
లార యేనుబ్రియుండనై భూరిమహిమ
వెలయుచుండుదునదిగాక వినుడు మీరు
- 699 వ. స్వధర్మనిరతుండైన పురుషుండనేకజన్మాంతరసుకృతవిశేషంబు
లంజతుర్ముఖత్వంబునొంది తదనంతరందబునంబుణ్యాతిరేకంబున
నన్నుంబొంది యధికారాంతంబున నేనును దేవతాగణంబులును
నవ్యాకృతంబైన యేహరిపదంబునుబొందుదుమట్టిపదంబు భాగవ
తుండుదనంతనె పొందుంగావున మీరు భాగవతత్వంబునొందుటం
జేసి నాకుంబ్రియులై యుండుదురు భాగవతజనంబులకు నాకంటె
నధిక ప్రియుండులేడుగాన వివిక్తంబును జప్యంబునుబవిత్రంబు
ను మంగళంబును నిశ్చ్రయసకరంబునునైన నా వచనంబునాకర్ణిం
పుడు సర్గాదిని బ్రహ్మ నిజనందనులకెఱింగించిన శ్రీహరిస్తోత్రంబు
మీకునెఱింగింతు వినుడు అది యెట్టిదనిన
- 700 క. వనజాసనుడాత్మజులగు
సనకాదులజూచి పలికె సమ్మతితోడన్
వినుడు కుమారకులారా
వనజోదరు మంగళస్తవంబెఱింగింతున్
- 701 వ. అనిహరినుద్దేశించి వారలు విననిట్లనియె నో యీశా యాత్మవేదు
లైనవారలకు భవదీయోత్కర్షణంబు స్వానందలాభకరంబుగావునన
ట్టి స్వానందలాభంబు మాకుంగలుగవలయు నీవు పరిపూర్ణానంద
స్వరూపుండవు ఇట్టి సర్వాత్మకుండవైన నీకు నమస్కరింతునని
వెండియునిట్లనియె

- 702 సీ. పంకజనాభాయ సంకర్షణాయ శాం
 తాయ విశ్వప్రభోధాయ భూత
 సూక్ష్మేంద్రియాత్మానే సూక్ష్మాయ వాసుదే
 వాయ పూర్ణాయ పుణ్యాయ నిర్వి
 కారాయ కర్మవిస్తారకాయ క్షేత్ర
 పాలాయ త్రైలోక్యపాలకాయ
 సోమరూపాయ తేజోబలాధ్యాయ స్వ
 యంజ్యోతిషే దురన్తాయ కర్మ
- 702.1 తే. సాధనాయ పురాపురుషాయ యజ్ఞ
 రేతసే జీవత్పతాయ పృథ్వీరూప
 కాయ లోకాయ నభసేఽంతకాయ విశ్వ
 యోనయే విష్ణవే జిష్ణవే నమోఽస్తు
- 703 సీ. స్వర్గాపవర్గసుద్వారాయ సర్వర
 సాత్మానే పరమహంసాయ ధర్మ
 పాలాయ సద్ధితఫలరూపకాయ కృ
 ష్ణాయ ధర్మాత్మానే సర్వశక్తి
 యుక్తాయ ఘనసాంఖ్యయోగీశ్వరాయ హి
 రణ్యవీర్యాయ రుద్రాయ శిష్ట
 నాథాయ దుష్టవినాశాయ శూన్య ప్ర
 వృత్తాయకర్మణే మృత్యవే వి
- 703.1 తే. రాట్పరీరాయ నిఖిలధర్మాయ వాగ్వి
 భూతయే నివృత్తాయ సత్పుణ్యభూరి
 వర్చసేఽఖిలధర్మదేహాయచాత్మ
 నేఽనిరుద్ధాయ నిభృతాత్మానే నమోఽస్తు

- 704 తే. సర్వసత్త్వాయ దేవాయ సన్నియామ
కాయ బహిరంతరాత్మనే కారణాత్మ
నే సమస్తార్థలిజ్ఞాయ నిర్గుణాయ
వేధసే జితాత్మకసాధవే నమోఽస్తు
- 705 వ. అని మఱియుఁబ్రద్యుమ్నుండవునునంతరాత్మవును సమస్తశేష
కారణుండవును చాతుర్వేత్తరూపుండవునునంతకుండవును సర్వ
జ్ఞుండవును జ్ఞానక్రియారూపుండవునునంతఃకరణవాసివియునునై
న నీకు నమస్కరింతునని
- 706 క. అనఘా దేవ భవత్పద
వనరుహసందర్శనేచ్చ వఱిలిన మాకున్
విను వైష్ణవసత్కృతమై
యెనయు భవద్దర్శనంబునీవె మహాత్మా
- 707 వ. అది యెట్టిదనిన
- 708 క. అనఘ సకలేంద్రియగుణాం
జనమును భక్తప్రియంబు జలదశ్యామం
బును సౌందర్యసమగ్రము
ననుపమమును నిఖిలమంగళావహమగుచున్
- 709 వ. మఱియును
- 710 సీ. అళికులోపమ లసదలకళోభితమగు
నమృతాంశురేఖానిభాననమును
సమకర్ణ దివ్యభూషా ప్రభాకలితంబు
సుందర భూనాస సురుచిరంబు
సలలితకుందకుట్మలసన్నిభద్విజ
పూరితస్నిగ్ధకపోలయుగము
పద్మపలాశకోభనలోచనంబును
మందస్మితాపాంగసుందరమును

- 710.1 తే. సస్మితాలోకసతతప్రసన్నముఖముఁ
గంబుసుందరరుచిరమంగళగళంబు
హారమణికుండలప్రభాపూరకలిత
చారుమృగరాజసన్నిభస్కంధయుతము
- 711 వ. వెండియు శంఖచక్రగదాపద్మకలితాయతబాహుచతుష్టయంబును
వైజయంతీవనమాలికాకౌస్తుభమణిశ్రీవిరాజితంబును నిత్యానపా
యిని యయిన యిందిరాసుందరీరత్న పరిస్పందంబునందనరి
తిరస్కృత నికషోపలంబైనవక్షస్థలంబును యుద్వాహనశ్వాసం
బులంజంచలంబులైన వళిత్రయ రుచిరప్రకాశమానదళోదరంబును
పూర్వ వినిగ్గత నిఖిల విశ్వంబునుంబ్రవిష్టంబుఁజేయురీతినొందు
సలిలావర్తసన్నిభ గంభీరనాభివివరంబును పంకజకింజల్కవిభాసి
తదుకూలనిబద్ధ కనకమేఖాలాకలాపశోభితశ్యామ పృథునితంబ
బింబంబును నీలకదళీస్తంభరుచిరోరుయుగళంబును సమచారుజం
ఘంబును నిమ్మజానుయుగళంబునుబద్మపత్రభాసురపాదద్వ
యంబును మదీయాంతరంగతమోనివారకనిర్మలచంద్రశకల సన్ని
భనఖంబును గిరీట కుండల గైవేయహార కేయూర వలయ ముద్రి
కా మణినూపురాది వివిధభూషణభూషితంబును నిరస్తసమస్తనత
జనసాధ్వంసంబును భక్తజనమనోహరంబును సర్వమంగళాకరం
బునునైన భగవద్ధివ్యరూపంబుఁదామసజన సన్మార్గప్రదర్శకుండవై
న నీవు మాకుంజుపి మమ్ముఁగృతార్థులంజేయుమని వెండియు
నిట్లనియె

- 712 సీ. ఆత్మకుఁబరిశుద్ధినర్థించువారికి
 ధ్యేయవస్తువు భవద్దివ్యమూర్తి
 యంచితస్వర్గరాజ్యాభిషిక్తునకైన
 సమధికస్పృహణీయతముఁడవీవు
 సద్భక్తియుతభక్తజనసులభుండవు
 దుష్టాత్ములకుఁగడు దుర్లభుండ
 వాత్మదర్శనులకునరయగమ్యుండవు
 నై యర్థి విలసిల్లుదనఘచరిత
- 712.1 తే. యిట్టినిఖిలదురాధ్యునీశు నిన్ను
 నెఱయ సుజనులకైన వర్ణింపరాదు
 వఱలనెవ్వఁడు పూజించు వాఁడు విడువఁ
 జాలునే పద్మదళనేత్ర సచ్చరిత్ర
- 713 చ. ఎనసిన భక్తియోగముననే భవదీయపదాబ్జమొందఁగా
 ననయముఁగోరువాఁడు చటులార్గహభీషణవీర్యశౌర్యత
 ర్జనములచేననూనగతి సర్వజగంబులు సంహరించున
 య్యనుపముడైనకాలునిభయంబునుబొందఁడు సుమ్ము కావునన్
- 714 తే. ఇట్టి నీ పాదమూలంబులెవ్వడేని
 బొంది ధన్యాత్ముఁడొనట్టి పుణ్యుఁడొండు
 మనములోపలఁగోరునే మఱిచియైన
 నవ్యయానంద గోవింద హరి ముకుంద
- 715 క. హరి నీ భక్తులతోడను
 నిరుపమగతిఁజెలిమిచేయు నిమిషార్థముతో
 సరిగాదు మోక్షమనినన
 చిరశుభమగు మర్త్యసుఖముఁజెప్పఁగనేలా

- 716 క. దురితవినాశకపదపం
కరుహ భవత్కీర్తితీర్థకణదయబాహ్యం
తరసేకధాతకల్మష
పురుషులు ధరమీదఁదీర్థభూతులుగారే
- 717 వ. అట్టిభూతదయాసమేతులును రాగాదివిరహితచిత్తులునునార్జవాది
గుణయుక్తులునునయిన భాగవతజనులసంగంబు మాకుంగలుగఁ
జేయుము ఇదియ మమ్మనుగ్రహించుటయని వెండియునిట్లనియె
- 718 చ. సరసిజనాభ సత్పురుషసంగసమంచితభక్తియోగవి
స్ఫురణననుగ్రహంపబడి శుద్ధమునొందినవాని చిత్తమ
స్థిరబహిరంగముంగనదు చెందదు భూరితమస్వరూపసం
సరణగుహంజిరంబుగనఁజాలు భవన్మహనీయతత్త్వమున్
- 719 వ. అది యెట్టిదనిన
- 720 సీ. అరయంగనేమిటి యందునీ విశ్వంబు
విదితమైయుండునీ విశ్వమందు
నేది ప్రకాశించునెప్పుడునట్టి స్వ
యంజ్యోతి నిత్యంబునవ్యయంబు
నాకాశమునుబోలి యవిరళవ్యాపక
మగునాత్మతత్త్వంబునధిక మహిమ
నమరు పరబ్రహ్మమగునని పల్కి యి
ట్లనియెనవిక్రియుండైనవాఁడు
- 720.1 తే. నెవ్వఁడాతఁడుదనయందునెప్పుడునాత్మ
కార్యకరణ సమర్థంబుగాని భేద
బుద్ధిజనకంబునాఁడు భూరిమాయఁ
జేసి విశ్వంబు సత్యంబుగా సృజించె

- 721 ఆ. మరలమరలఁబెక్కుమాటులీ విశ్వంబు
జననవృద్ధివిలయసంగతులను
నందఁజేయుచుండునట్టి యీశ్వరుఁడవై
తనరు నిన్నునాత్మతత్త్వముగను
- 722 వ. తెలియుదుమని వెండియునిట్లనియె యోగపరాయణులగువారు
శ్రద్ధాసమన్వితులై క్రియాకలాపంబులనంతఃకరణోపలక్షితంబయిన
భవదీయ రూపంబు యజింతురు వారు వేదాగమతత్త్వజ్ఞానులు నీ
వాద్యుండవునుననాదియునద్వితీయుండవును మాయాశక్తి యు
క్తుండవునునై విలసిల్లుచుండుదువట్టి మాయాశక్తిచేత
- 723 సీ. చతురాత్మ సత్త్వరజస్తమోగుణములు
వరుస జనించెను వానివలన
మహదహంకారతన్మాత్ర నభోమరు
దనలజలావని ముని సుపర్వ
భూతగణాత్మక స్ఫురణనీ విశ్వంబు
భిన్నరూపముననుత్పన్నమయ్యె
దేవ యీ గతి భవదీయ మాయనుజేసి
రూఢిఁజతుర్విధరూపమైన
- 723.1 తే. పురమునాత్మాంశమునజెందు పురుషుఁడింద్రి
యములచే విషయసుఖములనుభవించు
మహిని మధుమక్షికాకృతమధువుఁబోలి
యతనిఁబురవర్తి యగు జీవుఁడండ్రు మఱియు
- 724 వ. ఇట్టి జగత్సర్వకుండవైన నీవు
- 725 క. భూతగణంబులచేతనె
భూతగణంబులను మేఘపుంజముల ని
ర్ధూతముగఁజేయుననిలుని
భాతినిజరియింపఁజేసి పౌరుషమొప్పన్

- 726 తే. రూఢిదత్తత్రియాలబ్ధరూపుడవును
సుమహితస్సురదమితతేజుడవుఁజండ
వేగుడవునయి ఘనభుజావిపులమహిమ
విశ్వసంహారమర్థిగావించువీశ
- 727 వ. అది యెట్లనిన
- 728 క. ఇతికర్తవ్యవిచారక
మతిచేదగనెప్పుడుంబ్రమత్తంబును సం
చితవిషయలాలసమునూ
ర్జితలోభమునైనయట్టి సృష్టిగడంకన్
- 729 తే. అప్రమత్తుండవగుచుఁబద్మాక్ష నీవు
మ్రొంగుదువు చాలనాఁకటమ్రేగుచుండి
నాలుకలుగ్రోయు భూరిపన్నగమువాతఁ
బడిన యెలుకను భక్షించు పగిదిననఘ
- 730 చ. అనిశమునస్మదీయగురుఁడైన సరోహసంభవుండున
మ్మనువులునాత్మసంశయముమాని భజించు భవత్పదాబ్జముల్
మనముననిల్పి యుష్మదవమానమహావృధఁజెందునట్టి స
జ్జనుఁడు పరిత్యజించునె భుజంగమతల్పక భక్తకల్పకా
- 731 క. కావున నాకును సూరిజ
నావళికిని సర్వసంశయంబులు వాపం
గావనుబ్రోవనుదగుగతి
నీవని వినుతించినట్టి యీ స్తవమెలమిన్
- 732 వ. రుద్రుండు ప్రచేతసులకెఱిగించి వెండియునిట్లనియె ప్రచేతసులారా
యిట్టి యోగాదేశనామకంబైన యీ స్తోత్రంబు బహువారావృత్తిచేఁ
బరించి మనంబున ధరియించి సమాహితచిత్తులై మీరందఱునాద
రంబున విశ్వాసయుక్తులును స్వధర్మాచారవంతులును భగవదర్పి

తాశయులునునై జపియించుచు సర్వభూతావస్థితుండునాత్మారా
ముండునైన సర్వేశ్వరునినుతించుచు ధ్యానంబుచేయుచుఁబూజిం
చుచుండుఁడు తొల్లి యీ స్తోత్రంబు భగవంతుండైన పద్మసంభవుం
డు సింహకువగుచునాత్మజులమైన మాకును సృజియింపనిచ్చగిం
చు భ్యగ్వాదులకునునెఱింగించె మేమునా భ్యగ్వాదులునుబ్రహ్మస
ర్గంబునందు బ్రహ్మచోదితులమై యీ స్తోత్రంబునంజేసి విధ్వస్తసమ
స్తతమోగుణులమై వివిధప్రజాసర్గంబుగావించితిమి కావుననీ
స్తోత్రంబునెల్లప్పుడునేకాగ్రచిత్తుండును వాసుదేవపరాయణుండునై
యెవ్వండు జపియించు వాఁడు వేగంబె శ్రేయస్సునుబొంది తదీయ
జ్ఞానప్లవంబున వ్యసనార్థవరూపంబయిన సంసారంబును సుఖత
రంబుగఁదరియించు అట్టి మదుపదిష్టంబయిన యీ శ్రీహరిస్తవంబు
నెవ్వండు చదువుచు దురారాధ్యుండైన శ్రీహరింబూజించు వాఁడు
మదుక్త స్తోత్రగానసంతుష్టుండును శ్రేయస్సులకునేకాశ్రయభూతుం
డునునగు శ్రీమన్నారాయణునివలన సమస్తాభీష్టంబులంబొందు
ఎవ్వండేనిఁబ్రభాతంబున లేచి ప్రాంజలియు శ్రద్ధాసమన్వితుండునై
యీ మంగళస్తవరాజంబును వినిన వినిపించినంగర్మబంధవిము
క్తుండగును అని మఱియునిట్లనియె

- 733 క. నరదేవతనయులారా
పురుషాధీశుండు పరమ పురుషుఁడునగునీ
శ్వరునుస్తోత్రము మీకా
దరమునఁదెలిపితిని మీరుఁదద్దయుభక్తిన్
- 734 క. ఏకాగ్రచిత్తులును సు
శ్లోకులునై జపము చేయుచును ఘనతపముం
గైకొనిచేసిన మీకును
జేకుటు మహితేప్పితార్థసిద్ధిగడంకన్

- 735 క. అని యీగతినుపదేశం
బొనరించి సదాశివుండునొగి వారలచే
తనుబూజితుడై వారలు
గననంతర్దానుడయ్యెఁగొతుకమొప్పన్
- 736 వ. అంత
- 737 తే. తివుట వారలు రుద్రోపదిష్టమైన
యచ్చ్యతస్తవము జపించుచయుతసంఖ్య
వత్సరములుగ్రతపము దుర్వారవారి
మధ్యమునజేయుచున్న సమయమునందు
- 738 వ. ఘనకర్మాసక్తచిత్తుండైయున్న ప్రాచీనబర్హికడకునధ్యాత్మవేదియుం
గృపాళువునైన నారదుండు చనుదెంచి యా రాజునకు జ్ఞానబోధం
బు చేయుకొఱకునతనితోనిట్లనియె రాజా యీ కర్మంబునంజేసి
యెట్టి శ్రేయస్సునభిలషించుచున్నవాడవట్టి యనిష్టనిరసనంబు
నభీష్టప్రాప్తికరంబునయిన శ్రేయంబే కర్మంబువలన లభింపదని
నంబ్రొచీనబర్హి నారదునకిట్లనియె
- 739 సీ. అనఘ మునీంద్ర మహాభాగ యేనుగ
ర్మాపహత జ్ఞానినగుచు మోక్ష
మెఱుంగంగలేనైతినిట్టి నాకిప్పుడు
గడు విమలంబునుగర్మబంధ
నాశకంబునునగు జ్ఞానోపదేశంబు
గావింపుమతిదయాకార కూట
ధర్మంబులగు గేహతతులందుఁజెంది జా
యా తనూజాత ధనాదికములె

- 739.1 తే. భూరి పురుషార్థములుగాగ బుద్ధిదలఁచు
మతివిహీనుండు సంసారమార్గములను
దగఁబరిభ్రామ్యమాణుడై యొగిని మోక్ష
పదమునొందగఁజాలఁడు భవ్యచరిత
- 740 క. అనవుఁడునతనికినతఁడను
ననఘా యీ యధ్వరంబులందునుగృపమా
లిన నీచే విశసింపం
జని కూలిన పసుల వేల సంఖ్యలఁగనుమా
- 741 వ. కావునంబశువ్రాతంబులు త్వదీయ వైశసంబును స్మరించుచున్నవై
లోహయంత్రమయ శృంగంబులచేతనెప్పుడు నీవు పరలోకంబునొం
దెదవప్పుడు నిన్ను హింసించుమని భవదీయ మృతికినెదురుచూ
చుచున్నవిట్టి సంకటంబునొందంగల నీకు నిష్ఠారకంబయిన యొక్క
యితీహాసంబుగలదెఱింగింతు వినుమని యిట్లనియె

పురంజను కథ

- 742 సీ. భూమీశ వినుమయ్య పూర్వకాలమునఁబు
రంజనుండనునొక్క రాజుగలఁడు
అతనికవిజ్ఞాతుఁడనుపేరఁదగిలి వి
జ్ఞాతచేష్టితుఁడగు సఖుఁడు కలఁడు
ఆ పురంజనుఁడు పురాన్వేషియై ధరా
చక్రంబుగలయంగ సంచరించి
తనకనురూపమై పెనుపొందు పురమెందు
వీక్షింపఁజాలక విమనుఁడగుచు

- 742.1 తే. నే పురములుర్విబోడఁగనెనా పురములు
గామములఁగోరు తనకునక్కామములను
బొందుటకు వానినిననర్థములుగఁదన మ
నమునఁదలచి యొకానొకనాఁడతండు
- 743 వ. చనుచున్న సమయంబున హిమవత్పర్వత దక్షిణసానువులందు
- 744 సీ. వర నవద్వారకపాటగవాక్ష తో
రణ దేహళీ గోపురములనొప్పి
ప్రాకార యంత్రవప్రప్రతోళిపరి
ఘట్టాల కోపవనాళిఁదనరి
సావర్ణరౌప్యాయస ఘన శృంగంబుల
రమణీయ వివిధ గేహముల మించి
రథ్యాసభా చత్వర ధ్వజ క్రీడాయ
తన సుచైత్యాపణతతిఁదనర్చి
- 744.1 తే. మరకత స్పటిక విదూర మణి వినూత్న
మౌక్తికాయుతఖచితహర్మ్యములుగలిగి
విద్రుమద్రుమవేదుల వెలయునొక్క
పురముఁగనియె భోగవతినిఁబోలుదాని
- 745 వ. ఇట్లుగనుంగొని యనంతరంబ ముందటంబురబాహ్యంతరంబున
దివ్యద్రుమలతాకుంజపుంజంబును సమద నదద్విహంగమత్తమధు
కరకులకోలాహలసంకులజలాశయశోభితంబును హిమనిర్ఘరబిందు
సందోహపరిస్పందకందళిత మందమలయమరుదుచ్చలిత ప్రవాళ
విటపనళినీతలంబును పాంథజనమనోరంజనాహ్వనబుద్ధిజనక కల
హంస రాజకీర కోకిలాలాపవిరాజమానంబును మునివ్రత నానావిధ
వనమృగవ్రాతబాధారహితంబునునైన పురబాహ్యోద్ధానవనంబునం
దు యాద్యచ్చికంబుగనేకైకశతనాయకంఠైన యనుచరదశకంబును
బంచమస్తకసర్ప ప్రతీహారుండునుదోడరాఙనుదెంచుచున్న భర్తన్వే

- పిణియుంగామరూపిణియు నవోడయునయినట్టి
- 746 సీ. ఘనసమవిన్యస్త కర్ణకుండలరుచుల్
 గండభాగంబుల నిండిపర్వః
 దమ్మిఱ్ఱోకులసిరిదటమటింపగఁజాలు
 మెఱుఁగుఁగన్నులుదలఁదిరిగి రాఁగ
 జఘనసంకలిత పిశంగనీవీద్యుతి
 కనకకాంచీరుచిఁగరము పెనుపఁ
 జరణసరోజభాసుర చలన్నూపుర
 యుణయుణధ్వని నర్మసరణిఁజూప
- 746.1 తే. లలిత యౌవనలక్ష్మీవిలాస భాసు
 రోదయవ్యంజిత ప్రభాయుక్తపీన
 సమనిరంతరకుచకుట్మముల వ్రేడఁ
 జెంది పయ్యెడఁగప్పుబాలేందుముఖిని
- 747 వ. మఱియును బాలయు సుదతియు గజగామినియునయిన యొ
 క్క ప్రమదోత్తమంగాంచి
- 748 క. తరమిడి ప్రేమోద్గమమై
 మరువిండ్లంబోలు కన్బొమ్మలుగల తరుణీ
 సరసాపాంగవిలోకన
 శరపరివిద్ధాంగుడగచు జనవిభుడనియెన్
- 749 క. ఎవ్వరిదానవు జనకుం
 డెవ్వఁడు పేరేమి భృత్యులీ పదియొకరిం
 దెవ్వరు సతులెవ్వరు మఱి
 యివ్వనముననుండఁగార్యమెద్ది మృగాక్షీ

- 750 క. భవదీయ పురస్కరుడగు
పవనాశనుడెవ్వడతిక్కపామతి నాకున్
వివరింపుమనుచు వెండియు
ధవళక్షణజూచి ధరణిధవుడిట్లనియెన్
- 751 సీ. తరళాక్షి పతియగు ధర్మునన్వేషింపఁ
జరియించు స్త్రీయను సతివో కాక
రుద్రునన్వేషించు రుద్రాణివో కాక
బ్రహ్మను వెదకు భారతివో కాక
నారాయణుని భక్తిగోరి యన్వేషించు
నిందిరవో కాక యెవ్వరీవు
త్వత్పాదకామనత్వమునను సంప్రాప్త
సకలకాముండగు సరసునెట్టి
- 751.1 తే. వాని వెదకెదు తరుణీ భవత్కారగ్ర
పద్మకోశంబు నేడెందుఁబతితమయ్యె
నాకునెఱిగింపఁదగుదు వివేకచరిత
యని నృపాలుఁడు మఱియునిట్లనియె సతికి
- 752 క. కరమొప్పుగ నీవిటు భూ
చరవగుటను స్త్రీవి శివవు శారదవును సా
గరకన్యవుగాకుండుటఁ
దరుణీ పొడగంటినని పదంపడి పలికెన్

- 753 సీ. మొనసి యదభ్రకర్ముడనైన నాచేత
 నిపుడు పాలితమైన యీ పురంబు
 సరసిజోదరుని భుజాపాలితోదాత్త
 లలిత వైకుంఠమలంకరించు
 నిందిరాసుందరి చందంబునను నీవ
 లంకరింపఁగడంగు పంకజాక్షి
 యదిగాక తావకీనాపాంగరుచి మోహి
 తాంతరంగుండనైనట్టి నన్ను
- 753.1 తే. మహిత సప్రీడభావ సన్మందహాస
 చారు విభ్రమ భూలతాప్రీతుఁడుగఁ
 దనరు భగవంతుఁడుగునట్టి మనసిజుండు
 పడఁతి యుడుగక పీడింపఁదొడఁగెనిపుడు
- 754 వ. కావున
- 755 చ. తరుణి సుతారలోచనయుతంబును మంజుసుధాసమానభా
 సుర మృదువాక్యయుక్తమును శోభితకోమలలంబమానసుం
 దర చికురాభిరామమునుదారమునైన భవన్ముఖాబ్జమున్
 సురుచిరలీలనెత్తిననుఁజూడుము సిగ్గునుజెందనేటికిన్
- 756 వ. అని యివ్వధంబుననధీరుండై పలుకు పురంజనుంజూచి యా ప్ర
 మదోత్తమ వీరమోహితయై సస్మితానన యగుచునానందంబునొది
 యిట్లనియె
- 757 క. పురుషవర నాకు నీకును
 గురువును నామమునుగులముఁగోరి యెఱుంగన్
 పురముననుండుదుఁగాకీ
 పురము నిర్మించినట్టి పురుషునెఱుంగన్

- 758 క. వీరలు నా సఖులీ లల
నారత్నములార్యవినుత నాచెలులీ వృ
ద్ధోరగమే నిద్రింపఁగ
ధీరత మేల్కొంచి పురము ధృతిఁబాలించున్
- 759 వ. వెండియునిట్లనియె
- 760 సీ. మనుజనాయక నీవు మద్భాగ్యవశమున
నిటకునేతెంచితివిపుడు నీకు
మంగళంబగు నీవు మహితేంద్రియగ్రామ
భోగ్యంబులగు కామపుంజములను
నర్థి సంపాదించువనఘాత్య యీ నవ
ద్వార ప్రయుక్తమై తనరు పురము
నీవు గైకొని యేలు నీకంటె దీనికి
నధిపుఁడన్యండులేఁడనఘ యిందు
- 760.1 తే. మదుపనీతములైన కామములననుభ
వింపఁగా సమాశతమధిష్టింపుమెలమిఁ
గోరి నీకంటెఁబ్రియులునెవ్వారు నాకు
నరసిచూడంగ మనుజేంద్ర యదియుఁగాక
- 761 వ. మఱియు రతిజ్ఞానవిహీనుండునకోవిదుండునిహపరచింతాశూ
న్యండుఁబశుప్తాయుండుఁద్వదన్యండునైన వానినెవ్వని వరియిం
తు గృహస్థాశ్రమమందు ధర్మార్థకామమోక్షప్రజానందంబులును
యశంబును యతివేద్యంబులుగాని రజస్తమోవిహీనపుణ్యలోకం
బులునుగలుగు పితృదేవర్షిమర్త్యభూతగణంబులకుందనకునీ లో
కంబున గృహస్థాశ్రమంబు సర్వక్షేమార్థంబయిన యాశ్రమంబండు
గావున వదాన్యండువు వీరవిఖ్యాతుండవుఁబ్రియదర్శనుండవు
స్వయంప్రాప్తుండవునయి భోగిభోగసదృశభుజాదండంబులచేనొప్పు
భవాదృశుందగిలి మాదృశ యగు కన్య వరియింపకుండునే యని

వెండియు

- 762 క. కరుణారస పరిపూర్ణ
స్ఫురితస్మితరుచివిలోకపుంజముచేతం
గరమర్ధి దీనజనభయ
హరణుడవై సందరింపుమఖిలజగములన్
- 763 క. అని యీ గతిఁబలికిన యా
వనజాక్షిఁబురంజనుండు వరియించి ముదం
బుననన్యోన్యప్రీతిం
దనరుచుఁదత్పురము చొచ్చి ధన్యుండగుచున్
- 764 చ. శతసమకాలమప్పురినజస్త్రము భూరిసమస్తసౌఖ్యసం
గతులఁదనర్చి వందిజనగాయకసద్వినుతోరుగానమో
దితమతినొప్పి సుందరసతీజనసేవితుడై నృపాలకో
చితలలితస్థలంబుల వసించుచుగ్రీడలు సల్పుచుండఁగన్
- 765 క. నరనాథుఁడు లోకభయం
కరగతి వర్తించు గ్రీష్మకాలముదోషం
దరళహరీమనోహర
వరప్రోదిని సలిలమందు వసియించెఁదగన్
- 766 వ. ఇట్లు వసియించి కతిపయిదినంబులరుగు సమయంబున
- 767 సీ. అవనీశ్వరోత్తమ యప్పురంబున నాల్గు
వంకలనున్న గవఁకులు వినుము
తూర్పుదిక్కునకునైదును దక్షిణోత్తరం
బుల రెండుఁబశ్చిమంబునను రెండు
గాఁగనా తొమ్మిది గవఁకులనుపరి ది
క్కుననేడుగ్రింద దిక్కునను రెండు
నయియుండు మఱి వానియందుఁబృథగ్విధ
విషయగత్యర్థమై వెలయునీశ్వ

- 767.1 తే. రుండొకండరయగలండు రూఢిదత్తు
రంబుఁబాలించునట్టి పురంజనుండు
నాపుర ద్వారనవకంబునందులోన
నర్థిబ్రాహ్మ్యర పంచకమందు వరుస
- 768 వ. ఖిద్యోతయు హవిర్ముఖియునను నామంబులుగల ద్వారయుగం
బున ద్యుమత్సఖుడై విబ్రాజితాఖ్యజనపదంబునుబొందు వెండి
యు నళినియు నాళినియునను పేళ్ళుగల వాకిళ్లు రెంటి యందు
నవధూతసఖుండ్లై సౌరభరూపంబులయిన విషయంబులంబొందు
మఱియు ముఖ్యానామకంబైన ప్రధానప్రాగ్ధ్వారంబున రసజ్ఞవిపణా
న్వితంబుడై యాపణబహూదనంబులను విషయంబులనొందుబిత్తు
హూ నామకంబయిన దక్షిణద్వారంబున శ్రుతధరాన్వితంబుడై దక్షిణ
పాంచాలంబను రాష్ట్రంబునొందు దేవహూ నామకంబయిన యుత్తర
పువాకిట శ్రుతధరాన్వితంబుడై యుత్తరపాంచాలంబను రాష్ట్రంబునొం
దు వెండియుంబడమటివాకిళ్ళు రెంటియందునాసురీ నామకంబై
న వాకిట దుర్మదసమేతుండ్లై గ్రామక నామకంబైన విషయంబును
నిర్భతి నామకంబయిన వాకిటయందు లుబ్ధకయుక్తుండ్లై వైశసం
బను విషయంబునొందుచుండు వెండియుంబురంజనుండప్పురం
బునంబౌరజనంబులందు నిర్వాక్సేకస్కరులనునిద్దఱుండులుగలరు
వారలచేత గమనకరణంబులను క్రియలనొందుచునంతఃపురగతుం
డగునప్పుడు విషాచీసమన్వితంబుడై జాయాత్మజోద్భవంబులైన
మోహప్రసాదహర్షంబులనొందుచుండు ఇవ్విధంబునంగర్మాసక్తుం
డుగామాసక్తుండునై బుద్ధియను మహిషిచేత వంచితుండయ్యె
అక్కామినియు

- 769 సీ. పానంబు చేసినదానుబానము చేయుఁ
 గుడిచినదానునుగుడుచు మఱియు
 భక్షింపదానును భక్షించు నడచిన
 నడచును నవ్విన నవ్వునేడ్వ
 నేడుచుఁబాడినఁబాడు విన్నను వినుఁ
 జూచినఁజూచుఁగూర్చున్ననుండు
 దుఃఖింప దీనుడై దుఃఖించు నిలిచిన
 నిలుచు నిద్రింపఁగ నిద్రబోవు
- 769.1 తే. ముట్టినను ముట్టు మూర్కొన్న మూరుకొనును
 బలుకఁబలుకునుబవళింపఁబవ్వళించు
 హర్షమునుబొందనాత్మను హర్షమొందు
 మోదమునుబొందదానును మోదమందు
- 770 వ. ఇవ్విధంబుననతండు మహిషీవిప్రులబ్ధుండును వంచితస్వభావుం
 డునునై పారవశ్యంబునంజేసి యజ్ఞుండునునితరేచ్ఛావిరహితుండు
 నునై క్రీడామృగంబుచాడ్పున వర్తించుచునా పురంబునఁగాపురం
 బుండఁగొన్ని దినంబులకా పురంజనుండొకొక దినంబున
 ధనుర్ధరుండై
- 771 సీ. పంచాశ్వయుక్తంబు పంచబంధనముజు
 క్రద్వితయమును యుగద్వయంబు
 నాశువేగంబునేకాక్షంబు కూబర
 ద్వయముఁబతాకాత్రితయయుతంబు
 నేకరశ్మియుతంబునేకసారధికంబు
 సప్తవరూధంబు స్వర్ణభూష
 మునుబందవిక్రమమునునేకనీడంబుఁ
 బ్రకటపంచప్రహరణమునయిన

- 771.1 తే. రథము కాంచనరచితవర్మము ధరించి
విలసదక్షయతూణీరకలితుడగుచుఁ
గడఁక దీపింపనెక్కి యేకాదశపు
సంఖ్యసేనాసమేతుడై సరభసముగ
- 772 వ. పురంబు వెడలి పంచప్రస్థంబను వనంబునకుంజని యందు విడువ
రాని మహిషిని విడిచి మృగయాసక్తుండైదృఢుఁడగుచు ధనుర్భా
ణంబులు ధరియించి సంచరించుచునాసురవర్తనంబునందగిలి హే
రాత్ముండునదయుండునై నిశాతసాయకంబులచేతనమ్మృగవ్రాతం
బులంబరిమార్చె రాజులకు మృగయావినోదంబు విహితానుష్ఠానం
బగుచుండనాసురవృత్తి యెట్లయ్యెనని యంటివేనినిది రాగప్రాప్తం
బగుటను విహితంబుగాదు వినుము శ్రాద్ధాదులందే ప్రఖ్యాతశ్రాద్ధ
దివసంబుల యందే రాజైనవాడేమేధ్యంబులయిన పశువులనే వ
నంబునందే యధోపయుక్తంబుగానే వధియింపంజనునను నియ
మమాత్రంబుగలదుగావున జ్ఞాని యైన విధ్వాంసుండాచరింపండు
గాక యాచరించినంగర్మానుష్ఠాన జనితంబయిన జ్ఞానంబునంజేసి
యందుఁబోరయండు అట్లుగాక నియమోల్లంఘనంబునంగర్మాచర
ణుండగువాడభిమానంబునొంది కర్మబద్ధుండై గుణప్రవాహపతితుం
డును నష్టప్రజ్ఞుండునునై యధోగతింగూలునిట్లగుటంజేసి సాధుజను
లకు సర్వప్రకారంబులనాసురవృత్తి మానందగునని వెండియునిట్ల
నియె అంతంబురంజనుండవ్వనంబున
- 773 క. వరచిత్రపక్షసునిశిత
శరములచే శశ వరాహ చమరీ రురు కా
సర గవయ శల్య హరిణీ
కరి హరి వృక పుండరీక కపి ఖడ్గములన్
- 774 వ. వధియించి మఱియును

- March 12, 2010

- 780 క. పొగడొందుజననిగానీ
తగవున వర్తించునట్టి దయితయ కానీ
తగనుండని గృహముననుం
టగుఁజక్రవిహీనరథమునందుంటరయన్
- 781 వ. కావున
- 782 చ. తలకొని నాకుఁదాను సుపథంబునఁబ్రజ్ఞ జనింపజేసి సు
చలదురుదుర్భరవృసనసాగరమగ్నుఁడనైన నన్ను ని
శ్చలమతినుద్ధరించి యనిశంబును మత్ప్రియ యైన భార్య యే
వలనఁజరించుచున్నదనివారణ నాకెఱిగింపరే దయన్
- 783 క. అనవుడు విని యక్కాంతలు
జనపతి కిట్లనిరి రాజసత్తమ యిదిగోఁ
దన కొంగైననుటఱపుగ
నొనరింపక నేలఁబొరలుచున్నది వగలన్
- 784 తే. ఏమికతముననున్నదో యెఱుఁగమేము
నీవు చూడుమటన్న నా భూవరుండు
నేలఁబడి పొరలెడు భార్యఁబోలఁజూచి
మనములో దుఃఖతాపంబు మల్లడింప
- 785 వ. అంత
- 786 ఆ. జలజనేత్రప్రణయసంజాతరోషభా
వముననయినయట్టి వక్రదృష్టి
జనవిభుండు చూచి యనునయకోవిదుఁ
డగుచునప్పయోరుహోక్షిఁజేరి

- 787 క. పొలఁతుకఁదనయుత్సంగం
బులనిడి తత్పాదయుగళమునునంటుచు మం
జులమ్మదుభాషణముల నా
లలనామణిఁజూచి పలికె లాలనమొప్పన్
- 788 చ. రమణిరో భృత్యులందునపరాధముగల్గిన నాయకుల్ స్వప
క్షముఁదలపోసి యుగ్రతరశాసనముఁదెగి చేయరట్లుగా
క మనములోనికిన్కదమకంబుననాజ్ఞ యొనర్చిరేని ని
క్కముగననుగ్రహించుటయ కాక తలంపఁగానాజ్ఞ చేయుటే
- 789 క. కమలానన బాంధవక్య
త్యముఁదలఁపక రోషచిత్తుఁడగు కుటిలాత్మున్
సమదామర్షుఁడు నీతి
క్రమరహితుఁడైన బాలుఁగానెన్నఁదగున్
- 790 వ. అని వెండియునిట్లనియె సుదతీ హృదయేశ్వరివైన నీవు
- 791 మ. సరసోదార సుధారసోపమవచశ్చాతుర్యసౌభాగ్యమై
హరినీలోపమ కోమలాలకయుతంబై విభ్రమభ్రూలతా
పరిజుష్టస్మితనద్విలోకనమునై భాసిల్లు యుష్మన్ముఖాం
బురుహంబున్ భవదీయదాసునకుఁబూఁబోడి కృపంజూపవే
- 792 క. విను వీరపత్ని నీ యెడ
ననయంబును బ్రాహ్మణులును హరిభక్తులుఁద
క్కనునితరులెగ్గు చేసిన
వనితా శిక్షింతునెంతవారలనయినన్
- 793 క. ఈ ముల్లోకములందును
నామనమున రోషమొదవినన్ భయరహితుం
డై మదిలోఁబరితోషము
తో మెలఁగెడువానిగానఁదోయజనేత్రా

- 794 సీ. ఇందీవరేక్షణ యేనెందు భవదీయ
 తిలకవిరహితము మలినయుతము
 హర్షశూన్యంబు మనోప్రకాశకమునై
 యత్యమర్షయుతంబునయిన ముఖము
 గళితాశ్రుబిందుసంకలిత సంచితశోభ
 మానపీనస్తనమండలమును
 రమణీయతాంబూలరాగ విహీనమై
 నట్టి సుపక్వబింబాధరంబు
- 794.1 తే. గాగనిట్లుంటకిప్పుడేమికతము నాకు
 నర్ధినెఱిగింపవే మృగయాతిసక్తి
 నబల నీకెఱిగింపక యరిగినట్టి
 తప్పునైరించి కావంగడగుదు నేను
- 795 క. వనితాజనపరవశుడై
 మనసీజశరబాధ్యమానమానసుడగు వా
 నినిదగగర్తవ్యార్థము
 లను భజియింపక తొలంగు లలనలుగలరే
- 796 వ. అనుచుందదీయ విభ్రమవశంగతుండై పలికిన విని
- 797 క. కంజాతపత్రనేత్ర పు
 రంజనుదెస రోషముడిగి రమణీయశ్రీ
 మంజులమ్మదూక్షుల మనము
 రంజించుచుఁబలికె సదనురాగమెలర్పన్
- 798 వ. అంత

- March 12, 2010

- 803 వ. ఇట్లు పుత్రపుత్రికాజనంబులంగని యున్నంత
- 804 క. వినుమాతని యాయువులో
ననునర్థంబరిగెనంత నరపతి కులవ
ర్థనులగు సుతులకుఁబరిణయ
మొనరించెన్ సదృశలయిన యువిదలతోడన్
- 805 క. నరనాథుఁడాఁడుబిడ్డల
వరరూపవయోవిలాసవైభవములచేఁ
బరఁగిన నిజతనయల సమ
వరులకు సంప్రీతితో వివాహము చేసెన్
- 806 వ. అట్లు వివాహంబులుగావించి యున్న సమయంబున
- 807 క. విను తత్పుతులొక్కకనికి
ననయముఁబొంచాలదేశమందులఁబొరం
జనకులవర్థనులగుచున్
జనియించిరి నూర్వరేసి శౌర్యబలాఢ్యుల్
- 808 ఆ. అనఘ యట్టి రిక్తహారులు గేహకో
శానుజీవయుతులునయినయట్టి
నందనాదులందుఁజెందినమమత ని
బద్ధుఁడయ్యెనంతఁబార్థివుండు
- 809 చ. తిరమగునిష్ఠతోనతఁడు దీక్షితుడై పశుమారకంబులున్
సరవి భయంకరంబులగు సన్మఖముల్ దగఁబెక్కు చేసి యా
దరమున నీవునుంబలెను దత్తదనూనఫలాప్తికాముడై
సురపితృభూతసంఘమునసూయఁదనర్ప భజించె భూవరా
- 810 వ. ఇట్లాత్మహితంబులైన కర్మంబులయందనవహితుండునుగుటుం
బాసక్తమానసుండునై యున్న యతనికి విరోధియై ప్రియాంగనా
జనంబులకునునప్రియంబగు కాలంబు సంభవించినంజండవేగవి

ఖ్యాతుండను గంధర్వాధీశుండు షష్ఠ్యుత్తరశతత్రయసంఖ్యాకులైన
 గంధర్వులునునందఱ గంధర్వీజనంబులును సితాసితవర్ణంబులు
 గలిగి మిథునీభూతులగుచుననుగమింపంజనుదెంచి స్వపరిభ్రమ
 ణంబు చేతనే సర్వకామంబుల నిర్మితంబగునాపురంబు నిరోధించి
 ననప్పుడాచండవేగానుచరులైన గంధర్వులౌపురంజనుపురంబు
 వ్యాకులత్వంబునొందించుచునపహరింపనుపక్రమించు సమయం
 బునఁబురంజన పురాధ్యక్షుండైన ప్రజాగరుండనువాడు వింశత్త్య
 త్తరసప్తశతంబులైన గంధర్వగంధర్వీజనంబుల నివారించి బలవం
 తుండై సంవత్సరశతంబు యుద్ధంబుగావించి యొక్కరుండయ్యు
 నప్పక్కండ్రతోనిట్లు పోరిక్షీణుండైనంబురంజనుండు దాన నిలిచి
 తత్పురంబుననల్పసుఖంబులనుభవించుచుఁబాంచాలదేశంబు
 లందు నిజపార్శ్వదులచేతనానీతంబులైన పదార్థంబులనొందుచుం
 గామినీ జనసమేతుండై భయపర్యలోచనంబు చేయనేరక రాష్ట్రపుర
 బాంధవ సమేతుండై యార్తినొంది చింతాక్రాంతుండై యుండెనంత

811 క. అనయంబుఁగాలపుత్రిక
 యనునొకకామిని వరేచ్ఛనఖిలజగంబుం
 దనయంతఁగలయఁదిరుగుచుఁ
 జనిచని యొకనాడు రాజసత్తమ వింటే

812 సీ. అనఘాత్మ రాజర్షి యైన యయాతికు
 మారకుండయినట్టి పూరుచేత
 వరియింపఁగాఁబడి వలనొప్పనతనికి
 వరమిచ్చి దౌర్భాగ్యవశతనొంది
 ప్రఖ్యాతిగనుట దుర్భగ యనుపేరను
 బరఁగునక్కాంతనే పురుషవరుఁడు
 వరియింపఁడయ్యెనా తరుణియునొకనాఁడు
 గరమొప్ప బ్రహ్మలోకముననుండి

- 812 తే. వసుధకేతెంచి విను బృహద్వ్రతుడనయిన
నన్ను వరియింపగోరి మనమునగామ
శరవిమోహితయై వేడగరము నేను
సమ్మతింపక యున్న రోషముననలిగి
- 813 వ. ఇట్లను మునీంద్ర మదీయాశావిముఖుండవైన నీకునేకత్రావస్థానం
బు లేక యుండుంగాక యని శపించి విహతసంకల్ప యై మదుప
దేశంబునంజని యవనేశ్వరుండును భయనామకుండునునయిన
వానింగదిసి యిట్లనియె
- 814 క. అవనీపతి భయనామక
యవనకులాధీశ్వరుండవగు నినుఁబతిగాఁ
దవిలి వరింపఁగ వచ్చితి
సవినయముగ వినుము భూతసంకల్పమునన్
- 815 వ. కలుగు మత్కామితంబు వృథగాదు లోకంబున వేదంబులందు
దేయగ్రాహ్యరూపంబైన వస్తువు యాచ్యమానంబగుచుండనెవ్వండొ
సంగంఁడెవ్వండిందుదీయమానంబగుచుండంగోరండట్టి వీరలిద్దఱును
జడస్వభావులని సత్పురుషులు శోకంబునొందుదురు కావున
నిన్ను భజియించుచున్న నన్నుంగరుణార్థచిత్తుండవై భజియింపు
మిట్టి యార్థానుకంపయుఁబురుషధర్మంబని పలికిన యక్కాల
పుత్రిక వచనంబులు విని యవనేశ్వరుండు దేవగుహ్యచిక్కిర్చువగు
దానింగనుంగొని మందస్మితవదనుండగుచునిట్లనియె
- 816 క. విను తరుణి యాచ్యమానం
బనఁదగునీ లోకమందునత్యశుభవు స
జ్ఞనములకసమ్మతవునగు
నినునభినందింపకుండ్రునెఱిసెవ్వారున్
- 817 వ. కావున నేను జ్ఞానదృష్టింజేసి నీకుంబతినిరూపణంబు చేసెద అది
యెట్లనిన మదీయసేవాసాహాయ్యంబుబడసి ప్రజానాశంబొనరించు

818 సీ. అనఘ యెంతయు మమతాకులచిత్తుడై
 బహువిధభూరితాపములబోందె
 ఘనకుటుంబియుగాలకన్యోపగూడుండు
 నష్టసంపదుడు వినష్టమతియు
 విషయాత్మకుండును వినిహతైశ్వర్యుండుఁ
 గృపణుండు చాలనకించనుండు
 నగు పురంజనుడు శోకావిలభావుడై
 గంధర్వయవనసంఘములచేత

818.1 త నోజ చెడి వికలతనొందు నైజపురముఁ
దవిలి ప్రతికూలురునుననాదరణయుతులు
నయిన పుత్రులఁబొత్తులననుచరులను
సచివ పౌరోహితుల నిజసతినిఁజూచి

819 వ. మఱియుంగాలకన్యగ్రస్తుండయిన తన్నునునరిదూపితంబులైన
పాంచాలబలంబునుంజూచి యపారచింతనోంది తత్ప్రతీకారంబు

చేయనెటుంగక కాలకన్యాపహృతవీర్యంబులయినంగామంబులనభి
లపించుచు దీనుండును విగతాత్మగతికుండును స్నేహంబునంజేసి
పుత్రదారోపలాలనపరుండునునై కాలకన్యోపమద్ధితంబును గంధర్వ
యవనాక్రాంతంబునునైన పురంబు విడువనిచ్చలేకయు విడువ
నుపకమించెనప్పుడు

- 820 క. అనఘా భయనామగ్రజుఁ
డనఁగల ప్రజ్వారుడపుడ యరుదెంచి పురం
బును సకలంబును భయనా
మునికిం బ్రీతిగ దహించె మునుకొని యంతన్
- 821 వ. అట్లు పురంబు దహ్యమానంబగుచుండఁబొర భృత్యవర్గాది సమన్వి
తుండునుగొటుంచికుండునుబుత్రాది సమన్వితుండును యవనో
పరుద్ధాలయుండునుగాలకన్యగ్రస్తుండునునయిన పురంజనుండ
పురంబునందుఁబ్రజ్వారసంస్పృష్టుండై యనుతాపంబునొంది త
త్పురపాలనంబునందు సమర్థుండుగాక పురుకృచ్ఛ్చరువేపథుండ
యి యందుండనశక్తుండయ్యెనంత
- 822 క. దవశిఖియుత తరుకోటర
నివసిత పన్నగము పగిది నిజపురి వెడలం
దివురుచునతఁడు శిథిలదవ
యవుడును గంధర్వగణవిహతశౌర్యుండున్
- 823 సీ. అయి చాల ఘురఘురమనుశబ్దమడరంగ
మనమునఁజింతానిమగ్నుఁడగుచుఁ
గొడుకులఁగోడండ్రఁగూతులనల్లర
మనుమలనాప్తులననుచరాళి
ననయంబునల్పమాత్రావశిష్టంబైన
గృహకోశనివహపరిచ్ఛదముల
మసలునహంకారమమకారములఁజేసి
మతిహీనుఁడగుచునెమ్మనములోనఁ

- 823.1 తే. గడఁకఁదలఁచుచు విప్రయోగమునఁదాను
గటకటా యిట్లు పరలోకగతుఁడనైన
యిట్టిభార్య యనాథయై యీ కుమార
వరులనేరీతిఁబ్రోచునో యరసి యనుచు
- 824 వ. మఱియునిట్లని తలంచు
- 825 సీ. పడఁతి యే మును భుజింపక భుజింపదు నేను
నిద్ర పోవక మఱి నిద్రపోదు
నేను నీళ్ళాడక నీళ్ళాడనొల్లదు
పదరి యేగోపింప భయమునొందు
భర్జించినను మాటుపలుకక వాయోడు
బుద్ధిహీనుఁడనైన బుద్ధి చెప్పు
లలి మీఱనిట్టికళత్రంబుతో నేను
గడఁగి దేహాంతరగతుఁడనైన
- 825.1 తే. ననయమునుదానుబుత్రిణి యగుటఁజేసి
యాత్మశోచిని యగుచు గృహస్థధర్మ
మాచరించుచునుండునో యనుగమనము
చేయునో యని మనమునఁజింతనొంది
- 826 క. తనపుత్రులుదనపౌత్రులు
ననయముఁదాఁజునినయెడ నిరాశ్రయులగుచున్
వననిధిమధ్యంబుననవి
సిన కలముంబోలెనెట్లు జీవించెదరో
- 827 క. అని యివ్వధమునఁగృపణుని
యనువున ఘనదుఃఖవిహ్వలానర్థుండ
యును దుఃఖించు పురంజను
ననయముఁగొనిపోవ నిశ్చితాత్ముండగుచున్

- 828 క. చనుదెంచెను భయనాముం
 డనువాడప్పుడు పురంజనాఖ్యుడు పెలుచన్
 వినుతాత్మ పశువుభంగిని
 మనముగలగె యవననీయమానుండయ్యెన్
- 829 వ. అనుచరవర్గంబు భృశాతురులును దుఃఖితులునై వెనుచనుచుండ
 నుపరుద్దంబగు భుజంగమంబప్పురంబునెప్పుడువాసెనప్పుడాపు
 రంబు పురంజనుబాసి విశేర్ణంబై ప్రకృతింబొందె బలవంతుండయిన
 యవనునిచేత బలాత్కారంబున వికృష్యమాణుండైన పురంజనుం
 డుదమఃపిహితుండై పూర్వసుహృత్తగు సఖునీశ్వరునెఱుంగకుండె
 అంతంబరలోకగతుండైన పురంజనుంగదిసి పూర్వంబుననదయుం
 డైన యతనిచేత హింసింపబడిన యజ్ఞపశువులు క్రోధోద్రేకంబునఁ
 గుఠారంబులనతని నఱకె ఇవ్విధంబునఁబ్రమదాసంగదోషదూషితుం
 డునునపారతమోనిమగ్నుండును నష్టజ్ఞానుండునునయి పురంజ
 నుండనేక కాలంబు పరలోకంబుననార్తిననుభవించి తద్భార్యయైన
 ప్రమదోత్తమంజిత్రంబుననశ్రాంతంబునుదలంచుచుండందదీయ
 సంస్మరణంబునంజేసి తరవాతి జన్మంబున విదర్భరాజగృహంబు
 నంబ్రమదోత్తమ యై జన్మించెనంత
- 830 సీ. అవనీశ వీర్యపణాత్త యైనట్టి వై
 దర్శిని మలయకేతనుడనంగఁ
 బరపురంజయుడైన పాండ్యభూమీశుండు
 దారుణ సంగరస్థలమునందు
 శక్తిననేక రాజన్యుల నిర్జించి
 పరిణయంబయ్యె నా గురుభుజుండు
 నా విదర్భాత్మజ యందసితేక్షణ
 యైన కూతును ద్రవిడాధినాథు

- 830.1 తే. లైన కొడుకులనేడ్వరనర్థిగనియె
వారలకునెల్లనొక్కొక్క వరుసనర్బు
దార్బుద సుతులు సంజాతులైరి యతని
సుత ధృతవ్రతనా యగస్త్వఃఁడు వరించె
- 831 క. అతఁడా కన్యకవలనను
జతురుండై యిధ్మవాహజనకుడగు దృడ
చ్యుతుఁడను మునీంద్రుఁగనియెను
మతినంత విరక్తుఁడగుచు మలయధ్వజుఁడన్
- 832 తే. క్షాతలంబెల్ల నిజతనూజాతులకును
బంచి యిచ్చి సరోజాక్షపాదపంక
జార్చనాయత్తుఁడగుచుఁగులాద్రికరుగ
నంత మదిరాక్షి సతియగునా విదర్భి
- 833 తే. కడఁక గృహములునఖిల భోగములు విడిచి
చంద్రు వెనుచను చంద్రిక చందమునను
భక్తిదళుకొత్తఁబాండ్యభూపాలుఁడయిన
మలయకేతను వెనుకొని మగువ చనియె
- 834 వ. అట్లు ధర్మపత్ని వెంటరాఁజని యందుఁజంద్రమసా తామ్రపర్ణి నవో
దకలను నదుల పుణ్యజలంబుల సుస్నాతుండయి ప్రక్షాళిత బా
హ్యభ్యంతరమలుండునుగదమూల ఫల బీజ పుష్ప పర్ణ తృణ
తోయాహారుండునై కాయకర్శనంబైన తపంబాచరించుచు శీతోష్ణవర్ష
వాతంబులు క్షుత్పిపాసలుఁబ్రియాప్రియంబులు సుఖదుఃఖంబులు
నను ద్వంద్వంబుల సమదర్శనుండై జయించి తపోవిద్యాయమ
నియమంబులంజేసి పక్వకషాయుండై బ్రహ్మాంబునందు నిజాత్మ
ననుసంధించి విజితేంద్రియప్రాణచిత్తుండై స్థాణువుంబోలె దివ్యవర్ష
శతంబుదపంబు చేసి భగవంతుండయిన వాసుదేవుని యందుఁ
బ్రీతివహించుచునన్యంటెఱుంగక వర్తించుచుఁదన్ను స్వప్నమందు

మమేదంశిరశ్చిన్నమితి యను ప్రతీతియందుంబోలె వ్యతిరిక్తునిఁ
గా వ్యాపకునిగానంతఃకరణవృత్తిసాక్షినిగానెఱింగి

835 సీ. సాక్షాత్పూతుండును సర్వేశ్వరుండును
 భగవంతుండును గృహపరుడనైన
హరి యను లోకైకగురునిచే నుక్తమై
 సర్వతోముఖమును స్వప్రకాశి
తమునగు మహిత శుద్ధజ్ఞానదీపప్ర
 భాతతిచ్ఛేదరబ్రహ్మామందు
దన్నును దనయందు దగఁబరబ్రహ్మాంబు
 నెనయఁగల్గినచు దగ్ధేంద్రనాగ్ని

835.1 తే. భంగినిషణములబెడఁబాసి భూరి
వ్యసనసాగరసంస్కృతివలనఁజాల
నుపరతుండయ్యెనా మహితోన్నతుండు
నవనినాయక వినుమప్పుడతనిభార్య

836 క. పతిదైవతశీలసమం
చిత వేణీభూతచికురచీరాంబర సు
వ్రతచర్యాక్షామాంగి వి
గతదోష విదర్భరాజకన్యక యచటన్

837 తే. కమలలోచన నిఖిలభోగములదొఱుగి
 మలయకేతనుబరమధర్మజ్ఞుజేరి
 నిరుపమైక పతివ్రతానియమమొప్పు
 సాధ్యయై భక్తిబరిచర్యనలుపుచుండె

838 క. విమలమతి నిజేశు సమీ
పమునన్ సతి ధూమరహిత పవమానసఖా
గ్రమున వెలుగొందు కీలవి
ధమునఁబ్రకాశించుచుచుండెదద్దయు వేడ్కన్

- 839 క. సతిదన ప్రాణేశ్వరుఁడుప
రతుఁడగుట మనంబులోనరయకయె పూర్వ
స్థితినుపచారక్రియలం
చితమతిగావింపఁదలచి చిరతరభక్తిన్
- 840 క. అనుపమసుస్థిరనియమా
సనుఁడగు నిజనాథుడాయఁజని పూర్వగతిన్
వినమిత యై సతి తత్పద
వనజములర్పించునపుడు వరుపాదములన్
- 841 క. వినుమూఢ్మత లేకున్నను
గని యూధభ్రష్టహరిణిక్వైవడి సతి నె
మ్మనమున బెగడుచు దీనత
ననయంబును బంధురహిత యై శోకించెన్
- 842 చ. అనయమునిట్లు శోకవిపులాశ్రుపయఃకణినిక్తమానిత
స్తనయుగయై వియోగపరితాపమునన్ హృదయంబుగంద శో
భనలలితాధరోష్ణనవపద్మము శోపిల సుస్వరంబుగా
వనజదళాక్షి యేడ్చెననివారణఁదద్విపినాంతరంబునన్
- 843 ఉ. హా నరనాథ హా సుమహితాత్మక హా గుణశాలి యింకనం
భోనిధిమేఖలాకలితభూమి యధార్మికరాజచోరపీ
డానిరతింగృశింపనకటా తగునయ్య యుపేక్షచేయ శో
భానయశాలి నీవు పరిపాలన చేయుదు లెమ్ము భూవర
- 844 చ. అని విలపించుచున్ సరసిజాక్షి నిజేశుపదారవిందముల్
దననిలలంబునోఁకఁబరితాపమునంబడిచిట్లు చాల రో
దనమొనరించుచుందగిలి దారువులంజితిఁబేర్చి యందులోఁ
బెనుపగు తత్కళేబరముఁబెట్టి శిఖిందరికొల్పి యిమ్ములన్

- 845 క. తాననుగమనము చేయం
బూనుటయునునంతలోనఁబూర్వసఖుఁడు వి
జ్ఞానస్వరూపుఁడమలుఁడు
నైన ధరాదివిజుఁడొక్కడబలంగనుచున్
- 846 క. చనుదెంచి యత్తలోదరి
సునయోక్తులననునయించుచుందగననియెన్
వనితా నీవెవ్వతెవె
వ్వనిదానవితండెవండు వగచెదవేలా
- 847 క. అని యడిగి వెండియునుని
ట్లనియెనునీసృష్టి పూర్వమందును నీవె
వ్వనితోడి సఖ్యసౌఖ్యము
లనవరతముననుభవించితట్టి సఖుండన్
- 848 క. నన్నెఱుగుదేని మనమున
నన్నెఱుఁగక యున్ననైన నళినదళాక్షీ
నన్నుఁబురాతన సఖుఁగా
నెన్నంగలదానవైననెఱుఁగవె చెపుమా
- 849 వ. కావున నీవును నేనునుంబూర్వంబునందు మానసనివాసులమైన
హంసలమై యుండి గృహంబుఁబాసి సహస్రవత్సరంబులు సఖుల
మై వర్తించునంత నీవు నన్నుంబాసి భౌమభోగరతుండవై పదంబు
నిచ్చగించుచు మహిమండలంబుగలయంగుమ్మరునప్పుడొక్క కా
మినీనిర్మితంబుంబంచారామంబు నవద్వారసమేతంబునేకపాల
కంబుఁ ద్రికోష్ఠంబు షట్కులంబుఁబంచవిపణంబుఁబంచప్రకృతియు
స్త్రీనాయకంబునైన యొక్క పురంబుపొడగంటివి అది యెట్టిదనినం
బంచారామంబులనంబంచేంద్రియార్థంబులు నవద్వారంబులన నాసి
కాదిద్వారంబులేకపాలకంబనంబ్రాణపాలనంబు త్రికోష్ఠంబులనందేజో
భిన్నంబులు షట్కులంబులననింద్రియసంగ్రహంబు విపణంబులనఁ

గర్భేంద్రియంబులు పంచప్రకృతియనంబంచ భూతంబులుబ్రకృతి
యను కామిని యన బుద్ధి ఇట్టి పురంబునంబ్రవిష్టుండైన పురు
షుండంగనా పరతంత్రుడనజ్ఞుండనైన నీవ యప్పురంబునంగామి
నీసంస్కృష్టుండవై రమియించుచుదత్సంగమంబున నష్టస్మృతివై
వైదర్భీజనసంభావిత సుఖాభాసంబులగు దుఃఖంబులచేనిట్టి పాపి
ష్టంబైన దశంబొందితివి కావున

850 సీ. నీవు వైదర్భీవిగావు వీరుడితండు
 వివరింపగాఁగాఁడు విభుఁడు నీకు
నొగి మున్ను పురముననుపరుద్దుఁజేసిన
 యా పురంజనపతి వరయఁగావు
మఱియు నీవన్యసీమంతిని యనియును
 జర్చింపగాఁబూర్వజన్మమందుఁ
బురుషుండవనియును బుద్ధిఁదలంచుట
 యరయంగ నీ యుభయమునసత్య

850.1 తే. మింతయును మామకీనమై యెసఁగుమాయఁ
 జేసి కల్పితమయ్యెఁజర్చింప మనము
పూర్వమున హంసలమ యని పూని యెఱుఁగఁ
 బలికితిఁదెలియు మనలరూపంబుఁజూడు

851 వ. ఏనే నీవుగాని యన్యుండవుగావు నీవే నేగాని యన్యుండంగానిట్ల
ని యెఱుఁగుము విద్వాంసులు మన యిద్దఱి యందునంతరం
బునీక్షింపరు పురుషుండుదన్నొక్కనినె యాదర్శచక్షువులందు
భిన్నరూపునిగాఁదలంచు చందంబున మన యిద్దఱికిని భేదంబు
గలిగినయట్ల తోచునని యివ్విదంబుననతండతనిచేత నీవు పూ
ర్వంబున మదీయసఖుండవైన హంసవని తెలుపంబడి స్వస్థుండై
తద్వియోగనష్టంబైన జ్ఞానంబుగ్రమ్మఱింబొందె అని చెప్పి నారదుం
డు ప్రాచీనబర్హింజుచి యీ యధ్యాత్మతత్త్వంబు రాజకథామిషంబున

నీకునెఱింగించితి అనిన

852

క.

విని భూమీశుడు నారద

మునికను భవదీయవచనములు సూరులుద

క్కనుగర్మమోహితులమై

వనరెడు నేమెట్టుదెలియువారము చెపుమా

853

వ.

అనిన యోగీంద్రుండు రాజేంద్రునకిట్లనియె నరేంద్ర యేమి కతంబు

ననాత్మచేత యేక ద్వి చతుష్పాదంబును బహుపాదంబునునపా

దంబునగుచుఁబురంజనుదేహంబు ప్రకటంబొనర్చునా కతంబున

బురంజనుండు పురుషుండయ్యె అట్టి పురుషునకు నామ క్రియా

గుణంబుల విజ్ఞాతుండుగాకుండుటంజేసి యవిజ్ఞాతశబ్దంబునంజె

ప్పంబడు సఖుండీశ్వరుండు పురుషుండు సాకల్యంబునంజేసి దేహ

పరిగ్రహంబు చేయ నిశ్చయించునప్పుడు నవద్వార కలితంబును

ద్విహస్తచరణయుక్తంబునునయిన పురంబేదిగలదది లెస్స యని

తలఁచియప్పురంబను దేహంబునందుఁబురుషుండేంద్రియంబు

లంజేసి యే బుద్ధినధిష్ఠించి విషయంబులననుభవించునహంకార

మమకారంబులకునేబుద్ధి తత్త్వంబుగారణంబగునట్టి బుద్ధి ప్రమదో

త్తమ యనంబడె దానికి సఖులు జ్ఞానకర్మకారణంబులైన యింద్రి

యగుణంబులు సఖీజనంబులుదదీయవృత్తులు పంచముఖోరగం

బనంబంచవృత్తియైన ప్రాణంబు ఏకాదశ మహాభటులన బృహద్భ

లుండునుభయేంద్రియనాయకుండునైన మనంబు నవద్వారసమే

తంబైన యప్పురంబు చుట్టివచ్చిన పాంచాలదేశంబులనంబంచ

విషయంబులు నవద్వారంబులననక్షి నాసికా కర్ణ ముఖ గుద

శిశ్నంబులు అందు నక్షినాసాస్యంబులైదునుంట్లాడ్వార పురస్కూ

తంబులు దక్షిణోత్తరకర్ణంబులు దక్షిణోత్తరద్వారంబులు గుదశిశ్నం

బులు పశ్చిమ ద్వారంబులు అందునేకస్థలనిర్మితంబులైన ఖడ్గోతా

విర్ముఖులు సేత్రంబులు విభ్రాజితంబన రూపంబు ద్యుమంతుడనం

జక్షురింద్రియంబు నళినీనాళినులన నాసికాద్వారంబులు సార
భంబనగంధంబు అవధూత యన ఘాణేంద్రియంబు ముఖ్య యన
నాస్యంబు విపణంబన వాక్కు రసజ్ఞుండన రసంబు ఆపణంబన వ్య
వహారంబు బాహూదనంబన వివిధాన్నంబు పితృహువన దక్షిణక
ర్ణంబు దేవహూవననుత్తరకర్ణంబు చండవేగుండనంగాలోపలక్షకం
బైన సంవత్సరంబు గంధర్వులన దివంబులు గంధర్వీజనంబులన
రాత్రులు పరీవర్తనంబననాయుర్వరణంబుగాలకన్యకయన జర యవ
నేశ్వరుండన మృత్యువు అతని సైనికులననాధివ్యాదులు ప్రజ్వారుం
డనంబ్రాణిహింస యందు శ్రీఘ్రవేగంబుగలిగి శీతోష్ణభేదంబులంద్వి
విధంబైన జ్వరంబు దక్షిణపాంచాలంబనంబితృలోకప్రాపకంబును
బ్రవృత్తిరూపకంబునైన శాస్త్రంబు ఉత్తరపాంచాలంబన దేవలోకప్రాప
కంబు నివృత్తిసంజ్ఞికంబునయిన శాస్త్రంబు శ్రుతధరుండన శ్రోత్రంబు
ఆసురీనామకంబనం బశ్చార్ద్ధ్వారంబైన మేడ్డంబు గ్రామకంబన సుర
తసుఖంబు దుర్మదుండన గుహ్యేంద్రియంబు నిర్మతినామకంబైన
పశ్చిమద్వారంబన గుదంబు వైశసంబన నరకంబు లుబ్ధకుండనం
బాయువునంధులన హస్త పాదంబులు అంతఃపురంబన హృదయం
బు విషూచి యన మనంబు అని వెండియునిట్లనియె

854

సీ.

అనఘాత్మ వినుము జాయాత్మజులనుగుణా

క్తంబగు మఱి బుద్ధితత్త్వమర్థి

వెలయనేయేగతి వికృతి చేయంబడు

నేయేతెఱంగులనింద్రియములు

వికృతినిబొందునావిధమునదధుణా

న్వితఁడును వరుసదదస్వత్తులకును

ఘనుఁడునుపద్రష్టయునుదగునాత్మయుఁ

దదస్వత్తులను బలాత్కారమునను

- 854.1 తే. ననుకరింపంగనర్థిజేయంగఁబడుట
ననవరతమాత్మమహిషినిననుసరించు
టయునెఱుఁగఁగఁజెప్పి యిటులనియెను మఱియు
జనవరేణ్యునితో యోగిసత్తముండు
- 855 వ. మఱియు నరదంబన దేహంబుదురంగంబులననింద్రియంబులు
ఈషాద్వయంబన సంవత్సరంబునుందత్కృతవయస్సును చక్ర
ద్వయంబనంబుణ్యపాపకర్మద్వయంబు వేణుత్రయంబన గుణత్ర
యంబు పంచబంధనంబనంబంచప్రాణంబులు రశ్మియన మనంబు
సారథియన బుద్ధి రథికోపవేశస్థానంబన హృదయంబు కూబరంబు
లన శోకమోహంబులు పంచప్రహరణంబులనంబంచేంద్రియార్థప్రక్షే
పంబు పంచవిక్రమంబనంగర్మేంద్రియంబులు సప్తవర్షాధంబులన
ధాతువులు హైమోపస్కరంబన రజోగుణంబు అక్షయతూణీరంబన
ననంతవాసనాహంకారోపాధి ఏకాదశచమూపతియన నేకాదశేంద్రి
యంబైన మనంబు ఆసురీవృత్తియనం బాహ్యావిక్రమంబు పంచేంద్రి
యంబులచేత మృగయావినోదంబు చందంబున హింసాదులంజేసి
విషయంబులనుభవించుటయ మృగయాచరణంబు ఈవిధంబున
నుండ జీవుండు దేహంబున స్వప్నసుషుప్తిజాగ్రదవస్థల యందు
నాధ్యాత్మికాధిదైవికాధిబౌతికంబులైన బహువిధదుఃఖంబులంజేసి
క్లేశంబులననుభవించుచునజ్ఞానావృతుండయి వర్షశతంబు నిర్గు
ణుండయ్యునుబ్రాణేంద్రియమనోధర్మంబులందనయందునద్యవ
సించి కామలవంబుల ధ్యానంబు చేయుచునహంకారమమకారస
హితంబుగాఁగర్మాచరణంబు చేయుచుండు
- 856 క. పురుషుఁడు నిజప్రకాశతఁ
బరగియునలఘుఁడుఁబరుండు భగవంతుండున్
గురుఁడునునగునయ్యాత్మను
బరువడినెఱుఁగంగ లేక ప్రకృతిగుణములన్

- 857 క. వినుమెప్పుడుదగులునప్పుడ
యొనరంగ గుణాభిమానియునుగర్మవశుం
డనఁదగునా పురుషుఁడుదా
ఘనమగు త్రైగుణ్యకర్మ కలితుండగుచున్
- 858 సీ. ధృతి నొప్పుచున్న సాత్వికకర్మముననుట
కాశభూయిష్టలోకముల భూరి
రాజస ప్రకట కర్మమున దుఃఖోదర్శ
లోలక్రియాయాసలోకములను
గైకొని తామస కర్మంబుననుదమ
శ్శోకమోహోత్కటలోకములను
బొందుచుఁబుంస్త్రీనపుంసక మూర్తుల
దేవ తిర్యజ్మర్త్య భావములను
- 858.1 తే. గలుగుఁగర్మానుగుణములుగాఁగ జగతిఁ
బుట్టి చచ్చుచుఁగ్రమ్మఱుబుట్టుచిట్లు
దివిరి కామాశయుండైనదేహి యెప్పు
నున్నతానతపదములనొందుచుండు
- 859 వ. అని మఱియునిట్లనియె
- 860 మ. ఎనయన్ క్షుత్పరిపీడఁగుంది శునకంబింటిటింకింబోవఱు
నినఁదద్దైవికమైన దండహతిగానీకాక చౌర్యాన్నమై
ననుగానీ తగఁబొందు చందముననెన్నన్ దైవయోగంబు పెం
పుననీ జీవుఁడుదాఁబ్రియాప్రియములంబొందుంద్రిలోకంబులన్
- 861 చ. గొనకొని యిట్టి దుఃఖములకుంబ్రతికారము మానవేంద్ర క
ల్గిన విను తత్ప్రతిక్రియ యకించనవృత్తి జనుండు మన్తకం
బుననిడుమోపు మూఁపుననుబూనినఁదద్భరదుఃఖమాత్మఙ్గా
యనిగతి జీవుఁడుంద్రివిధమై తగు దుఃఖముఁబాయఁడెన్నడున్

- 862 క ఘనదుఃఖ హేతుకర్మం
 బునుదత్ప్రతికారకర్మమునునివి మాయా
 జననములగుటనుబురుషుడు
 గనుగలలోదోచినట్టి కల చందమునన్
- 863 వ. సవాసనోచ్చేదకంబుగాదని వెండియునిట్లనియె
- 864 సీ. నరనాథ వినుము స్వప్నంబు చందంబున
 నజ్ఞానవిలసితంబగుటజేసి
 తివిరి మిథ్యాభూతదేహాదికమునకు
 నరయనివర్తనాయాసమేటి
 కని యంటివేనియునర్థంబు లేకున్న
 నర్థి సోపాధికంబైన మనము
 వాంఛతో స్వప్నము వర్తింపబురుషునిఁ
 బూని జాగ్రద్బోధచేనుపాధి
- 864.1 తే. చెడక స్వాప్నిక సంస్కృతి విడువనట్లు
 తత్త్వవిజ్ఞానముననవిద్యానివృత్తి
 దార దేహాదినివృత్తిదగులకున్నఁ
 దివుట సంస్కృతి దానివర్తింపకుండు
- 865 చ ఘనపురుషార్థభూతమనగాదగునాత్మకునే నిమిత్తమై
 యొనరననర్థహేతువననూల్కొను సంస్కృతి సంభవించున
 ట్లనయముదన్నిమిత్తపరిహారకమర్థి జగద్గురుండునాఁ
 దనరిన వాసుదేవపదతామరసస్ఫుటభక్తి యారయన్
- 866 క. పూనినతద్భక్తి సమీ
 చీనగతిందెలియననఘ చిరవైరాగ్య
 జ్ఞానజనకమగుభక్తిని
 ధానము గోవిందవరకథాశ్రయమ యగున్

- 867 వ. కావుననది తత్కథాకర్ణనగాననిరతుండు విశ్వాససంయుక్తుండు
నైన వానికి సంభవించు మఱియును
- 868 క. ధర సాధులు విమలాంతః
కరణులు భగవద్గుణానుకథనశ్రవణ
స్ఫురితస్వాంతులుననఘులు
వరధిషణులునైన భాగవతజనుల సభన్
- 869 క. సరసోదారమహాత్మ ము
ఖరితములగు మధువిరోధి కమనీయ గుణో
త్కరసురుచిర చరితామృత
పరిపూరిత వాహినులనుబరమప్రీతిన్
- 870 క. మనమలరగ శ్రోత్రాంజలు
లనుబాసము చేయు పుణ్యలకు క్షుత్తృష్టా
ఘనభయశోకవిమోహము
లనయంబునుసోకకుండనవనీనాథా
- 871 వ. కావుననిట్టి భాగవతసహవాసంబు లేక తనంతన భగవద్భాగవత
గుణాభివర్ణనకథానుచింతనాదులయందుంబ్రవర్తించిననాలస్యాది
దోషంబులొంది యీ జీవలోకంబు సహజక్షుధాదికంబుననుపదు
తంబై సర్వేశ్వరకథామృతవాహిని యందు రతింజేయదు ఇది నిశ్చి
తంబని మఱియునిట్లనియె

- 877 సీ. కావున రాజేంద్ర నీవునుబరమార్థ
 రూపంబులగుచుట్రోచమాన
 ములునుగర్జప్రియంబులునగునస్పృష్ట
 వస్తువులునునై వివిధ కర్మ
 ములయందుఁబురుషార్థబుద్ధిగావింప కు
 మతిఘనస్వాంతులైనట్టి వారు
 పరఁగు జనార్థన ప్రతిపాదకంబైన
 శ్రుతిఁగర్మపరమని చూపుచుండు
- 877.1 తే. వారు వేదజ్ఞులనఁదగువారుగారు
 రూఢి మఱి వారు నిత్యస్వరూపభూత
 మైన యీ యాత్మతత్త్వంబునలరు వేద
 కలితతాత్పర్యమని యాత్మఁదెలియలేరు
- 878 ప. కావునంబ్రాగగ్రంబులైన దర్శనచేత సకల క్షితిమండలాస్తరణంబు
 గావించి యహంకార యుక్తుండవునవినీతుండవునై పెక్కు పశువు
 లఁజంపనే కాని కర్మస్వరూపంబును విద్యాస్వరూపంబును నెఱుం
 గవు ఆకర్మవిద్యాస్వరూపంబులెట్టి వనిన సర్వేశ్వర పరితోషకం
 బేది యదియ కర్మంబు ఆ సర్వేశ్వరుని యందునేమిట మతి సంభ
 వించునదియ విద్య అతండే దేహులకునాత్మయునీశ్వరుండునగు
 చుండుగావునఁబురుషులకు క్షేమకరంబయిన యాశ్రయంబు ద
 త్వాద మూలంబు అతండు ప్రియతముండును సేవ్యమానుండును
 నగుచుండనణమూత్రంబయిన దుఃఖంబు లేదు అట్టి యా భగవ్స్వ
 రూపంబెవ్వండెఱుంగు వాఁడు విద్వాంసుండును గురుండును హరి
 యునని చెప్పి వెండియునిట్లనియె

- 879 క. అవనీశ యీ విధంబున
భవదీయప్రశ్నమిట్లు పరిహృతమయ్యెం
దవిలి యికనొక్కగోప్యము
వివరించెదఁజిత్తగింపు విమలచరిత్రా
- 880 సీ. లలి సుమనోవాటికలయందునల్పప్ర
సూన మరందగంధానుమోద
సంచారియును మృగీసహితముఁదన్నివే
శితచిత్తమును మధువ్రతనినాద
మేదురశ్రవణానుమోదితమునుబురో
భాగచరన్నిజప్రాణహారి
దీపితవృకగణాధిష్ఠితమును లుబ్ధ
కక్రూరఘనసాయకప్రభిన్న
- 880.1 తే. పృష్ఠభాగంబునై తగనెదను మృత్యు
భీతి వాటిల్లనొండుదప్పింపవెరవు
గానకడవిజరించు మృగంబుపగిది
భూవరోత్తమ వినవయ్య పురుషుఁడెపుడు
- 881 వ. అంగనానివాసంబుల యందు క్షుద్రతమంబగు కామ్యకర్మపరిపాక
జనితంబైన జిహ్వోపస్థాది కామజనిత సుఖలేశంబులనన్వేషించు
చుగామినీ యుక్తుండునుదన్నివేశితమానసుండునునతి మనో
హరవనితాజనాలాపశ్రవణతత్పరచిత్తుండునుబ్రత్యక్షంబుననాయు
ర్ధరణకారణాహోరాత్రాది కాలవిశేషగణనాపరుండునుగాక పరోక్షంబు
నంగృతాంతశరనిర్భిన్నగాత్తుండునునగుచునీజీవుండు విహరించు
చుండుగావున నీవునీ జీవుని మృగచేష్టితునిగా విచారించి శ్రోత్రా
దులందున్న శబ్దాదులంబోలె బాహ్యవృత్తులగు శ్రౌతస్మార్తాదిరూప
కర్మంబులను హృదయంబునందు నియమించుచునసజ్జనయూధ
వార్తాసహితంబైన గృహశ్రమంబు విడువుము సకల జీవాశ్రయం

డైన యీశ్వరుని భజియింపుము ఇట్లు సర్వతోవిరక్తుండవుగమ్మని
నారదుండు పలికినంబ్రాచీనబర్హి యిట్లనియె

- 882 క. మునివర భగవంతుండవు
ననుపమవిజ్ఞాననిధివిననదగు నీచే
తను వివరింపగాఁదగి
యెనసిన యీ యాత్మతత్త్వమిటు నాచేతన్
- 883 వ. శ్రుతంబును విచారితంబునునయ్యెగర్మ నిష్ఠులగునుపాధ్యాయు
లైనవారలీ యాత్మతత్త్వంబునెఱుంగరు ఎఱింగిరేనినుపదేశింపరు
కావునదత్త్వతంబైన మహాసంశయంబు నీచేత నివృత్తంబయ్యె
అని వెండియునిట్లనియె
- 884 సీ. అనఘాత్మ యేమిటి యందునీ యింద్రియ
వృత్తులుదగఁబ్రవర్తింపకుండు
టనుజేసి ఋషులైన ఘనముగ మోహింతు
రట్టి యర్థమునందునాత్మసంశ
యముగల్గుచున్నది యదియెట్టిదనినను
బురుషుఁడేయే దేహమునను జేసి
కర్మముల్ చేసి తత్కాయంబునీ లోక
మందునే విడిచి తానన్యదేహ
- 884.1 తే. మర్ధితో ఘటియించి లోకాంతరమును
బొంది తత్కర్మఫలమునుబొందుననుచుఁ
బ్రకటముగ వేదవేత్తలు పలుకుచుండు
రన్ననది యెట్లు విననుపపన్నమగును
- 885 వ. అదియునుంగాక యాచరితంబైన కర్మంబు తత్క్షణంబ వినష్టం
బగుటంజేసి జీవుండు దేహాంతరంబున లోకాంతరగామి యైన
ఫలంబెట్లు సంభవించును అనిన ప్రాచీనబర్హికి నారదుండిట్లనియె
నరేంద్రా స్వప్నావస్థ యందు లింగశరీరాధిష్టాత యైన జీవుండు

జాగ్రద్దేహాభిమానంబు విడచి తాదృశంబ కాని యతాదృశంబ కాని
యైన శరీరాంతరంబునొంది మనంబునందు సంస్కారరూపంబున
నాహితంబైన కర్మంబుననుభవించు చందంబునంబురుఘండే లింగ
శరీరంబునంజేసి కర్మంబునాచరించునాలింగశరీరంబున లోకాంతరం
బున దేహవిభేదంబునొందక తత్ఫలంబనుభవించును అదియునుం
గాక దాన ప్రతిగ్రహదుల యందు స్థూలదేహంబునకుంగర్భత్వంబు
గలదంటి వేనినహంకారమమకారయుక్తండయిన పురుఘండు
మనంబునంజేసి యేయే దేహంబు పరిగ్రహించునాయా దేహంబున
సిద్ధంబైన కర్మంబాజీవుండనుభవించు అట్లుగాకున్నగర్మంబు
పునరుద్భవ కారణంబగుట యుపపన్నంబుగాకుండుగావున
మనప్రధానంబైన లింగశరీరంబునకే కర్మత్వంబుపపన్నంబగునని
వెండియునిట్లనియె

886 క. క్షీతినుభయేంద్రియకర్మ
స్థితులనుభవమందఁబడిన చిత్తముపగిదిన్
ధృతిఁజిత్తవృత్తులను ల
క్షితమగుఁదత్సార్వదేహకృత కర్మంబుల్

887 వ. అదియెట్లనిననీ దేహంబునంజేసి యే రూపంబునే ప్రకారంబుననె
ప్పుడెచ్చటనగునది యననుభూతంబునునదృష్టంబునునశ్చుతం
బునునై యుండునట్టిది యొకానొక కాలంబున వాసనాశ్రయండు
యిన పురుఘనకుఁదదనుభవాదియుక్తంబగు పూర్వదేహంబున
ననుభూతంబును దృష్టంబును శ్చుతంబునునని విశ్వసేంపుము ఈ
మనంబునననుభూతార్థంబుగోచరింపఁజాలదు ఈ మనంబె పురు
ఘలకు శుభాశుభనిమిత్తంబులైన పూర్వాపరదేహంబులంబ్రకాశెం
పంజేయుచుండు ఈ మనంబునందునదృష్టంబునశ్చుతంబునైన
యర్థంబు స్వాప్నాదికమందుందోచునంటివేనినది దేశకాలక్రియా
శ్రయంబని తలంపందగు ఈ సమస్త విషయంబులుగ్రమానురోధం

ఋన మనంబునంజేసి భోగ్యంబులగునని మఱియునిట్లనియె

888 చ. సుమహితశుద్ధసత్త్వగుణ శోభితమున్ సరసీరుహోదరో
త్రమగుణచింతనాపరము ధన్యమునైన మనంబునందు భూ
రమణ సుధాంశునందునుపరాగమునన్ దివిదోచురాహుచం
దమునను గోచరంబగునుదారతనీ యఖిల ప్రపంచమున్

889 వ. అని వెండియునిట్లనియె లింగదేహమునకుగర్భత్వభోక్తృత్వంబులు
స్థూలదేహద్వారకంబులగుటంజేసి స్థూలదేహవిశాంబుగలుగన్
జీవునకుగర్భత్వభోక్తృత్వంబులు లేకుండుటంజేసి ముక్తిగలుగు
నంటివేనినీ స్థూలదేహసంబంధంబు జీవుని యందు బుద్ధిమనోమో
క్షార్థగుణవ్యాహరూపాదిలింగశరీరభంగపర్యంతంబుగలుగుచుండు
ను సుషుప్తి మూర్ఛాదుల యందునిష్ఠవియోగాది దుఃఖమందు
నహంకారంబుగలిగియుండునది యింద్రియోపహతింజేసి యమా
వాస్య యందలి చంద్రుండునుంబోలెదరుణ పురుషునకు గర్భబా
ల్వావస్థల యందునింద్రియపౌష్కల్యంబులేకుండుటంజేసి యేకాద
శేంద్రియస్ఫురణసమర్థులైన యహంకారంబు గర్భాదులకుఃఖకాశం
పని చందంబునందోషకుండుగావున స్థూలదేహవిచ్ఛేదకంబు లే
కుండుటంజేసి వస్తుభూతార్థంబు లేకున్ననీ సంసారంబు విషయం
బులయందాసక్తుండగు జీవునకు స్వాప్నీకానర్థాగమనంబునుం
బోలె నివర్తింపదు ఈ తీరునఁబంచతన్మాత్రాత్మకంబునుద్రిగుణాత్మ
కంబును షోడశవికారాత్మకంబునైన విస్తృతంబునునయిన లింగ
శరీరంబునధిష్ఠించి చేతనాయుక్తుండైన జీవుండని చెప్పబడు
మఱియును

- 897 తే. కడగి మఱి వారు యాదృచ్ఛికతనుజేసి
హరికి నిత్యప్రియుండగు హరునిఁగాంచి
యతనివలని యనుగ్రహమంది మోక్ష
మందిరని చెప్పితది నిశ్చయంబు మఱియు
- 898 క. హరిదర్శన పూర్వంబిహ
పరలోకములందునా నృపాలతనయులం
దిరి యే ఫలములనందఱు
నిరతినెఱింగింపుమన మునివరుఁడు పలికెన్
- 899 క. విను జనకాదేశము ముద
మునఁదాల్చి నృపాత్మజులు సముద్రోదరమం
దనుపమ జపయజ్ఞంబున
నొనరఁదపంబూని ముదమునొందుచునుండన్
- 900 క. పదివేలేడులు నిష్ఠను
వదలక తపమాచరింప వారలకర్థిన్
సదయాంతరంగుఁడభయ
ప్రదుఁడు సనాతనుఁడనైన పద్మోదరుఁడున్
- 901 క. అనుపమ శాంతములగు నిజ
తనురశ్శులచే నృపాలతనయతపో వే
దనలు శమింపగఁజేయుచు
ననయముఁబ్రత్యక్షమయ్యెనచ్యుతుఁడంతన్

- 902 సీ. ఘనమేరుశృంగసంగతనీలమేఘంబు
 నెఱి గరుడస్కంధనివసితుండుఁ
 గమనీయ నిజదేహకాంతి విపాటితా
 భీలాఖిలాశాంతరాళతముఁడు
 సుమహితాష్టాయుధసుమనోమునీశ్వర
 సేవకపరిజనసేవితుండు
 మండితకాంచనకుండలరుచిరోప
 లాలితవదనకపోలతలుఁడు
- 902.1 తే. చారునవరత్నదివ్యకోటిరధరుఁడు
 కౌస్తుభప్రవిలంబమంగళగళుండు
 లలితపీతాంబరప్రభాలంకృతుండు
 హారకేయూరవలయమంజీరయుతుఁడు
- 903 క. లలితాయతాష్టభుజమం
 డలమధ్యస్ఫురితరుచివిడంబితలక్ష్మీ
 లలనాకాంతి స్పర్ధా
 కలితలసద్వైజయంతికాశోభితుఁడున్
- 904 క. సురగరుడయక్షకిన్నర
 నిరుపమజేగీయమాననిఖిలాశాసం
 భరితయశోమహనీయ
 స్ఫురణుండునగునప్పురాణపురుషుండెలమిన్
- 905 క. కరుణావలోకనంబులు
 నిరవొంద నృపాలసుతులనీక్షించి రమా
 వరుడంబుదగంభీరమ
 ధురభాషలఁబలికెఁబ్రియముదూఁకొనుచుండన్

- 906 తే. తాపసోత్తములగు ప్రచేతసులు వేడ్క
వినుఁడు మీరలు సౌహృద్దముననభిన్న
ధర్ములగుట భవత్సౌహృదమునకేను
జాలఁబరితోషమందితి సమత నేఁడు
- 907 క. అనయమును మీ మనోరథ
మొనరింతునెఱుంగఁబలుకుఁడుత్తములగు మి
మ్మనుదినమునెవ్వఁడు సుఖశ
యనుఁడై మదిలోనఁదలఁచునా నరుఁడెపుడున్
- 908 క. భ్రాతృజన సౌహృదంబును
భూతదయాగుణము విమలబుద్ధియు సుజన
ప్రీతియుగల్గి సుఖించును
వీతసమస్తాఘుఁడగుచు విశ్వములోనన్
- 909 వ. మఱియు రుద్రగీతంబయిన మదీయస్తవంబెవ్వరనుదినంబును
స్తోత్రంబు చేయుదురు వారలకభిమతవరంబులు శోభనకరంబగు
ప్రజ్ఞయునిత్తు మీరలు ముదన్వితులై జనకాదేశంబంగీకరించుటం
జేసి మీకీర్తి లోకంబుల విస్తరిల్లు మీకుననూనబ్రహ్మగుణుండునా
త్మసంతతింజేసి లోకత్రయపరిపూర్ణ గుణాకరుండునైన పుత్రుండు
సంభవింపంగలండు కండుమహాముని తపోవినాశార్థంబుగానింద్రుని
చేతఁబ్రేషిత యగు ప్రష్టాచ యనునప్పరస గర్భంబు దాల్చి య
మ్మునీంద్రుని వీడ్కిని దివంబునకుంజను సమయంబునంబ్రసూ
తయై తత్పుత్రిని వృక్షంబులందుఁబెట్టి చనిన

- 910 సీ. ఆ శిశువపుడు పేరాఁకలిచేఁగుంది
 వావిచ్చి బిట్టు వాపోవుచుండ
 నాలించి యటకు రాజైన నోముఁడు వచ్చి
 వలనొప్ప నవసుధావర్తియైన
 యాత్మీయ తర్జనినర్థిఁబానమ్ము చే
 యింపంగఁబెరిఁగి యయ్యిందువదనఁ
 గన్యావరారోహఁగడఁక మారిష యను
 చెలువఁబుణ్యండు ప్రాచీనబర్హి
- 910.1 తే. యన్నపునిచేఁబ్రజా విసర్గావసరము
 నందు వేడ్కఁదదాదిష్టులైన మీర
 లందఱును నెయ్యమున వివాహంబుగండ
 యని సరోరుహనయనుఁడిట్లనియె మఱియు
- 911 వ. అనఘాత్ములారా యభిన్నధర్మశీలురయిన మీకునందఱకునా
 సుమధ్యయైన కన్య యభిన్నధర్మశీలయు భవదర్పితాశయయు
 నయిన భార్య యగు మీరలప్రతిహత తేజస్కులై దివ్యవర్ణసహస్రం
 బులు భౌమదివ్యభోగంబులు మదనుగ్రహులై యనుభవించెదరంత
 నాయందుల భక్తింజేసి నిర్మలాంతఃకరణులై యీభోగంబులు నిరయ
 ప్రాయంబులుగాఁదలంచి మదీయస్థానంబునొందెదరని వెండియు
 నిట్లనియె
- 912 చ. అరయ గృహస్థులయ్యును మదర్పితకర్ములునస్మదీయ సుం
 దరచరితామృతశ్రవణతత్పరమానసయాతయాములున్
 సరసగుణాఢ్యులై తనరు సాధులకీ గృహముల్ దలంప దు
 ష్కర భవబంధహేతువులుగావు నృపాత్మజులార యెన్నఁడున్
- 913 వ. అదియెట్లంటిరేని

- 914 చ. అనుపమబ్రహ్మవాదులగునంచితయోగిజనానుగీయమా
ననిజకథాసముత్సుకుడనందగు నేను మదీయులంద నూ
తనముగనుందుఁగావుననుదారత వారికిన్ గృహోవళుల్
ఘనభవబంధహేతువులుగావిది యంతయు నిక్కమారయన్
- 915 క. సరసుడనగు ననుబొందిన
పురుషులు ఘనశోకమోహమోదంబులబొం
దరుగావుననెనయఁగనుద్రి
పురుషాధీశ్వరుడ బ్రహ్మభూతుడనగుదున్
- 916 వ. అని యిట్లు పలుకుచున్న పురుషార్థభాజనుండగు జనార్దనుని ద
ర్శించి తద్దర్శనవిద్వస్తరజస్తమోగుణులయిన ప్రచేతసులు
- 917 చ. కరసరసీరుహంబులౌసకంబెసఁగన్ ముకుళించి గద్గద
స్వరములజేసి యిట్లనిరి సర్వశరణ్యనగణ్యనిందిరా
వరునజితున్ గుణాఢ్యుననవద్యచరిత్రుఁబవిత్రునచ్యుతుం
బరుఁబరమేశునీశు భవబంధవిమోచనుఁబద్మలోచనున్
- 918 సీ. కేశవ సంతతక్షేకనాశనుడవు
గురుసన్మనోవాగగోచరుడవు
నిద్దమనోరథహేతుభూతోదార
గుణనాముడవు సత్త్వగుణుడవఖిల
విశ్వోద్భవస్థితి విలయార్థదృతనిత్య
విపులమాయాగుణ విగ్రహుడవు
మహితాఖిలేంద్రియమార్గనిరధిగత
మార్గుడవతిశాంతమానసుడవు

- 918.1 తే. తవిలి సంసారహారిమేధస్కుడవును
దేవదేవుడవును వాసుదేవుడవును
సర్వభూతనివాసివి సర్వసాక్షి
వైన నీకు నమస్కారమయ్య కృష్ణా
- 919 వ. మఱియును
- 920 ఉ. తోయరుహోదరాయ భవదుఃఖహరాయ నమోనమః పరే
శాయ సరోజకేసరపిశభవినిర్మలదివ్యభర్మవ
స్త్రాయ పయోజసన్నిభపదాయ సరోరుహమాలికాయ కృ
ష్ణాయ పరాపరాయ సుగుణాయ సురారిహరాయ వేధసే
- 921 వ. అని వినుతించి
- 922 చ. కమలదళాక్ష దుఃఖలయకారణమై తగు తావకీన రూ
పముననివార్య దుర్బర విపద్దశ దుఃఖమునొందు మాకు నీ
సుమహితసత్కృపాగరిమజ్ఞాపుటకంటెననుగ్రహంబు లో
కమునదలపనొండొకటిగల్గునె భక్తఫలప్రదాయకా
- 923 ఉ. భూరిశివేతరాపహవిభూతిసమేత మహాత్మా దీనర
క్షారతినొప్పు నీవు చిరకాలమునన్ సుఖవృత్తి వీరు మా
వారలటంచు బుద్ధిననవద్య తలంచిన యంతమాత్ర స
త్కారమె చాలునట్లగుటగాకిటు సన్నిధివైతివీశ్వరా
- 924 చ అరయగ క్షుద్రభూతహృదయంబులయందులనంతరాత్మవై
తిరముగనుండు నీవు భవదీయ పదాంబురుహద్వయార్చనా
పరమతులైన మాకును శుభప్రదభూరిమనోరథంబులీ
వరుదుగనీవె భక్తహృదయ ప్రమదప్రద ముక్తినాయకా

- 925 సీ. అయినను విను సరోజాయతలోచన
 వరమోక్షమార్గప్రవర్తకుడవుఁ
బురుషార్థభూతవిస్తరుడవునగు నీవు
 దగిలి ప్రసన్నుడవగుట మాకు
నర్థి మనోభీష్టమైన వరంబయ్యె
 వైనను నాథ పరాపరుండ
వైన నిన్నొకవరంబర్థింతు మనినను
 భువిడావకిన విభూతులెన్న

925.1 తే. నంతమెటుఁగంగరామిననంతుడనుచుఁ
బలుకుదురు నిన్నునదిగానఁబరమపురుష
యేవరంబని కోరుదు మేము దప్పి
గొన్న బాలకుడబ్ధినీళ్ళన్నిగ్రోలు

926 వ. ఇదియునుంగాక

927 ఉ. పూని భవత్పదాంబురుహమూలనివాసులమైన మేము మే
ధానిధి నీవిలోకనముఁదక్కఁగనన్యముఁగోరనేర్తుమే
మానితపారిజాతకుసుమస్ఫుటనవ్యమరందలుబ్బశో
భానయశాలి యైన మధుపంబు భజించునె యన్యపుష్పములే

928 చ. హరి భవదీయమాయననయంబునుజెందిననేము నిచ్చలుం
గరమనురక్తినేది తుదగా భవకర్ములమై ధరిత్రిపైఁ
దిరుగుదుమంతడాఁక భవదీయజనంబులతోడి సంగతిన్
గురుమతి జన్మజన్మములకున్ సమకూరఁగజేయు మాధవా

929 మ. కమలాధీశ్వర తావకినవరభక్తవ్రాతసంసర్గల్
శముతోడన్ సరిగాఁదలంపమెలమిన్ స్వర్గాపవర్గాది సౌ
ఖ్యములన్నన్ వినుమానుషంబులగున్ కామంబులంజెప్పన్
ల మునీంద్రస్తుతపాదపద్మ సుజనాలాపానుమోదాత్మకా

- 930 వ. మఱియు భగవద్భక్తసంగంబుల యందుదృష్టాప్రశమనంబులైన
మృష్టకథలు చెప్పబడుటచే భూతంబుల యందు వైరంబును
నుద్వేగంబును లేకుండునని
- 931 చ. వనముల ముక్తసంగులగువారు నుతింపదనర్తువీవుగా
వుననిలఱుణ్యతీర్థములబోలఱవిత్రము చేయఱూని య
ర్థినిఱదచారులై ధరఱజరించు భవత్పదభక్తసంగమం
బనుపమభూరిసంస్కృతిభయస్థునిబుద్ధి రుచింపకుండునే
932. వ. కావున
- 933 చ. వనరుహపత్రలోచన భవత్సఖుడైన సుధాంశుమౌళితో
డి నిమిషమాత్ర సంగతిఱగడిందివ్రణంబును దుశ్చికిత్సము
న్ననఱదగు జన్మరోగమునకర్మిలి వైద్యుడవైననిన్నునే
మనయముఱాడఱగంటిమి కృతార్థులమై తగమంటిమిశ్వరా
- 934 వ. దేవా మదీయస్వాధ్యాయాధ్యయనంబులును గురుప్రసాదంబును
విప్రవృద్ధానువర్తనంబునునార్యజననమస్కరణంబును సర్వభూతా
నసూయయునన్నవిరహితంబుగాననేక కాలంబుదకంబులయం
దు సుతప్తంబయిన తపంబు చేయుటయునివి యన్నియునుబు
రాణ పురుషుండవైన భవదీయపరితోషంబుకొఱకునగుంగాక యని
విన్నవించెదము అని వెండియునిట్లనిరి
- 935 మ. మను పద్మాసన ధూర్జటి ప్రముఖదీమంతుల్ తపోజ్ఞానస
త్త్వనిరూఱిందగువారు నీమహిమమున్ వర్ణింపఱారంబెఱుం
గనివారయ్యునునొపినంత వినుతుల్ గావించురట్లాటనే
మును నిన్నర్థి నుతింతుమీశ వరదా బుద్ధ్యాదిమూలంబుగన్
- 936 వ. అని మఱియు సముండవు నాదిపురుండవుఱరుండవు శుద్ధుండ
వు వాసుదేవుండవు సత్త్వమూర్తివియు భగవంతుండవునైన నీకు
నమస్కరించెదము అని యిట్లు ప్రచేతసులచేత నుతింపంబడి శర

ణ్యవత్సలుండగు హరి సంతుష్టాంతరంగుండై వారల కోరినయట్ల
వరంబులిచ్చిన

- 937 త. అనయమా నృపనందనుల్ ముదమారసన్నుతిజేయఁగాఁ
మనములోఁబరితోషమంది రమాహృదీశుఁడు భక్తపా
లనకరుండు తదీయదర్శనలాలసాత్మకులాత్మలం
దనివి చాలక చూడనాత్మపదంబుకేగె రయంబునన్
- 938 వ. తదనంతరంబ ప్రచేతసులు భగవదాజ్ఞ శిరంబుల ధరియించి సము
ద్రసలిల నిర్గతులయి
- 939 క. భూరిసమున్నతి నాక
ద్వారనిరోధంబుగాఁగఁదగఁబెరిగిన యా
భూరుహసంఘన్నాఖిల
ధారుణీనీక్షించి రాజతనయులు వరసన్
- 940 చ. ఘనకుపితాత్ములై విలయకాలభయంకరహవ్యవాహలో
చనుగతినుగ్గులై ధరణిచక్రము నిర్వసుధారుహంబుగా
ననయముఁజేయఁబూనిన జనాధిపసూనుల మోములందుఁదా
మనలసమీరముల్ జననమంది కుజంబులఁగాల్పఁజొచ్చినన్
- 941 క. నలినభవుఁడామహీజ
ప్రళయముఁగని వచ్చి ధరణిపాలతనూజా
తుల మధురోక్తులనుపశాం
తులఁగావించుచును నయముదూఁకొనఁబలికెను
- 942 వ. అట్లు పలికి వారలనుపశమితక్రోధులంజేసిన యనంతరంబ

- 943 సీ. అవశిష్టధరణీరుహంబులు భయమంది
 తివిరి చతుర్ముఖాదేశమునను
 మారిష యను సతీమణిదమకూతును
 నా ప్రచేతసులకునర్థినిచ్చె
 నా నరపాలకసూనులు దక్షున
 కరయంగ మున్నీశ్వరాపరాధ
 మునబ్రాహ్మమైనట్టి జనపాలజన్మంబు
 నకుఁగారణంబైన నలిననయన
- 943.1 తే. నాదరంబునగమలజనాజ్ఞజేసి
 కడఁక దీపింప విధివత్ప్రకారమునను
 వరుసనందఱుఁగూడి వివాహమైరి
 గడవ వచ్చునె దైవసంకల్పమెందు
- 944 క. కలదే జగతింబదురు నృ
 పులకిలనొక భార్య యెందుఁబొసఁగునె వినఁగా
 నలినోదరు ఘనమాయా
 కలితాద్భుతములకు నతులుగావింపఁదగున్

ప్రచేతసులమారిషలకు దక్షుండు పుత్రునిగ పుట్టుట

- 945 వ. అంతఃజాక్షుషమన్వంతరంబున దైవచోదితుండై యిష్టప్రజాసర్గంబు
 గావించుచుఁబ్రసిద్ధుండైన దక్షుండు పూర్వదేహంబుగాలవిద్రుతం
 బగుచుండంబ్రచేతసులకునమ్మారిష యను భార్య యందు సంభ
 వించి నిజకాంతింజేసి సమస్తతేజోధనులతేజంబునుబిహితంబుగాఁ
 జేయుచుఁగర్మదాక్ష్యంబున దక్షుండను నామంబువహించి బ్రహ్మ
 చేతంబ్రజాసర్గరక్షయందు నియోగింపబడి మరీచ్యాదులందత్త
 ద్వాప్సారంబులందు నియోగించి యుండె అంత

ప్రచేతనులు ముక్తికింజనుట

- 946 సీ. ఒనరబ్రవేతసులుత్పన్న విజ్ఞాను
 లగుచు వేగంబ నారాయణోక్తిఁ
దలఁచుచునాత్మనందనుకడ నిజభార్య
 నిడి వనవాసులై కడఁగి మున్ను
జాబలి యను మునీశ్వరుఁడు సిద్ధుండైన
 భూరిపశ్చిమవార్ధి తీరమునను
సర్వభూతాత్మ విజ్ఞానంబుగలయాత్మ
 ఘన విమర్శకృతసంకల్పులైరి

946.1 తే. యంతనటికి సమ్మాదమతిశయిల్ల
 నరసురాసురయక్షకిన్న రవరేణ్య
మానితోన్నతసంపూజ్యమానుడైన
 నారదుండు వివేకవిశారదుండు

947 వ. చనుదెంచి నిర్జితప్రాణమనోవాద్గర్హనులును జితాసనులును శాంతు
 లునునసమానవిగ్రహులును నిర్మలంబైన పరబ్రహ్మంబునందు
నియోజితంబైన యంతఃకరణంబుగలవారునునైన రాజనందనుల
 కడ నిలిచిన

948 క. చనుదెంచిన నారదమునిఁ
 గనుఁగొని నృపసుతులు లేచి కొతుకమొప్పన్
వినమితులై సముచితపూ
 జనములఁబరితుష్టుఁజేసి సద్వినయమునన్

949 చ. అనఘ మునీంద్రచంద్ర భవదాగమనంబు సమస్తలోకశో
 భనమగునస్మదీయమగు భాగ్యవశంబున నేఁడు విశ్వపా
వన నినుఁజూడఁగంటిమనివార్య భవద్ద్రుమణంబు లోకలో
 చనుగతిపోలేఱ్ఱాణులకు సర్వభయాపహరంబుగావునన్

- 950 వ. అని మఱియునిట్లనిరి
- 951 సీ. అనఘాత్మ భగవంతులైన కేశవవామ
దేవులచేనుపదిష్టమైన
యాత్మతత్త్వంబు గృహస్థులమగుమాకు
ననయంబు విస్మృతంబయ్యెనట్టి
కలితతత్త్వార్థ ప్రకాశకంబును భూరి
ఘోరసంసారాబ్ధితారకంబు
నై కరమొప్పారునాత్మతత్త్వము నేడు
చిరదయామతిఃకృతాశింపజేయు
- 951.1 తే. మని ప్రచేతసులర్థిఃకృతాశింపజేలంగి
భగవదాయత్త చిత్తుండు భవ్యగుణుడు
నఖిలలోకవిహారుండునైన యట్టి
నారదుడు పల్కెనా రాకుమారులకున్
- 952 సీ. చర్చింప నరులకే జన్మకర్మయుర్మ
నో వచనంబుల దేవదేవుఁ
డఖిలవిశ్వాత్మకుండైన గోవిందుండు
విలసిల్లు భక్తి సేవింపఁబడెడు
నవియపో జన్మకర్మయుర్మనోవచ
నములను ధరణినెన్నంగఁదగును
వనరుహనాభసేవారహితములైన
జననోపనయనదీక్షాకృతంబు
- 952.1 తే. లైన జన్మంబులేల దీర్ఘాయువేల
వేదచోదిత యగు కర్మ వితతి యేల
జపతపశ్శ్రుత వాగ్విలాసంబులేల
మహితనానావధాన సామర్థ్యమేల
- 953 వ. మఱియు హరివిరహితంబైన యింద్రియపాటవంబును నిపుణ

యైన బుద్ధియు బ్రాణాయామాది యోగంబును దేహాదివ్యతిక్రాత్మ
జ్ఞానంబును సన్యాసాధ్యాయనంబులునుదక్కిన వ్రత వైరాగ్యాది
శ్రేయస్సాధనంబులునునేల సర్వేశ్వరుండును సమస్త శ్రేయస్స్వ
రూపుండును సమస్త శ్రేయోవధిభూతుండును సర్వభూతావాసుం
డును సర్వభూతాత్మప్రదుండును సర్వభూతప్రియుండును సర్వ
వ్యాపకుండునుంగావున

- 954 మ. కమలాధీశ్వరుఁబూజ చేయుట సమగ్రప్రీతిఁబ్రాణోపహా
రము సర్వేంద్రియ తృప్తి హేతువును సర్వక్షాజములాభిషే
కము శాఖాభుజపుష్టిదంబునగు రేఖన్ సర్వదేవార్హణ
క్రమమైయొప్పు ధరావరేణ్యసుతులార బుద్ధినుహించినన్
- 955 వ. అదియునుంగాక
- 956 క. పెనుపగు వర్షాకాలం
బున దిననాయకునివలనఁబొడమిన సలిలం
బనయముఁగ్రమ్మఱ గ్రీష్మం
బున సూర్యుని యందు డిందు పోలిక మఱియున్
- 957 క. ధరణిఁజరాచరభూతము
లరయఁగ జనియించి యందె యడఁగినపగిదిన్
హరిచేఁబుట్టిన విశ్వము
హరి యందె లయంబునొందునది యెట్లన్నన్
- 958 మ. అరుదౌనభ్రతమఃప్రభల్ మునునభంబందొప్పఁగఁదోచియున్
మఱలంజుడఁగనందె లేనిగతి బ్రహ్మాంబందున్ శక్తులుం
బరికింపంద్రిగుణప్రవాహముననుత్పన్నంబులై క్రమ్మఱన్
విరతింబొందుచునుండుఁగావున హరిన్ విష్ణున్ భజింపందగున్
- 959 వ. మఱియును సమస్తదేహులకునాత్మయు నిమిత్తభూతుండును
నద్వితీయుండును శశ్వత్ప్రకాశుండునుబ్రధాన పురుషుండును

స్వతేజోవిధ్వస్తగుణప్రవాహుండును మానసబుద్ధిసుఖేచ్ఛాద్వేషాది
వికల్పరహితుండును నగుణుండును దేహాత్మభ్రమ నివృత్త్యుపల
భ్యుండునునాదిమధ్యాంతరహితుండును నిత్యానందస్వరూపుండు
ను సర్వజ్ఞుండునుబరమేశ్వరుండునునైన నారాయణునభేదబుద్ధిం
జేసి భజింపుడు అతండు సర్వభూతదయాళువులునునెంతమా
త్రంబు సంభవించునంతమాత్రంబున సంతుష్టచిత్తులును సర్వేం
ద్రియోపశాంతులునునగు పురుషుల యెడ సంతుష్టుండగునని
వెండియునిట్లనియె

960 చ. చతురతనట్టి యీశ్వరుడు సజ్జనలోకనిరస్తసర్వకా
మిత విమలాంతరంగమున మిశ్రితభావనఁజేసి సన్నిధా
పితుఁడగుచున్ దయాకరగభీరగుణంబులఁజాలనొప్పి యా
శ్రితజనపారతంత్ర్యమునుజేకొని పాయకయుండు నిచ్చలున్

961 క. శ్రుతధనకులకర్మసము
న్నతమదములఁజేసి సజ్జనప్రతతికి సం
తతమునునెగ్గొనరించు కు
మతులర్థింజేయుపూజ మతిగొనఁడెందున్

962 వ. అది యెట్లనిన

963 సీ. వలనొప్పుదనుననువర్తించునిందిరా
కామినీమణిఁదదాకాంక్షులగుచు
ధృతిననువర్తించు దేవేంద్రముఖ్యుల
నైననెవ్వఁడూడఁడాత్మనట్టి
నిత్యస్వతంత్రుని నిజభక్తవరదుని
దీనవత్సలు గుణాధీశునజునిఁ
బురుషోత్తముని జగద్భరితు సర్వేశ్వరు
నారాయణునిఁజిదానందమయుని

- 963.1 తే. నజితునచ్యుతుఁబుండరీకాయతాక్షుఁ
దవిలి సేవింపకుండునే ధర రసజ్ఞఁ
డైనపురుషుండు సమ్మోదితాత్ముఁడగుచుఁ
జారుమతులార రాజకుమారులార
- 964 వ. అని మఱియునిట్లనియె భవదీయవంశదుర్యుండుఁజిత్రరథుండు
నగు ద్రువుండు సపత్నీమాతృవాగ్భాణభిన్నహృదయుండై పంచ
వర్షార్థకుండగుచుఁదపోవనంబునకరుగునపుడు మార్గంబున
నాచేనుపదిష్టంబైన క్రమంబున భగవంతుఁడగు పుండరీకాక్షునారా
ధించి యితరులచేనొందరాని సర్వోత్తమంబగు పదంబునొందె కాన
మీరును రుద్రోపదేశక్రమంబున సర్వభూతాంతర్యామి యగునీశ్వరు
భవచ్ఛేదంబునకై భజియింపుడు
- 965 క. అని యివ్వధంమున నారద
ముని రాజకుమారులకును ముదముదలిర్పన్
వనజోదరుసచ్చరితము
వినిపించి సరోజభవుని వీటికిఁజనియెన్
- 966 వ. ఇట్లు నారదుండు చనిన యనంతరంబ
- 967 చ. నరవరనందనుల్ గడఁక నారదవక్త్రవినిర్గతంబు సుం
దరమును మంగళావహము ధన్యము లోకమలాపహంబునై
పరఁగిన విష్ణుసదృశము భక్తినుతించి ముకుందచింతనా
నిరుపమభక్తిఁజెంది హరినిత్యపదంబునుబొందిరున్నతీన్
- 968 వ. అనిమైత్రేయుండు విదురునకిట్లనియె మహాత్మ నీవు నన్నడిగిన
ప్రచేతోనారదసంవాదరూపంబైన హరికీర్తనంబు మనుపుత్తుండైన
యుత్తానపాదుని వంశప్రకారంబునుజెప్పితిని అని వెండియునిట్లని
యె నారదువలనంబ్రియవ్రతుండాత్మవిజ్ఞానంబునొంది మహిమండ
లంబుఁబరిపాలించి యనంతరంబునఁబుత్రులకు రాజ్యంబుఁబంచి

యిచ్చి పరలోకగతుండయ్యె అనిన

విదురుండు మైత్రేయుని వీడ్కోని హస్తినకరుగుట

- 969 క. విని విదురుండామునివరు
ఘనచరణములాత్మమస్తకంబున మధుసూ
దను చరణాంభోరుహములు
మనమునదగఁడాల్చిపలికె మైత్రేయునితోన్
- 970 క. మునినాథచంద్ర కరుణా
వననిధి నీచేత భక్తవత్సలుడగునా
వనజాక్షు తత్త్వమెఱిగితి
నని తత్పదములకు వినతుడై వినయమునన్
- 971 క. ఆ మునిచేనామంత్రితుఁ
డై మనమున బంధుదర్శనాకాంక్షితుడై
ధీమహితుడైన విదురుఁడు
సామజపురమునకుఁజనియె సమ్మదమొప్పన్
- 972 క. అని శుకుఁడు పరీక్షిత్తున
కనుకంపంజెప్పెన్ యుపాఖ్యానంబున్
వినువాడైశ్వర్యయు
ర్ధనకీర్తిస్వస్థిగతులదగఁబ్రాపించున్
- 973 క. అని శుకయోగి పరీక్షి
జ్ఞనపాలసుధాపయోధిచంద్రునకర్థిన్
వినిపించిన కథ మోదం
బున సూతుఁడు శౌనకాది మునులకుఁజెప్పెన్

స్తోత్రము

- 974 చ. సరసవచోవిలాస గుణసాగర సాగరమేఖలామహీ
భరణధురందరప్రకటభవ్యభుజాభుజగేంద్ర రాజశే
ఖర ఖరదూషణప్రముఖగాఢతమఃపటలప్రచండభా
స్కర కఱకంఠకార్ముకవిఖండనఖేలన భక్తపాలనా
- 975 క. శరవిదళితసారంగా
సరసదయాపాంగ భక్తజలధితరంగా
దురితద్వాంతపతంగా
వరజనకసుతానుషంగ వననిధిభంగా
- 976 మా. సురవిమతవిదారీ సుందరీశంబరారీ
సరసనినుతగుణసూరీ సర్వలోకోపకారీ
నిరుపమగుణహరీ నిర్మలానందకారీ
గురుసమరవిహరీ ఘోరదైత్యప్రహరీ

ప్రణీతము

- 977 గ. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్రకేసనమంత్రిపుత్ర సహజ
పాండిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభాగవతంబను మహా
పురాణంబునందు స్వామ్యంభువమనువునకునాకూతి దేవహూతి
ప్రసూతి ప్రియవ్రతేత్తానపాదులు జన్మించుటయునందునాకూతినీ
రుచిప్రజాపతికిచ్చుటయునారుచిప్రజాపతికినాకూతిదేవియందు
శ్రీవిష్ణుమూర్త్యంశజుండైన యజ్ఞండును లక్ష్మీకళాంశజ యగు దక్షిణ
యను కన్యకయునుద్భవించుటయు మనుపుత్రి యైన దేవహూ
తినీగర్ధమునకిచ్చుటయుఁబ్రసూతిం దక్షప్రజాపతికిచ్చుటయుఁబ్ర
సూతి దక్షులవలనంబ్రజాపరంపరలుగలుగుటయు మఱియుం
గర్ధమప్రజాపతి పుత్రికాసముదయంబును క్షత్త్ర బ్రహ్మర్షులకిచ్చుట

యుగర్థమపుత్రి యైన కళవలన మరీచికిగశ్యపుండను పుత్రుం
 డునుబూర్ణిమ యను కూతునుంబుట్టుటయునుబూర్ణిమవలన
 గంగయు విరజుండనెడు కుమారుండును జన్మించుటయుగశ్యప
 ప్రజాపతివలననయిన ప్రజాపరంపరలచే ముల్లోకంబులాపూర్ణంబు
 లగుటయు అత్రిమహాముని తపంబునునతనికి హరిహరబ్రహ్మలు
 ప్రత్యక్షంబగుటయు అనసూయాపాతివ్రత్యమాహాత్యంబువలనన
 నసూయాత్రులకుంద్రిమూర్తులకళాంశజలయిన చంద్ర దత్తాత్రేయ
 దుర్వాసుల జన్మంబును దక్షాత్మజల జన్మంబును భృగువువలన
 ఖ్యాతి యనునంగనకు శ్రీమహాలక్ష్మీజన్మించుటయును భృగుపౌ
 త్రుండయిన మార్కండేయజన్మంబును ధర్మనకు మూర్తివలన
 నరనారాయణులు సంభవించుటయును సత్తయాగంబునందు ద
 క్షుండు శివుని నిందించుటయును దక్షాధ్వరధ్వంసంబును బ్రహ్మ
 చేబ్రార్థితుండై శివుండు దక్షాదులననుగ్రహించుటయును దక్షాది
 కృత శ్రీహరిస్తవంబును శ్రీహరి ప్రసన్నుండై దక్షుని యజ్ఞంబు సఫ
 లంబుగాననుగ్రహించుటయును సతీదేవి హిమవంతునకు జనించి
 హరునకుబ్రాపించుటయునుత్తానపాదుని వృత్తాంతంబును ధృవో
 పాఖ్యానంబును ధృవుండుదండ్రీచేతనవమానితుండై నారదోపదేశం
 బున మధువనంబునకుంజని తపంబు చేయుటయును హరి ప్రస
 న్నుండై యతని మనోరథంబులిచ్చుటయునునతండు మరలంబు
 రంబునకు వచ్చుటయుగుబేరానుచరులైన యక్షులతోడి యుద్ధం
 బును ధ్రువుండు యజ్ఞంబులు చేయుచు రాజ్యభోగంబులందనిసి
 తనయునుల్కలునింబట్టంబుగట్టి హరియనుగ్రహంబున ధ్రువక్షితిని
 నిలుచుటయునుల్కలుండు వత్సరుండను తన సుతునిబట్టంబు
 గట్టి హరింజేరుటయు వత్సరుని వంశపరంపరయునందు నంగుని
 సుతుండయిన వేనుకళేబరంబున లక్ష్మీనారాయణులయంశంబున
 నర్చియుఁబృథుండునుజన్మించుటయుఁబృథుండు భూమింగామ
 ధేనుపురీతినిఖిల వస్తువులుంబిదుక నియమించి సమస్తలింజేసి

యందుండు వశవర్తియైయుండ బహుయజ్ఞంబులు చేసిననతనికి హరి ప్రత్యక్షంబగుటయునధ్యాత్మ ప్రబోధంబునునిందునివలనఁబా షండసంభవంబునునిందుని జయించిన విజితాశ్వనినతని తమ్ము లనుబృథివీపాలనంబునకు నిలిపి పృథుండునర్చియుంబరమపద ప్రాప్తులగుటయు వసిష్ఠశాపంబునఁద్రేతాగ్నులు విజితాశ్వనికిఁ దనయులై జనియించుటయుఁబృథుని పౌత్రుండ యిన ప్రాచీనబర్హి రాజ్యంబునునతని యజ్ఞంబులసంఖ్యాతంబులైన నారదుండు మా న్నందలంచి పురంజనుకథనధ్యాత్మ ప్రపంచంబుగాఁదెలుపుటయుఁ బ్రాచీనబర్హి సుతులయిన ప్రచేతసులు పదుపురకు శ్రీమహాదేవుం డు ప్రత్యక్షంబై హరిస్తవంబుపదేశించుటయుఁబ్రచేతసుల తపంబున కు మెచ్చి హరిప్రత్యక్షంబగుటయు వారికి మారిష వలన దక్షుండు పూర్వకాలంబున శివవిద్వేషప్రయుక్త శాపంబునం బుత్తుండై జని యించుటయునుబ్రచేతసులు ముక్తికింజనుటయును విదురుండు మైత్రేయుని వీడ్కోని హస్తీపురంబుకరుగుటయునను కథలుగల చతుర్థస్కంధము సమాప్తము

INTRO

Bhagavatham is a scripture of Hindu religion. Originated in ancient times in Sanskrit, the mother language of India, by Vyas. Subsequently in recent past, i.e. 15 / 16 century AD, rewritten by one Bammara Pothana in Telugu an Indian language.

It is a socio – religious work. Contains number of stories well concatenated and decorated. No compulsion to read as a whole, you can read any part and be happy. Repeated readings multiplies happiness

The Telugu version uses both prose and poetic styles generically called padhyamu. The work, as asserted by Pothana, is made intentionally to be pleasing for both lay men and learned ones.

This book is 4th out of the 12 chapters of the Bhagavatham containing about 1055 out of about 9000 stanzas.

- (V SAMBASIVA RAO)